

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

PROFESSIONAL TA'LIMNI
RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
TOSHKENT TIBBIYOT
AKADEMIYASI

O'RTA MAXSUS PROFESSIONAL TA'LIM DARAJA

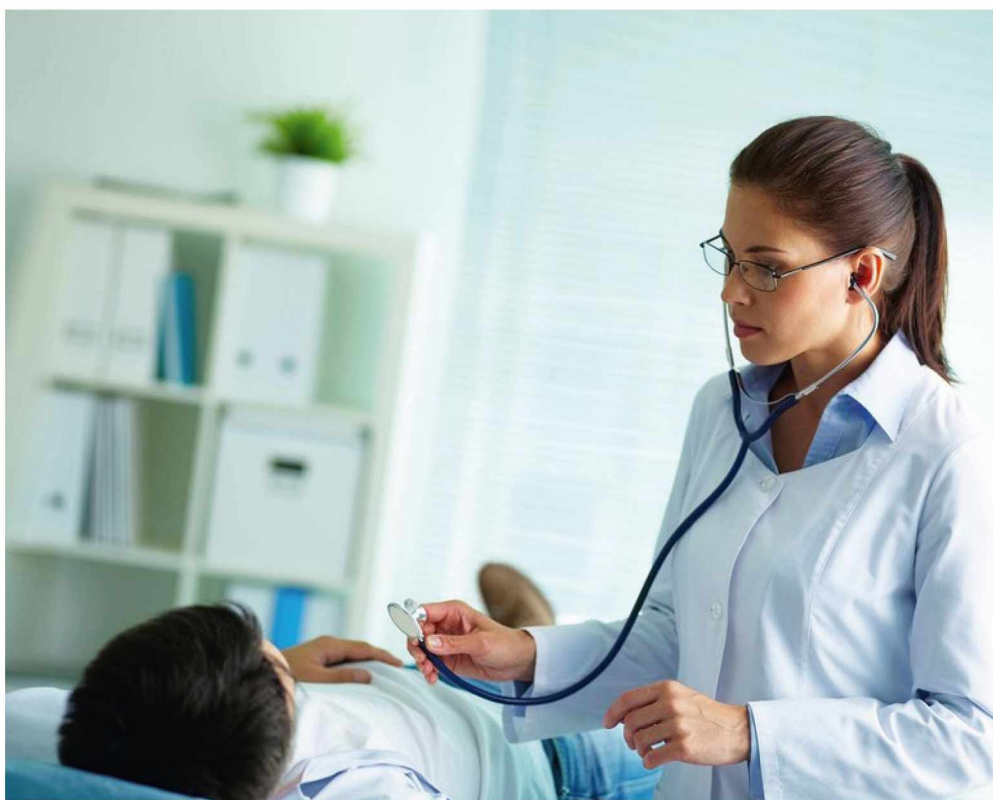
TA'LIM DASTURI

Mutaxassisligi kodi va nomi: 50910204-Feldsherlik ishi

Kvalifikatsiya(lar) nomi: 1. Feldsher

Ta'lim shakli: Kunduzgi

20
24

SO‘Z BOSHI

Ushbu ta’lim dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti tomonidan **ISHLAB CHIQLDI VA TASDIQLASHGA TAQDIM ETILDI.**

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini muvofiqlashtiruvchi kengashning 2024- yil 20 05 dagi 4 -son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024- yil 29 05 dagi 194 -son buyrug‘i bilan **TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI.**

Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirining birinchi o‘rinbosari

Sog‘liqni saqlash vazirining birinchi o‘rinbosari v.b

Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi Professional ta’lim tizimini rivojlantirish departamenti boshlig‘i

Toshkent tibbiyot akademiyai rektori v. v,b

Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi Professional ta’limni o‘quv-me’yoriy va metodik muvofiqlashtirish boshqarmasi boshlig‘i Professional ta’limni rivojlantirish instituti direktori

Sog‘liqni saqlash vazirligi Fan , ta’lim innovatsiyalar boshqarmasi boshlig‘i

Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi Professional ta’limni o‘quv-me’yoriy va metodik muvofiqlashtirish boshqarmasi bosh mutaxassisi

Toshkent tibbiyot akademiyasi O‘quv-uslubiy boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari, Transformatsiya ofisi rahbari

Professional ta’limni rivojlantirish instituti bo‘lim boshlig‘i

Professional ta’limni rivojlantirish instituti bosh mutaxassisi

2-Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi direktori

2-Respublika Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o‘quv-tarbiyaviy ishlar bo‘yicha direktor o‘rinbosari

Sh.Daliyev

D.Sultanov

U.Alijonov

Sh.Boymuradov

O.Saxibov

Z.Xudayberdiyev

O‘.Ismoilov

E.Ergashev

B. Nurmatov

B.Sharipov

S.Baymanova

M.Adilov

I.Baxramov

Mazkur ta’lim dasturini O‘zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish huquqi O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligiga tegishli

MUNDARIJA

1.	Qo‘llanilish sohasi	4
2.	Atamalar va qisqartmalar	4
3.	Ta’lim dasturini ishlab chiqishning normativ-huquqiy hujjatlari	7
4.	Kasbiy ta’lim xususiyati	7
5.	Bitiruvchilarning kasbiy faoliyati tavsifi va umumiy va kasbiy kompetensiyalariga qo‘yiladigan talablar	8
6.	Kvalifikatsiya bo‘yicha professional modullarni shakllantirish	16
7.	O‘quv reja	19
8.	Namunaviy o‘quv dasturlari	23

I. Qo'llanilish sohasi

Mazkur malaka talabi **“Davolash ishi”** mutaxassiligi (kasbi) bo'yicha kadrlartayyorlashning zaruriy bilimlar mazmuni va kasbiy kompetensiyasiga qo'yiladigan talablarni va pirovard maqsadlarini, shuningdek ta'lim oluvchilarning o'quv yuklamalari hajmi va standart talablarini bajarilishi nazoratini belgilaydi.

Malaka talabi ta'lim oluvchilarning kasbiy tayyorgarligi sifati va kasbiy kompetensiyasini baholashda hamda ta'lim muassasalarini attestatsiyadan o'tkazishda asosiy mezon hisoblanadi. Mazkur talablarning bajarilishi professional ta'lim muassasalarining bitiruvchilariga professional ta'limning tegishli darajasini olganligi to'g'risida davlat namunasidagi hujjat berilishi uchun asos hisoblanadi.

Malaka talabi ta'limni boshqarish davlat organlari va ta'lim faoliyati sub'ektlari tomonidan, idoraviy bo'ysunuvi va mulkchilik shakllaridan qat'iy nazar, tadbiq etilishi majburiydir.

Ushbu malaka talabi **“Davolash ishi”** mutaxassisligining Q01.019.1188/B-2 tasdiqlangan kasbiy standart talablari asosida ishlab chiqildi.

Ta'lim dasturi quyidagilarga mo'ljallangan:

- mehnat bozori va professional ta'lim sohasi o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tartibga solish;
- kasb yoki mutaxassislikka o'qitishga qo'yiladigan talablarni belgilash;
- o'quv reja va uning tarkibiy qismiga qo'yiladigan talablarni belgilash;
- fan (modul)lar va uning mazmuniga qo'yiladigan talablarni belgilash;
- o'qitish natijalarini baholash;

Ta'lim dasturining asosiy foydalanuvchilari:

- professional ta'lim muassasalari rahbar va pedagoglari;
- korxona (tashkilot)lar rahbarlari va tegishli mutaxassislari;
- kasbiy malakasini baholash va tasdiqlash sohasidagi mutaxassislari.

II. Atamalar va qisqartmalar

professional ta'lim — ta'lim oluvchilarda ma'lum bir mutaxassislik va kasblar bo'yicha kasbiy kompetensiyalarni shakllantiradigan va rivojlantiradigan uzluksiz ta'lim tizimi;

akademik mobillik — texnikum o'quvchilarining muayyan vaqt mobaynida respublika hududidagi yoki chet eldagi boshqa bir professional ta'lim tashkilotida ta'lim olishi;

kredit — ta'lim olish natijalariga ko'ra o'quvchi tomonidan muayyan fan bo'yicha o'zlashtirilgan o'quv yuklamasining o'lchov birligi. Kreditlar qoidaga muvofiq butun sonlarda ifodalanadi;

kreditlarni ko'chirish — o'quvchilarning akademik mobilligini ta'minlash maqsadida bir texnikumdagi ta'lim dasturida olingan kreditlarni boshqa texnikumga ko'chirish va tan olish;

o'rta maxsus professional ta'lim — Ta'limning xalqaro standart tasniflagichining 5-darajasiga mos keluvchi ta'lim dasturlari;

kredit to'plash — o'quv yuklamasini o'zlashtirish natijasida taqdim etiladigan kredit birliklarini yig'ish;

mobillik dasturi — ikki yoki undan ortiq texnikum o'rtasida o'zaro kelishuv asosida tashkil etiladigan dastur;

ta'lim dasturi katalogi — professional ta'lim tashkiloti tavsifi, kredit-modul tizimi, mavjud kasb va mutaxassisliklar, o'quv rejalar, o'quv dasturlari, xizmatlar va resurslar tavsifi to'g'risida axborot;

ta'lim jarayonini boshqarish axborot tizimi — o'quvchilarni ro'yxatga olish, o'quv materiallarini tarqatish, o'quvchilar va pedagog xodimlar o'rtasida o'zaro hamkorlikni ta'minlash, topshiriqlarni berish, nazoratlar o'tkazish, baholash va uning natijalarini qayd etish kabi imkoniyatlarga ega bo'lgan elektron tizim (maxsus dasturiy vosita);

ta'lim elementlari — ta'lim dasturining bir qismi bo'lib, ta'lim olish natijalariga erishish va ta'lim dasturida ko'rsatilgan bilimlarni o'zlashtirishga hamda ko'nikmalarni egallashga ko'maklashuvchi o'qitish turi;

ta'lim moduli (modul) — o'quvchida bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga qaratilgan ta'lim dasturining tarkibiy qismi sifatida nazorat qilishning tegishli turi bilan yakunlanadigan alohida o'quv fani (uning qismi yoki o'zaro bir sohaga doir fanlar majmui);

transkript — ta'lim olishning tegishli davrida o'zlashtirilgan kreditlar hamda olingan baholarning harf va raqamlardagi ifodasi ko'rsatib o'tilgan fanlar ro'yxatini o'z ichiga olgan belgilangan shakldagi hujjat;

o'quvchining shaxsiy ta'lim trayektoriyasi — o'quvchi tomonidan tanlangan hamda unga ketma-ketlikda bilimlar to'plash va xohlagan kompetensiyalar yig'indisiga ega bo'lish imkoniyatini beradigan yo'nalish (marshrut, reja). Ta'lim trayektoriyasi institusional hujjatlar va yo'riqnomalar

yordamida tuzilishi hamda turli ta'lim trayektoriyalari natijasida bir xil malaka olishga olib kelishi mumkin;

o'quv yuklamasi — o'quvchi tomonidan o'quv faoliyatining barcha turlarini (ma'ruza, amaliy mashg'ulot, seminar, laboratoriya ishi, kurs loyihasi (ishi), amaliyot va mustaqil ish) amalga oshirish asosida kutilgan o'quv natijalariga erishish uchun zarur bo'lgan soatlar hajmi;

GPA (Grade Point Average) — ta'lim oluvchi tomonidan o'zlashtirilgan kreditlari bo'yicha olgan bahosi (ballari)ning o'rtacha qiymati bo'lib, u quyidagi formula yordamida hisoblanadi:

$$\text{GPA} = \frac{K_1 * U_1 + K_2 * U_2 + K_3 * U_3 + \dots + K_n * U_n}{K_1 + K_2 + K_3 + \dots + K_n},$$

K_n — har bir fan/modulga ajratilgan kreditlar miqdori;

K_{Tn} — har bir fan/modul bo'yicha o'quvchi to'plagan kreditlar miqdori;

U_n — har bir fan/modul bo'yicha o'quvchi olgan baho (ball);

n — muayyan fan/modulning soni.

Bunda o'quvchi faqat fan/modulni muvaffaqiyatli yakunlagan taqdirda, ushbu fan/modul bo'yicha kredit beriladi.

texnikum — Xalqaro tasniflagichning 5-darajasigacha mos keluvchi va oliy ta'lim tizimi bilan integratsiyalashgan ta'lim dasturlari asosida kadrlar tayyorlaydigan hamda oliy ta'lim muassasalari huzurida faoliyat yuritadigan ta'lim muassasalari;

kasb —maxsus tayyorgarlik va ish tajribasi natijasida ma'lum bir sohada mehnat faoliyatni amalga oshirish uchun lozim bo'lgan nazariy bilimlar, amaliy ko'nikma va malakalar majmuasini egallagan, jismoniy imkoniyat, aqliy qobiliyat va huquqlari ta'minlangan mehnat faoliyati (mashg'uloti)ning turidir;

mutaxassislik — biror kasb doirasida ma'lum bir faoliyat turi uchun maxsus tayyorgarlik va amaliy tajribasi bilan erishilgan zarur bilim, ko'nikma va malakalar majmui;

kvalifikatsiya —kasbiy mahorat darajasi yoki pog'onasi kasbiy talablarning muayyan pog'onasiga muvofiqligi darajasi;

kasbiy standart — xodimga ma'lum bir kasbiy faoliyat turini, shu jumladan, ma'lum bir mehnat funksiyasini bajarish uchun zarur bo'lgan malaka talablari;

davlat ta'lim standartlari — davlat tomonidan ta'limning mazmuni va sifatiga nisbatan belgilanadigan talablar majmui;

kompetensiya — bilim, ko‘nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmui;

kasbiy kompetensiya — bilim, ko‘nikma va amaliy tajriba asosida kasbiy faoliyatga tegishli vazifalarni bajarishda faoliyat yuritish qobiliyati;

umumiy kompetensiya — bilim, ko‘nikma va amaliy tajriba asosida kasbiga yaqin faoliyat turlarining ko‘pchiligi uchun umumiy bo‘lgan masalalarni hal etishda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish qobiliyati;

ko‘nikma — muayyan vazifani bajarish uchun egallangan qobiliyat;

o‘quv rejasi — professional ta‘limning muayyan kasbi yoki mutaxassisligi bo‘yicha o‘quv faoliyati turlari, o‘quv fanlari (modullari) va kurslari hamda malaka amaliyotlari tarkibi, ularni o‘rganish izchilligi, soha va tarmoqlarda ish turlarining mavsumiyligini hamda soatlardagi hajmini belgilaydigan hujjat;

o‘quv dasturi — professional ta‘lim o‘quv rejasiga kiritilgan fanlar va amaliyotlarning mazmuni, o‘qitishning maqbul usullari, axborot manbalari ko‘rsatilgan hujjat;

o‘quv jarayonining grafigi — ta‘lim jarayonining ketma-ketligi va almashuvchanligini, attestatsiya va ta‘til vaqtlarini belgilovchi hujjat.

Qisqartmalar:

PT – professional ta‘lim;

PTM - professional ta‘lim muassasasi;

TD – ta‘lim dasturi;

UK – umumiy kompetensiya;

KK – kasbiy kompetensiya;

O‘N – o‘qitish natijasi;

N – nazariy;

A – amaliy;

L – laboratoriya;

MT – mustaqil ta‘lim;

MM - mutaxassislik modul;

PM – professional modul.

III. Ta‘lim dasturini ishlab chiqishning normativ-huquqiy hujjatlari

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta‘lim to‘g‘risida”gi qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “O‘zbekiston Respublikasida uzluksiz boshlang‘ich, o‘rta va o‘rta maxsus professional ta‘lim

tizimini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida" 2020-yil 7-avgustdagi 466-son qarori.

3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Texnikumlarda kredit-modul tizimida o'quv jarayonini tashkil etish tartibi to'g'risida"gi 2023-yil 7-dakabrdagi 648-son qarori.

Kasbiy standartlar asosida modulli ta'lim dasturlarini ishlab chiqish bo'yicha metodik yo'riqnoma.

IV. Kasbiy ta'lim xususiyati

4.1. 50910204- "Davolash ishi" mutaxassisligi doirasida beriladigan Kvalifikatsiya:

1 Feldsher.

Kamida umumiy o'rta ma'lumotga ega bo'lgan shaxslar hisobidan shakllantirilgan guruhlarda tanlangan kvalifikatsiyalar sonidan kelib chiqib o'qish muddati belgilanadi. Bu guruhlarda kasb doirasida tanlangan kvalifikatsiyalarni muvaffaqiyatli o'zlashtirgan shaxslarga belgilangan namunadagi diplom beriladi va mazkur diplom bilan shu kasb bo'yicha mehnat bozorida ishlash huquqiga ega bo'ladi. Egallanmagan kvalifikatsiyalarni qayta o'zlashtirishga ruxsat beriladi va mazkur kvalifikatsiyani muvaffaqiyatli o'zlashtirganlarga belgilangan tartibda diplom beriladi.

4.2. Ruhiy-fiziologik fazilatlar minimumi: kuzatuvchanlik, diqqatni bir joyga qaratish, fikrni jamlash, qo'l-oyoq harakatini jarayonga moslashtirish, har tomonlama tez fikrlash va faraz qilish, yorug'likni sezish, faol va tez xotirlash, harakat xotirasi va moslashuvchanlik.

4.3. Ta'limni davom ettirish imkoniyatlari.

Mazkur ta'lim dasturi bo'yicha bitiruvchilar keyinchalik kasbiy ta'limini chuqurlashtirish maqsadida:

kadrlar malakasini oshirish tizimida, tarmoq o'quv muassasalarida va maxsus kurslarida malakani oshirishi;

kasbiy faoliyatning tegishli sohasida yanada yuqoriroq malakaga erishish maqsadida oliy ta'lim muassasasida o'qishni davom ettirishi mumkin.

V. Bitiruvchilarning kasbiy faoliyati tavsifi, umumiy va kasbiy kompetensiyalariga qo'yiladigan talablar

5.1. Bitiruvchining kasbiy faoliyat sohasi:

-mulkchilik shaklidan qat'iy nazar shifokor laborant nazorati ostida va mustaqil ravishda aholiga kasalliklar profilaktikasi hamda bemorlarga buyurilgan tekshiruv

va davo muolajalarini olib borish bo'yicha sog'liqni saqlash tizimi barcha muassasalarida mehnat muhofazasi qoidalariga amal qilgan holda bajarish

5.2. Kasbiy faoliyati tavsifi

50910204- “Davolash ishi”mutaxassisi barcha turdagi respublika, viloyat, shaharva qishloq vrachlik punktlari, oilaviy poliklinikalari, davolash profilaktika muassasalari, ilmiy tekshirish aboratoriyalarida, qon quyish stansiyalari, yuqumli kasalliklar shifoxonalari, sil kasalliklari shifoxonalari, OITSga qarshikurashmarkazlarida, klinik, mikrobiologik, immunologik, bioximik, gematologik, gistologik, sitologik, gigienik, bakteriologik laboratoriyalarida va nur va funksional diagnostika xonalarida faoliyat yuritadi.

5.3. Bitiruvchining kasbiy faoliyat obyektlari.

5.4. PTM bitiruvchisi quyidagi umumiy kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak:

UK-1. Kasbiy faoliyat doirasida vujudga keladigan turli masalalar yechimini topish usullarini tanlay olish;

UK-2. Rahbar tomonidan belgilangan maqsadga erishish uchun jamoada ishlay olish;

UK-3. O'zining kasbiy malakasini va shaxsiy kamolotini takomillashtirib borish;

UK-4. Jamoada va ma'lum vazifani bajarishga yo'naltirilgan guruhda ishlash, hamkasblar, rahbarlar va mijozlar bilan samimiy, xushmuomala hamda samarali muloqot qilish;

UK-5. Ta'lim olgan tilida fikrini og'zaki va yozma ravishda ravon bayon qilish;

UK-6. Umuminsoniy fazilatlarga ega bo'lish, o'z millatini va Vatanini sevish, u bilan faxrlanish, milliy urf-odatlar, qadriyatlarni hurmat qilish;

UK-7. Professional vazifalarni samarali bajarish uchun zarur bo'ladigan ma'lumotlarni qidirish;

UK-8. Kasbiy faoliyatida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini qo'llash;

UK-9. Kasbga doir hujjatlar bilan ishlash;

UK-10. Kasbiy faoliyatda xavfsizlik texnikasi va mehnat muhofazasi qoidalariga amal qilish ko'nikmalariga ega bo'lish.

UK-11. Sanoat va nosanoat tashkilotlarda vujudga keladigan chiqindilarni atrof-muhitga zarar etkazmaslik choralarini ko'rish va utilizatsiya qilish;

UK-12. Sohaga oid ekologik madaniyatga rioya qilgan holda faoliyat olib borish.

5.5. PTM bitiruvchisi quyidagi kasbiy kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak:

KK-1.Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'siri;

KK-2. Infektsion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).

KK-3. Kasbiy faoliyat doirasida profilaktik va davolash-dagnostik muolajalarni o'z vaqtida va sifatli amalga oshirish

KK-4. Tibbiy asboblarni sterilizatsiya uchun tayyorlash va sterilizatsiya qilish.

KK-5. Kasalliklarni sabablari, rivojlanishini, kasalliklarning asosiy simptomlarini, bemorlarni yo'naltirilgan xolda davolash usullari va prinsiplari;

KK-6. Kasalliklarning oldini olish chora-tadbirlari ;

KK-7. Bemor holatini baholash va nazorat qilish.

KK-8. Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish.

KK-9. Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish.

KK-10. Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan va zifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish.

KK-11. O'rnatilgan tartibda tibbiy hujjatlarni yuritish;

KK-12. Shoshilinch va tez tibbiy yordam ko'rsatish stansiyasi (bo'lim) feldsheri sifatida bemorlarga parvarish qilish tartiblarini o'rgatish.;

KK-13.Dori –darmonlar bilan ishlash bilim va ko'nikmalariga ega bo'lishi.

KK-14.Aholi orasida ayollar va bolalar salomatligini muhofaza qilish ishlarini tashkil etish

KK-15.Homiladorlikni to'g'ri tashxislash, homilador va tuqqan ayollarni nazorat qilish.;

KK-16. Bolalarning o'sish va rivojlanishini baholash.;

KK-17.Sog'lom va bemor bolalarni parvarishlash va oqilona ovqatlantirish bo'yicha maslahat berish.;

KK-18.Reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish bo'yicha ishlarni amalga oshirish.

KK-19. Turli yoshdagi bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv tekshiruvini amalga oshirish.;

KK-20. Davolash muolajalarini amalga oshirish va natijasini baholash.;

KK-21. Aholining turli qatlamlari orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etish.

KK-22. Shokga qarshi va tezyordamda bo'lishi kerak bo'lgan dori – darmonlar ro'yxatini va ularni qo'llanishi ;

KK-23. Kasbiy faoliyat doirasida o'z vakolatlari, ma'suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonuniyligini anglash.;

KK-24. Favqulotda vaziyatlar tushunchasini bilish favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarni tibbiy saralashni ;.

KK-25. Favqulotda holatlarda jaroxatlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish.

KK-26. Shaxsiy himoya vositalari (respirator, rezina qo'lqop, himoya kiyim) va dozimetrik kuzatuv asboblaridan foydalanish.;

KK-27. O'lim holatini aniqlash va nazorat qilish.

5.6. Kasbiy standart funksional tahlili va kasbiy kompetensiyalar

Reyestr bo'yicha kodi	Mehnat funksiyalari	Mehnat harakatlari	Kasbiy kompetensiyalar nomi
A/01.5	Maxsus kiyimlarni kiyish, ish joyini tayyorlash	O'z kasbiy faoliyatni amalga oshirish. Maxsus kiyim va individual himoya vositalari (xalat, qalpoqcha, niqob, tibbiy qo'lqop, baxilla, ko'zoynak), tibbiy asbob uskunalar, dori moddalari va xom ash'ylardan foydalanish Postkontakt infeksiyalarini oldini olish. Klinik-tashxis, biokimyoviy, mikrobiologik, sanitar-gigienik, gistologik tekshirishlarni amalga oshirish. Shaxsiy himoya tamoyillari.	KK-1. Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini aniqlash.
A/02.5	Aseptika va antiseptika bo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'lish	Klinik-tashxis, biokimyoviy, mikrobiologik, sanitar-gigienik, gistologik tekshirishlarni o'tkazishi joriy va mukammal tozalash ishlarini olib borish. Belgilangan me'yoriy hujjatlar asosida davriy tibbiy ko'rikdan o'tib borish. Laborator tekshiruvlarni o'tkazish bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lish. Shaxsiy himoya qoidalariga amal qilish. Barcha muolajalardan so'ng infeksiya va epidemiyani oldini olish maqsadida sanitar qoida va me'yorlari tartibini bajarilishi bo'yicha ko'nikmalarga ega bo'lish. Tibbiy muolajalar yakunlangandan so'ng, ishlatilgan laboratoriya vositalarini, Biomateriallarni zararsizlantirish va yo'q qilish bo'yicha bilimga ega bo'lish. Dezinfeksiya vositalarini tayyorlash va ishlatish.	KK-2. Infektsion xavfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
A/03.5	Me'yoriy hujjatlar asosida ishlash va sog'liqni saqlash tizimi muassasalari faoliyatini belgilovchi qonunchilik va me'yoriy-huquqiy aktlar, me'yoriy-uslubiy hujjatlarni bilish	Feldsher faoliyati doirasida o'z vakolatlari, ma'suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonuniyligini anglash; O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining davolash-profilaktika muassasalarida amalda bo'lgan buyruqlari, kasbning mohiyati va ahamiyatini tushunish; Zaruriy hisob va hisobot hujjatlarini yuritish; Bajargan ishlarini rasmiylashtirish bo'yicha xujjatlarni yuritish; Laborator tekshiruvlarni natijalarini maxsus jurnallarga, blankalarga qayd qilish.; Sarflangan xom ashyo jurnalini yuritish.; Laboratoriya tahlillari me'yoriy ko'rsatkichlari.	KK-3. O'z faoliyati doirasida profilaktik va davolash-diagnostik muolajalarni o'z vaqtida va sifatli amalga oshirish.

		Tibbiy xizmat sifati va samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirish bo'yicha tushunchaga ega bulish; Tibbiy hujjatlarni to'g'ri yuritib borish.	
V/01.5	Epidemiyaga qarshi va dezinfekcion chora-tadbirlarni tashkil qilish, me'yoriy hujjatlar asosida ishlash va tibbiy hujjatlarni yuritish	Standart va nostandart vaziyatlarda qaror qabul qilish professional vazifalarni samarali bajarish, professional va shaxsiy rivojlanish uchun zarur ma'lumotlarni izlash va ulardan foydalanish Professional faoliyat va texnologiyalar o'zgargan xollarda sharoitga moslashish; Kasallik manbaining tarqalish yo'llarini aniqlash va ularni yo'qotish tadbirlarini qo'llash; Epidemiologiya xizmatini va aholi sog'ligi bo'yicha holat ko'rsatkichlarining hisobot tahlilini, grafik ko'rinishini ishlab chiqarish, ish yuritish4 Aholini sanitar gigienik osoyishtaligini muhofazalash muassasalarining tibbiy xujjatlarini rasmiylashtirish Kasbiy faoliyatida axborot va kommunikatsion texnologiyalardan foydalanish Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholashni;xizmat doirasidagi sog'lomlashtiruvchi choralar ; Aholi keng ommasi uchun sog'liqni muhofaza qilish va mustahkamlash, sog'lom turmush tarzi, reproduktiv salomatlik, giyohvandlik, alkogolizm, tamaki chekish, jinsiy aloqa orqali infeksiya yuqishi, /VICH/ OIV/ OITS ning oldini olish asoslarini shakllantirishning muhim masalalarini tushuntirish.	KK-4. Tibbiy asboblarni sterilizatsiya uchun tayyorlash va sterilizatsiya qilish. KK-5. Kasalliklarni sabablari, rivojlanishini, kasalliklarning asosiy simptomlarini, bemorlarni yo'naltirilgan xolda davolash usullari va prinsiplarini nazorat qilish

V/02.5	Yuqumli kasalliklar o'chog'ida sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlarni o'tkazish	Kasallik manbaining tarqalish yo'llarini aniqlash va ularni yo'qotish tadbirlarini qo'llash. Bolalar, yoshlar va katta yoshdagilarni emlash va faglash, aholi o'rtasida yuqumli kasalliklarga chalinishni kamaytirishi bo'yicha maslahatlar tashkil etish. 2-yoshgacha bo'lgan bolalarni boshqariladigan yuqumli kasalliklarga qarshi, katta yoshdagi bolalar va katta yoshdagilarni, bo'g'ma, ko'k yo'tal, qoqshol, qizamiq, qizilcha, sil, qorin tifi, gepatit, meningit, gripp, o'lat, qutirishga qarshi emlash ishlarini to'g'ri tashkil etish. Tibbiy hujjatlar asosida emlash ishlarni baholashni va saqlanishiga baho berish Dezinfeksion eritmalarni tayyorlash Yuqumli kasalliklar o'chog'ida yakuniy va joriy dezinfeksiyani o'tkazish. Dezinfeksion va dezinseksion chora-tadbirlarni o'tkazish, jihozlar va asboblarni (gidropult, avtomaks, dezinfal, dezkameralar va boshqalar) bilan ishlash idishlar, instrumentlarni sterilizatsiya qilish Epidemiologiya xizmatini va aholi sog'ligi bo'yicha holat ko'rsatkichlarining hisobot tahlilini, grafik ko'rinishini ishlab chiqarish, ish yuritish.	KK-6 Kasalliklarning oldini olish chora-tadbirlarini bilish. KK-7. Bemor holatini baholash va nazorat qilish. KK-8. Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish.
V/03.5	Aholi hamda alohida guruhlar o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ibot qilish: gigienik qoidalarga o'rgatish va tarbiyalash ishlarini olib borish	Bolalar, yoshlar va katta yoshdagilarni emlash va faglash, aholi o'rtasida yuqumli kasalliklarga chalinishni kamaytirishi bo'yicha maslahatlar tashkil etish. Aholini sanitar gigienik osoyishtaligini muhofazalash muassasalarining tibbiy xujjatlarini rasmiylashtirish Postkontakt infeksiyalarini oldi olish Kasbiy faoliyatida axborot va kommunikatsion texnologiyalardan foydalanish Maxsus kiyim va individual himoya vositalari haqida tushunchaga ega bo'lish Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholash, xizmat doirasidagi sog'lomlashtiruvchi choralarni bilish Yuqumli kasalligi bor bemor uyida joriy dezinfeksiyani, turli yuqumli kasalliklar o'chog'ida bemorga qarovchi shaxsni instruktaj qilish Aholi keng ommasi uchun sog'liqni muhofaza qilish va mustahkamlash, sog'lom turmush tarzi, reproduktiv salomatlik, giyohvandlik, alkogolizm, tamaki chekish, jinsiy aloqa orqali infeksiya yuqishi, /VICH/ OIV/ OITS	KK-9. Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish. KK-10. Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan va zifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish. KK-11. O'rnatilgan tartibda tibbiy hujjatlarni yuritish.

		ning oldini olish asoslarini shakllantirishning muhim masalalarini tushuntirish Shaxsiy himoya haqida tushunchaga ega bo'lish.	
V/04.5	Tibbiy muassasalarda olib boriladigan epidemiyaga qarshi va profilaktik dezinfeksiya tadbirlarini qo'llash	Standart va nostandart vaziyatlarda qaror qabul qilish professional vazifalarni samarali bajarish, professional va shaxsiy rivojlanish uchun zarur ma'lumotlarni izlash va ulardan foydalanish Tibbiy muassasalarda kasalxona ichki infeksiyasini avj olishini oldini olish tadbirlarini tashkil qilish Kasallik manbaining tarqalish yo'llarini aniqlash va ularni yo'qotish tadbirlarini qo'llash. Dezinfeksion eritmalarni tayyorlash Yuqumli kasalliklar o'chog'ida yakuniy va joriy dezinfeksiyani o'tkazish. Dezinfeksion va dezinseksion chora-tadbirlarni o'tkazish, jihozlar va asboblari (gidropult, avtomaks, dezinfal, dezkameralar va boshqalar) bilan ishlash idishlar, instrumentlarni sterilizatsiya qilish Professional faoliyat va texnologiyalar o'zgargan xollarda sharoitga moslashish Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholashni; xizmat doirasidagi sog'lomlashtiruvchi choralarni bilish Yuqumli kasalligi bor bemor uyida joriy dezinfeksiyani, turli yuqumli kasalliklar o'chog'ida bemorga qarovchi shaxsni instruktaj qilish Aholi keng ommasi uchun sog'liqni muhofaza qilish va mustahkamlash, sog'lom turmush tarzi, reproduktiv salomatlik, giyohvandlik, alkogolizm, tamaki chekish, jinsiy aloqa orqali infeksiya yuqishi, /VICH/ OIV/ OITS ning oldini olish asoslarini shakllantirishning muhim masalalarini tushuntirish.	KK-12. Shoshilinch va tez tibbiy yordam ko'rsatish stansiyasi (bo'lim) feldsheri sifatida bemorlarga parvarish qilish tartiblarini o'rgatish. KK-13. Dori –darmonlar bilan ishlash bilim va ko'nikmalariga ega bo'lishi. KK-14. Aholi orasida ayollar va bolalar salomatligini muhofaza qilish ishlarini tashkil etish.

V/05.5	Kommunal ob'ektlarni sanitariya-gigienik tekshirish	Xududdagi ekologik muammolar bilan tanishish va ularni bartaraf etishda qatnashish Laborator tekshiruv uchun namuna olish va tekshiruv usullarini o'tkazish. Ichimlik suvi, oqava suv, tuproq, atmosfera havosini sinamaga olish va sanitariya-gigienik tekshirish usullarini qo'llash. Turar joy va jamoat binolarida sanitariya gigienik jihatdan tekshiruv o'tkazib, yoritilganlik, mikroiqlim, isitilishlarga gigienik baho berish. Tashqi muhit omillari sabab kelib chiqadigan kasalliklarni vrach ko'rsatmasiga asosan oldini olish choralarini ko'rish Madaniy-maishiy xizmat binolarida sanitariya gigienik jihatdan tekshiruv o'tkazib, hujjatlarini to'ldirish va nazorat qilish. Aholining suv ta'minoti tizimini nazorat qilish Oziq-ovqat ob'ektlarini sanitariya jihatidan tekshirish va ular ustidan joriy sanitariya nazoratini o'tkazish. Ovqatdan zaharlanish xolatlarini aniqlash va ularni bartaraf etish chora-tadbirlarini ishlab chiqish..	KK-15. Homiladorlikni to'g'ri tashxislash, homilador va tuqqan ayollarni nazorat qilish. KK-16. Bolalarning o'sish va rivojlanishini baholash. KK-17. Sog'lom va bemor bolalarni parvarishlash va oqilona ovqatlantirish bo'yicha maslahat berish.
V/06.5	Ishlab chiqarish va sanoat ob'ektlari ustidan joriy davlat sanitariya nazoratini o'tkazish	Kasbiy xastaliklar va kasbiy zaharlanishlarni ro'yhatga olish va tahlil qilish. Ish joylari, umumiy foydalanish joylari va kichik biznes korxonalari xududlarini sanitariya-gigiena holatlari ustidan nazorat olib borish. Aholini sanitar gigienik osoyishtaligini muhofazalash muassasalarining tibbiy xujjatlarini rasmiylashtirish Kasbiy faoliyatida axborot va kommunikatsion texnologiyalardan foydalanish. Maxsus kiyim va individual himoya vositalari haqida tushunchaga ega bo'lish Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholash, xizmat doirasidagi sog'lomlashtiruvchi choralar.	KK-18. Reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish bo'yicha ishlarni amalga oshirish KK-19. Turli yoshdagi bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv tekshiruvini amalga oshirish KK-20. Davolash muolajalarini amalga oshirish va natijasini baholash.

V/07.5	Bolalar va o'smirlar muassasalarida davlat sanitariya nazoratini olib borish	Bolalar va o'smirlarni tarbiyalash va o'qitish borasida tibbiy sanitariya xizmatini tashkil qilish. Bolalar va o'smirlar jismoniy rivojlanishining ko'rsatkichlarini aniqlash. Bolalar va o'smirlar muassasalarida kun tartibini gigienik baholash. Bolalar va o'smirlarni ratsional ovqatlanishini baholash. Bolalar va o'smirlar muassasalarida oshxona, bufetlarni sanitar-gigienik jihatdan tekshirish. Bolalar va o'smirlar muassasalaridagi jihozlarni gigienik jihatdan baholash. Bolalar, yoshlar va katta yoshdagilarni emlash va faglash, aholi o'rtasida yuqumli kasalliklarga chalinishni kamaytirishi bo'yicha maslahatlar tashkil etish. Bolalarni boshqariladigan yuqumli kasalliklarga qarshi, katta yoshdagi bolalar va katta yoshdagilarni, bo'g'ma, ko'k yo'tal, qoqshol, qizamiq, qizilcha, sil, qorin tifi, gepatit, meningit, gripp, o'lat, qutirishga qarshi emlash ishlarini to'g'ri tashkil etish. Tibbiy hujjatlar asosida emlash ishlarni baholashni va saqlanishiga baho berish.	KK-21. Aholining turli qatlamlari orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etish. KK-22. Shokga qarshi va tez yordamda bo'lishi kerak bo'lgan dori-darmonlar ro'yxatini va ularni qo'llanishini bilish. KK-23. Kasbiy faoliya doirasida o'z vakolatlari, ma'suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonuniyligini anglash.
S/01.5	Favqulodda vaziyatlarda aholiga tibbiy yordam ko'rsatish	Mehnat va texnika xavfsizligini ta'minlash. Patsientlar bilan muloqot o'rnatish. Patsient oila a'zolari bilan muloqot yuritish. Tibbiy profilaktika ishi feldsheri faoliyati doirasida davolash-diaagnostik muolajalarni o'z vaqtida va sifatli amalga oshirish. Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Shifokor ko'rsatmasiga binoan muolajalarni amalga oshirish Bemorlarni shoshilinch tibbiy yordam bo'limlariga va ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam tashkilotlariga transportirovka (evakuatsiya) qilish Shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordamni ko'rsata bilishi.	KK-24. Favqulotda vaziyatlar tushunchasini bilish favqulotda vaziyatlarda shikastlangan-larni tibbiy saralashni aniqlash KK-25. Favqulotda holatlarda jaroxatlangan-larga birinchi yordam ko'rsatish. KK-26. Shaxsiy himoya vositalari (respirator, rezina qo'lqop, himoya kiyim) va dozimetrik kuzatuv asboblardan foydalanish. KK-27. O'lim holatini aniqlash.

5.7. O‘qitish natijalarini aniqlash

Kasbiy kompetensiya	Bilim	Ko‘nikma	O‘qitish natijasi
KK-1. Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta’sirini bilish.	Axoli sog‘lig‘ini saqlash, kasalliklarni oldini olish va sog‘lom turmush tarzini shakllantirish; Sog‘lom va bemor odamning odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta’siri..	Axoli sog‘lig‘ini saqlash, kasalliklarni oldini olish va sog‘lom turmush tarzini shakllantirish Sog‘lom va bemor odamnini odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta’sirini bilish.	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta’sirini biladilar
KK-2. Infeksion xavfsizlikni ta’min-lash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).	Tibbiy muolajalar yakunlangandan so'ng ishlatilgan laboratoriya vositalarini;, Biomateriallarni zararsizlantirish va yo'q qilish ; Maxsus kiyim va individual himoya vositalari Infeksiya haqida tushuncha.	Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi qoidalar, asbob uskunalarni zararsizlantirish va qon infeksiyalarini oldiniolish. Aseptika va antiseptika qoidalarini bilish.	Infeksion xavfsizlikni ta’min-lash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib,aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish) haqida bilim va ko‘nikmaga ega bo‘ladilar
KK-3. O‘z faoliyati doirasida profilaktik va davolash-diagnostik muolajalarni o‘z vaqtida va sifatli amalga oshirish.	Feldsherlik ishi faoliyati doirasida profilaktik va davolash diagnostik muolajalarni o‘z vaqtida va sifatli amalga oshirish;	Aholi guruhlar o‘rtasida sanitariya targ‘ibot va tashviqot ishlarini olib borish. Profilaktik zararlarni e’tiborga olgan holda tashkillashtirish qoidalar.	O‘z faoliyati doirasida profilaktik va davolash-diagnostik muolajalarni o‘z vaqtida va sifatli amalga oshiradilar
KK-4. Tibbiy asboblarni sterilizatsiya uchun tayyorlash va sterilizatsiya qilish.	Tibbiy asboblarni sterilizatsiya uchun tayyorlash va sterilizatsiya qilish;	Asbob uskunalarni zararsizlantirish va qon infeksiyalaridan tozalash va sterilizatsiya qilish	Tibbiy asboblarni sterilizatsiya uchun tayyorlash va sterilizatsiya qiladilar.
KK-5. Kasalliklarni sabablari, rivojlanishini, kasalliklarning asosiy simptomlarini, bemorlarni yo‘naltirilgan xolda davolash usullari va prinsiplarini.	Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholashni;xizmat doirasidagi sog‘lomlashtiruvchi choralari.	Kasalliklarni sabablari, rivojlanishini, kasalliklarning asosiy simptomlarini, bemorlarni yo‘naltirilgan xolda davolash usullarini amalga qo‘llash.	Kasalliklarni sabablari, rivojlanishini, kasalliklarning asosiy simptomlarini, bemorlarni yo‘naltirilgan xolda davolash usullari va prinsiplarini biladilar

KK-6 Kasalliklarning oldini olish chora-tadbirlarini.	O'zbekiston Respublikasi SSV ning tegishli qaror va buyruqlari bilan tanishish, ularning mazmun mohiiyatini anglab yetish.	Kasalliklarning oldini olish chora-tadbirlarini bilish. Aseptika va antiseptika qoidalarini bilish	Kasalliklarning oldini olish chora-tadbirlarini biladilar
KK-7. Bemor holatini baholash va nazorat qilish.	Tibbiy xizmat sifati va samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirish bo'yicha tushunchaga ega bo'lish.; Tibbiy hujjatlarni to'g'ri yuritib borish...	Bemor holatini baholash va nazorat qilish. Kerakli parvarish muolajalarini bilish	Bemor holatini baholash va nazorat qiladilar
KK-8. Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish.	Shoshilinch holatlardagi tez tibbiy yordam hamda tashxislash-davolash usullari va prinsiplari ; Shoshilinch va kechiktirib bo'lmaydigan holatlarda bemorga shifokorgacha yordam ko'rsatish asoslari.	Shoshilinch holatlarda tez yordam ko'rsatish rejasini tuzish va amalga oshirish.	Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatadilar
KK-9. Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etish.	O'zbekiston Respublikasi SSV ning tegishli qaror va buyruqlari bilan tanishish, ularning mazmun mohiiyatini anglab yetish.	O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining davolash-profilaktika muassasalarida amalga bo'lgan buyruqlari, kasbning mohiyati va ahamiyatini tushunish.	Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida ma'lumot taqdim etadilar
KK-10. Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishish.	Tibbiy profilaktika ishi feldsheri faoliyati doirasida davolash-dagnostik muolajalarni o'z vaqtida va sifatli amalga oshirish.	Tez yordamda muolajalar uchun bo'rchak tashkil etish. Ish joyini qo'lay xolatga keltirish. Tez yordam laboratoriyasini tashkil etish.	Kasbiy faoliyatga oid jarayon bosqichlarini amalga oshirish maqsadida yuklatilgan va zifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlanishiga erishadilar
KK-11. O'rnatilgan tartibda tibbiy hujjatlarni yuritish.	Tibbiy xizmat sifati va samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirish bo'yicha tushunchaga ega bo'lish.; Tibbiy hujjatlarni to'g'ri yuritib borish.	Zaruriy hisob va hisobot hujjatlarini olib borish. Ishlarni rasmiylashtirish bo'yicha xujjatlarni olibborish.	O'rnatilgan tartibda tibbiy hujjatlarni yuritadilar
KK-12. Shoshilinch va tez tibbiy yordam ko'rsatish stansiyasi (bo'lim) feldsheri sifatida bemorlarga parvarish qilish	Shoshilinch holatlardagi tez tibbiy yordam hamda tashxislash-davolash usullari va prinsiplari ; Shoshilinch va kechiktirib bo'lmaydigan	Gipertonik kriz, bronxial astma, stenokardiya, miokard infarktida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Oftoburganda, sovuq	Shoshilinch va tez tibbiy yordam ko'rsatish stansiyasi (bo'lim) feldsheri sifatida bemorlarga parvarish qilish tartiblarini o'rgatadilar

tartiblarini o'rgatish.	holatlarda bemorga shifokorgacha yordam ko'rsatish asoslari.	urganda, kuyishda, cho'kishda birinchi yordam. Ilon, chayon va zaharli hasharotlar chaqqanda birinchi yordam	
KK-13. Dori –darmonlar bilan ishlash bilim va ko'nikmalariga ega bo'lishi.	Dori moddalarning turlari va shakllari.; Dori moddalarning nojo'ya va zaxarli ta'siri, organizmga dori moddalar ; yuborishga ko'rsatma va mo'neliklar.	Dori moddalarning turlari va shakllari. Dori moddalarning nojo'ya va zaxarli ta'siri, organizmga dori moddalarni yuborishga ko'rsatma va mo'neliklar.	Dori –darmonlar bilan ishlash bilim va ko'nikmalariga ega bo'ladilar
KK-14. Aholi orasida ayollar va bolalar salomatligini muhofaza qilish ishlarini tashkil etish.	Qishloq va shahar axolisiga tibbiy yordamni tashkillashtirish tartibi, turli sharoitida sog'liqni saqlashning profilaktikyo'naltirilganligi.; Profilaktik yordam ko'rsatishtamoyillari.	Qishloq va shahar axolisiga tibbiy yordamni tashkillashtirish tartibi, turli sharoitida sog'liqni saqlashning profilaktikyo'naltirilganligi. Profilaktik yordam ko'rsatishtamoyillari	Aholi orasida ayollar va bolalar salomatligini muhofaza qilish ishlarini ashkil etadilar
KK-15. Homiladorlikni to'g'ri tashxislash, homilador va tuqqan ayollarni nazorat qilish.	Aholi keng ommasi uchun sog'liqni muhofaza qilish va mustahkamlash, sog'lom turmush tarzi, reproduktiv salomatlik, giyohvandlik, alkogolizm, tamaki chekish, jinsiy aloqa orqali infeksiya yuqishi, /VICH/ OIV/ OITS ning oldini olish asoslarini shakllantirishning muhim masalalarini tushuntirish.	Qishloq va shahar axolisiga tibbiy yordamni tashkillashtirish tartibi, turli sharoitida sog'liqni saqlashning profilaktikyo'naltirilganligi. Homiladorlikni to'g'ri tashxislash, homilador va tuqqan ayollarni nazorat qilish	Homiladorlikni to'g'ri tashxislash, homilador va tuqqan ayollarni nazorat qiladilar
KK-16. Bolalarning o'sish va rivojlanishini baholash.	Bolalar va o'smirlar jismoniy rivojlanishining ko'rsatkichlarini aniqlash..	Sub'ektiv (so'rab- surishtirish) va ob'ektiv (ko'zdan kechirish, puls, nafas maromi, va AB ni aniqlash) tekshiruv usullarini bilish vaa maliyotda qo'llay bilish Bolalarning o'sish va rivojlanishini baholash.	Bolalarning o'sish va rivojlanishini baholaydilar
KK-17. Sog'lom va bemor bolalarni parvarishlash va oqilona ovqatlantirish bo'yicha	Bolalar va o'smirlarni ratsional ovqatlanishini baholash. Bolalar va o'smirlar muasasalarida oshxona,	Aholiga gigiyena qoidalariga rioya qilishni o'rgatish, bemorning yoshiga va salomatlik	Sog'lom va bemor bolalarni parvarishlash va oqilona ovqatlantirish bo'yicha maslahat beradilar

maslahat berish.	bufetlarni sanitar-gigienik jihatdan tekshirish.	darajasiga asoslangan xolatda shaxsiy gigiyenik vositalarni tanlay olish, aholi sog'lig'i haqidagi ma'lumotlarni yig'ish va dispanser ko'rigini o'tkazish Sog'lom va bemor bolalarni parvarishlash va oqilona ovqatlantirish	
KK-18. Reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish bo'yicha ishlarni amalga oshirish	Aholini turmush sharoiti va turmush tarzi; aholi salomatligiga ta'sir etuvchi omillar Ekologik vaziyat haqida tushuncha .	Reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish bo'yicha ishlarni amalga oshirish	Reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish bo'yicha ishlarni amalga oshiradilar
KK-19. Turli yoshdagi bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv tekshiruvini amalga oshirish	Aholi keng ommasi uchun sog'liqni muhofaza qilish va mustahkamlash, sog'lom turmush tarzi, reproduktiv salomatlik, giyohvandlik, alkogolizm, tamaki chekish, jinsiy aloqa orqali infeksiya yuqishi, /VICH/ OIV/ OITS ning oldini olish asoslarini shakllantirishning muhim masalalarini tushuntirish.	Sub'ektiv (so'rab- surishtirish) va ob'ektiv (ko'zdan kechirish, puls, nafas maromi, va AB ni aniqlash) tekshiruv usullarini bilish va maliyotda qo'llay bilish	Turli yoshdagi bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv tekshiruvini amalga oshiradilar
KK-20. Davolash muolajalarini amalga oshirish va natijasini baholash.	Shifokor ko'rsatmasiga binoan muolajalarni amalga oshirish.	Muolaja xonalaridan asbob-uskunalar va xom- ashyolarni qabul qilish va ro'yhatdan chiqarish bo'yicha hujjatlarni olib borish	Davolash muolajalarini amalga oshirish va natijasini baholaydilar
KK-21. Aholining turli qatlamlari orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etish.	Aholi hamda alohida guruhlar o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish yo'llari va usullaridan foydalanish.	O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining davolash-profilaktika muassasalarida amalda bo'lgan buyruqlari, kasbning mohiyati va ahamiyatini tushunish Axoli orasida turli kasalliklarni kelib chiqish sabablari, ularni oldini olish va davolash. Qishloq va shahar axolisiga tibbiy yordamni	Aholining turli qatlamlari orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etadilar

		tashkillashtirish tartibi,turli sharoitida sog'liqni saqlashning profilaktik yo'naltirilganligi. Profilaktik yordam ko'rsatish tamoyillari	
KK-22. Shokga qarshi va tez yordamda bo'lishi kerak bo'lgan dori-darmonlar ro'yxatini va ularni qo'llanishini	Dori-darmonlar bilan ishlash bilim va ko'nikmalariga ega bo'lish..	Shok xolatida birinchi yordam bera olish, kerakli dori-darmonlarni bilish va amaliyotda qo'llay olish.	Shokga qarshi va tez yordamda bo'lishi kerak bo'lgan dori-darmonlar ro'yxatini va ularni qo'llanishini biladilar
KK-23. Kasbiy faoliyat doirasida o'z vakolatlari, ma'suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonuniyligini anglash.	Tibbiy xizmat sifati va samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirish bo'yicha tushunchaga ega bo'lish; Tibbiy hujjatlarni to'g'ri yuritib borish.	O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining davolash-profilaktika muassasalarida amalda bo'lgan buyruqlari, kasbning mohiyati va ahamiyatini tushunish.	Kasbiy faoliya tdoirasida o'z vakolatlari, ma'suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonuniyligini anglaydilar
KK-24. Favqulotda vaziyatlar tushunchasini bilish favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarni tibbiy saralashni.	Tibbiy evakuatsiya qilishning shu bosqichida qabul qilingan xizmat hajmi va evakuatsiya qilishning tartibiga muvofiq shifokorgacha bo'lgan tibbiy yordam ko'rsatish..	Favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarni tibbiy saralash qoidalarini bilish. Terrorchilik xavfi yuzaga kelganda, garovga olinganlarning va egasiz buyumni ko'rib qolgandagi harakat qoidalarini bilish	Favqulotda vaziyatlar tushunchasini bilish favqulotda vaziyatlarda shikastlangan-larni tibbiy saralashni biladilar
KK-25. Favqulotda holatlarda jaroxatlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish.	Jabrlanganlarni atrofdagilarga xavflilik darajasi, holatini og'irligi va evakuatsiya belgilari asosida tibbiy saralash o'tkazish, ularni qabul qilish va ro'yxatga olish.	O'tkir zaharlanish va dori kasalliklarida birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni bilish. Cho'kish, kuyish shoki da va elektr tokidan jarohatlanganda shoshilinch birinchi tibbiy yordamni amalga oshirish.	Favqulotda holatlarda jaroxatlangan-larga birinchi yordam ko'rsatadilar
KK-26. Shaxsiy himoya vositalari (respirator, rezina qo'lqop, himoya kiyim) va dozimetrik kuzatuv asboblariidan	Maxsus kiyim va individual himoya vositalari haqida tushunchaga ega bo'lish; Professional vazifalarini amalga oshirish usullarini tanlash va ularni samaradorligi va sifatini baholashni;xizmat doirasidagi	O'ta xavfli infeksiyalarda shaxsiy himoya vositalarini talab asosida kiya olish va yechish. Dozimetrik kuzatuv asboblariidan foydalana olish.	Shaxsiy himoya vositalari (respirator, rezina qo'lqop, himoya kiyim) va dozimetrik kuzatuv asboblariidan foydalanadilar

foydalanish.	sogʻlomlashtiruvchi choralar; Yuqumli kasalligi bor bemor uyida joriy dezinfeksiyani, turli yuqumli kasalliklar oʻchogʻida bemorga qarovchi shaxsni instruktaj qilish.		
KK-27 Oʻlim holatini aniqlash va nazorat qilish..	Inson hayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida, asosiy qonuniyatlari odam organizmdagi fiziologik va patologik jarayonlarni va ularni hayot tarziga taʼsiri..	Yurak tonlarini fonendoskop yordamida eshitish, arterial qon bosimni oʻlchash va pulsni sanash; -Koʻz qorachigʻi refleksi aniqlash.	Oʻlim holatini aniqlash va nazorat qilish.

VI. Kvalifikatsiya bo'yicha professional modullarni shakllantirish

O'qitish natijasi	O'quv modul mazmuni	Professional modul nomi
KK-1. Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini ;	Modul dasturi ta'lim jarayonining muhim me'yoriy –uslubiy hujjati bo'lib, unda o'quv materiallar ma'ruza, amaliy mashg'ulotlari, o'quv modulni o'qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish, rasm chizish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan holda qo'llanilishi ko'zda tutiladi.	PM-2 Anatomiya, fiziologiya va patalogiya Gistologiya, sitologiya, embriologiya
KK-2. Infekcion xavfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).	O'quvchilarni gigienaning ilmiy asoslari, gigienik tekshirish usullari va sog'lomlashtirish tadbirlarining asosiy printsiplarini o'quvchilar tomonidan o'zlashtirilishi ta'minlash. O'quvchilarga fan va gigienaning asoslari, gigienaning har bir bo'limini asosiy xususiyatlari, eng dolzarb gigienik va ekologik muammolar, o'quvchilar tomonidan gigienik tekshirish usullarini o'zlashtirilishi, o'quvchilarni odam organizmi va atrof muhit bilan o'zaro ta'sirlanish asoslari, gigienik me'yorlashtirish va reglamentlashtirishning asoslari bilan tanishtirish.	PM-2 Umumiy gigiyena va ekologiya
KK-23. Kasbiy faoliyat doirasida o'z vakolatlari, ma'suliyati va zimmasiga yuklatilgan vazifalarning qonuniyligini anglash.	Tibbiy psixologiya moduli talabaga psixogigiena va psixoprofilaktika tamoyillari, hamshira va bemor o'rtasidagi muloqot psixologiyasi, stress holatlarida shifokorgacha bo'lgan shoshilinch yordam ko'rsatish choralari, psixosomatik kasalliklarning profilaktikasi va asosiy psixoterapevtik uslublarini qo'llashni o'rgatadi va olgan bilimlarini amaliyotda ishlata bilish imkonini beradi.	PM-1 Tibbiy psixologiya va shaxslararo muloqot
KK-13. Dori –darmonlar bilan ishlash bilim va ko'nikmalariga ega bo'lishi.	Farmakologiya va retseptura asoslari moduli davomida odam organizmi funktsional tizimi, ularda kechadigan patologik jarayonlarni aniqlash, ularni mavqei asosida sog'liqni ta'minlash va sog'lom organizmning ishlash mexanizmlarini bilish. Sog'liq diagnostikasini, ish qobiliyatini, individual funktsional aktivligini prognoz qilish, ilmiy metodologik asoslarini shakllantirish, ko'nikmalarini egallash.	PM-2 Farmakologiya va retseptura asoslari
KK-21. Aholining turli qatlamlari orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etish.	Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya fanini nazariy va amaliy mavzularga oid kasalliklarni xar tomonlama o'rganish va tahlil qilish bilim va ko'nikmalarini egallash.	PM-3 Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya
KK-11. O'rnatilgan tartibda tibbiy hujjatlarni yuritish.	Jamoat salomatligisaqlashmoduli davomida odam organizmi funktsional tizimi, ularda kechadigan patologik jarayonlarni aniqlash, ularni mavqei asosida sog'liqni ta'minlash va	PM-3 Jamiyat sog'liqni

	sogʻlom organizmning ishlash mexanizmlarini bilish. Sogʻliq diagnostikasini, ish qobiliyatini, individual funktsional aktivligini prognoz qilish, ilmiy metodologik asoslarini shakllantirish, koʻnikmalarini egallash.	saqlash va tibbiy statistika
KK-9. Muassasa va tashkilot rahbariyatiga kasbiy faoliyatni amalga oshirishda yuzaga kelgan muammo va masalalar haqida maʼlumot taqdim etish.	Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari va bioetika moduli talabalarga zamonaviy fan-texnika yutuqlarining tibbiy amaliyotga keng joriy qilinayotgan sharoitda inson harakatlarini tizimli ravishda tahlil qilish, yangi insonparvarlik va ahloqiy qadriyatlar, tamoyillarni yaratish, odamlar va hayvonlarda oʻtkaziladigan biologik, tibbiy tekshiruvlarga nisbatan ahloqiy-huquqiy, ijtimoiy-maʼnaviy asoslarni shakllantirish orqali fuqarolarga koʻrsatilayotgan tibbiy yordamni taomillashtirish, amaliyotda yoʻl qoʻyilayotgan nuqsonlarni bartaraf etishda alohida ahamiyatga ega.	PM-3 Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari va bioetika
KK-6 Kasalliklarning oldini olish chora-tadbirlarini; KK-14. Aholi orasida ayollar va bolalar salomatligini muhofaza qilish ishlarini tashkil etish. KK-18. Reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish boʻyicha ishlarni amalga oshirish	Valeologiya moduli dasturida inson salomatligining qonuniyatlari, aholi va fuqarolar salomatligini saqlash, yanada yaxshilashning yoʻllarini oʻrgatadi. Shu bilan birga, insonlar salomatligiga individual yondashish, xar bir aholi ongida tibbiy faollikni rivojlantirish, shuningdek, sogʻlom turmush tarzini yaratish orqali kasalliklarga chalinmaslik yoʻllarini aholiongiga singdirish toʻgʻrisidagi qonuniyatlarni oʻrgatadi. Boʻlgʻusi oliy maʼlumotli feldsherlarda sogʻlom shaxslar, kasallik oldi xolatidagi shahslar va kasal shahslar toʻgʻrisida klinik fikrlash hamda ularning xar biriga oʻz yoʻnalishida maslahat berish uchun zamin yaratadi. Ushbu modul dasturi oʻquvchilarga aholisalomatligiga zararli taʼsir etuvchi tashvi muhit va ijtimoiy omillarni kamaytirish va oldini olish boʻyicha, shuningdek, jamiyatning barcha aʼzolarini salomatligini mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlarni ichlab chiqish uchun zarur bilimlarni egallash va amaliyotda oʻz faoliyatida qoʻllash imkonini beradi.	PM-2 Valeologiya
KK-4. Tibbiy asboblarni sterilizatsiya uchun tayyorlash va sterilizatsiya qilish. KK-19. Turli yoshdagi bemorlarni subʼektiv va obʼektiv tekshiruvini amalga oshirish	Hamshiralik ishi moduli boʻlajak mutahassisni tayyorlashning ilk bosqichidan oʻquvchiilarga kasbiy bilim, koʻnikma va malakalarni shakllantirishni boshlaydi, oʻquvchiilar tomonidan bemor bilan boʻlayotgan muammolarni aniqtasavvur qila olish, muloqot qilish, tibbiyot muassasalarida oʻzini tutish, bemorlarni parvarish qilishni oʻrgatadi.	PM-3 Hamshiralik ishi
KK-7. Bemor holatini baholash va nazorat qilish. KK-20. Davolash muolajalarini amalga oshirish va natijasini baholash.	Terapiya moduli taʼlim jarayonining muhim meʼyoriy- uslubiy hujjati boʻlib, unda oʻquv materiallar maʼruza, amaliy, oʻquv, modulni oʻqitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt meʼyorlariga mosligini taʼminlangan holda qʻllanilishi koʻzda tutiladi.	PM-3 Terapiya

KK-5. Kasalliklarni sabablari, rivojlanishini, kasalliklarning asosiy simptomlarini, bemorlarni yo'naltirilgan xolda davolash usullari va prinsiplarini;. KK-16. Bolalarning o'sish va rivojlanishini baholash.	Sog'lom va bemor bolalar xususiyatlari, nazorat va maqsadli tekshiruv usullari, bolalarda uchraydigan yuqumli va yuqumsiz kasalliklar haqida ma'lumotga ega bo'lib, bola va uning oilasiga hamshiralik parvarishini amalga oshirish bo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar.	PM-3 Pediatriya
KK-12. Shoshilinch va tez tibbiy yordam ko'rsatish stansiyasi (bo'lim) feldsher sifatida bemorlarga parvarish qilish tartiblarini o'rgatish.	Modul dasturi ta'lim jarayonining muhim me'yoriy –uslubiy hujjati bo'lib, unda o'quv materiallar ma'ruza, amaliy mashg'ulotlar, modulni o'qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, amaliy ish, mustaqil ish, va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan holda qo'llanilishi ko'zda tutiladi. Reanimatsiya moduli bo'lajak mutaxassisni tayyorlashning ilk bosqichlaridan biri xisoblanadi va talabalar tomonidan fanning turli aspektlari, reanimatsiya tadbirlarini talab qiluvchi holatlarning sabablari, kechishi, rivojlanish bosqichlari, birinchi tibbiy yordam, davolash xususiyatlari xamda bemorlarni parvarish kilish, shuningdek reanimatsiya va intensiv terapiyani talab kiladigan turli etiologiyali terminal xolatlardagi shoshilinch yordamni, amaliy ko'nikmalar va nazariy bilimlarni qamrab olgan holda o'rganiladi.	PM-3 Anesteziologiya va reanimatsiya asoslari
KK-15. Homiladorlikni to'g'ri tashxislash, homilador va tuqqan ayollarni nazorat qilish. KK-26. Shaxsiy himoya vositalari (respirator, rezina qo'lqop, himoya kiyim) va dozimetrik kuzatuv asboblaridan foydalanish.	Akusherlik moduli bo'lajak mutaxassisni tayyorlashning ilk bosqichi xisoblanadi va talabalar tomonidan fanining turli aspektlari rivojlanish bosqichlarini, amaliy ko'nikmalar va nazariy bilimlarni qamrab olgan holda bo'lg'usi feldsher-akusharlarda so'zlashuv madaniyatini to'liq egallash, klinik fikrlash va uni bayon eta olish, kasallik hamda uning belgilarini so'z orqali va yozma tarzda asoslab berish moduli bo'lib hisoblanadi.	PM-3 Akusherlik va ginekologiya
KK-3. O'z faoliyati doirasida profilaktik va davolash-diagnostik muolajalarni o'z vaqtida va sifatli amalga oshirish.	Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat moduli bo'lajak mutahassisni tayyorlashning ilk bosqichidan o'quvchiilarga kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishni boshlaydi, o'quvchiilar tomonidan bemor bilan bo'layotgan muammolarni aniq tasavvur qila olish, muloqot qilish, tibbiyot muassasalarida o'zini tutish, bemorlarni parvarish qilishni o'rgatadi.	PM-2 Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat

KK-8. Kechiktirib bo'lmaydigan xolatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. KK-22. Shokga qarshi va tez yordamda bo'lishi kerak bo'lgan dori-darmonlar ro'yxatini va ularni qo'llanishini ; KK-24. Favqulotda vaziyatlar tushunchasini bilish favqulotda vaziyatlarda shikastlanganlarni tibbiy saralashni bilish. KK-25. Favqulotda holatlarda jaroxatlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish. KK-27. O'lim holatini aniqlash.	Tez tibbiy yordam va favqulotda holatlar moduli tibbiy ta'lim tizimida tibbiyot moduli va amaliyotini mustasnosiz barcha jabxalarni bevosita asosi sifatida fundamental zaminiiy modullar qatoriga kiradi. Tez tibbiy yordam modulining asosiy vazifasi inson organizmi a'zolari shikastlanishida birinchi tibbiy yordam ko'rsatishga qaratilgan vazifalarni anglash, masalalarini xal etish va savollariga davrning o'ziga xos modul texnika yutuqlari asosida zamonaviy nuqtai nazardan javob berish kabi vazifalarini o'z ichiga oladi.	PM-3 Tez tibbiy yordam va favqulotda holatlar tibbiyoti
KK-17. Sog'lom va bemor bolalarni parvarishlash va oqilona ovqatlantirish bo'yicha maslahat berish.	Diyetologiya nutritsiologiya asoslari bilan o`quv fanining mazmuni davolash profilaktik muassasalarida bemorlar ovqatini tashkil qilishda bemorning kasalligidan kelib chiqqan holda malum ovqat parhezini tayinlash tartiblarini o`rgatish. O`rta tibbiyot xodimi bemorga va uning qarindoshlariga ovqatlantirish usullari, tartibi, tarkibi, sifati, energetik qiymati ko`rsatkichini o`rgatadi. Bemor va sog`lom insonlarni professional va patronaj parvarishlashda, shifokor, parhez hamshirasi bilan birgalikda har bir bemorga individual yondoshib, uning yoshi, vazni, tashhisi hisobga olib, to`la qiymatli ovqatlanish tavsiya etishni o`rgatadi.	PM-3 Diyetologiya nutritsiologiya asoslari bilan

VII. O‘QUV REJA

Professional ta'lim darajasidagi mutaxassislik kodi va nomi:	Kvalifikatsiya	O'qish muddati:	O'qish shakli, ishlab chiqilgan yili:	QR kodi:
50910204- Davolash ishi	Feldsher	3 yil	kunduzgi	
			2024-yil	

I. O‘quv jarayonining tarkibiy qismlari

T/r	Bloklar nomi:	Kreditlar miqdori:	Umumiy yuklama:	Auditoriya o'quv yuklamasi:	Mustaqil ta'lim	% larda:
1	"Ijtimoiy-kommunikativ ko'nikmalar" moduli	18	540	378	162	10
2	Klinikaoldi fanlar moduli	21	630	441	189	9
3	"Jamoat salomatligi va sog'liqni saqlash" moduli	10	300	210	90	6
4	"Tibbiy manipulyatsion texnika" moduli	19	570	399	171	11
5	"Konservativ terapiya" moduli	21	630	441	189	12
6	"Pediatriya amaliyoti" moduli	10	300	210	90	6
7	"Jarrohlik amaliyoti" moduli	20	600	420	180	12
8	"Kechiktirib bo'lmaydigan holatlar" moduli	11	330	231	99	6
9	"Feldsherlik amaliyoti" moduli	39	1170	819	351	22
10	Elektiv modullar	8	240	168	72	4
11	Davlat imtihoni (attestatsiyasi)	3	90	63	27	2
	Jami:	180	5400	3780	1620	100

I. O‘quv jarayonining tarkibiy qismlari

№	Fanning malakaviy kodi	Blok, fan (modul)lar nomi	Mod ulga beril gan umu miy kred it	O'quvchining umumiy yuklamasi, soatda								Kreditlarning kurslar, semestrlar va haftalar bo'yicha taqsimoti						Jami kreditlar	
				Umumiy yuklama hajmi		Auditoriya o'quv yuklamasi						Mustaqil ta'lim	1-kurs		2-kurs		3-kurs		
				Semestrlar va ulardagi haftalar soni															
				1- se me str	2- se me str	3- se me str	4- se me str	5- se me str	6- se me str										
20 ha fta	20 ha fta	20 ha fta	20 ha fta	20 ha fta	20 ha fta														
		2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	
1.0		"Ijtimoiy-kommunikativ ko'nikmalar" moduli	18	540	10	378	92	275		11	162	12	4	0	0	2	0	18	
1.1	KFOR T 1102	Kasbiy faoliyatda o'zbek/rus tili	2	60		42		42			18	2						2	
1.2	TXT 1106	Tibbiyotda xorijiy til	6	180		126		126			54	2	4						6

1.3	LTTT 1102	Lotin tili va tibbiy terminologiya	2	60		42		42			18	2					2	
1.4	TPSh M 1103	Tibbiy psixologiya va shaxslararo muloqot	3	90		64	44	8		12	26	3					3	
1.5	TAT 1103	Tibbiyotda axborot texnologiyalari	3	90		64	16	48			26	3					3	
1.6	TBA 1502	Tibbiyotda biznes asoslari	2	60		42	32	10			18					2	2	
2.0		Klinikaoldi moduli	21	630	9	440	27 2	168			190	14	7	0	0	0	21	
2.1	AFP 11208	Anatomiya, fiziologiya va patologiya	8	240		168	14 8	20			72	5	3				8	
2.2	GSE 11204	Gistologiya, sitologiya, embriologiya	4	120		84	60	24			36		4				4	
2.3	TBUG 1102	Tibbiy biologiya. Umumiy genetika	2	60		42	16	26			18	2					2	
2.4	FRA 1103	Farmakologiya va retseptura asoslari	3	90		62	16	46			28	3					3	
2.5	TK 1102	Tibbiy kimyo.	2	60		42	16	26			18	2					2	
2.6	TBF 1102	Tibbiy va biologik fizika	2	60		42	16	26			18	2					2	
3.0		"Jamoat salomatligi va sog'liqni saqlash" moduli	10	300	6	210	12 6	76		8	90	4	6	0	0	0	10	
3.1	JSSTS 1202	Jamiyat sog'liqni saqlash va tibbiy statistikasi	2	60		42	30	12			18		2				2	
3.2	V 1202	Valeologiya	2	60		42	32	6		4	18		2				2	
3.3	MVI 1202	Mikrobiologiya, virusologiya, immunologiya	2	60		42	16	26			18	2					2	
3.4	UGE 1202	Umumiy gigiyena va ekologiya	2	60		42	16	26			18	2					2	
3.5	KFHA B 1202	Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari va bioetika	2	60		42	32	6		4	18		2				2	
4.0		"Tibbiy manipulyatsion texnika" moduli	19	570	11	398	12 0	278			172	0	3	3	4	6	3	19
4.1	HT 12340 9	Hamshiralik ishi.	8	240		168	44	124			72		3	3	2		8	
4.2	RAFM 14560 7	Reabilitatsiya asoslari, fizioterapiya va massaj	7	210		147	40	107			63				2	2	3	7
4.3	NDAB 1502	Nutritsiologiya diyetologiya asoslari bilan	2	60		42	18	24			18					2	2	
4.4	XT 1502	Xalq tabobati	2	60		42	18	24			18					2	2	
5.0		"Konservativ terapiya" moduli	21	630	12	442	12 2	320			188	0	4	15	2	0	0	21
5.1	T 12309	Terapiya	8	240		168	44	124			72		4	4			8	
5.2	YuKIN 13405	Yuqumli kasalliklarva infeksiyon nazorat	5	150		106	30	76			44			3	2		5	
5.3	ARKN 1304	Asab -ruhiy kasalliklar va narkologiya	4	120		84	24	60			36			4			4	
5.4	TTKK 1304	Teri-tanosil kasalliklari va kosmetologiya	4	120		84	24	60			36			4			4	
6.0		"Pediatriya amaliyoti" moduli	10	300	6	210	60	150			90	0	0	4	2	2	2	10
6.1	P 13450 9	Pediatriya	8	240		168	44	124			72			4	2	2		8

6.2	XI 1602	Xavfsiz immunizasiya	2	60		42	16	26			18					2	2	
7.0		"Jarrohlik amaliyoti" moduli	20	600	12	420	10 6	314			180	0	0	0	9	8	3	21
7.1	X 14509	Xirurgiya	8	240		168	44	124			72				4	4		8
7.2	AG 14506	Akusherlik va ginekologiya	6	180		126	30	96			54				2	4		6
7.3	ORL 1603	Otorinolaringologiya	3	90		64	16	48			26						3	3
7.5	OFL 1403	Oftalmologiya	3	90		64	16	48			26				3			3
8.0		"Kechiktirib bo'lmaydigan holatlar" moduli	11	330	6	232	56	176			98	0	0	0	3	2	6	11
8.1	RAA 1604	Reanimatsiya va anesteziologiya asoslari	4	120		84	20	64			36						4	4
8.2	FHT 1403	Favqulotda holatlar tibbiyoti	3	90		64	16	48			26				3			3
8.3	TTYo 15604	Tez tibbiy yordam	4	120		84	20	64			36					2	2	4
9.0		"Feldsherlik amaliyoti" moduli	39	1170	22	816		816			354	0	6	6	8	8	11	39
9.1	FA120 6	2-semestr (mutaxassislikka kirish amaliyoti, parvarish hamshirasi, shoshilinch tibbiy yordam bo'limarining hamshirasi yordamchilari, tez tibbiy yordam stantsiyasi dispetcheri)	6	180		126		126			54		6					6
9.2	FA130 6	3-semestr (shoshilinch tibbiy yordam bo'limarining feldsheri (hamshirasi) yordamchilari, tez tibbiy yordam stantsiyasi feldsheri yordamchilari)	6	180		126		126			54			6				6
9.3	FA140 8	4-semestr (shoshilinch tibbiy yordam bo'limarining feldsheri (hamshirasi) yordamchilari, tez tibbiy yordam stantsiyasi feldsheri yordamchilari)	8	240		168		168			72				8			8
9.4	FA150 8	5-semestr (shoshilinch tibbiy yordam bo'limarining feldsheri (hamshirasi) yordamchilari, tez tibbiy yordam stantsiyasi feldsheri yordamchilari)	8	240		168		168			72					8		8
9.5	FA160 11	6-semestr-bitiruv oldi amaliyoti	11	330		228		228			102						11	11
10.0		Elektiv modullar	8	240	4	168		168			72	0	0	2	2	2	2	8
10.1		Jismoniy tarbiya va sport	2	60		42		42			18							2
10.2		Fakultativ mashg'ulotlar hududiy komponentlardan kelib chiqib belgilanadi	6	180		126		126			54							6
11.0		Davlat imtihoni (attestatsiyasi)	3	90	2	64	31	31			26	0	0	0	0	0	3	3
JAMI			180									30	30	30	30	30	30	180
		HAMMASI	180	5400	10 0	3780	98 6	2775	0	19	1620	30	30	30	30	30	30	180

III. Tushuntirish xati

- 3.1 Mazkur o'quv rejani ishlab chiqishda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 20 iyundagi "Ma'muriy islohotlar doirasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-197-sonli Qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 7-dekabrda "Professional ta'limda kredit-modul tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 648-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 7 avgustdagi "O'zbekiston Respublikasida, uzluksiz boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus professional ta'lim tizimini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 466-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi "Tibbiyot va farmattsevtika ta'limi va ilm-fan tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4310-sonli qarorlari asos qilib olindi.
- 3.2 Mazkur o'quv reja kredit-modul tizimiga moslashtirilgan bo'lib o'quvchi 3 yil davomida jami bo'lib 180 kreditni to'plash kerak.
- 3.3 Jami umumiy yuklama 5400 soat, shundan haftalik o'quv yuklama 50 soat, undan auditoriya (ishlab chiqarish va diplom oldi amaliyotlari) bo'yicha haftalik yuklama 30 soatni tashkil etadi.
- 3.4 Jami yillik o'quv yuklama 5400 soat, undan 3780 soati (70%) ni auditoriya soatlarini tashkil etadi.
- 3.5 Qoraqalpog'iston Respublikasidagi ta'lim qoraqalpoq tilida olib boriladigan guruhlarda qoraqalpoq tili o'quv rejadagi Kasbiy faoliyatda o'zbek(rus) tili faniga ajratilgan soatlar hisobidan o'qitiladi.
- 3.6 Mashg'ulotlar mazkur namunaviy o'quv rejadagi kasb (mutaxassislik) bo'yicha qabul qilingan o'quvchilar guruhi shakllangandan so'ng o'quv jarayoni jadvalida belgilangan muddatda amalga oshiriladi. Mashg'ulotlar qoidaga ko'ra 2-sentabrdan boshlanadi.
- 3.7 O'qish davrini hisobga olgan holda mazkur namunaviy o'quv reja asosida modullar va o'quv amaliyotlari soati semestrlar kesimida taqsimlanib ishchi o'quv rejasi ishlab chiqiladi va ilmiy pedagogik kengash qarori bilan tasdiqlanadi.
- 3.8 Ta'lim muassasasida o'quv rejada belgilangan barcha klinik modullar bo'yicha o'quv xonalari va "Feldsher" kvalifikatsiyasi bo'yicha alohida simulyatsion trening o'quv xonasi tashkil etiladi.
- 3.9 O'quv yuklamasining haftalik hajmini saqlagan holda o'quv modullari bloki hamda bloklar tarkibidagi modullarga ajratilgan soatlar hajmini 20% gacha o'zgartirishga ruhsat etiladi.
- 3.10 O'quv jarayoni jadvali o'quv, ishlab chiqarish va diplom oldi amaliyotlarini o'tkazish davri, sohadagi mavsumiylikni hamda hududning va kasbning o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olib, ish beruvchilar bilan kelishilgan holda ishlab chiqiladi va Pedagogik kengash qaroriga muvofiq tasdiqlanadi.
- 3.11 O'quvchilar soni 15 dan ortiq bo'lgan guruhlarda "Tibbiy manipulyatsion texnika" moduli, "Konservativ terapiya" moduli, "Pediatriya amaliyoti" moduli, "Jarrohlik amaliyoti" moduli, "Kechiktirib bo'lmaydigan holatlar" moduli bo'yicha amaliy mashg'ulotlar 160 daqiqa etib belgilanadi va kichik guruhlariga bo'lib o'qitiladi.
- 3.12 Mazkur mutaxassislik bo'yicha o'qish muddati yakunida Davlat imtixonlari o'tkaziladi. DAK 2 qismda: klinik modullarning nazariy qismi-kompyuterda test shaklida, klinik modullarning amaliy qismlar majmualari bo'yicha demonstratsion - OSKI shaklida o'tkaziladi.
- 3.13 Mazkur o'quv reja asosida barcha fanlar va amaliyotlarni to'liq o'zlashtirib kreditlarini yetarli darajada to'plagan va Davlat imtixonini ijobiy baholarga topshirgan bitiruvchilarga DAK qaroriga asosan ta'lim muassasasi direktorining buyrug'i bilan Davolash ishi yo'nalishining "Feldsher" kvalifikatsiyasi beriladi.
- 3.14 Ushbu kvalifikatsiya - barcha davlat va nodavlat davolash-profilaktika muassasalarida shu jumladan ixtisoslashgan tibbiy xizmat kursatuvch muassasalarda "- Davolash ishi " mutaxassisligi "Feldsher" lavozimida mehnat faoliyatlarini boshlash huquqini

beradi.

- 3.15** Elektiv modullar uchun soatlar (kreditlar) tibbiyot sohasida dolzarb mavzular, zamonaviy tibbiy xizmat ko`rsatish bo`yicha ish beruvchilarning taklif va tavsiyalarini o`rganish asosida ajratilishi tavsiya etiladi

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta’lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Kasbiy faoliyatda rus tili		
Modul kodi	KFO’RT1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42-soat	Mustaqil ta’lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Русский язык
Modulning maqsadi	формирование навыков профессионального общения, ведение диалога в рамках лексико-тематического минимума, на основе изученных логико-грамматических конструкций; -овладение основами научного стиля речи (на базе текстового материала по медицинской специальности) и способами терминообразования в языке специальности; - овладение основами построения и презентации монологической речи типа описания.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Связное беглое чтение предложений текста. Правильная интонация речи. Правильный полный пересказ текста на русском языке. Творческое мышление при пересказе. Уметь правильно использовать грамматический материал. Полный правильный осмысленный ответ. Правильное выполнение упражнения высокая активность, творческий подход. Подводить итоги принимать решения. Самостоятельно анализирует понимать суть вопроса и активно отвечать.
Modul mazmuni	Модуль русского языка обучает студента принципам психогигиены и психопрофилактики, психологии общения медицинской сестры и пациента, мерам оказания неотложной медицинской помощи в стрессовых ситуациях, профилактике психосоматических заболеваний и применению основных психотерапевтических методов, а также позволяет использовать полученные знания на практике.
Egallanadigan kompetensiyalar	Знать основные закономерности жизнедеятельности человека в разные юношеские периоды, физиологические и патологические процессы в организме человека и их влияние на образ жизни. Обеспечение инфекционной безопасности (санитарно-гигиенические и противоэпидемические мероприятия, правила асептики и антисептики).
Bilimlar	Программа направлена на формирование у обучающихся общекультурных компетенций и общих профессиональных компетенций - знать общенаучную и специальную лексику изученной медицинской тематики, базовые грамматические явления, встречающейся в медицинской научной литературе. -уметь использовать различные виды чтения для извлечения профессионально значимой информации из специальных текстов. -владеть базовым коммуникативным модулями для осуществления участия в типовых ситуациях профессионального общения, приёмами обработки полученной информации.
Ko'nikmalar	-владеть русским языком, как средством коммуникации (в устной и письменной форме) -правильно воспринимать на слух текст общего содержания в объеме 18-20 предложений. -понимать содержание незнакомого текста по специальности в объеме 12-14 предложений. Выделять наиболее важную информацию из услышанного, дополнять информацию на основе событий и обосновывая собственную точку зрения. -подготовить устное выступление на заданную тему на основе текста, тезиса и уметь

	провести беседу на заданную тему.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. Turdieva K. va hammualliflar, O'zbek tili. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tibbiyot oliy o'quv yurtlari rusiyzabon talabalari uchun darslik. T., 2018 y. 2. Turdieva K., Ahmedova D., O'zbek tili. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan tibbiyot oliy o'quv yurtlari rusiyzabon talabalari uchun o'quv qo'llanma. T., 2006 y. 3. Turdieva K., Ahmedova D., O'zbek tili. O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan oliy o'quv yurtlari uchun darslik. T., 2007 y.
Ta'lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, dori shakillari, anottatsiyalar.
Tuzuvchilar:	Mamatkulova N.A. Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi "Gumanitar ijtimoiy-iqtisodiy fanlar kafedrası" mudiri
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori T.F.N.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Темы учебной программы	Содержания темы	всего	Аудитория	Сам работа
1	День независимости. Имя существительное	Лексическая тема День Независимости. Грамматический материал Главные члены предложения. Имя существительное. Категории рода, числа и падежа имён существительных. Речевой этикет Формулы знакомства. Формулы приветствия.	3	2	1
2	Анатомия и физиология человека. Простое глагольное сказуемое.	Лексическая тема Анатомия и физиология человека. Грамматический материал Простое глагольное сказуемое Речевой этикет Формулы приглашения.	3	2	1
3	Клетки. Второстепенные члены предложения	Лексическая тема Клетки. Грамматический материал Сложное предложение. Речевой этикет Формулы совета, предложения	3	2	1
4	Ткани. Сложное предложение.	Лексическая тема Ткани. Грамматический материал Сложное предложение. Речевой этикет Формулы извинения.	3	2	1
5	Медицинская терминология.	Лексическая тема Профессиональный язык врача. Грамматический материал Медицинская терминология. Фразеологические обороты, характерные для медицины, термины: (грудная жаба, солнечное сплетение, щитовидная железа и др). Речевой этикет Формулы поздравления.	3	2	1
6	Скелет туловища. Описание классификации предметов	Лексическая тема Скелет туловища. Грамматический материал Описание классификации предметов. Речевой этикет Формулы вопросов о субъекте.	3	2	1
7	Система органов дыхания. Описание количественного состава, строение предметов.	Лексическая тема Система органов дыхания. Грамматический материал Описание количественного состава, строение предметов Речевой этикет Формулы вопросов о местоположении лица	3	2	1
8	Система кровообращения. Описание формы, цвета, запаха, вкуса, размера предметов.	Лексическая тема Система кровообращения. Грамматический материал Описание формы, цвета, запаха, вкуса, размера предметов. Речевой этикет Формулы вопросов о чувстве удовлетворения.	3	2	1
9	Строение и состав кожи. Описание, классификация лица, предмета, процесса	Лексическая тема Строение и состав кожи. Грамматический материал Описание классификации лица, предмета, процесса явления Речевой	3	2	1

	явления.	этикет Формулы вопросов о возрасте, о стоимости, о количестве.			
10	Система пищеварения. Описание местоположения предмета, места протекания процесса	Лексическая тема Система пищеварения. Грамматический материал Описание местоположения предметов. Речевой этикет Формулы вопросов о месте происхождения лица, предмета	3	2	1
11	Функции опорно-двигательного аппарата. Описание функций предметов.	Лексическая тема Функции опорно-двигательного аппарата. Система пищеварения. Грамматический материал Описание функции предметов. Речевой этикет Вопросы о согласные и не согласные.	3	2	1
12	Нервная система. Описание качественной характеристики предмета, процессы явления	Лексическая тема Нервная система. Грамматический материал Описание качественной характеристики предмета, процессы явления Речевой этикет Вопросы о согласии и не согласии.	3	2	1
13	Головной мозг. Выражение временных отношений в простом и сложном предложениях.	Лексическая тема Головной мозг. Грамматический материал Выражение временных отношений в простом и сложном предложениях. Речевой этикет Формулы о времени события, в продолжительности времени действия.	3	2	1
14	Иммунитет. Выражение причинно – следственных отношений в простом и сложном предложениях.	Лексическая тема Иммунитет. Грамматический материал Выражение причинно – следственных отношений в простом и сложном предложениях Речевой этикет Вопрос о причине. Вопрос о следствии	3	2	1
15	Патологическое состояние человека. Выявление жалоб больного. Диалогическая речь, ее особенности, виды и условия реализации. Диалог – расспрос, его цель и структурные компоненты	Лексическая тема Патологическое состояние человека. Выявление жалоб больного. Грамматический материал Виды диалогов и их особенности Речевой этикет Формулы вопросов о здоровья.	5	4	1
16	Клиническая картина заболевания. Формулы вопросов собеседнику о его физическом состоянии. Диалог интервью, его цель, структурные компоненты особенности	Лексическая тема Клиническая картина заболевания. Жалобы больного с симптомами стенокардии. Цель и структура диалога. Речевой этикет Формулы вопросов собеседнику о его физическом состоянии.	5	4	1

17	Лечениезаболевания. Рекомендация врача. Диалог – научный спор, его цель, структурные компоненты	Лексическая тема Лечение заболевания. Грамматический материал Цель и структура диалога Речевой этикетРекомендация врача	5	4	1
18	Метод клинического исследования. Обобщающее занятие	Лексическая тема Метод клинического исследования Речевой этикет Обобщающая беседа	3	2	1
Всего			60	42	18

Критерии оценки знаний учеников

Знания учеников основаны на следующих критериях:

ученик может самостоятельно делать выводы и принимать решения, мыслить творчески, самостоятельно наблюдать, может применять полученные знания на практике, понимает сущность предмета (тема), знает, умеет выражать, рассказывать и имеет представление о предмете (теме) - 5 (отлично) оценка;

когда ученик ведет самостоятельное наблюдение, умеет применять полученные знания на практике, понимает суть предмета (темы), знает, умеет излагать, рассказывать и имеет представление о предмете (теме) - 4 (хорошо) оценка;

когда ученик умеет применять полученные знания на практике, понимает, знает, может излагать, излагать суть предмета (темы) и имеет представление о предмете (теме) - 3 (удовлетворительно) оценка;

когда ученик не освоил программу, не понимает сути предмета (темы) и не имеет представления о предмете (теме) - оценивается на 2 (неудовлетворительно).

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

Результаты обучения	Показатели оценки
Связное беглое чтение предложений текста. Правильная интонация речи. Правильный полный пересказ текста на русском языке. Творческое мышление при пересказе. Уметь правильно использовать грамматический материал. Полный правильный осмысленный ответ. Правильное выполнение упражнения высокая активность, творческий подход. Подводить итоги принимать решения. Самостоятельно анализирует понимать суть вопроса и активно отвечать	Связное беглое чтение предложений текста. Правильная интонация речи. Правильный полный пересказ текста на русском языке. Творческое мышление при пересказе. Уметь правильно использовать грамматический материал. Полный правильный осмысленный ответ. Правильное выполнение упражнения высокая активность, творческий подход. Подводить итоги принимать решения. Самостоятельно анализирует понимать суть вопроса и активно отвечать

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Tibbiyotda xorijiy til		
Modul kodi	TXT1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 180-soat	Auditoriya mashg`uloti: 126-soat	Mustaqil ta`lim: 54-soat
ECTS-kreditlar miqdori	6		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modulto'liq nomi	Tibbiyotda xorijiy til
Modulning maqsadi	Modulning maqsadi bugungi ilm va fan taraqqiyoti sharoitida tibbiyot va farmatsevtika yo'nalishidagi professional ta'limning barcha bosqichida chet tilini o'qitish doirasida o'rganuvchilarning kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishlari uchun chet tilida kommunikativ kompetentsiyalarini shakllantirishdan iborat. Bunda lingvistik, sotsiolingvistik, pragmatik kompetensiyalarning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, o'rganuvchilarning tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini ko'p madaniyatli dunyoda kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishi uchun chet tilini egallashi nazarda tutiladi.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Modulning maqsadi bugungi ilm va fan taraqqiyoti sharoitida tibbiyot va farmatsevtika yo'nalishidagi professional ta'limning barcha bosqichida chet tilini o'qitish doirasida o'rganuvchilarning kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishlari uchun chet tilida kommunikativ kompetentsiyalarini shakllantirishdan iborat. Bunda lingvistik, sotsiolingvistik, pragmatik kompetensiyalarning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, o'rganuvchilarning tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini ko'p madaniyatli dunyoda kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishi uchun chet tilini egallashi nazarda tutiladi.
Modul mazmuni	Tibbiyotda xorijiy til moduli bo'lajak tibbiyot mutaxassislariga xorijiy til bo'yicha olgan bilimlarini qo'llab, tanlangan mutaxassislik bo'yicha chet tilida nashr etilgan ilmiy maqola va adabiyotlardan olingan ma'lumotlarni tushunib va tahlil qilib o'zida kasbiy mahoratlarini yanada rivojlantirishga imkoniyat yaratadi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	- O'zlashtirilayotgan kasbning xorijiy tildagi terminologiyasi, atamaları va iboralariningma'nosi. Xorijiy tilni kasbi doirasida o'zaro muloqot darajasi. Xorijiy tildagi normativ hujjatlarni o'qib,tushunish. O'z soxasiga tegishli bo'lgan xorijiy tildagi matnlarni, dasturlarni va yo'riknoma (instruksiya)larni o'qish vatushunish. - O'zlashtirgan kasbi doirasidan xorijiy tilda mutaxassislar bilan muloqot qila olish. Xorijiy tilda yozilgan yo'riqnoma (instruk-iya)larni tushunib, ularni amalda qo'l-lashni xamda o'zgalarga tushuntiraolishi. Xorijiy tildagi ma'lumotlardan foydalan-gan xolda o'z kasbiy mahoratini oshirish
Ko'nikmalar	- O'zlashtirilayotgan kasbning xorijiy tildagi terminologiyasi, atamaları va iboralariningma'nosi. Xorijiy tilni kasbi doirasida o'zaro muloqot darajasi. Xorijiy tildagi normativ hujjatlarni o'qib,tushunish. O'z soxasiga tegishli bo'lgan xorijiy tildagi matnlarni, dasturlarni va yo'riknoma (instruksiya)larni o'qish vatushunish. - O'zlashtirgan kasbi doirasidan xorijiy tilda mutaxassislar bilan muloqot qila olish. Xorijiy tilda yozilgan yo'riqnoma (instruk-iya)larni tushunib, ularni amalda qo'l-lashni xamda o'zgalarga tushuntiraolishi. Xorijiy tildagi ma'lumotlardan foydalan-gan xolda o'z kasbiy mahoratini oshirish
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib

Axborot manbalari	1. Professional English in Use. Medicine. Eric H. Glendinning, Ron Howard; Cambridge. 2017 2. English in Medicine. Eric H. Glendinning, Beverly A.S. Holmstrom 3. Учебник английского языка для медицинских вузов. Маслова А.М. Москва 2018
Ta'lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozalar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, dori shakillari, anottatsiyalar.
Tuzuvchilar:	Boboqulova D.N Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi “Gumanitar ijtimoiy iqtisodiy” Fanlar kafedrası o'qituvchisi.
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori T.F.N.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soati	Mustaqil ta'lim
1	Unit 1. Basics	Our future profession Culture project: The history and development of traditional medicine	3	2	1
2	Unit 1. Basics	Parts of the body 1,2 Culture project: Ttraditional European medicine	3	2	1
3	Unit 1. Basics	Text:Heart and blood. Health and illness	3	2	1
4	Unit 1. Basics	The Skeleton	3	2	1
5	Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	Nurses Culture project:Traditional Korean medicine	3	2	1
6	Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	Medical Practitioners Culture project: Traditional Unani medicine	3	2	1
7	Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	Nurse's work at the surgical department Culture project: Traditional African medicine	3	2	1
8	Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	About Avicenna Culture project: Traditional Asian medicine	3	2	1
9	Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	About Avicenna Culture project: Traditional Asian medicine	3	2	1
10	Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	Hospitals Culture project: Islamic medicine	3	2	1
11	Unit 2. Medical and Paramedical Personnel and Places	Some good rules for nurses Culture project: Traditional Indian medicine	3	2	1
12	Unit 3. Education and Training	Medical Education 1 Culture project: Siddha medicine	3	2	1
13	Unit 3. Education and Training	Medical Education 2 Culture project: Siddha medicine	3	2	1
14	Unit 3. Education and Training	Fractures Culture project: Non-traditional methods of treatment	3	2	1
15	Unit 3. Education and Training	Fractures Culture project: : Traditional Asian medicine	3	2	1
16	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Symptoms and signs Culture project: Urinotherapy	3	2	1
17	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Infectious diseases Culture project: Aromatherapy	3	2	1

18	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Rickets Culture project: Homeopathy	3	2	1
19	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Measles Culture project: Mineral therapy	3	2	1
20	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Measles Culture project: Mineral therapy.e	3	2	1
21	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	About incurable diseases Culture project: Sound therapy	3	2	1
22	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	About incurable diseases Culture project: Sound therapy	3	2	1
23	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	The eye Culture project: Acupuncture	3	2	1
24	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	The eye Culture project: Acupuncture	3	2	1
25	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Fever Culture project: Diettherapy	3	2	1
26	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Fever Culture project: Diettherapy	3	2	1
27	Unit 4.Systems, Diseases and Symptoms	Heart and circulation Culture project: Apitherapy	3	2	1
28	Unit 4.Systems, Diseases and Symptoms	Heart and circulation Culture project: Apitherapy	3	2	1
29	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Sunstroke Culture project: Manual therapy	3	2	1
30	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Sunstroke Culture project: Manual therapy	3	2	1
31	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Systems, Diseases and Symptoms 31. Infection Culture project: Hirudotherapy	3	2	1
32	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	Infection Culture project: Hirudotherapy	3	2	1
33	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms Treatment	Mental illness Culture project: Bioenergy therapy	3	2	1
34	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms Treatment	Mental illness. Culture project: Bioenergy therapy	3	2	1
35	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	The nervous system 1,2 Culture project: Hydrotherapy	3	2	1
36	Unit 4. Systems, Diseases and Symptoms	The nervous system 1,2 Culture project: Hydrotherapy	3	2	1
37	Unit 5. Investigations	Basic investigations.X-Ray.MRI and Ultrasound Culture project: Psychotherapy	3	2	1
38	Unit 5. Investigations	Basic investigations.X-Ray.MRI and Ultrasound Culture project: Psychotherapy.	3	2	
39	Unit 6. Basics	The hospital team	3	2	1
40	Unit 6. Basics	The nursing profession	3	2	1
41	Unit 6. Basics	In and around the hospital	3	2	1
42	Unit 6. Basics	Hospital admissions	3	2	1
43	Unit 6. Basics	Accidents and emergencies	2	2	
44	Unit 6. Basics	Pain.	3	2	1

45	Unit 7. Basics	Tongue diagnosis	3	2	1
46	Unit 7. Basics	Tongue diagnosis	3	2	1
47	Unit 7. Basics	Caring for the elderly	3	2	1
48	Unit 7. Basics	Old age and the brain.	3	2	1
49	Unit 7. Basics	Nutrition and obesity	2	2	
50	Unit 7. Basics	Chronic pain	3	2	1
51	Unit 7. Basics	Secrets of a long life	2	2	
52	Unit 8. Basics	Secrets of a long life	3	2	1
53	Unit 8. Basics	Typhoid Mary	2	2	
54	Unit 7. Basics	Typhoid Mary	3	2	1
55	Unit 8. Basics	Blood	3	2	1
56	Unit 8. Basics	Blood	3	2	1
57	Unit 9. Basics	Death and dying	2	2	
58	Unit 9. Basics	Death and dying	2	2	
59	Unit 9. Basics	Hygiene	3	2	1
60	Unit 9. Basics	Hygiene	2	2	
61	Unit 9. Basics	Hygiene equipment	2	2	
62	Unit 9. Basics	Mental health nursing	3	2	1
63	Unit 9. Basics	Mental health nursing	2	2	
Jami			180	126	54

O‘quvchilar bilimini baholash mezonlari

O‘quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o‘quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a’lo) baho;**

o‘quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o‘quvchi olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o‘quvchi fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Modulning maqsadi bugungi ilm va fan taraqqiyoti sharoitida tibbiyot yo'nalishidagi professional ta'limning barcha bosqichida chet tilini o'qitish doirasida o'rganuvchilarning kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishlari uchun chet tilida kommunikativ kompetentsiyalarini shakllantirishdan iborat. Bunda lingvistik, sotsiolingvistik, pragmatik kompetensiyalarning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, o'rganuvchilarning tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini ko'p madaniyatli dunyoda kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishi uchun chet tilini egallashi nazarda tutiladi	Modulning maqsadi bugungi ilm va fan taraqqiyoti sharoitida tibbiyot yo'nalishidagi professional ta'limning barcha bosqichida chet tilini o'qitish doirasida o'rganuvchilarning kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishlari uchun chet tilida kommunikativ kompetentsiyalarini shakllantirishdan iborat. Bunda lingvistik, sotsiolingvistik, pragmatik kompetensiyalarning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, o'rganuvchilarning tinglash, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini ko'p madaniyatli dunyoda kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarda faoliyat olib borishi uchun chet tilini egallash haqida umumiy tushunchaga ega bo'ladilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Lotin tili va tibbiy terminologiya		
Modul kodi	LTTT1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg`uloti: 42-soat	Mustaqil ta`lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

	Lotin tili va tibbiy terminologiya
Dasturning maqsadi	o'quvchilarda ta'lim tarbiya, qonun va qoidalaridan hamda didaktik tamoyillaridan kelib chiqib, o'quvchilarning lotin tili va tibbiy terminologiya modulini asosini o'zlashtirishga, shuningdek, bu bilimlarni amaliyotda qo'llash, shakllantirishga va o'quvchilarga tibbiy atamalarni lotin va yunon dubletlarini o'rganish yo'li bilan yunaltirilgan o'z kasbiy mahoratlarini kengaytirish va rivojlantirish, ularning kundalik, ilmiy va kasbga oid sohalarida faoliyat olib borishlarida kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirish. o'quvchilarning ko'nikma va malakalarini o'zlashtirgan holda kasbiy ko'nikma va malakalarga ega bo'lishi; -o'quvchilarning mazkur yo'nalishdagi bilimlarini xalqaro standartlarga muvofiq ravishda egallashini ta'minlash; - grammatik formalarni tushunish va atamalarning ma'nosini bilish; -mustaqil ravishda lug'atsiz yoki lug'at bilan anotomik, klinik va farmasevtik atamalarni tarjima kila olish va tuzishga qaratilgan
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Modulni yakunlagan o'quvchi biladi va bajara oladi: –anatomik, klinik va farmasevtik atamalarni tuza olishni; –lotin va yunon tilida inson organizmini ifodalovchi so'zlarni bilishi va ulardan anatomiya, patologik va fiziologik anatomiya, farmakologiya va barcha mutaxassislik modullarda foydalana olishni; –berilgan tibbiy terminlarni tushunib va ularni qo'llashni; –anatomik,klinik va farmasevtik terminologiyasi asosida lug'at boyligiga ega bo'lishni;–berilgan kasalliklarni mazmunini ochib berishni; –reseptni savodli va xatosiz yozishni
Bilim	–lotin tili va tibbiy terminologiya modulning xususiyatlari haqida tasavvurga ega bo'lishi;–grammatika elementlari (tibbiy atamashunoslikda qo'llaniladigan ot va sifatlarning turlanishi, moslashuv dastur bo'yicha fe'l, old qo'shimchalar,son va sifatdosh); –faol so'z boyligi tarzida 900-800 ta leksik va so'z yasash birliklarini bilishi va ulardan foydalana olishi
Ko'nikma	–lotin tilida o'qish va yozish;–tibbiy-anatomik, klinik, farmasevtik atamalarni, aforizmlarni lotin tiliga va lotin tilidan tarjima qilish; –termin elementlar bo'yicha klinik atamalarni tuzish va umumiy mazmunini aniqlovchi topshiriqlarni bajarish; –asosiy mazmunni bildiruvchi ma'noli qisimlarga ajratish; –farmasevtik atamalarni tuza bilish; –reseptlarni savodli yozish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak
Malaka	–atamalarni to'g'ri talaffuz qilish;–ixtiyoriy tibbiy atamalarni tuza olish va tushuntira bilish;–reseptlarni tez va savodli yoza olish.–bilim va ko'nikmalar keyingi kurslarda mazkur fanni davomli o'zlashtirish jarayonida mustahkamlanadi va malakalariga ega bo'lishi kerak
O'quv muvofiq bog'liq bo'lgan fan nomi	Kasbiy faoliyatda xorijiy til.Kasbiy faoliyatda o'zbek tili Kasbiy faoliyatda rus tiliAnatomiya, fiziologiya va patologiya Farmakologiya va reseptura.Umumiy gigiyena va ekologiya Tibbiyot psixologiyasi.Valeologiya.Hamshiralik ishi Akusherlik va ginekologiyada hamshiralik ishi Pediatrriyada hamshiralik ishi.Yuqumli kasalliklar
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Axborot manbalari	1. Boliyev M.N. «Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi» “O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi”, Toshkent, 2013 yil

	2. Boliyev M.N. «Lotin tili va tibbiyot terminologiyasi» “Ibn Sino”, Toshkent, 2002 yil.
Ta’lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, kompyuterlar jamlamasi.
Tuzuvchilar:	U.B.Jabborova - 2-Marg’ilon Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan o’qituvchisi.
Taqrizchilar:	G.A.Babayeva -2-Marg’ilon Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan o’qituvchisi

O’quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog’liqni saqlash yo’nalishlari i O’quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan.

O’zbekiston Respublikasi Oliy, o’rta maxsus va professional ta’lim yo’nalishlari bo’yicha o’quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig’ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug’i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI

2. Amaliy mashg’ulotlarning mavzular ro’yxati

№	Mavzuning nomi	Jami	Auditoriya soati	Mustaqil ta’lim
1.	Tibbiy terminologiyaga kirish. Lotin alifbosi. Unli va undosh harflar.	3	2	1
2.	Diftong va digraflar. Harf birikmalari	3	2	1
3.	Urgu qoidasi. Bo’ginlarning cho’ziqlik va qisqalik qoidasi	3	2	1
4.	Ot: grammatik kategoriyalar, lug’at shakli haqida tushuncha, otlarning turlanishi, rodini aniqlash. Negiz.	3	2	1
5.	Otlarning 1-2 turlanishi. Moslashmagan aniqlovchi ishtirokida anatomik terminlar.	3	2	1
6.	Sifat: grammatik kategoriyalar. Lug’at shakli. Sifatlarning 1-2- guruhi. Murakkab anatomik atamallar strukturasi.Moslashgan aniqlovchi ishtirokida anatomik terminlar	3	2	1
7.	Sifat darajalari: qiyosiy daraja, yasalishi va turlanishi, qo’shimchalari. Sifat darajalari: orttirma daraja	3	2	1
8.	Otlarning 3-turlanishi. Genus masculinum. Genus femininum. Genus neutrum.	3	2	1
9	Otlarning 4-5 turlanishi.	3	2	1
10	Ot va sifatlarning bosh kelishik ko’plikdagi qo’shimchalari.	3	2	1
11.	Ravish xosil bo’lishi. Tibbiyotda qo’llaniladigan olmoshlar.	3	2	1
12.	Sonlar: Tartib va sanoq sonlar. Lotin va grek old qo’shimchali sonlari.	3	2	1

13	Klinik atamalar yasash usullari. Suffiksasiya. Prefiksasiya usuli. Klinik terminlar yasovchi atama elementlar. A'zo va tana qismlarini ifodalovchi, ilm- fanni, diagnostik usullarni, davolashni, iztirobni, kasalliklarni ifodalovchi yunon atama elementlar.	3	2	1
14	Yunon– lotin dubletlari. Organlardagi va to'qimalardagi patologik o'zgarishlarni, terapevtik va xirurgik usullarni jins hamda yoshni ifodalovchi, funksional va patologik holat hamda jarayonlarni ifodalovchi, turli fizik xususiyat, sifat, munosabat va boshqa belgilarni ifodalovchi yakka atama elementlar. Yunon– lotin dubletlari. Organlardagi va to'qimalardagi patologik o'zgarishlarni, terapevtik va xirurgik usullarni jins hamda yoshni ifodalovchi, funksional va patologik holat hamda jarayonlarni ifodalovchi, turli fizik xususiyat, sifat, munosabat va boshqa belgilarni ifodalovchi yakka atama elementlar	3	2	1
15.	Yunon– lotin dubletlari. Organlardagi va to'qimalardagi patologik o'zgarishlarni, terapevtik va xirurgik usullarni jins hamda yoshni ifodalovchi, funksional va patologik holat hamda jarayonlarni ifodalovchi, turli fizik xususiyat, sifat, munosabat va boshqa belgilarni ifodalovchi yakka atama elementlar.	3	2	1
16	III bo'lim. Farmasevtik terminologiyaga kirish. Dorivor moddalarning trivial nomlari. Tarkibiy qismchalar. Dori shakllari. Farmasevtik terminlar strukturasi.	3	2	
17.	Farmasevtik terminlarni va tarkibiy qismchalarni ishlatilishini mustahkamlash.	3	2	1
18.	Fe'l va uning grammatik kategoriyalari. Standart reseptura formulirovkalari fe'llar bilan. Fe'llarni retseptda qo'llanilishi.	3	2	1
19.	<u>Fe'l .Fe'llrni shart mayli. Fiere fe'lini retseptda qo'llaniishi.</u>	3	2	
20.	Resept strukturasi. Resept yozish qoidalari. Tabletkalar, shamchalar va ko'z plyonkalarini yozishda tushum kelishigini qo'llanilishi.	3	2	
21.	Resepturadagi qisqartma otlar Resepturada kimyoviy elementlar. Kislotalar. Oksidlar . Tuzlar	3	2	1
	<u>Fan bo'yicha jami soat miqdori</u>	60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Modulni yakunlagan o'quvchi biladi va bajara oladi: –anatomik, klinik va farmasevtik atamalarni tuza olishni; –lotin va yunon tilida inson organizmini ifodalovchi so'zlarni bilishi va ulardan anatomiya, patologik va fiziologik anatomiya, farmakologiya va barcha mutaxassislik modullarda foydalana olishni; –berilgan tibbiy terminlarni tushunib va ularni qo'llashni; –anatomik,klinik va farmasevtik terminologiyasi asosida lug'at boyligiga ega bo'lishni;–berilgan kasalliklarni mazmunini ochib berishni;	Modulni yakunlagan o'quvchi biladi va bajarib ko'rdilar; –anatomik, klinik va farmasevtik atamalarni tuza oldilar; –lotin va yunon tilida inson organizmini ifodalovchi so'zlarni bilishi va ulardan anatomiya, patologik va fiziologik anatomiya, farmakologiya va barcha mutaxassislik modullarda foydalana oldilar; –berilgan tibbiy terminlarni tushunib va ularni qo'llashi haqida bilimga ega bo'ldilar; –anatomik,klinik va farmasevtik terminologiyasi asosida lug'at boyligiga ega bo'lishni;–berilgan

–reseptni savodli va xatosiz yozishni	kasalliklarni mazmunini ochib berishdi; –reseptni savodli va xatosiz yozishni bilib oldilar.
--	--

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Tibbiy psixologiya va shaxslararo muloqot		
Modul kodi	TPSHM1103		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90-soat	Auditoriya mashg`uloti: 64-soat	Mustaqil ta`lim: 26-soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

1. Modul umumiy talablari

Modul nomi	Tibbiy psixologiya va shaxslararo muloqot
Dasturning maqsadi	– Aholining turli qatlamlari bilan ishlash jarayonida muloqat psixologiyasini qo'llash; – barcha turdagi tibbiyot va davolash-profilaktika muassasalarida muloqat psixologiyasini qo'llash; – tibbiyot xodimlari faoliyatida etika va deontologiya qoidalariga rioya qilish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	– Psixologiya fanining tarmoqlari, insonning ruhiy faoliyatini o'rgatish; – psixologiyada qo'llaniladigan tekshirish uslublarini o'rgatish; – turli kasalliklarda bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasini o'rgatish; – tibbiyot xodimining faoliyatida etika va deontologiya masalalarini o'rgatish.
Bilimlar	– Umumiy va meditsina psixologiyasi asoslari» fanining tarixi, amaliy ahamiyati o'rganish uslublari. – Ruhiy jarayonlar. Ong va uning xususiyatlari. Ongning turli kasalliklarda buzilishi. – Bilish soxasi jarayonlari. – Sezgi, idrok, xotira, diqqat jarayonlari va ularning turli kasalliklarda buzilishi. – Tafakkur va nutq jarayoni. Tafakkur va nutqning kasalliklarda o'zgarishi. – Emotsiya tushunchasi va turlari. Emotsiyasi buzilgan bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. – Iroda jarayoni haqida ma'lumot. SHaxs muammolari, xarakter, mijoz tushunchalari. – Psixogigiena haqida ma'lumot. – Tibbiyot xodimlari psixogigienasi. Psixoprofilaktika. Psixoterapiya. – Tibbiyot xodimlari faoliyatida etika – deontologiya masalalari. – Ambulatoriya sharoitida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. – Terapevtik bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. – Jarrohlik bo'limlaridagi bemorlar psixologiyasi masalalari. – Bolalar kasalliklarida bemorlar psixologiyasi masalalari. – Akusherlik–ginekologiya bo'limlarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. – Ruhiy kasalliklar shifoxonasi bo'limlarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.
Ko'nikmalar	– aholining turli qatlamlari bilan ishlash jarayonida muloqat psixologiyasini qo'llash; – barcha turdagi tibbiyot va davolash-profilaktika muassasalarida muloqat psixologiyasini qo'llash; – tibbiyot xodimlari faoliyatida etika va deontologiya qoidalariga rioya qilish.
O'quv rejasiga muvofiq o'zaro bog'lik bo'lgan fanning nomi	Barcha maxsus fanlar
O'qitishning tashkiliy shakli	N – nazariy ta'lim; A – amaliy ta'lim; NA – birgalikda tashkil etilgan nazariy va amaliy mashg'ulotlar

	MX – maxsus xonalardagi mashg`ulot
Dasturga qo`yilgan talab	Majburiy
O`qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
O`quvchilarning bilim va ko`nikmalarini baholash	Yozma, og`zaki, savol javob, munozara, test, amaliy topshiriq, seminar topshiriq.

2. O`quv dasturi mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	jami	Auditoriya soati	Mustaqil ta`lim
1	«Tibbiy psixologiya» fanining tarixi, amaliy ahamiyati va o`rganish uslublari.	Psixologiya so`zi ma`nosi, psixologiya fani va uning tarmoqlari, ruhiy hodisalari va ularning mohiyati. Tibbiy psixologiya fani asosiy masalalari, vazifalari. Psixologiyaning tekshirish uslublari. Psixologiya fani tarixi, asoschilari haqida ma`lumot, Abu Ali ibn Sinoning psixologiyaga oid fikrlari. Tibbiyot xodimi faoliyatida psixologiyaning amaliy ahamiyati, psixologiya tushunchasini izohlay bilish.	3	2	1
2	Ruhiy jarayonlar. Ong va uning xususiyatlari. Ongning turli kasalliklarda buzilishi.	Ruhiy holat va, jarayon haqida tushuncha. Ongning turlari va xususiyatlari. Normal ruhiy holat haqida ma`lumot. Ongning fiziologik mexanizmi. Individual va ijtimoiy ong. Ongning taraqqiyot etishida mehnatning roli. Ongning mo`ljall olish xususiyatlari. Turli kasalliklar, shikastlashlar va stress holatlarida ongni buzilishi. Ongning xiralashuvi: deliriy, oneyroid, amentiv, ambulatoriya avtomatizmi, qovog`i solingan holat va depersonalizatsiya. Ongni to`xtashi: obnubilyatsiya, somnolentsiya, quloq bitishi, sopor, koma va hushdan ketish holatlari. Ongi buzilgan bemor bilan munosabatda bo`lish xususiyatlari. Ongi xiralashgan, ongi buzilgan bemorlar holati baholash, yordam berish tadbirlari.	3	2	1
	Seminar	O`tilgan mavzular bo`yicha seminar trening	4	2	2

		debatlar, prezentasiyalar namoishi			
3	Bilish soxasi jarayonlari. Sezgi, idrok, xotira, diqqat jarayonlari va ularning turli kasalliklarda buzilishi.	Bilish sohasi jarayonlari. Sezgi va idrok jarayoni buzilgan bemorlarga munosabatda bo'lish psixologiyasi; xotira jarayoni fiziologik asosi, turlari; Diqqat jarayonini shakllashi, turlari; xotira, diqqat jarayonining kasalliklarda buzilishi; sezgi, idrok, xotira, diqqat jarayonlari buzilgan bemorlarga munosabatda bo'lish xususiyatlari. Yagona ruhiy faoliyat haqida ma'lumot. Bilish sohasi jarayonlari haqida ma'lumot. Sezgi analizatorlari. Sezgining buzilishi anesteziya, gipesteziya, giperesteziya, paresteziyalar. Idrok – sezgi a'zolarimizga ta'sir qilib turgan narsalarning ongda bevosita aks etishidir. Idrok jarayonining shakllashi. Beixtiyoriy, ixtiyoriy idrok etish haqida. Idrok jarayoni buzilishlari: illyuziya, gallyutsinatsiya. Sezgi, idrok jarayoni buzilishi kuzatilgan bemorlarga munosabatda bo'lish psixologiyasi. Xotira. Xotiraning fiziologik asoslari. Xotira turlari. Xotiraning kasalliklarda buzilishi. Diqqat. Turli kasalliklarda diqqatning buzilishi tiplari. Xotirasi, diqqati buzilgan bemorlarga nisbatan tibbiyot xodimining munosabatda bo'lish psixologiyasi.	4	2	2
4	Tafakkur va nutq jarayoni. Tafakkur va nutqning kasalliklarda o'zgarishi.	Tafakkur jarayoni tushunchasi, shakllashi va sifatlari. Aqliy operatsiyalarning asosiy turlari. Tafakkur jarayonining turli kasalliklarda buzilishi. Tafakkuri buzilgan bemorlarga munosabatda bo'lish xususiyatlari. Nutq haqidagi tushuncha. Nutqning turli kasalliklarda buzilishi: motor, sensor, amnestik afaziyalar. Aqli zaiflikning turlari. Aqli zaiflikning turlari: oligofreya, dementsiya. Nutqi buzilgan bemorlar bilan tibbiyot xodimlarning munosabatda bo'lish xususiyatlari.	6	4	2
5	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	4	2	2
6	Emotsiya tushunchasi va turlari. Emotsiyasi buzilgan bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	Emotsiya tushunchasi va turlari. Emotsional holatlar haqida ma'lumot: kayfiyat, ehtiros, jazava. Emotsiyalarng fiziologik mexanizmlari. Emotsiya jarayonining organizm bilan bog'liqligi, inson faoliyatidagi ahamiyati. Emotsiya jarayonining turli kasalliklarida buzilishi: eyforiya, disforiya, depressiya, emotsional ambivalentlik, emotsional loqaydlik. Emotsiyasi buzilgan bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	6	4	2
7	Iroda jarayoni haqida ma'lumot.	Iroda jarayoni bosqich va sifatlari, iroda jarayoni haqidagi nazariyalar. Iroda jarayoni tarbiyasi. Odam irodasini shakllantirish. Tilak, xohish tushunchalari, ko'nikmalar haqida ma'lumot. Iroda faoliyating turli kasalliklarda o'zgarishi; Tibbiyot xodimlarning irodasi buzilgan bemorlar bilan munosabatda bo'lish	3	2	1

		psixologiyasi			
8	SHaxs muammolari, xarakter, mijoz tushunchalari.	«SHaxs» va «Odam» tushunchalari. SHaxs to'g'risidagi nazariyalar, mijoz haqida ma'lumot. SHaxs muammolari haqida ma'lumot. Xarakter va uning asosiy xususiyatlari SHaxsning tutgan yo'lining shakl va sifatleri: dunyoqarash, e'tiqod, ideal tushunchalari. SHaxs va kasallik muammosi bemorning xarakter xususiyatlari bilan bog'liqligi haqida ma'lumot. SHaxs patologiyasi haqida ma'lumot. Bemor shaxsi, kasallikning bemor shaxsiga ta'siri. Tibbiyot xodimi va bemor o'rtasidagi munosabatlar.	6	4	2
9	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	3	2	2
10	Psixogigiena haqida ma'lumot. Tibbiyot xodimlari psixogigienasi.	Psixogigiena tushunchasi. Psixogigienaning asosiy bo'limlari: yoshga oid psixogigiena, mehnat va ta'lim psixogigienasi, turmush psixogigienasi, oila va jinsiy hayot psixogigienasi, jamoa hayoti psixogigienasi. Tibbiyot xodimlari psixogigienasi	3	2	1
11	Psixoprofilaktika Psixoterapiya	. Psixoprofilaktika tushunchasi; psixoprofilaktikaga qaratilgan tadbirlar. Psixoterapiya haqida ma'lumot, Psixoterapevtik davolash usullari. Abu Ali ibn Sinong psixoterapevtik usul bilan davolash borasidagi fikrlari. Psixoprofilaktika. Psixoprofilaktikaning dolzarb masalalari.	3	2	1
12	Tibbiyot xodimlari faoliyatida etika va deontologiya masalalari.	“Etika”, “deontologiya ” tushunchalari; etika kategoriyalari. Etika va deontologiyang rivojlashi tarixi. Tibbiy deontologiyaning asosiy vazifalari; sorrogeniya, yatrogeniya tushunchalari va ularning bemorga ta'siri; bunda o'rta tibbiyot xodimlarning asosiy burchlari.	3	2	1
13	Samarali muloqotning asosiy tarkibiy elementlari. Shaxslararo muloqot ko'nikmalari	Psixologiyada ko'pincha 3 ta muloqot darajalari farqlanadi: Muloqotning I darajasi-ma'lumot berish va qabul qilish yuz beradi.. Muloqotning II darajasi-kommunikatsiya ochiq samimiy xarakterga ega bo'ladi, bunda muloqot o'zaro ma'lumotlarni berish va qaror qabul qilish samimiy tus oladi: umumiy masalani hal etish bo'yicha muayyan mavzuda muloqotda bo'lish. Muloqotning III darajasi-aloqa uchun muhim bo'lgan holat namoyon bo'ladi.	6	4	2
14	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	3	2	2
15	Ambulatoriya sharoitida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	Ambulatoriyada sog'lom muhit yaratish psixologiyasi. “Ayollar maslahatxonasi”da bemorlarga munosabat psixologiyasi. Oilaviy poliklinikada olib boriladigan profilaktika ishlari. Ambulatoriya va poliklinikada bemorga xizmat ko'rsatish psixologiyasi. Poliklinikada “Ayollar maslahatxonasi”da olib boriladigan davolash tadbirlari. Poliklika sharoitida olib boriladigan psixoterapevtik tadbirlar. Oilaviy poliklikalarda	3	2	2

		olib boriladigan davolash- profilaktika ishlari.			
16	Terapevtik bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	Terapevtik bemorlar psixologiyasi, terapevtik kasallar davolashda ruhiy taassurotlar, psixoterapevtik davolash usullari. Somatik kasalliklar va ularning o'ziga xos xususiyatlari. Somatik kasalliklarda kuzatiladigan ruhiy o'zgarishlar va bemorlarni davolash tadbirlari. Turli terapevtik kasalliklar davolashda ruhiy taassurotlarng o'rni. Bemor ruhiyatiga kasallikning ta'siri.	6	4	2
17	Jarrohlik bo'limlaridagi bemorlar psixologiyasi masalalari.	Jarrohlik kasalliklaridagi operatsiyadan oldingi va keyingi o'zgarishlar; jarrohlik bo'limlaridagi bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi; davolash jarayoda qo'llaladigan psixoterapevtik davolash usullari. Jarrohlik bo'limlaridagi bemorlarning o'ziga hos ruhiy holatlari. Jarrohlik bo'limlaridagi bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Jarrohlik operatsiyalari va ularning bemor ruhiyatiga ta'siri. Operatsiyadan keyingi ruhiy o'zgarishlar va ularni davolashda psixoprofilaktika masalalari. Davolash jarayoda qo'llaladigan psixoterapevtik davolash usullar.	5	4	1
18	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha semenar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	4	2	2
19	Bolalar kasalliklarida bemorlar psixologiyasi masalalari.	Yosh bolalar ruhiyatiga kasalliklarning ta'siri; Yoshga qarab psixoprofilaktika ishlarini olib borish; ota-onalar bilan muloqotning xususiyatlari. Bolalar kasalliklarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Tibbiyot xodimlarining bolalar psixologiyasi, psixoterapiya va amaliy psixologiyasini bilishlari haqida. Bemor bolalarng ota onasi bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Yoshga qarab psixoprofilaktik ishlar tashkil qilish.	5	4	1
20	Akusherlik–ginekologiya bo'limlarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi.	Sog'lom ayollarga munosabat psixologiyasi. Sog'lom ayol psixologiyasi. Oila va jinsiy hayot psixologiyasi. Tug'ishdavri psixologiyasi. Klimaks davri psixologiyasi. Ginekologik bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Tibbiyot xodimining taktikasi. Onalar va bolalar salomatligini saqlashga qaratilgan tadbirlar. Tibbiyot xodimining asosiy burchlari va vazifalari.	5	4	1
21	Ruhiy kasalliklar shifoxonasi bo'limlarida bemorlar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi	Ruhiy kasalliklarng o'ziga xos xususiyatlari; psixomotor qo'zg'alishda bemor tinchlantirish usullari; ruhiy kasallar bilan munosabatda bo'lish psixologiyasi. Ruhiiy bemorlarda kuzatiladigan o'ziga xos xususiyatlar. Ruhiiy bemorlarga ambulatoriyava kasalxona sharoitida munosabatda bo'lish psixologiyasi. Tibbiyot xodimining asosiy burchlari va vazifalari.	5	4	1
22	Seminar	O'tilgan mavzular bo'yicha semenar trening debatlar, prezentasiyalar namoishi	4	2	2
	Jami:		90	64	26

--	--	--	--	--

O‘quvchilar bilimini baholash mezonlari

O‘quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o‘quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a‘lo) baho;**

o‘quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o‘quvchi olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o‘quvchi fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko‘rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A‘lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O'RTA MAXSUS PROFFESONAL TA'LIMNING
NAMUNAVIY O'QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Tibbiyotda axborot texnologiyalari		
Modul kodi			
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90-soat	Auditoriya mashg`uloti: 64-soat	Mustaqil ta`lim: 26-soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

1. O'quvdasturiumumiylablari

Modul nomi	Tibbiyotda axborot texnologiyalari
Modul maqsadi	Tibbiyotda axborot texnologiyalardan foydalanish modulining bugungi kunda tibbiyot masalalarini yechishda, hamda davolash va ilmiy - amaliy faoliyatni sifatli darajada olib borishda, axborot texnologiyalaridan to'g'ri foydalana oladigan kadrlarni tayyorlashda alohida o'rin tutadi. O'quvchilar zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida olingan tibbiy - biologik axborotni qayta ishlash, taxlil qilish, ish jarayonini avtomatlashtirish hamda to'g'ri qaror qabul qila olishi zarur. Jumladan, matematik modellashtirish uslublari, internet tarmog'ida, zamonaviy kompyuter texnologiyalari bilan ishlashni bilishi zarur. Axborot texnologiyalarining ahamiyati va rivojlanishini tendensiyalarini bilishi texnik, dasturiy, tarmoq resurslaridan samarali foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishini talab etadi.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	• Tibbiyotda axborot texnologiyalar, tushunchalari va tasavurlarining umumiyligi, tibbiy olami jarayonlarini anglashda alohida ahamiyat kasb etishi; • Axborot tushunchalari va turlari. Tibbiyot masalalarini yechishda informatikaning o'rni haqida tushunchalarga ega bo'lishi; • Sog'lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o'rni Sog'liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalari va mamlakatimizda bu borada olib borilayotgan ishlar; • sodda tibbiy biologik masalalarni matematik modellashtirish haqida tushunchalarga ega bo'lish; • hozirgi zamonda informatikaning o'rni va roli, ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish; • tajriba natijalarini qayta ishlashning asosiy usullari haqida bilishi va ulardan foydalana olishi;
Bilimlar	• Kompyuter texnikasi bilan ishlashda texnika havfsizligi va gigiyenasi; • amaliy dasturlar bilan ishlashni; • ma'lumotlar bazasi yaratishni, ular ustida ishlashni va dasturli ta'minotni; • kompyuter grafika usullarini bilish va foydalana olish; • axborotlar almashinuvi va uni izlashda internet tarmog'ida ishlash; • elektron pochta dasturi bilan ishlash malakalariga ega bo'lishi kerak. • «Bulut» tizimida axborotlar bilan ishlash. • Tibbiyotda ishchi o'rinlarini avtomatlashtirishda va tibbiy masalalarini yechishda axborot texnologiyalari; - Tibbiyotda yo'naltirilgan axborot tizimlarida ma'lumotlarni - To'plash, joylashtirish, saqlash, aylantirish va uzatish texnologiyasidan foydalanish. - O'z kasbiy faoliyatida turli xil dasturiy ta'minotlardan, jumladan, maxsus dasturiy ta'minotlardan foydalanish. - Shaxsiy kompyuterlar va hisoblash tizimlarining umumiy tarkibi va ishlash tartibi. Avtomatlashtirilgan ma'lumotlarni qayta ishlashning asosiy tushunchalari. Kompyuter va telekommunikatsiya vositalaridan foydalanish.
Ko'nikmalar	• AKT ning arifmetik ishlash prinsiplari. Axborot turlari va axborot haqida tushuncha. • AKT ning mantiqiy ishlash prinsiplari. Sanoq sistemalar. Axborotlarni kodlash. • Shaxsiy kompyuterlarning apparatli ta'minoti. Kompyuterning asosiy va qo'shimcha qurilmalari. • Shaxsiy kompyuterlarning dasturiy ta'minoti. Windows operatsion tizimida ishlash asoslari. Windows operatsion sistemasining bazaviy ob'ektlari bilan ishlash.

	• Windows operatsion sistemasi muhitida papka va fayllar bilan ishlash. Windows operatsion sistemasidagi standart va xizmatchi dasturlar. • Tibbiyotda ishchi o‘rinlarini avtomatlashtirishda mantli axborotlarni qayta ishlash texnologiyasi. Microsoft Word matn muharririning keng imkoniyatlaridan foydalanish. • Microsoft Excel dasturining keng imkoniyatlaridan foydalanish. • Microsoft Power Point dasturda taqdimotlar yaratish amallari. - Microsoft Access dasturda tibbiyotga oid ma’lumotlar bazasini hosil qilish amallarini bilish. Kasbiy faoliyatda axborot va telekom-munikasiya Texnologiyalari imkoniyatlaridan foyda-lanish. - Ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash, saqlash, uzatish va to‘plashusullari. - Kasbiy faoliyat sohasidagi asosiy dasturiy ta’minot mahsulotlari va dasturiy paketlaridan foydalanish. Axborot xavfsizligini ta’minlashning asosiy usullari va metodlari.
O‘quv rejasiga muvofik o‘zaro boqliq bo‘lgan fanning nomi	O‘quv rejasiga muvofiq barcha umumkasbiy va klinik modullar
O‘qitishning tashkiliy shakli	N -nazariy ta’lim; A -amaliy ta’lim;
Dasturga qo‘yilgan talab	Majburiy
O‘qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Axborot manbalari	1. Bazarbayev M.I., Tulaboyev A.K. va boshq., Tibbiyotda axborot texnologiyalari, Darslik. Toshkent. 2018 y. 2. A.A.Matchanov, J.A.Usarov. Tibbiyotda axborot texnologiyalari. 2022 yil. 3. R.Boqiyev, A.A.Matchanov. Informatika. Tafakkur. 2012 yil.
Ta’lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozalar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, kompyuterlar jamlamasi.
Tuzuvchilar:	U.B.Jabborova - 2-Marg‘ilon Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi maxsus fan o‘qituvchisi.
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori T.F.N.
O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog‘liqnisaqlash yo‘nalishlari i O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDIVA JORIY ETILDI.	

2. O‘quv dasturi mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	Auditoriya soati	Mustaqil ta'lim
1.	Tibbiyotda axborot texnologiyalari haqida tushuncha. Texnika xavfsizligi.	Axborot turlari va o‘lchov birliklari. Sanoq sistemalari. Axborot madaniyati. Axborot faoliyatining axloqiy va huquqiy qoidalari. Axborot texnologiyalaridan foydalanishda texnik va gigienik qoidalar. Texnika xavfsizligini ta'minlash asoslari.	3	2	1
2.	Tibbiyotda ishchi o‘rinlarini avtomatlashtirishda va tibbiy masalalarini yechishda axborot texnologiyalari.	Ilm-fan va tibbiyotning rivojlanishida informatika va axborot texnologiyalarining ahamiyati. Tibbiyotda ishchi o‘rinlarini avtomatlashtirish. Tibbiyotdagi axborot jarayonlariga xos bo‘lgan umumiy qonuniyatlar.	3	2	1
3.	Tibbiyot masalalarini yechishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.	Shaxsiy kompyuterlar haqida umumiy ma'lumotlar. Zamonaviy kompyuterlarning arxitekturasini va tarkibiy tuzilmasini. Axborotlarga ishlov berish, kiritish va chiqarish qurilmalari va ularning tavsifi. Aloqa va kommunikatsiya vositalari.	3	2	1
4.	Tibbiyot masalalarini yechishda axborot texnologiyalar dasturiy ta'minoti.	Shaxsiy kompyuterning dasturiy ta'minoti. Dasturiy ta'minot turlari: amaliy, tizimli, uskunali. Operatsion tizimlar, ularning turlari va vazifalari. Amaliy dasturlar paketi va ularning vazifalari. Xizmat ko'rsatuvchi dasturlar va utilitlar.	5	4	1
5.	Windows operatsion tizimi tarixi va unda ishlash asoslari.	Windows operatsion tizimi tarixi va unda ishlash asoslari. Papka va yorliqlarini yaratish. Sozlash ishlarini amalga oshirish. Ma'lumotlarni dikslar va fleshkaga ko'chirish usullari.	5	4	1
6.	Tibbiyot axborotlarini arxivlash usullari.	Axborotlarni arxivlash usullari. Axborotlarni arxivlash dasturlari. Arxivlangan axborotlarni arxivdan chiqarish.	5	4	1
7.	Microsoft Word matn muharririda tibbiyotga oid hujjatlar yaratish	Microsoft Word matn muharririda fayl yaratish, matnli axborotlar bilan ishlash, tahrirlash, tartiblash, saralash, saqlash va chop etish. Matn muharriri yordamida jadvallar yaratish. Jadvallar va ular ustida ishlash. Matn muharriri yordamida grafik ob'ektlar bilan ishlash. Smart Art ob'ekti. Hujjat xususiyatlarini va sahifa parametrlarini sozlash.	6	4	2
8.	Microsoft Excel jadval muharririda tibbiyotga oid hujjatlar yaratish.	Microsoft Excel jadval muharririda formulalar, standart funksiyalar va ulardan foydalanish. Tibbiyot sohasiga oid jadval ma'lumotlarini guruhlash, tartiblash, saralash va filtrlash. Elektron jadvallarda axborotlarni himoyalash. Diagrammalar ustida ishlash. Grafik va	6	4	2

		diagrammalarni shakllantirish va ularni bezash.			
9.	MS Power Point dasturida tibbiyotga oid taqdimotlar yaratish	Tibbiyot axborotlarini taqdimotlar ko'rinishida shakllantirish texnologiyasi. Taqdimotda turli ob'ektlarni joylashtirish. Slaydlar ustida ishlash. Animatsiya maslalar. Tovush, tasvir, matn va xarakatlar uyg'unligini ta'minlash. Tibbiy taqdimotlarda giperbog'lanishlarni shakllantirish. Taqdimotni boshqarish.	6	4	2
10.	Adobe Photoshop dasturida tibbiyotga oid grafik ma'lumotlar yaratish	Tibbiyot grafik ma'lumotlari ustida ishlash dasturiy ta'minoti. Grafik ma'lumotlar bilan ishlash texnologiyalari. Grafik ma'lumotlar va ularning turlari. Adobe Photoshop imkoniyatlaridan foydalanish.	7	4	3
11.	Tibbiyotda ma'lumotlar bazasini loyihalashtirishda MS Access dasturiy ta'minotidan foydalanish.	Mutaxassis shifokorning ma'lumotlar bazasini boshqaruvchi tizimlar. Ma'lumotlar bazasi turlari va axborot tizimlarini qurishdagi roli. Ma'lumotlar bazasini tashkil etish usullari. MS Accessda ma'lumotlar bazasini yaratish. Ma'lumotlar bazasiga ma'lumotlar kiritish. Jadvallar, so'rovlar, shakllar, xisobotlar va modullar bilan ishlash.	9	6	3
12.	Kompyuter tarmoqlari va uning turlari.	Kompyuter tarmoqlari va uning turlari. Simli va simsiz tarmoq. Internet. Internet va internet tarmog'i, ularni tashkil etish. Internetga bog'lanish usullari. Web-brauzerlardan foydalanish. Brauzer ilovalari bilan tanishish. Tibbiy-biologik axborotlarni mavzular bo'yicha qidirish uchun	6	4	2
13.	Elektron pochta bilan ishlash.	Internet tarmog'ida foydalanuvchilar registratsiyasi. Axborotlarni ilovalar bilan jo'natish va qabul qilish usullari. Ijtimoiy tarmoqlar va ularda ma'lumot almashish. «Bulut» tizimiga axborotlarni joylash.	6	4	2
14.	Web saytlar yaratishga yo'naltirilgan dasturiy ta'minotlar. Tibbiy maqsadlarda WEB sahifa yaratish.	Tibbiyot sohasida Web-sayt yaratishning dolzarbligi, ahamiyati va yutuqlari. Web-saytlar yaratishga yo'naltirilgan dasturiy ta'minotlar (HTML, PHP, Joomla, Word Press, Piton, Adobe Dreamweaver, Front Page). Dasturda tayyor shakllardan foydalanish mexanizmi. Web-sahifalar yaratish. Matnlar, grafiklar va jadvallar ustida ishlash. Web-sahifalarga giperbog'lanish o'rnatish. Bir nechta Web-sahifalarni integratsiyasini ta'minlash, ma'lumotlarning yangilab borish mexanizmi.	8	6	2
15.	Tibbiyotda elektron va masofaviy o'qitish	Tibbiyotda elektron va masofaviy o'qitish. Internet xizmatlari: WWW, FTP, xosting, konferensiya. IP texnologiyalari (telefoniya va TV). Zoom dasturi va unda videokonferensiya tashkil qilish.	5	3	1
16.	Teletibbiyot tizimlari. Teletibbiyotga yo'naltirilgan dasturiy ta'minotlar.	Kompyuter tarmoqlari arxitekturasini. Simli va simsiz tarmoqlar (Wi-Fi, Wi-MAX, LTE, GSM, 3G, 4G). Tarmoqning apparat va dasturiy ta'minoti. Server-klient texnologiyasi. Kompyuter tarmog'i protokollari. Kompyuter tarmoqlarida manzil tushunchasi. Teletibbiyotga yo'naltirilgan dasturiy ta'minotlar bilan ishlash.	3	2	1

17.	Tibbiyot tizimlarining axborot havfsizligini ta'minlash asoslari	Axborot havfsizligi. Axborotlarga bo'lgan havf xatarlar. Tibbiy axborotlarni himoyalash usullari. Kompyuter viruslari, turlari va ulardan himoyalash. Antivirus dasturlarini o'rnatish va bazalarini yangilash.	3	3	1
	Jami		90	64	26

3. O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
• Tibbiyotda axborot texnologiyalar, tushunchalari va	• Tibbiyotda axborot texnologiyalar, tushunchalari va tasavurlarining

tasavurlarining umumiyliigi, tibbiy olami jarayonlarini anglashda alohida ahamiyat kasb etishi; • Axborot tushunchalari va turlari. Tibbiyot masalarini yechishda informatikaning o‘rni haqida tushunchalarga ega bo‘lishi; • Sog‘lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o‘rni Sog‘liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalari va mamlakatimizda bu borada olib borilayotgan ishlar; • sodda tibbiy biologik masalalarni matematik modellashtirish haqida tushunchalarga ega bo‘lish; • hozirgi zamonda informatikaning o‘rni va roli, ma’lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish; tajriba natijalarini qayta ishlashning asosiy usullari haqida bilishi va ulardan foydalana olishi;	umumiyliigi, tibbiy olami jarayonlarini anglashda alohida ahamiyat kasb etishni bilib oldilar; • Axborot tushunchalari va turlari. Tibbiyot masalarini yechishda informatikaning o‘rni haqida tushunchalarga ega bo‘ldilar; • Sog‘lom jamiyat qurishda axborotlashtirishning o‘rni Sog‘liqni saqlash tizimini axborotlashtirishda jahon tajribalari va mamlakatimizda bu borada olib borilayotgan ishlar haqida bilib oldilar • sodda tibbiy biologik masalalarni matematik modellashtirish haqida tushunchalarga ega bo‘ldi; • hozirgi zamonda informatikaning o‘rni va roli, ma’lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatishni bilib oldilar; tajriba natijalarini qayta ishlashning asosiy usullari haqida bilishi va ulardan foydalana olishni o‘rgandilar;
--	--

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta’lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik Kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Tibbiyotda biznes asoslari		
Modul kodi	TBA 1502		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42-soat	Mustaqil ta’lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Tibbiyotda biznes asoslari
Modulning maqsadi	O'quvchilarga o'z biznes g'oyasini amalga oshirish va shaxsiy daromadga ega bo'lish hamda daromadlarini oshirish uchun o'zining shaxsiy tadbirkorlik korxonasiga asos solishga o'rgatish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Jamg'arma o'yini: ➤ Har bir kishi uchun, shuningdek xalq xo'jaligi uchun jamg'arishning ahamiyati haqida bilimga ega bo'lish; ➤ Daromadlar, xarajatlar, ehtiyojlar, istaklar kabi tushunchalarni anglab yetish; ➤ Jamg'arishni kredit olishga nisbatan taqqoslab ko'rish; ➤ Inflyatsiyaning jamg'arma balansi va kreditlarga ta'sirini farqlash; ➤ Shaxsiy byudjetni shakllantirish va uni tahlil qilish; ➤ Hozirgi holatdagi va kelajakdagi ehtiyojlar va istaklar o'rtasidagi farqni tushunish; ➤ Jamg'arishning maqsadi va ahamiyati(qiymati)ni tushunish; ➤ Turli xil jamg'arish shakllari bilan tanishish; ➤ Mos va mos bo'lmagan moliyaviy institutlarni bir-biridan farqlash. Mikro biznes o'yini: ➤ Eng asosiy maqsad – simulyatsiyaning amaliy yondashuv usuli orqali mikrokorxonani qanday boshqarishni o'rganishdir; ➤ Ishtirokchilar tadbirkorlik faoliyatida duch keladigan qiyinchiliklar va imkoniyatlarda qanday yo'l tutish kerakligini o'rganadilar; ➤ Biznes hayotga oid asosiy bilimlar; ➤ Tadbirkorona fikrlash va harakat qilish; ➤ Biznes g'oyani yanada rivojlantirish; ➤ Buxgalteriya hisobi va nazorati bo'yicha asosiy bilimlar; ➤ “O'z mijozingni tanib ol” ” (KYC - Know Your Customer) tamoyilining ahamiyatini anglash; ➤ Marketing asoslari, bozor dinamikasi va raqobat; ➤ Qarz va kredit olish jarayonlari yuzasidan kredit institutlari bilan muomalada qanday harakat qilishni o'rganish. Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo'yicha suhbatga tayyorgarlik ko'rish: ➤ Biror biznesni rejalashtirishning funksiyalari va asosiy qismlari bilan tanishib chiqish; ➤ Ishtirokchilarning individual biznes g'oyalari asosida o'z shaxsiy biznes rejasini tuzish; ➤ Ratsional(aql bilan yondashuv) va iqtisodiy yondashuvlarning ahamiyati haqida bilib olish; ➤ Turli rejalashtirish sohalari bo'yicha ishlaganda tizimli(sistematik) yondashuvni qo'llash; ➤ Turli modellar va o'zaro bog'liqliklar asosida fikrlash; ➤ Imkoniyatlar va xavf-xatarlarni hisobga olgan holda real hayot hissiga asoslanish; ➤ Bankka kredit olish uchun ariza topshirish; ➤ Kredit olish uchun suhbatga tayyorgarlik ko'rish; ➤ Kredit olish uchun suhbatda so'raladigan kerakli hujjatlar;

	➤ O'zining biznes g'oyasi, shuningdek biznes rejasini o'ziga ishonch bilan taqdimot qilib berish; ➤ Bank berishi mumkin bo'lgan savollarga javob/munosabat bildirish; Garovni taqdim etish zarurati.
Modul mazmuni	Biznes asoslari fanining Jamg'arma o'yini va Mikro biznes o'yinlari hamda Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo'yicha suhbatga tayyorgarlik ko'rish bo'limlari asosida o'quvchilarga o'z biznes g'oyasini amalga oshirish va shaxsiy daromadga ega bo'lish hamda daromadlarini oshirish uchun o'zining shaxsiy tadbirkorlik korxonasiga asos solish kabi mazmunlar tashkil etadi
Egallanadigan kompetensiyalar	Jamg'arma o'yini va Mikro biznes o'yinlari hamda Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo'yicha suhbatga tayyorgarlik ko'rish asosida rejalashtirilgan simulyatsiyaning amaliy yondashuv usuli orqali korxonani qanday boshqarishni o'rganish hamda Ishtirokchilar tadbirkorlik faoliyatida duch keladigan qiyinchiliklar va imkoniyatlarda qanday yo'l tutish kerakligini bo'yicha olingan bilimlar asosida kompetensiyalar shakllantiriladi
Bilimlar	Jamg'arma o'yini: ➤ Moliyaviy bilimlarni oshirish; ➤ Shaxs va oila uchun moliyaviy zaxira (moliyaviy yostiqcha)ning qiymatini anglab olish; ➤ Uy xo'jaligini yuritish bo'yicha xarajatlarni aniqlab olish va ularni tushunish; ➤ Jamg'arishning maqsadi va foydalarini anglab yetish; ➤ Jamg'arma kiritishning sehrli uchburchagi haqida bilib olish; ➤ Kredit olish maqsadi va sababini bilib olish; ➤ Makroiqtisodiyot bo'yicha dastlabki bilim va taassurotlar bilan tanishish; ➤ Inflyatsiya va uning ta'sirini tushunib olish; ➤ Favqulodda vaziyatlar uchun pul tejab qo'yishning ahamiyatini tushunib olish. Mikro biznes o'yini: ➤ Zamonaviy tadbirkorlikning mazmuni va mohiyatini anglash; ➤ Voqealar kontekstida qarorlar qabul qilish; ➤ Sarmoya kiritish bo'yicha qarorlar qabul qilish; ➤ Tadbirkorlikni rivojlantirishda banklarning rolini tushunish; ➤ Bozor iqtisodiyotida marketingni ahamiyati bilan tanishib chiqish; ➤ Balans, foyda va zarar hisobi, naqd pul oqimi hisobi misolida buxgalteriya hisobining asoslari bilan tanishish; ➤ Mahsulotlar va xizmatlarni reklama qilish. Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo'yicha suhbatga tayyorgarlik ko'rish: ➤ Biznesni rejalashtirishning funksiyalari va asosiy qismlari bilan tanishib chiqish va shaxsiy biznes g'oya misolida uni qo'llash; ➤ O'zining shaxsiy biznes rejasini yaratish jarayonida ratsional(aql bilan) va iqtisodiy fikrlashga asoslanish; ➤ Korxona xo'jaligini yuritishga oid bilimlar va oddiy jarayonlarni o'rganish va qo'llash; ➤ Tegishli bozorni o'rganish(tadqiq qilish) metodlari va mavjud

	raqobatni o'rganib chiqish/tahlil qilish; ➤ Zarur sarmoyalar uchun xarajatlarni hisoblash; ➤ Rejalashtirilgan korxona uchun foyda va zarar hisobini tuzib chiqish; ➤ Bankdan kredit olish uchun ariza topshirish va kreditni olish jarayoni; ➤ Kredit olish arizalari bo'yicha banklarning talablari va kichik tadbirkorlarni bu jarayonda qo'llab-quvvatlashi bo'yicha ma'lumotga ega bo'lish; ➤ Eng muhim huquqiy va soliqqa oid talablar bo'yicha asosiy bilimlarga ega bo'lish; ➤ Korxonani ochish uchun lozim bo'lgan ta'sis hujjatlarni bilish.
Ko'nikmalar	Jamg'arma o'yini: ➤ Uy xo'jaligi daromadlarini muvaffaqiyatli boshqarish; ➤ Uy xo'jaligi byudjetini tuzish, kuzatib borish va tahlil qilish; ➤ Jamg'arishdan ko'zlangan maqsadga erishish ➤ Xarajatlarni daromadga nisbatan bog'liqlikda ko'rib chiqish; ➤ Xohish-istaklarni ehtiyojlardan farqlay olish; ➤ Hozirgi va kelajakdagi xohish-istaklar va ehtiyojlarni farqlash; ➤ Yashash sharoitlarni yaxshilash; ➤ Hayotdagi xavf-xatarlarni baholay olish; ➤ Ehtiyot choralarini ko'rib qo'yish; ➤ Mos keluvchi moliyaviy institutni tanlay olish; ➤ Hayot sifati darajasini to'g'ri qarorlar qabul qilish orqali oshirish; ➤ Ishonchli moliyaviy institutlarni aniqlab olish; ➤ Izlash va tadqiq etish uchun ma'lumotlar manbalaridan foydalana bilish. Mikro biznes o'yini: ➤ Qaror qabul qilishning ahamiyati; ➤ Eng muhim moliyaviy hujjatlarni tuzish (Balans, foyda va zarar hisobi, naqd pul oqimi hisobi); ➤ Sotuvni rejalashtirish va shunga mos ravishda harakatlarni amalga oshirish; ➤ Xarajatlar va sarmoyalarni bir-biridan farqlash va ularning korxonaga ta'sirini anglash; ➤ O'z mijozlarini bilish orqali korxonani rivojlantirish; ➤ Reklamani maqsadli ravishda qo'llash; ➤ Kutilmagan holatlarda qarorlar qabul qilish; ➤ Bozor sharoitlariga mos munosabat bildirish; ➤ Tadbirkorlik faoliyati sohalarini kengaytirish va qo'shimchalar qilish. Biznesni rejalashtirish va kredit olish bo'yicha suhbatga tayyorgarlik ko'rish: ➤ O'z biznes-rejasini tuzish; ➤ Korxona xo'jaligini yuritishga oid bilimlar va jarayonlarni qo'llash; ➤ Bozorni tadqiq qilganda va raqobat tahlilida tizimli(sistematik) yondashish; ➤ Xarajatlar va sarmoyalarni bir-biridan farqlashni bilish va amalda qo'llash; ➤ Kreditni qaytarish turlarini bilish; ➤ Sarmoya va kredit xarajatlarini hisoblashni o'zlashtirib olish; ➤ Kredit olish uchun hujjatlarni tayyorlash;

	➤ Kredit olish uchun suhbatga tayyorgarlik ko‘rish; ➤ Biznes g‘oyani o‘ziga ishonch bilan taqdimot qilib berish; ➤ Bank berishi mumkin bo‘lgan savollarga tayyorgarlik ko‘rish; Bankdagi kredit olish suhbatlarini simulyatsiya qilish.
O‘qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo‘yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	1. Raxmatullayeva D.R. “Kasb-hunar ta’limi muassasalari o‘quvchilarini tadbirkorlik faoliyatiga yo‘naltirib o‘qitishni takomillashtirish”. Pedagogika fanlari bo‘yicha Falsafa doktori (PhD) doktorlik dis. –T.:2018. –B.130. 2. Raxmatullayeva D.R. Professional ta’lim muassasalari o‘quvchilarida tadbirkorlik kompetensiyalarini shakllantirish. O‘quv qo‘llanma. “Tafakkur bo‘stoni”. –T.: 2022. - Bet 112. 3. Raxmatullayeva D.R. Tadbirkorlikni tashkil etish. O‘quv qo‘llanma. “Tafakkur bo‘stoni”. –T.: 2022. - Bet 120. 4. Raxmatullayeva D.R. Tadbirkorlik faoliyatini boshlamoqchi bo‘lganlar uchun o‘quv qo‘llanma. –T.: 2021. –B.75. 5. Samadov A.N., Ostanaqulova G.N. Kichik biznes va tadbirkorlik. –T.: “Moliya-iqtisod”. 2008.
Ta’lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Mavzuga oid stendlar, jadvallar, plakatlar, flipchart doska, markerlar to‘plami, oddiy doska va boshqalar
Tuzuvchilar:	D.Rahmatullayeva Professional ta’limni rivojlantirish instituti “Ta’limda boshqaruv” kafedrası dotsenti M. Daniyorova Toshkent temir yo‘l texnikumi “Buxgalteriya va audit” kafedrası mudiri
Taqrizchilar:	Z.Xudayberdiyev Professional ta’limni rivojlantirish institute direktori i.f.d. prof.
O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog‘liqnisaqlash yo‘nalishlari i O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDIVA JORIY ETILDI.	

2. O'QUV DASTURI MAZMUNI

“JAMG‘ARMA” O‘YINI SIMULYATSIYASI

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	Auditoriya soati	Mustaqil ta'lim
1	Simulyatsiyaga kirish va shaxsiy uy xo'jaligida jamg'arish	Jamg'arma o'yinining maqsadi va “Bajarib ko'rish – mulohaza qilish – qo'llab ko'rish”ga asoslangan pedagogik yondashuv. O'yinni, shuningdek texnik atamalarni tushuntirish. G'oliblik mezonlari bilan tanishtirish. Hayot sifatini oshirish maqsadidan kelib chiqqan holda jamg'arishning ahamiyatini tushunish.	3	2	1
2	Jamg'arma maqsadi va maqsadli jamg'arish yo'llari	Birgalikdagi umumiy oila maqsadini aniqlab olish va unga erishish maqsadida harakat qilish. Daromad holatini tushunish va sarf-xarajatlar bo'yicha hatti-harakatlarni kuzatib borish. Kutilmagan voqea-hodisalarda qanday harakat qilishni bilish. Ortiqcha mablag'ni hisoblash uchun daromadlar, shuningdek kutilayotgan xarajatlarni rejalashtirish. Hozirgi va kelajakdagi ehtiyojlar va xohish-istaklar o'rtasidagi farqni aniqlash. O'z shaxsiy holati to'g'risida tasavvurga ega bo'lish. Byudjetni rejalashtirish, tahlil qilish va kuzatib borish. Jismoniy shaxslar jamg'armalarining banklar va moliyaviy institutlarga, shuningdek jamiyatga ta'siri. Jamg'arma mablag'larining xalq xo'jaligi uchun ahamiyati. O'zbekistondagi mavjud jamg'arish shakllari.	3	2	1
3	Jamg'arma turlari. Mablag'ni maqsadli jamg'arish yoki kredit olish	Foizlar nima va uni to'lash qanday amalga oshiriladi. Belgilab olingan oilaviy maqsadni doim e'tiborda tutish. Kutilmagan voqea-hodisalarda qanday harakat qilishni bilish. Jamg'arish va kredit olishni bir-biriga qarshi qo'ygan holda taqqoslash. Ularning ijobiy va salbiy tomonlarini taqqoslash.	3	2	1
4	Jamg'arishda moliyaviy tashkilotlarning roli	Jamg'arish maqsadiga erishish uchun bankning bizga keltiradigan foydasi. Ishonchli moliyaviy institutlarning asosiy belgilari nimalardan iborat? Ular o'rtasidagi farqlar nimalarda namoyon bo'ladi. Shaffof va ishonchli axborot manbalariga asoslanish. Foiz to'lovining ahamiyati. Foiz stavkalarining banklar yoki boshqa moliyaviy institutlar tomonidan	3	2	1

		shakllantirilishi. Vaqt o'tishi nuqtai nazaridan foiz stavkalarining rivojlanishi (o'zgarishi). O'zbekistondagi mavjud foiz stavkalari.			
5	Uy xo'jaligining daromad va xarajatlari	Daromadni xarajatlarga nisbatan qarama-qarshi qo'yib taqqoslash. O'zgarmas va o'zgaruvchan xarajatlar o'rtasidagi farqni aniqlash. O'zbek uy xo'jaliklariga xos bo'lgan xarajatlar.	3	2	1
6	O'z shaxsiy byudjetini boshqarish	Daromadni ko'paytirish va xarajatlarni qisqartirish. Shaxsiy byudjetga foyda bo'lishi uchun ortiqcha iste'moldan voz kyeichishni mashq qilish. Iste'moldan voz kyeichish va jamg'arish imkoniyatlarini aniqlash. Muntazam ravishda tejab borishning maqsadga muvofiqligi.	3	2	1
7	Sarmoya kiritishning "Sehrli uchburchagi"	Sarmoya kiritishda likvidlik, rentabellik va xavfsizlik kabilarni farqlay olish va shaxsiy sarmoya kiritishda e'tiborga olish. Ushbu tamoyillar asosida jamg'arma mahsulotlarini bir-biridan farqlash.	3	2	1
8	Inflyatsiya o'zgarishining jamg'arma balansiga ta'siri	Inflyatsiya va deflyatsiyani anglab olish. Inflyatsiya va deflyatsiyaning ta'sirlari, masalan: jamg'arma balansiga yoki kreditlarga. O'zbekistondagi hozirgi inflyatsiya darajasi. Yuqori inflyatsiya darajasiga qaramasdan sarmoya kiritish	3	2	1
	JAMI:		24	16	8

“MIKRO BIZNES” O‘YINI SIMULYATSIYASI

№	Mavzu	O‘quv mazmuni	Jami	Auditoriya soati	Mustaqil ta’lim
1	Simulyatsiyaga kirish va kichik korxonalarning boshlang‘ich holati	Simulyatsiya o‘yining mazmun mohiyatini tushuntirish. Mikro biznes o‘yining maqsadi va “Bajarib ko‘rish – mulohaza qilish – qo‘llab ko‘rish”ga asoslangan pedagogik yondashuv. Biznes o‘yin tartibi, shuningdek maxsus sohaga oid atamalarni tushuntirish. G‘oliblik mezonlari bilan tanishtirish. Nima uchun sotishni rejalashtirish eng boshidagi vazifa hisoblanadi.	3	2	1
2	Boshlang‘ich iqtisodiy holatni shakllantirish	Sharbat do‘konining dastlabki balansini tuzish uchun kirish qismda bajariladigan mashq. Sohaga oid maxsus atamalarni tushuntirish Korxonada sotuvni rejalashtirish, xaridlar va xarajatlar to‘g‘risida jamoa bilan birgalikda qarorlar qabul qilish. Hozirgi mavjud voqealarni hisobga olgan holda tovarlar sotuvini tashkillashtirish. Ish haqini o‘z egalari to‘lashning ahamiyati. Guruh natijalariga nazar tashlash va ulardan qanday xulosa chiqarish mumkinligini muhokama qilish.	3	2	1
3	Sotuvlarni rejalashtirish	Sotishni batafsil rejalashtirishning ahamiyati. Ta’minotchilarning roli “O‘z mijozingni tanib ol” (Know Your Customer) konsepsiyasi. Ta’minotchilarni boshqarish. Nechta ta’minotchi bilan ishlash maqsadga muvofiq?	2	2	
4	Korxona faoliyatini kengaytirish	Bozor o‘zgarib turadi – bunda tadbirkor sifatida qanday yo‘l tutish kerak? Sarmoya(investitsiya)larning ahamiyati. Sarmoyalar va xarajatlarni bir-biridan farqlash.	3	2	1
5	Mahsulot va uni shakllantirishda texnologiyalardan foydalanish	Mahsulot siyosatining korxonaga ta’siri. Xodimlarni boshqarish. Korxonada texnikani qo‘llashning ahamiyati. Texnologiyalardan foydalanishda qo‘llab-quvvatlovchi holatlarni e’tiborga olish.	3	2	1
6	Kelajak uchun sarmoyalar kiritish	Mahsulotlar assortimentini kengaytirish va korxonaga sarmoyalar kiritish. Guruh natijalariga nazar tashlash va ulardan qanday xulosa chiqarish mumkinligini muhokama qilish.	3	2	1
7	Kredit olish tartibi	Moliyaviy bo‘shliqlarni to‘ldirish usullari. Kredit evaziga sarmoya kiritish. Xarajatlar va majburiyatlar. Mos keluvchi kredit tashkilotlarini topish.	3	2	1

8	Biznes sohasini kengaytirish	Biznesni yaxshilash va kengaytirish uchun qo'shimcha usullar. Guruh natijalariga nazar tashlash va ulardan qanday xulosa chiqarish mumkinligini muhokama qilish. Eng yaxshi jamoani aniqlash. Simulyatsiyadan o'rganilgan bilimlarning ta'sirini umumlashtirish va uni amaliyotga joriy qilib ko'rish.	2	2	
9	Kichik biznes va tadbirkorlikning turlari hamda shakllari	Iqtisodiyotda kichik korxonalarning roli va ahamiyati. Kichik biznesni rivojlantirishning davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanishi. Mikrofimlar va kichik korxonalar. Xususiy korxona va uning xususiyatlari. Mas'uliyati cheklangan jamiyatining ijobiy va salbiy tomonlari. Qishloq hududlarida tadbirkorlik faoliyati.	3	2	1
10	Bozor sharoitida marketingning ahamiyati	Marketing mazmuni, maqsadi va vazifalari. Marketingning turlari. Tadbirkorlik faoliyati uchun bozor tadqiqotlaridan foydalanish.	3	2	1
11	Narx siyosatining ahamiyati	Narx tushunchasi va uning vazifalari. Narx belgilash strategiyasi. Narx siyosatini shakllantirish.	2	2	
12	Biznes g'oyani tahlil qilish usullari	SWOT-tahlili asosida kelajakdagi biznes faoliyatini tahlil qilish. Kuchli tomonlar, zaif tomonlar, to'siqlar va tahdidlar. (SWOT = Kuchli tomon, kuchsiz tomon, to'siq va tahdid)	3	2	1
13	"Start-up"larni moliyalashtirish	Moliyalashtirish manbalari. Yoshlar tadbirkorligining ahamiyati va zarurati. Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish faoliyati. Yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda Start-uplarning o'rni.	3	2	1
	Jami:		36	26	10

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Anatomiya, fiziologiya va patologiya		
Modul kodi	AFP 11208		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 240-soat	Auditoriya mashg`uloti: 168-soat	Mustaqil ta`lim: 72-soat
ECTS-kreditlar miqdori	8		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modulto'liq nomi	Anatomiya, fiziologiya va patologiya
Modulning maqsadi	O'quvchilarda odam organizmining shakli, tuzilishi, a'zo va to'qimalarining funksional va topografik anatomiyasi, a'zolarining anatomo - topografik munosabatini, organizmni tashkil etuvchi har bir tizimga tegishli a'zolari joylashuvi, tuzilishi, yoshga qarab o'zgarishi haqida bilim, ko'nikma va malakani shakllantirishdir.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	• Organizmning tuzilishi, uning tizimlardan tashkil topganini bilib oladilar; • Tizimlarni tashkil qiladigan a'zolari tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasini bilib oladilar; • A'zolarining aniq joylashishini va topografiyasini ko'rgazmali qurollardan foydalanib bilib oladilar; • A'zolari lotincha nomlanishini yodlab oladilar; • A'zolari bir- biri bilan taqqoslab, ularning o'zaro bog'liq ligini bilib oladilar; • Tizimlarga kiradigan a'zolari ketma-ketligini joylashgan joyini mulyaj, tors, planshet, jadval, stendda ko'rsatib beradilar; • Daftarlarga a'zolari rasmini chizib, ko'nikmalarga ega bo'ladilar; • Skeletda alohida suyaklar joylashuvini ko'rsatib beradilar.
Modul mazmuni	Modul dasturi ta'lim jarayonining muhim me'yoriy –uslubiy hujjati bo'lib, unda o'quv materiallar ma'ruza, amaliy mashg'ulotlari, o'quv modulni o'qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish, rasm chizish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan holda qo'llanilishi ko'zda tutiladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infektsion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	• Anatomiya, fiziologiya va patologiya fanining rivojlanish tarixi va uning o'rganish usullari to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Salomatlik va kasallik. Organizmning adaptasiya kompensator moslanish reaksiyalari haqida bilimga ega bo'lish; Yallig'lanish to'grisida bilimga ega bo'lish; Hujayra, to'qimalar to'g'risida bilimlarga ega bo'lish; • Suyaklar, bo'g'imlar, mushaklar haqida ma'lumotga ega bo'lish; • Ovqat hazm qilish a'zolarining tuzilishi, joylashishi, ularning ketma ketligi, fiziologiyasi, patologiyasi to'grisida bilimga ega bo'lish; • Nafas a'zolarining tuzilishi va joylashishi ularning ketma-ketligi, fiziologiyasi va patologiyasi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Moddalar va energiya almashinuvi haqida ma'lumotga ega bo'lish; • Ayirish a'zolarining tuzilishi va joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Reproktiv a'zolarining tuzilishi va joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Ichki sekresiya bezlari tuzilishi va joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Gomeostaz haqida bilimga ega bo'lish. • Yurak qon-tomir, limfa tizimi to'g'risida bilimga ega bo'lish; • Asab tizimi haqida bilimga ega bo'lish; • Sensor tizimi to'g'risida bilimga ega bo'lish.

Ko'nikmalar	• Skeletni tana, qo'l, oyoq va bosh qismlarga ajratish, skeletni tarkibidagi suyaklarini anatomik atlas, mulyaj, jadvallarda ko'rsata olish, mavzuga oid rasmlarni chizish. • Bosh va bo'yin, orqa, ko'krak va qorin, qo'l mushaklarini, oyoq mushaklarini guruhlarini anatomik atlas, mulyaj, jadvallarda ko'rsata olish, mavzuga oid rasmlarni chizish. • Tinch holatda va jismoniy mashqdan so'ng nafas tezligini aniqlash, spirometriyani o'tkazish, fonendoskop yordamida o'pkaning faoliyatini eshitish. • Turli tizimlarga kiruvchi a'zolarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsatish, mavzuga oid rasmlarni chizish. • Barmoqdan qon olish va surtma tayyorlash, qon guruhlarini, rezus faktorni aniqlash, qon ivishini aniqlash, gemogrammani tahlil qilish. • Yurak tonlarini fonendoskop yordamida eshitish, arterial qon bosimni o'lchash va pulsni sanash. • Ko'z qorachig'i refleksi aniqlash, ko'ruv o'tkirligini Sivtsev jadvali yordamida aniqlash.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	BBaxodirov F.N Odam anatomiyasi .Toshkent.2006 yil 2. Sagatov T.A., Mirsharapov .M.U. Odam anatomiyasi. Darslik.Toshkent .2011yil 3. Сапин М.Р. Анатомия человека. Учебник в 2 томах . Москва .2018 год. 4. Axmedov N.K. «Normal va patologik anatomiya bilan fiziologiya». Toshkent, Ibn Sino nomidagi nashriyot, 2004 yil. 5. A.G' Ahmedov, G.X. Ziyamutdinova Anatomiya , fiziologiya va ppatologiya Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi nashriyot 2017 yil
Ta'lim jarayon tavsiya etiladigan jihozalar	Mulyaj va fantomlar, elektrton doskalar, vertual ko'zoynaklar
Tuzuvchilar:	G. Sh.Imamova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi N.J.Ruziyeva Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori T.F.N.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDIVA JORIY ETILDI.	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jamiyuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Anatomiya, fiziologiya va patologiya fanining rivojlanish tarixi va uni o'rganish usullari.	Anatomiya, fiziologiya va patologiya fanining vazifalari, tibbiyotda tutgan o'rni. Anatomiya, fiziologiya va patologiya fanining rivojlanish tarixi va uni o'rganish usullari.	3	2	1
2	Salomatlik va kasallik . Organizmning adaptatsiya vakompensat moslanish reaksiyalari.	Salomatlik va sog'lom turmush tarzining ahamiyati. Kasallik etiologiyasi, patogenez, kasallik davrlari va oqibatlar, uning oldini olish chora tadbirlari. Tanatologiya to'g'risida tushuncha. Organizmning adaptatsiya va kompensator- moslanish reaksiyalari. Organizmning tiklanishi va uning turlari. Atrofiya, gipertrofiya, giperplaziya, metaplatziya haqida tushuncha.	6	4	2
3	Yallig'lanish.	Yallig'lanish. Yallig'lanishning sabablari, turlari, bosqichlari, belgilari. Yallig'lanishga oid tibbiy terminlar.	3	2	1
4	Hujayra va to'qimalar.	Hujayraning tuzilishi, tarkibiy qismlari, bo'linishi va vazifalari. To'qimalar tuzilishi, turlari va organizm uchun ahamiyati.	9	6	3
5	Tayanch- harakat a'zolari tizimi. Suyaklar va mushaklar haqida ma'lumot.	Suyaklar haqida ma'lumot. Suyaklarni o'zaro birlashishi, bo'g'imlarni tuzilishi. Tana skeleti va uning qismlari: umurtqa pog'onasi, ko'krak qafasi, qo'l - oyoq suyaklari va qismlari, kalla suyaklarining yuz va miya qismlari tuzilishi, birikishi va vazifalari. Skeletni tarkibiy qismlarini, joylashishini mul'ay, skeletda, anatomik atlas, jadvallarda ko'rsata olish. Skeletni tana, qo'l, oyoq va bosh qismlarga ajratish va mavzuga oid rasmlarni chizish. Mushaklar haqida ma'lumot. Bosh va bo'yin mushaklarini guruhlariga bo'linishi, gavda mushaklari: ko'krak, orqa, qorin mushaklarini tuzilishi, joylashishi, vazifasi. Diafragma, qorinning oq chizig'i, chov kanali tuzilishi va ularning ahamiyati. Qo'l va oyoq mushaklarini guruhlariga bo'linishi va ularning vazifasi. Bosh va bo'yin, orqa, ko'krak va qorin, qo'l mushaklarini, oyoq mushaklarini guruhlarini anatomik atlas, mul'ay, jadvallarda ko'rsata olish va mavzuga oid rasmini chizish.	54	38	16
6	Ovqat hazm qilish tizimi.	Ovqat hazm qilish tizimi haqida tushuncha. Ovqat hazm qilish a'zolari tuzilishi,	34	24	10

		joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi. Hazm shiralarining tarkibi, ahamiyati va farqi. Ovqat hazm qilish a'zolarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish va mavzuga oid rasmini chizish.			
7	Nafas a'zolari tizimi.	Nafas a'zolari tizimi . Nafas a'zolari tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasi. Nafas a'zolarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish . Tinch holatda va jismoniy mashqdan so'ng nafas tezligini aniqlash, spirometriyani o'tkazish, fonendoskop yordamida o'pkaning faoliyatini eshitish. Mavzuga oid rasmini chizish.	32	22	10
8	Moddalar va energiya almashinuvi.	Moddalar va energiya almashinuvi. Oqsil,yog', uglevodlar almashinuvining organizm uchun ahamiyati va ularning buzilishi. Suv va mineral tuzlar almashinuvi va ularning buzilishi. Termoregulyatsiya.	9	6	3
9	Ayirish a'zolari tizimi.	Ayirish a'zolari haqida ma'lumot. Siydik ayirish tizimiga kiruvchi a'zolarining tuzilishi, joylashishi, vazifasi. Siydik hosil bo'lish va ajratish fiziologiyasi va patologiyasi. Erkak va ayolning siydik chiqaruv kanalini o'ziga xos xususiyatlari. Siydik ayirish a'zolarini joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish. Mavzuga oid rasm chizish	11	6	3
10	Reproduktiv a'zolar tizimi.	Reproduktiv a'zolar tizimi to'g'risida ma'lumot. Erkaklar tashqi va ichki jinsiy a'zolarining tuzilishi, joylashishi, vazifalari. Erkaklar reproduktiv a'zolari kasalliklari haqida tushuncha. Ayollar tashqi va ichki jinsiy a'zolarining tuzilishi, joylanishi, vazifalari. Ayollar reproduktiv a'zolari kasalliklari haqida tushuncha	6	4	2
11	Ichki sekresiya bezlari.	Ichki sekresiya bezlari. Gormon haqida tushuncha. Ichki sekresiya bezlarining tuzilishi, joylashishi, vazifalari, gipo – va giperfunktseyasi, kasalliklarining mohiyati. Ichki sekresiya bezlarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish. Mavzuga oid rasm chizish	14	10	4
12	Gomeostaz.	Gomeostaz. Qonning hosil bo'lishi, tarkibiy qismlari, vazifasi. Qon ivishi va uning bosqichlari. Qon guruhlari va rezus faktor. Qon kasalliklari to'g'risida tushuncha. Barmoqdan qon olish va surtma tayyorlash. Qon guruhlari, rezus faktorni aniqlash. Qon ivishini aniqlash. Gemogrammani tahlil qilish	11	8	3
13	Yurak qon tomir,	Yurak qon-tomir, limfa tizimi to'g'risida ma'lumot. Yurak tuzilishi, joylashishi,	26	18	8

	limfa tizimi.	fiziologiyasi va pathologyasi. Kichik va katta qon aylanish doirasi qon tomirlari. Limfa tizimining tuzilishi, limfa suyuqligini tarkibi, ahamiyati. Taloqning tuzilishi, joylashishi, vazifasi. Yurak qon-tomir, limfa tizimi a'zolarining joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish. Yurak tonlarini fonendoskop yordamida eshitish, arterial qon bosimni o'lchash va pulsni sanash. Mavzuga oid rasm chizish			
14	Asab tizimi.	Asab tizimi haqida ma'lumot. Asab to'qimasining tuzilishi, vazifasi. Orqa va bosh miyani tuzilishi, joylashishi, vazifasi. Orqa miya va bosh miyadan chiquvchi asab tolalarining ahamiyati. Orqa miya chigallari va ularning innervatsiya sohalari. Bosh va orqa miya kasalliklarining mohiyati, sabablari va oldini olish chora-tadbirlari. Asab tizimi a'zolari joylashishini mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida ko'rsata olish. Mavzuga oid rasm chizish	8	6	2
15	Sensor tizimi.	Sensor tizimi. Ko'rish a'zosi, eshitish va muvozanat a'zosi va teri tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi. Sensor tizimi a'zolarining kasalliklari mohiyati, sabablari va oldini olish chora-tadbirlari. Sensor a'zolarini tizimi mulyaj, planshet, jadvallar, fantomlarda, anatomik atlas va ichki organlar torsida joylashishini ko'rsata olish. Ko'z qorachig'i refleksi aniqlash, ko'ruv o'tkirligini Sivtsev jadvali yordamida aniqlash. Mavzuga oid rasmlarni chizish.	14	10	4
Jami			240	168	72

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Organizmning tuzilishi, uning tizimlardan tashkil topganini bilib oladilar; • Tizimlarni tashkil qiladigan a'zolari tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasini bilib oladilar; • A'zolarining aniq joylashishini va topografiyasini ko'rgazmali qurollardan foydalanib bilib oladilar; • A'zolari lotincha nomlanishini yodlab oladilar; • A'zolari bir- biri bilan taqqoslab, ularning o'zaro bog'liq ligini bilib oladilar; • Tizimlarga kiradigan a'zolari ketma-ketligini joylashgan joyini mulyaj, tors, planshet, jadval, stendda ko'rsatib beradilar; • Daftarlarga a'zolari rasmini chizib, ko'nikmalarga ega bo'ladilar; • Skeletda alohida suyaklar joylashuvini ko'rsatib beradilar.	Organizmning tuzilishi, uning tizimlardan tashkil topganini bilib oldilar; • Tizimlarni tashkil qiladigan a'zolari tuzilishi, joylashishi, fiziologiyasi va patologiyasini bilib oldilar; • A'zolarining aniq joylashishini va topografiyasini ko'rgazmali qurollardan foydalanib bilib oldilar; • A'zolari lotincha nomlanishini yodlab oldilar; • A'zolari bir- biri bilan taqqoslab, ularning o'zaro bog'liq ligini bilib oldilar; • Tizimlarga kiradigan a'zolari ketma-ketligini joylashgan joyini mulyaj, tors, planshet, jadval, stendda ko'rsatib berdilar; • Daftarlarga a'zolari rasmini chizib, ko'nikmalarga ega bo'ldilar; • Skeletda alohida suyaklar joylashuvini ko'rsatib berdilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Gistologiya, sitologiya, embriologiya		
Modul kodi	GSE 1204		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120-soat	Auditoriya mashg`uloti: 84-soat	Mustaqil ta`lim: 36-soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modulto'liq nomi	Gistologiya, sitologiya, embriologiya
Modulning maqsadi	“Gistologiya, sitologiya, embriologiya” fani o'quvchilarga a'zolarining mikroskopik tuzilishini, gistologiya texnikasi, umumiy va maxsus gistologik tadqiqot usullarini hozirgi zamon texnikasi va zamon talablari darajasida o'rgatish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	O'quvchilarni “Gistologiya, sitologiya, embriologiya” fani laborant gistologning ish o'rnini tashkil etish, mikropreparatlarni tayyorlash bosqichlarini, laboratoriya hujjatlarni to'ldirish, jihoz va asboblarni bilan mustaqil ravishda ishlash, mikroskop bilan ishlash qoidalarini hamda a'zolarining mikroskopik tuzilishini o'rgatish bo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar.
Modul mazmuni	Modul dasturi ta'lim jarayonining muhim me'yoriy –uslubiy hujjati bo'lib, unda o'quv materiallarni ma'ruza, amaliy mashg'ulotlari, o'quv modulni o'qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish, rasm chizish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan holda qo'llanilishi ko'zda tutiladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson hayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'siri. Infektsion xavfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	“Gistologiya, sitologiya, embriologiya” fanining mohiyati va rivojlanish tarixi; Gistologiya, sitologiya, embriologiya fanining laboratoriyasining ish faoliyati bilan tanishish; Mikrotexnika; Gistologik tadqiqot usullari; Hujayra va uning tuzilishi; To'qimahaqidama'lumot. Epiteliy to'qimasi; Ichki muhit to'qimasi. Qon va limfa; Ichki muhit to'qimasi. Biriktiruvchi to'qima; Mushak to'qimasi; Asab to'qimasi; Yurak-qon tomir tizimi; Qon yaratuvchi a'zolar; Teri va uning hosilalari; Hazm a'zolari tizimi; Nafas a'zolari tizimi; Ichki sekretsiya bezlari; Siydi ajratish va jinsiy a'zolar tizimi; Asab tizimi; Sensor tizimi;
Ko'nikmalar	- Gistologiya va gistologik tekshirish usullari fani haqida tushuncha, gistologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rnini, rivojlanish tarixi va faning rivojlanishiga hissa qo'shgan olimlar; - mikroskopning yaratilishi va dastlabki mikroskopik tadqiqotlar; - hujayra nazariyasini yaratilishini va uning ahamiyati. - mikroskopni ishlatish; - laboratoriya idishlarini nomlash, yuvish, saqlash va yorliqlash; - laboratoriya hujjatlarini to'ldirish; - materialni olish, fiksatsiya qilish, yuvish va suvsizlantirish-zichlashtirish; - materialni quyish va kesmalar tayyorlash; - olingan kesmalarni bo'yash, suvsizlantirish, yoritish va yakunlash; - eozinning suvli eritmasini tayyorlash; - Erlichning nordon gemotoksilinini tayyorlash; - gistokimyoviy, immunogistokimyoviy usullari; - mikrojarrohlik, mikros'emka, to'qimalarni ko'chirib o'tkazish va

	morfometrik usullari; - to‘qima tuzilmalarini hayvon hayoti davrida bo‘yash va to‘qimalarni o‘stirish usullari; - hujayraning tuzilishi, asosiy tarkibiy qismlari va ularning ahamiyati; - hujayraning umumiy va maxsus organoidlari va ularning vazifalari; - hujayra yadrosi va uning vazifasi; - turli hujayralarning yadrosini mikroskopda ko‘rish; - mikroskopda hujayraning kiritma yoki maxsus tuzilmalarini topish; - hujayrasiz tuzilmalarni (til va gialin tog‘ay preparatida) mikroskopda ko‘rish; - hujayrani elektron mikroskop ostidagi rasmini chizish; - to‘qimalar haqida tushuncha; - to‘qimalarning fiziologik va reparativ regeneratsiyasi; - epiteliy to‘qimasining taraqqiyoti, faoliyati va tavsifi; - charvi preparatida yassi epiteliyni mikroskopda ko‘rib rasmini chizish; - buyrak kanalchalari preparatida kubsimon va silindrsimon epiteliyni mikroskopda ko‘rib, rasmini chizish; - ingichka ichak preparatida hoshiyalik ichak epiteliysini mikroskopda ko‘rib, rasmini chizish; - mikroskopda kekirdak preparatida ko‘p qatorli epiteliy hujayralarini ko‘rish va uning rasmini chizish; - teri preparatida epidermis hujayralarini mikroskopda ko‘rib, rasmini chizish. - qon tarkibi: plazma va qon shaklli elementlari; - eritrotsitlarning tuzilishi va vazifasi; - eritrotsitlarning tuzilishini mikroskopda ko‘rib o‘rganish; - leykotsitlarning tuzilishi va vazifalari; - leykotsitlarni mikroskopda ko‘rib farqlay olish; - trombotsitlarning tuzilishi va vazifalari; - trombotsitlarni tuzilishini mikroskopda ko‘rib o‘rganish; - biriktiruvchi to‘qimaning taraqqiyoti, organizmda joylashishi, uning tavsifini; - biriktiruvchi to‘qimaning hujayraaro moddalari va hujayralari; - turli biriktiruvchi to‘qimalarning tuzilishi, organizmda joylashishi va faoliyati; - tog‘ayva suyak to‘qimalarining xillari va tuzilishi; - biriktiruvchi to‘qima turlarini mikroskopda ko‘rib farqlash; - suyak to‘qimasini mikroskopda ko‘rib rasmini chizish; - tog‘ay to‘qimasini mikroskopda ko‘rib o‘rganish; - pigment, yog‘, retikulyar to‘qimalarni mikroskopda ko‘rish; - mushak to‘qimasining tavsifi; - silliq mushak to‘qimasining tuzilishi; - ko‘ndalang-targ‘il skelet mushak to‘qimasining tuzilishi; - yurak mushak to‘qimasining tuzilishi; - ko‘ndalang-targ‘il skelet mushak to‘qimasini mikroskopda ko‘rib o‘rganish; - silliq mushak to‘qimasini mikroskopda ko‘rib o‘rganish; - mikroskopda yurak mushaklarini tuzilishini o‘rganish; - asab to‘qimasining morfofunktsional tavsifi; - asab hujayrasining tuzilishi va uning turlari; - asab hujayrasining shakli, dendrit va akson tuzilishini mikroskopda ko‘rish; - neyrogliya va uning turlari; - neyrofibrillarni mikroskopda topishni; - asab tolalarining tuzilishi va turlari; - miyelinli va miyelinsiz asab tolalarining tuzilishini o‘rganish;
--	--

- sinapsning tuzilishi va uning turlari;
- Yurak-tomirlar sistemasi, yurak devorining tuzilishi;
- Yurakning morfofunktsional tavsifi.
- Qon tomirlarning umumiy tuzilishi va gistologik xususiyatlari.
- Aorta, arteriya, vena, qon- tomirlari devorining tuzilishi;
- Vena tomirlari devorining gemodinamik sharoitlarga bog'liq holda tuzilishi.
- Limfa kapillyarlari va limfa tomirlarining tuzilishi;
- qon yaratuvchi a'zolarining taraqqiyoti, tuzilishi va faoliyati;
- Qon yaratuvchi a'zolarining qon bilan ta'minlanishi;
- Qon yaratuvchi a'zolarida qon shaklli elementlarining hosil bo'lishi.
- suyak ko'migini tuzilishini , taloq tuzilishini , suyak ko'migi va taloqda qon shaklli elementlarining hosil bo'lishini mikroskopda o'rganish.
- Terining tavsifi, taraqqiyoti, tuzilishi.
- Epidermis qavatlar, keratinlanish jarayoni to'g'risida tushuncha.
- Bazal membrana, Derma.
- Teri osti yog' kletchatkasi-gipoderma.
- Terining bezlari: yog', ter bezlarining tuzilishi gistofiziologiyasi.
- Sochlarning tuzilishi va o'sishi.
- Hazm yo'llari devorining tuzilishi;
- Og'iz bo'shlig'i: lab, milk, lunj, tanglay, til va yutqinni mikroskopik tuzilishi;
- so'lak bezlarini, me'da osti bezi va jigarni mikroskopik tuzilishini o'rganish;
- Til, qizilo'ngach, qizilo'ngachning me'daga o'tish qismi, me'da tubi, me'daning pilorik qismi, o'n ikki barmoqli ichak, ingichka va yo'g'on ichak, me'da osti bezi, jigar preparatlarini mikroskopik tuzilishini o'rganish;
- Nafas a'zolarining umumiy morfofunktsional tavsifi;
- Burun bo'shlig'i, hiqildoq, kekirdak va bosh bronxlar, bronxlar, bronxiolalar devorining tuzilishi ;
- Shilliq qavatning gisto funktsional xususiyatlari.
- Atsinus-o'pkaning morfo-funktsional birligi. Atsinusning tuzilishi.
- Alveola devorining tuzilishi.
- Gormonlar va ularning organizmdagi ahamiyati;
- Ichki sekretiya bezlarining turlari, tuzilishi va gormonlari;
- Ichki sekretiya bezlarining gipotalamus orqali boshqarilishi;
- Gipofiz , epifiz , qalqonsimon bezning , qalqonsimon bez oldi , buyrak usti bezini mikroskopik tuzilishini o'rganish;
- Siydik ajratish va jinsiy a'zolari tizimi asosiy faoliyati;
- Buyrak, uning po'stloq va mag'iz moddasi;
- Siydik naylari, qovuq va siydik chiqaruv yo'lining mikroskopik tuzilishi;
- Urug'donning tuzilishi, uning generativ va endokrin faoliyati. Urug'don ortig'i, urug' olib chiquvchi yo'l, urug' pufakchalari, prostata bezi, Kufer bezlarining tuzilishini ko'rgazmali qurollarda o'rganish;
- Tuxumdon, bachadonning mikroskopik tuzilishi;
- Hayz sikli va uning fazalari, hamda hayz siklini ovarial sikl bilan bog'liqligi;
- Asab tizimiining morfofunktsional tavsifi. Periferik asab tizimi, tuzilishi, turli ta'surotlarga javobi;
- Orqa miya va bosh miyaning tuzilishi;
- Uzunchoq miya, Oraliq miya, miyacha: tuzilishi va faoliyati;
- Vegetativ asab tizimi. Vegetativ asab tizimi tugunlarining tuzilishi. Bosh miya, miyacha, orqa miya, vegetativ asab tuguni preparatlarini mustaqil holda mikroskopda ko'rib, rasmini chizish;
- Ko'rish a'zosini tuzilishi: ko'z olmasi va uning yordamchi tuzilmalari,

	ko'z olmasining fibroz pardasi; Uning oqsil va muguz pardalarining tuzilishi. Ko'z olmasi tomirli pardasining tuzilishi, faoliyati. To'r pardaning tuzilishi. Shishasimon tana va ko'z gavharining tuzilishi, faoliyati; - Eshituv a'zosi. Tashqi quloq: quloq suprasi, eshituv yo'li va nog'ora pardaning tuzilishi. O'rta quloq: nog'ora bo'shliq, eshituv suyakchalari va eshituv naychasining tuzilishi; - Ichki quloqning tuzilishi. Eshituv a'zosining gistofiziologiyasi. Hid bilish a'zosining tuzilishi. Ta'm bilish piyozchalarining ultramikroskopik tuzilishini turli ko'rgazmalarda o'rganish. Muguz parda, to'r parda, til va eshituv a'zosining preparatlarini mikroskopda ko'rib, rasmini chizish;.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. E. Qodirov "Gistologiya " Toshkent 2012 y 2.Sagatov T.A., Mirsharapov .M.U. Odam anatomiyasi. Darslik.Toshkent .2011yil .. Сапин М.Р. Анатомия человека. Учебник в 2 томах . Москва .2018 год. 4. A.G' Ahmedov, G.X. Ziyamutdinova Anatomiya , fiziologiya va patologiya Toshkent, G'afurG'ulom nomidagi nashriyot2017 yil
Ta'limjarayontavsiyaetiladi ganjihozalar	Mulyaj va fantomlar, elektrton doskalar, virtual ko'zoynaklar
Tuzuvchilar:	Z.X.Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qiyuvchisi Sh.T.Mirzayeva Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qiyuvchisi
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori T.F.N.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDIVA JORIY ETILDI.	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jamiyuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Gistologiya, sitologiya, embriologiyafaninin gmohiyativarivojlan ishtarixi.	Gistologiya va gistologik tekshirish usullari fani haqida tushuncha, gistologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rni, rivojlanish tarixiva fanning rivojlanishiga hissa qo'shgan olimlar; Mikroskopning yaratilishi va dastlabki mikroskopik tadqiqotlar; Hujayra nazariyasini yaratilishini va uning ahamiyati;	4	2	2
2	Gistologik tekshirish laboratoriyasining ish faoliyati bilan tanishish	Mikroskopni ishlatish;Laboratoriya idishlarini nomlash, yuvish, saqlash va yorliqlash; Laboratoriya hujjatlarini to'ldirish;	4	2	2
3	Mikrotexnika	Materialni olish, fiksatsiya qilish, yuvish va suvsizlantirish-zichlashtirish; Materialni quyish va kesmalar tayyorlash; Olingan kesmalarni bo'yash, suvsizlantirish, yoritish va yakunlash; Eozinning suvli eritmasini tayyorlash; Erlixning nordon gemotoksilinini tayyorlash;	4	2	2
4	Gistologik taqiqot usullari	Gistokimyoviy, immunogisto kimyoviy usullari; Mikro jarrohlik, mikros'emka, to'qimalarni ko'chirib o'tkazish va morfometrik usullari; To'qima tuzilmalarini hayvon hayoti davrida bo'yashm va to'qimalarni o'stirish usullari;	4	2	2
5	Hujayra va uning tuzilishi	Hujayraning tuzilishi, asosiy tarkibiy qismlari va ularning ahamiyati; Hujayraning umumiy va maxsus organoidlari va ularning vazifalari; Hujayra yadrosi va uning vazifasi; Turli hujayralarning yadrosin mikroskopda ko'rish; Mikroskopda hujayraning kiritma yoki maxsus tuzilmalarini topish; Hujayrasiz tuzilmalarni (tilvagialintog'aypreparatida) mikroskopda ko'rish; Hujayrani electron mikroskop ostidagi Rasmini chizish.	6	4	2
6	To'qimalar haqida tushuncha; Epiteliy to'qimasi .	To'qimalar haqida tushuncha; To'qimalarning fiziologik va reparative regeneratsiyasi; Epiteliy to'qimasining taraqqiyoti, faoliyati va tavsifi; Charvi preparatida yassi epiteliyni mikroskopda ko'rib Rasmini chizish;	4	2	2

		Buyrak kanalchalari preparatida kubsimon va silindrsimon epiteliyn imikroskopda ko‘rib, Rasmini chizish; Ingichka ichak preparatida hoshiyalik ichak epiteliysini mikroskopda ko‘rib, rasmin ichizish; Mikroskopda kekirdak preparatida ko‘p qatorli epiteliy hujayralarini ko‘rish va uning Rasmini chizish; Teri preparatida epidermis hujayralarini mikroskopda ko‘rib, rasmini chizish;			
7	Ichki muhit to‘qimasi. Qon va limfa	Qontarkibi: plazma va qon shakllim elementlari; Eritrotsitlarning tuzilishmiva vazifasi; Eritrotsitlarning tuzilishini mikroskopda ko‘rib o‘rganish; Leykotsitlarning tuzilishi va vazifalari; Leykotsitlarni mikroskopda ko‘rib farqlay olish; Trombotsitlarnin tuzilishi va vazifalari; Trombotsitlarni tuzilishini mikroskopda ko‘ribn o‘rganish;	4	2	2
8	Ichki muhit to‘qimasi. Biriktiruvchi to‘qima	Biriktiruvchi to‘qimaning taraqqiyoti, organizmda joylashishi, uning tavsifi; Biriktiruvchi to‘qimaning hujayra aro moddalari va hujayralari; Turli biriktiruvchi to‘qimalarning tuzilishi, organizmda joylashishi va faoliyati; Tog‘ay va suyak to‘qimalarining xillari va tuzilishi; Biriktiruvchi to‘qima turlarini mikroskopda ko‘rib farqlash; Suyak to‘qimasini mikroskopda ko‘rib Rasmini chizish; Tog‘ay to‘qimasini mikroskopda ko‘rib o‘rganish; Pigment, yog‘, retikulyar to‘qimalarni mikroskopda ko‘rish;	6	4	2
9	Mushak to‘qimasi	Mushak to‘qimasining tavsifi; Silliq mushak to‘qimasining tuzilishi; Ko‘ndalang-targ‘ilskelet mushak to‘qimasining tuzilishi; Yurak mushak to‘qimasining tuzilishi; Ko‘ndalang-targ‘il skelet mushak to‘qimasini mikroskopda ko‘rib o‘rganish; Silliq mushak to‘qimasini mikroskopda ko‘rib o‘rganish; Mikroskopda yurak mushaklarini tuzilishini o‘rganish.	6	4	2
10	Asab to‘qimasi	Asabto‘qimasining morfo funktsional tavsifi; Asab hujayrasining tuzilishi va uning turlari; Neyrogliya va uning turlari; Asabtolalarining tuzilishi va turlari; Sinapsning tuzilishi va uning turlari Neyrogliya va uning turlari;	6	4	2

		Neyrofibrillarni mikroskopda topish; Asabtolalarining tuzilishi va turlari; Mielinli va mielinli asab tolalarining tuzilishini o'rganish;			
11	Yurak qon tomir tizimi.	Yurak-tomirlar sistemasi, yurakdevorining tuzilishi; Yurakning morfo funktsiona tavsifi; Qon tomirlarning umumiy tuzilish va gistologik xususiyatlari; Aorta, arteriya, vena, qon- tomirlari devorining tuzilishi; Vena tomirlari devorining gemodinamik sharoitlarga bog'liq holda tuzilishi; Limfa kapillyarlari va limfa tomirlarining tuzilishi	8	6	2
12	Qon yaratuvchi a'zolar	Qon yaratuvchi a'zolarining taraqqiyoti, tuzilishi va faoliyati; Qon yaratuvchi a'zolarining qon bilan ta'minlanishi; Qon yaratuvchi a'zolarida qon shaklli elementlarining hosil bo'lishi; Suyakko'migini tuzilishini ,taloq tuzilishini , suyakko'migivataloqdaqonshakllielementlarininghosil bo'lishi mikroskopda o'rganish;	8	6	2
13	Teri va ularning hosilalari	Terining tavsifi, taraqqiyoti, tuzilishi. Epidermis qavatlar, keratinlanish jarayoni to'g'risida tushuncha; Bazal membrana, Derma; Teri ostiyog' kletchatkasi-gipoderma; Teriningbezlari: yog', terbezlarning tuzilishigi stofiziologiyasi; Sochlarning tuzilishi vao'sish;	8	6	2
14	Hazm a'zolari tizimi.	Hazm yo'llari devorining tuzilishi; Og'iz bo'shlig'i: lab, milk, luj, tanglay, til va yutqinni mikroskopik tuzilishi; So'lak bezlarini, me'da osti bezi va jigarni mikroskopik tuzilishini o'rganish Til, qizil o'ngach, qizil o'ngachning me'daga o'tish qismi, me'da tubi, me'daning pilorik qismi, o'n ikki barmoqli ichak, ingichka va yo'g'on ichak, me'da osti bezi, jigar preparatlarini mikroskopik tuzilishini o'rganish;	8	6	2
15	Nafasa'zolari tizimi.	Nafasa'zolarining umumiy morfo funktsiona tavsifi; Burunbo'shlig'i, hiqildoq, kekirdakva bosh bronxlar, bronxlar, bronxiolalar devoriningntuzilishi ; Shilliq qavatning gistofunktsional xususiyatlari; Atsinus-o'pkaning morfo-funktsional birligi. Atsinusning tuzilishi; Alveola devorining tuzilishi;	8	6	2
16	Ichki sekretiya bezlari.	Gormonlar va ularning organizmdagi ahamiyati; Ichkisekretiya bezlarining turlari, tuzilishi va	8	6	2

		gormonlari; Ichki sekretiya bezlarining gipotalamus orqali boshqarilishi; Gipofiz ,epifiz , qalqonsimon bezning , qalqonsimonbez oldi , buyrak usti bezini mikroskopik tuzilishini o`rganish;			
17	Siydik ajratish va uning a`zolari tizimi.	Siydik ajratish va jinsiya`zolari tizimi asosiy faoliyati; Buyrak, uning po`stloq va mag`iz moddasi; Siydiknaylari, qovuqvasiydikchiqaruvyo`liningmikroskopiktuzilishi; Urug`donningtuzilishi, uninggenerativvaendokrinfaoiliyati. Urug`donortig`i, urug` olibchiquvchiyo`l, urug` pufakchalari, prostatabezi, Kufer bezlariningtuzilishiniko`rgazmaliqurollardao`rganish. Tuxumdon, bachadonningmikroskopiktuzilishi; Hayz tsiklivauningfazalari, hamda hayzt siklini ovarialt sikl bilan bog`liqligi;	8	6	2
18	Asab tizimi.	Asab tizimiining morfo funktsional tavsifi. Periferikasabtizimi, tuzilishi, turlita`surotlargajavobi; Orqa miya va bosh miyaning tuzilishi; Uzunchoq miya, Oraliq miya, miyacha: tuzilishiva faoliyat; Vegetativ asab tizimi. Vegetativ asab tizimi tugunlarining tuzilishi; Boshmiya, miyacha, orqamiya, vegetative asab tuguni preparatlarini mustaqil holda mikroskopda ko`rib, Rasmini chizish	8	6	2
19	Sezgi a`zolari .	Ko`rish a`zosini tuzilishi: ko`zolmasi va uning yordamchi tuzilmalari, ko`zolmasining fibroz pardasi. Uning oqsil va muguz pardalarining tuzilishi; Ko`zolmasi tomirli pardasining tuzilishi, faoliyati. To`rpardaning tuzilishi; Shishasimon tana va ko`zgavharining tuzilishi, faoliyati; Eshituv a`zosi. Tashqi quloq: quloqsuprasi, eshituv yo`li va nog`ora pardoning tuzilishi. O`rta quloq: nog`ora bo`shliq, eshituv suyakchalari va eshituv naychasining tuzilishi; Ichki quloqning tuzilishi. Eshituv a`zosining fiziologiyasi; Hidbilish a`zosining tuzilishi. Ta`m bilish piyozchalarining ultra mikroskopik tuzilishini turli ko`rgazmalarda o`rganish; Muguzparda, to`rparda, til va eshituv a`zosining preparatlarni imikroskopda ko`rib, Rasmini chizish;	10	8	2
			120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foizko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta’lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kod	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Tibbiy biologiya va umumiy genetika		
Modul kod	<i>TBUG 1102</i>		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42-soat	Mustaqil ta’lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Tibbiy biologiya va umumiy genetika
Modulning maqsadi	- Talabalarda tibbiy-biologik va klinik fanlarni o'rganishda zarur bo'ladigan bilim asoslarini shakllantirish; - talabalarda tirik materiyaning molekulyar, hujayraviy tizimlar darajasida aniqlangan umumbiologik qonuniyatlar asosidagi nazariy va amaliy bilimlarini shakllantirish; - talabalarga odam biologik va ijtimoiy mavjudot ekanligi, odamdagi belgi va xususiyatlarning namoyon bo'lishi genetik qonuniyatlarga bo'ysingan holda tashqi va ichki omillar ta'sirida o'zgarishini tushuntirish orqali ilmiy dunyoqarashini shakllantirish; - irsiy kasalliklar, ularning turlari va irsiylanish qonuniyatlariga oid bilim, ko'nikma va malakalarini xosil qilish. - hamshiraning ish faoliyati davomida kerak bo'lgan bilim va ko'nikmalarni talab darajasida etkazib berish;
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	– Turmush qurishda oilani rejalashtirishda genetik ma'lumotlarning ahamiyatini anglagan holda kasalliklar va belgilar asosida avlodlar shajarasini tuza olishga va olgan bilimlarini o'z faoliyatlarida qo'llay bilish va ulardan foydalanish, odamda normal va patologik belgilarni irsiylanishini, hulq atvor, belgi va xususiyatlarning irsiylanishi bo'yicha masalalarini echish, avlod shajarasini tahlil qilish orqali belgi va xususiyatlarni irsiylanish qonuniyatlarini aniqlash bo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar
Modul mazmuni	Modul dasturi ta'lim jarayonining muhim me'yoriy –uslubiy xujjati bo'lib, unda o'quv materiallar ma'ruza, seminar, kollokvium, amaliy valaboratoriya mashg'ulotlari, o'quv, modulni o'qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish, rasm chizish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan holda qo'llanilishi ko'zda tutiladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	- Odamning biosotsial tabiati va uning biologiyasi; - hujayraning tuzilishi va funktsiyalari; - turning populyatsion strukturasini; - DNK replikatsiyasi va uning ahamiyati. DNK replikatsiyasida fermentlarning ahamiyati; - tibbiyot genetikasining rivojlanish tarixi, yutuqlari va o'rganish usullari; - klassik genetika asoslari; - irsiyatning sitologik va biokimyoviy asoslari; - irsiyat va muhit, o'zgaruvchanlik qonunlari; - irsiy kasalliklar patologiyasi; - tibbiyot genetikasining tekshirish usullari; - irsiy kasalliklar profilaktikasi va davolash xususiyatlarini bilish.
Ko'nikmalar	- Birikkan va jinsga bog'liq holda irsiylanish bo'yicha masalalar echa olish; irsiy belgilar va kasalliklarning G.Mendel va T.Morgan qonunlariga tegishlilikini ajrata bilishni monoduragay, diduragay va poliduragay chatishtirish bo'yicha masalalar ishlash; qonguruhlar, rezus – faktor, epistaz, polimeriya, komplementarlik bo'yicha masalalar ishlash; - shajara tuzishda ishlatiladigan shartli belgilarni va avlodlar shajarasini tuzish hamda uni taxlil qilish; - avlodlar shajarasiga qarab irsiy kasalliklarning nasllanish tipini aniqlash; - irsiy kasalliklarning gen mutatsiyalariga aloqador turlarini aniqlash

	usullarini qo'llash ko'nikmalari.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	Xoliqov P.X., Qurbonov A.Q. va boshqalar. Tibbiy biologiya va miy genetika. "Ziyo-nashr". Toshkent. 2018 y. Nishonboev K.N., Hamidov J.H., -" Tibbiy biologiya va genetika ". at ilmiy nashriyoti. Toshkent. 2005 y.
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, mikraskop, DNK modeli, tayyor preparatlar .
Tuzuvchilar:	G.K. Razzoqova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi yetakchi o'qituvchisi Mirzayeva SH.T. Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori T.F.N.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDIVA JORIY ETILDI.	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jamiyuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Tibbiy biologiya va umumiy genetika fani haqida tushuncha.	Tibbiy biologiya va umumiy genetika fanning vazifasi haqida tushuncha. Hayot tushunchalari. Tiriklikning rivojlanish darajalari. Odamning bisosial tabiati va uning biologiyasi.. Tibbiyot genetikasining rivojlanish tarixi,yutuqlari va o'rganish usullari.	2	2	
2	Hujayraning tuzilishi va funksiyalari.	Hujayraning tuzilishi va funksiyalari. Mikroskopning tuzilishini u bilan ishlashni o'rganish. Tirik organizmlarning hujayraviy tuzilishi va kimyoviy tarkibi . Prokariot va eukariot hujayralarning umumiy tuzilishini o'rganish. Doimiy preparatlarda hayvon organoidlarini o'rganib, tasvirini chizish.	6	4	2
3	Hujayra biologiyasi	Hujayra nazariyasi va uning asosiy rivojlanish bosqichlari. Hujayra nazariyasining zamonaviy ta'rifi. Hujayra evolyutsiyasi. Hujayra siqli va uning davriyligi. Hujayraning bo'linish usullari va bosqichlari. Xromosomalar, ularning tiplari. Odam kariotipi. Xromosomalarni o'rganishning zamonaviy usullari. Gen va uning tuzilishi. Doimiy preparatlarda mitoz, meyoza bo'linishning fazalarini o'rganish. Hayvonlarning tuxum hujayrasi va spermatozoidlarini o'rganish.	4	2	2
4	Klassik genetika asoslari	Genetika fanining vazifasi va usullari. Monoduragay va diduragay chatishtirishda belgilarning irsiylanishi. Mendel qonunlari. Dominantlikning nisbiyligi. Analiz qiluvchi chatishtirish. Genlarning o'zaro ta'siri. Genlarning pleiotrop ta'siri. Diduragay va poliduragay chatishtirish jarayonida belgilarning irsiylanishini o'rganish. Allel va allel bo'lmagan genlarni o'zaro ta'sirini o'rganish. Monoduragay, diduragay va poliduragay chatishtirish bo'yicha masalalar yechaolish Masalalar echish.	2	2	
5	Irsiyatning xromosoma nazariyasi	Irsiyatning xromosoma nazariyasi. T.Morgan va uning shogirdlari tomonidan irsiyatning xromosoma nazariyasining yaratilishi.Irsiyatning xromosoma nazariyasini qoidalari. Jins genetikasi. Oilaviy genetik belgilarning irsiylanishi. Krossengoverningturlari. Jinsga bog'liq belgilar va kasalliklar.Shajara tuzishda ishlatiladigan shartli belgilarni va avlodlar shajarasini tuzish hamda uni taxlil qilish. Avlodlar shajarasiga qarab irsiy kasalliklarning nasillanish tipini aniqlash. Birikkan va jinsga bog'liq holda irsiylanish bo'yicha	4	2	2

		masalalar yechaolish.			
6	Irsiyatning molekulyar asoslari	Irsiyatning molekulyar asoslari. DNKning irsiy axborotni o'tkazishdagi roli. Transformatsiya. Transduksiya. Oqsil biosintezi. Nuklein kislotalarning irsiy axborotni o'tkazishdagi va oqsil biosintezidagi rolini o'rganish. DNK replikasiyasi va uning ahamiyati..	2	2	
7	Genetik injeneriya va biotexnologiya	Genetik injeneriya. Biotexnologiya. Hujayra injeneriyasi va klonlash. Genomli o'zgargan organizmlarning kelajakdagi roli.	2	2	
8	O'zgaruvchanlik Uning xillari va tibbiyotdagi roli.	O'zgaruvchanlik va uning xillari: kombinativ, mutatsion, modifikatsion. Modifikatsion o'zgaruvchanlik. Belgilarning reaksiya normasi. Fenokopiyalar. Mutatsion o'zgaruvchanlik va uning xillari. Mutagen omillar. Antimutagenez. Irsiy va irsiy bo'lmagan o'zgaruvchanlikni o'rganish. Variatsion qator tuzish.	2	2	
9	Odam genetikasi va tibbiy genetika	Odam genetik tahlil uchun o'ziga xos ob'ektdir. Odam irsiyatini o'rganishdagi asosiy usullari. SHajara egizaklar tsitogenetik biokimyoviy populyatsion biokimyoviy statistik molekulyar – ontogenetik dermatoglifika usullarini o'rganish. Odam qo'l teri barmoqlaridan nusxa olishni o'rganish va bu nushalar yordamida belgilarning irsiylanishini aniqlash. Toza va panmiktiv populyatsiyalarda belgilarning irsiylanishini o'rganish.	4	2	2
10	Irsiyat va muhit. O'zgaruvchanlik qonunlari. Irsiy kasalliklar..	Irsiyat va muhit. O'zgaruvchanlik qonunlari. Irsiy kasalliklar. Irsiy kasallikning tasnifi (gen, xromosoma, genom kasalliklari). Odamlarda kuzatiladigan nikoh tiplari va ularning tibbiy genetik tomonlari. Qarindoshlik darajalari va ulardagi genlar umumiyli. Tibbiy-genetik maslahatlar. Gen va xromosoma kasalliklarining kelib chiqish mexanizmini o'rganish. Monogen va poligen belgilarni aniqlash. Odamlarda normal va patologik belgilarning irsiylanishini aniqlash. Irsiyatning sitologik va biokimyoviy asoslari. Irsiyat va muhit. O'zgaruvchanlik qonunlari. Irsiy kasalliklar profilaktikasi va davolash xususiyatlari. Shajara tuzishda ishlatiladigan shartli belgilarni va avlodlar shajarasini tuzish hamda uni taxlil qilish. Avlodlar shajarasiga qarab irsiy kasalliklarning nasillanish tipini aniqlash.	4	2	2

11	Individual rivojlanishning umumiy qonuniyatlari	Individual rivojlanish (ontogenez). Umumiy qonuniyatlari. Ontogenez - bu bir butun yaxlit jarayon. Doimiy preparatlarda spermatogenez va embriogenez etaplarini o`rganish. Makropreparatlar va mikropreparatlarda postembrional davrni o`rganish.	2	2	
12	Evolutsion jarayonlar va ularning umumiy qonuniyatlari	Evolutsion g`oyalarning tarixi. Darvinizm va genetikaning hozirgi zamon hamjihatligi. Populyatsiya. Populyatsiyaning ekologik va genetik xarakteristikasi. Genetik polimorfizm. Irsiy kasalliklar chastotasi. Tashqi muhitning mutagen omillari ta'sirida kelib chiqadigan kasalliklarni aniqlash. Antimutagenlarning ta'sirini o`rganish.	2	2	
13	Odam a'zolarining onto-filogenezi. Antropogenez	A'zolar evolyutsiyasi. Hayvon a'zolari va funktsional tizimlarining ontofilogenezi Odamlardagi tug'ma etishmovchilik rivojining ontofilogeneziga bog`liqligi. Antropogenez Odamning evolyutsiyasi. Hozirgi zamon odamlari.Evolutsiyaning insoniya soniga ta'siri.	2	2	
14	Tibbiy parazitologiya.	Antropobiogeotsenozdagi biotik bog`lanishlarning asosiy shakllari. Parazitlar yashash muhitining o`ziga xosligi. Parazit kasalliklar bilan kurashishning ekologik jabhalari. Sodda hayvonlar tipi. Sarkodalilar: dizenteriya, ichak va og`iz amyobalari. Hivchinlilar: tripanosoma, leyshmaniya, trixomonadalar va lyambliya. Sporalilar. Toksoplazma, koktsidiyalar va bezgak parazitlari (plazmodiylari). Infuzoriyalar: balantidiya.	6	4	2
15	Tibbiy gelmintologiya va araxnoentomologiya	Gelmintlar haqida tushuncha. Biogeogelmintlar. Yassi chuvalchanglar tipi. Yumaloq chuvalchanglar: odam askaridasi, ostritsa, qil boshli gijja, egri boshli gijja, trixinella, rishta, strangloidlar, qilsimon gijja-filyariyalar. O`rgimchaklar, chayonlar, falangalar, kanalar turkumlari.Hashoratlar sinfi. Epidemiologik ahamiyatga ega bo`lgan turkumlari.	6	4	2
16	Zaharli hayvonlar	Zaharli hayvonlar sistematikasi. Zaharli sodda hayvonlar va zaharli kovakichlilar: gidroid, sifoid yoki haqiqiy meduzalar, korall poliplar. Zaharli chuvalchanglar. Zaharli halqali chuvalchanglar. Zaharli mollyuskalar. Zaharli bo`g`imoyoqlilar.Zaharli hasharatlar: qovoq arilar (shershen), asalarilar, chumolilar, tangacha qanotlilar. Zaharli ignaterililar. Zaharli umurtqalilar: to`garakogizlilar, baliqlar, amfibiyalar, reptiliyalar. Ularning zahari bilan zaharlanish belgilari, birinchi yordam va davolash.	6	4	2

17	Tibbiyot genetikasining tekshirish usullari.	Tibbiyot genetikasining tekshirish usullari:Geneologik usul Belgilar: Dominant va ressesiv . Egizaklar usuliSitogenetik usul Biokimyoviy usul.	4	2	2
Jami			60	42	18

O‘quvch lar bilimini baholash mezonlari

O‘quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o‘quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a’lo) baho;**

o‘quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o‘quvchi olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o‘quvchi fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko‘rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A’lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘qitish natijalari	Baholash indikatorlari
– Turmush qurishda oilani rejalashtirishda genetik ma’lumotlarning ahamiyatini anglagan holda kasalliklar va belgilar asosida avlodlar shajarasini tuza olishga va olgan bilimlarini o‘z faoliyatlarida qo‘llay bilish va ulardan foydalanish, odamda normal va patologik belgilarni irsiylanishini, hulq atvor, belgi va xususiyatlarning irsiylanishi bo‘yicha masalalarini echish, avlod shajarasini tahlil qilish orqali belgi va xususiyatlarni irsiylanish qonuniyatlarini aniqlashbo‘yicha bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘ladilar	– Turmush qurishda oilani rejalashtirishda genetik ma’lumotlarning ahamiyatini anglagan holda kasalliklar va belgilar asosida avlodlar shajarasini tuza olishga va olgan bilimlarini o‘z faoliyatlarida qo‘llay bilish va ulardan foydalanish, odamda normal va patologik belgilarni irsiylanishini, hulq atvor, belgi va xususiyatlarning irsiylanishi bo‘yicha masalalarini echish, avlod shajarasini tahlil qilish orqali belgi va xususiyatlarni irsiylanish qonuniyatlarini aniqlashbo‘yicha bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘ldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Farmakologiya va retseptura asoslari		
Modul kodi	<i>FRA 1103</i>		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90-soat	Auditoriya mashg`uloti: 62-soat	Mustaqil ta`lim: 28-soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Farmakologiya va retseptura asoslari
Modulning maqsadi	– «Farmakologiya va retseptura» fani tibbiyot yo'nalishida tayyorlanadigan kasblar uchun asosiy umumkasbiy fanlardan hisoblanib, o'quvchilarda tibbiyotga doir bilimlar hosil qiladi va tibbiyotga doir tasavvurlarini kengaytiradi. «Farmakologiya va retseptura» fanining tibbiyot amaliyotidagi o'rnidan kelib chiqib, mavzularni o'zlashtirish davomida dori preparatlari bilan ishlash, ularni maxsus guruhlariga ajratish, ular bilan turli kasalliklarni davolash va oldini olishda foydalanish, dorilarni saqlash, bemorlarga tez tibbiy yordam ko'rsatish yo'l-yo'riqlariga tavsif berishni tashkil etadi. – Farmakologik guruhlarining tasnifi, guruhlariga xos bo'lgan farmakologik ta'sirlar, bundan tashqari dori vositalarining nojo'ya ta'siri, ularni oldini olish va tez yordam choralarini qo'llay olish yo'llarini, retsept yozishni o'rgatadi. Kasalliklarni oldini olish va davolash uchun tibbiyot xodimlari dorilarni dozalari va qo'llash usullarini juda yaxshi bilishlari kerak.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	– Farmakopeya haqida tushuncha; – Farmakokinetika va farmakodinamika; – Farmakologik effekt; – Biologik namunalash; – Markaziy va periferik asab tizimiga ta'sir qiluvchi dori vositalari; – Nafas organlari faoliyatiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Yurak-tomir sistemasiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Diuretik vositalar; – Hazm a'zolari sistemasiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Miometriy tonusiga va qisqaruvchanligiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Qon sistemasiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Modda almashinuvi jarayoniga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Allergiyaga va yallig'lanishga qarshi dori vositalar – mavzulari bo'yicha bilim, malaka, ko'nikma va shaxsiy fazilatlarini shakllantirish.
Modul mazmuni	Farmakologiya va retseptura asoslari moduli davomida odam organizmi funktsional tizimi, ularda kechadigan patologik jarayonlarni aniqlash, ularni mavqei asosida sog'liqni ta'minlash va sog'lom organizmning ishlash mexanizmlarini bilish. Sog'liq diagnostikasini, ish qobiliyatini, individual funktsional aktivligini prognoz qilish, ilmiy metodologik asoslarini shakllantirish, ko'nikmalarini egallash.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	– Farmakologiya fani va uning boshqa fanlar bilan bog'liqligi; – Farmakopeya haqida tushuncha. – Dori shakllari va ularning tasnifi; – Dori miqdori belgilari; – Umumiy dorinoma (retseptura) – Dori moddalarining organizmga ta'sir etishda retseptorlarning funktsiyasi;

	– Dori moddalarining oʻzaro taʼsiri va mos kelish - kelmasligi; – Dori moddalardan oʻtkir zaharlanishda davolash usullarini biladilar. – Dorixona va uning vazifalari – Farmakologik effekt. -- Biologik namunalash(standartlash)
Koʻnikmalar	– Tibbiyot boʻlimlarida dori moddalarini saqlash va berish; – Retsept yozish; – Dori vositalarini qoʻllash; – Dori vositalarining nojoʻya taʼsiri; – Ularni oldini olish; – Tez yordam choralari qoʻllay olish koʻnikmalarga ega boʻladilar.
Oʻqitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. Salixujaev Z. “Dori vositalari qoʻllanmasi” Toshkent, 2015 yil. 2. Toshmuxamedova F.SH., Aliev X.U., Nizomov R.Z. “Umumiy farmakologiya va retseptura”. Toshkent, Ilm ziyo, 2007 yil 3. Sayfuddin Faxriddin oʻgʻli “Umumiy retseptura”. Toshkent, Meditsina, 2006 yil.
Taʼlim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, dori shakillari, anottatsiyalar.
Tuzuvchilar:	Z.X.Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh oʻqituvchisi D. Raxmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi katta oʻqituvchisi N.Sotvoldiyeva Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi director oʻrinbosari
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori T.F.N.
Oʻquv dasturi Professional taʼlimni rivojlantirish instituti instituti Sogʻliqnisaqlash yoʻnalishlari i Oʻquv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan maʼqullangan. Oʻzbekiston Respublikasi Oliy, oʻrta maxsus va professional taʼlim yoʻnalishlari boʻyicha oʻquv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yigʻilishida maʼqullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrugʻi bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDIVA JORIY ETILDI.	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Umumiy farmakologiya. Farmakologiya faniga kirish.	Farmakologiya fanining mohiyati va rivojlanish tarixi. Farmakologiya fanining vazifasi, yangi samarali vositalarni izlab topish va tibbiyot amaliyotiga tatbiq etish. Farmakopeya. Dori moddalarini izlab topish yo'llari va uning tasnifi. Farmakokinetika va farmakodinamika. Farmakologik effekt.	4	2	2
2	Umumiy dorinoma (retseptura). Dori shakllari.	Retsept yozish qoidalari. Retseptdagi qisqartmalarni amaliyotda qo'llash. Dorixona va uning vazifalari. Doza haqida tushuncha. Dori moddalarning ta'sir turlari. Dori moddalarini organizmga yuborish yo'llari. Dori moddalar ta'sirining turlari. Dori shakllari va ularning tasnifi. Statsionar bo'limlarida dori moddalarini saqlash va berish qoidalari.	6	4	2
3	Xususiy farmakologiya. Mikroblarga qarshi vositalar.	Mikroblarga qarshi vositalarning umumiy ta'rifi, tasnifi va ahamiyati. Antiseptik va dezinfektsiya qiluvchi vositalar. Antibiotiklar, sulfanilamidlar tasnifi, qo'llash tamoyillari. Silga qarshi, zaxmga qarshi, amyobalarga qarshi, zamburug'larga qarshi vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish.	12	10	2
4	Markaziy asab sistemasiga ta'sir qiladigan vositalar.	Markaziy asab sistemasiga ta'sir qiladigan vositalar tasnifi. Narkoz uchun ishlatiladigan moddalar. Analgeziya qiladigan vositalar, tasnifi, xossalari. Psixotrop vositalar, umumiy ta'rifi, tasnifi, xossalari, qo'llanilishi. Miyada qon aylanishini stimullovchi vositalar dozasini aniqlash, qo'llanilishi va retsept yozishni o'rganish.	10	8	2
5	Periferik nerv sistemasiga ta'sir qiluvchi vositalar	Afferent innervatsiya haqida tushuncha, preparatlarining qo'llanilishi va ta'siri haqida tushuncha. Anseteziya qiluvchi vositalari. O'rab oluvchi vositalar. Ta'sirlantiruvchi vositalar. Preparatlarining dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Efferent innervatsiya haqida tushuncha. Xolinergik sinapslarga ta'sir qiladigan moddalar, tasnifi, xossalari, qo'llanishi. Antixolinesteraza moddalari. Kuraresimon vositalar dozasini aniqlash va retsept yozishni o'rganish. Adrenergik sinapslarga ta'sir qiladigan moddalar, tasnifi, xossalari, qo'llanishi, nojo'ya ta'siri va oldini olish choralari.	8	6	2

6	Yurak-tomir sistemasiga ta'sir qiladigan vositalar.	Yurak-qon tomir sistemasiga ta'sir qiladigan preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi. Yurak glikozidlari, aritmiyaga qarshi vositalarlarning qo'llanilishi, retsept yozish. Toj tomirlarelishmovchiligida qo'llaniladigan vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish. Gipertoniya kasalligi haqida tushuncha. Gipotenziv vositalarning tasnifi, qo'llanilishi, retsept yozish. Gipertoniya qrizida tez yordam choralari. Gipertenziv vositalar haqida tushuncha va ularning xossalari, qo'llanilishi. Diuretik vositalarning tasnifi, qo'llanilishi nojo'ya ta'siri va oldini olish choralari haqida tushuncha berish, preparatlarga retsept yozish.	6	4	2
7	Nafas organlari faoliyatiga ta'sir qiladigan vositalar	Nafas a'zolari faoliyatiga ta'sir qiladigan preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi, preparatlarga retsept yozish. Nafas stimulyatorlarining qo'llanilishi, retsept yozish. Yo'talga qarshi vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish. Balg'am ko'chiradigan vositalar, bronxolitik vositalar, ularning asosiy guruhlari, qo'llanilishi, retsept yozish.	8	6	2
8	Hazm a'zolari sistemasiga ta'sir qiladigan vositalar	Hazm a'zolari faoliyatiga ta'sir qiluvchi preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi. Ishtahaga ta'sir qiladigan vositalar, me'da shirasi sekretiysasi oshganda va pasayganda qo'llaniladigan vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish. Me'da ichaklar harakatiga ta'sir etuvchi vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish. Qustiradigan va qusishga qarshi vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish. O't haydaydigan vositalar umumiy ta'rifi, tasnifi, qo'llanilishi. Me'da osti bezining tashqi sekretor funktsiyasi buzilganda qo'llaniladigan vositalar xossalari va qo'llanilishi. Surgi vositalari ta'rifi, tasnifi, xossalari, qo'llanilishi va nojo'ya ta'siri.	6	4	2
9	Miometriy tonusiga va qisqaruvchanligig a ta'sir qiladigan vositalar.	Tug'ruq faoliyatini stimulyatsiya qilishda qo'llanadigan vositalar. Bachadondan qon qetganda qo'llanadigan vositalar. Bachadon tonusi va qisqarishiga ta'sir qiluvchi vositalarning xususiyatlari va qo'llanilishi, ulardan zaharlanish belgilari, zaharlanishlarda yordam choralari, preparatlarga retsept yozish.	6	4	2
10	Qon sistemasiga ta'sir qiladigan vositalar	Qon tizimiga ta'sir qiladigan vositalar tasnifi, umumiy xususiyatlari va qo'llanilishi. Eritropoezga ta'sir qiladigan vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish. Leykopoezga ta'sir etuvchi vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish. Qon ivishini oshiradigan vositalarning (koagulyantlar) qo'llanilishi, retsept yozish. Qon ivishiga to'sqinlik qiladigan vositalar – antikoagulyantlarning qo'llanilishi, retsept ozish.	6	4	2

11	To`qima almashinuvi jarayoniga ta'sir qiladigan vositalar	To`qima almashinuvi jarayoniga ta'sir qiladigan preparatlarning tasnifi, ta'rifi, terapevtik dozalari, qo'llanilishi. Gormon preparatlari. Gipofiz oldingi va orqa bo'lagi gormon preparatlari. Qalqonsimon bez gormon preparatlari. Me'da osti bezi gormonpreparatlari. Buyrak usti bezi gormon preparatlari. Vitamin preparatlari, tasnifi, ahamiyati va qo'llanilishi.	6	4	2
12	Blastomalarga qarshi vositalar.	Blastomalar haqida tushuncha. Blastomalarga qarshi vositalarning tasnifi va ta'sir turlari, nojo'ya ta'sirlari. Blastomalarga qarshi preparatlarning terapevtik dozalari, qo'llanilishi, ulardan zaharlanish belgilariva yordam choralari, preparatlarga retsept yozish.	6	4	2
13	Immun jarayonlariga, allergiyaga va yallig'lanishga qarshi vositalar. Dori moddalardan o'tkir zaharlanganda davolanishning umumiy asoslari	Immun jarayoniga ta'sir qiladigan vositalar qo'llanilishi, retsept yozish. Antigistamin vositalarning qo'llanilishi, retsept yozish. Yallig'lanishga qarshi vositalar: nosteroid va steroid vositalar vositalar, ularga retsept yozish va signaturasini tahlil qilish. Zaharlanishlarda asosiy davolash printsiplari. Dori moddalaridan o'tkir zaharlanishlarda tez yordam choralari va simptomatik davolash tadbirlari.	6	3	3
Jami			90	62	28

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho;**

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
– Farmakopeya haqida tushuncha; – Farmakokinetika va farmakodinamika; – Farmakologik effekt; – Biologik namunalash; – Markaziy va periferik asab tizimiga ta'sir qiluvchi dori vositalar; – Nafas organlari faoliyatiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Yurak-tomir sistemasiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Diuretik vositalar; – Hazm a'zolari sistemasiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Miometriy tonusiga va qisqaruvchanligiga ta'sir qiladigan dori vositalar; – Qon sistemasiga ta'sir qiladigan dori vositalar; – Modda almashinuvi jarayoniga ta'sir qiladigan dori vositalar; – Allergiyaga va yallig'lanishga qarshi dori vositalar – mavzulari bo'yicha bilim, malaka, ko'nikma va shaxsiy fazilatlarni shakllantirish.	– Farmakopeya haqida tushunchaga ega bo'ldilar – Farmakokinetika va farmakodinamika; – Farmakologik effekt; – Biologik namunalash; – Markaziy va periferik asab tizimiga ta'sir qiluvchi dori vositalar bilib oldilar; – Nafas organlari faoliyatiga ta'sir qiladigan dori vositalarini bilib oldilar; – Yurak-tomir sistemasiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Diuretik vositalar; – Hazm a'zolari sistemasiga ta'sir qiladigan dori vositalari; – Miometriy tonusiga va qisqaruvchanligiga ta'sir qiladigan dori vositalar; – Qon sistemasiga ta'sir qiladigan dori vositalar haqida tushunchaga bo'ldilar; – Modda almashinuvi jarayoniga ta'sir qiladigan dori vositalar; – Allergiyaga va yallig'lanishga qarshi dori vositalar – mavzulari bo'yicha bilim, malaka, ko'nikma va shaxsiy fazilatlarni shakllantirishni bilib oldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kod	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Tibbiy kimyo		
Modul kod	TK 1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg`uloti: 42-soat	Mustaqil ta`lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Tibbiy kimyo
Modulning maqsadi	Umumiy, bionorganik, boorganik kimyo, analitik, fizik va kolloid kimyo, organik kimyo asoslari bo'yicha bilimlarga ega bo'lgan xolda, biokimyoning kirish qismi xisoblanadigan "Statik biokimyo"ni, biokimyoviy jarayonlarda qatnashuvchi biopolimerlar va bioboshqaruvchi moddalar tuzilishi, xossalari va funksiyalarini tushinadigan, ular ishtirokida boradigan jarayonlarni modellashtirib bajara oladigan, tirik organizmda kechuvchi kimyoviy jarayonlarning ilmiy asoslarini xujayra va molekulyar darajada tushinib yeta oladigan, olingan nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llay oladigan mutahassislarni tayyorlash.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Fanga oid nazariy va amaliy bilimlarni o'rgatish; - talabalarni kimyoviy laboratoriyada ishlash qoidalari bilan tanishtirish; fizik-kimyoviy kattaliklarni aniqlash, o'lchash, qo'llashni o'rgatish; - biologik faol organik moddalar tuzilishi, xossalari va organizmdagi funksiyalarini o'rgatish; - talabalarda ilmiy kimyoviy adabiyot bilan ishlash, muammoli va vaziyatli masalalarni yechish va eksperiment bajara oladigan ko'nikmalarni yaratish; - Tibbiy kime modulida moddalarning kimyoviy va fizikaviy o'zgarishlar (oksidlanish-qaytarilish, gidrolizlanish va boshqalar) yuz berishi mumkinligini va muammolarni tushuntirish; - Kimeviy moddalarni dorishunoslikda va tibbiyotdagi ahamiyatini o'rgatish таббійетдагі ахаміятіні ўргатіш
Modul mazmuni	"Tibbiy kimyo" moduliga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish, talabalarni kimyoviy laboratoriyada ishlash qoidalari bilan tanishtirish; fizik-kimyoviy kattaliklarni aniqlash, o'lchash, qo'llashni, biologik faol organik moddalar tuzilishi, xossalari va organizmdagi funksiyalarini o'rgatish; talabalarda ilmiy kimyoviy adabiyot bilan ishlash, muammoli va vaziyatli masalalarni echish va eksperiment bajara oladigan ko'nikmalarni yaratish; boshqa fundamental va klinik modullarni o'zlashtirishi uchun tibbiy kimyo modulining zarurligini yetkazib berish; kimyoning asosiy tushunchalari, qonunlari, qoidalari, kimyoviy formulalar va reaksiyalar, anorganik va organik moddalar tuzilishi va xossalarini, fizik-kimyoviy kattaliklar, moddalarni tahlil qilish uchun zarur bo'lgan kimyoviy laboratoriya ishlarini bajarish amaliy malakalarini shakllantirish.
Egallanadigan kompetensiyalar	Talaba bilishi kerak: • boshqa fundamental va klinik modullarni o'zlashtirishi uchun tibbiy kimyo modulining zarurligi; • kimyoning asosiy tushunchalari, qonunlari, qoidalari, kimyoviy formulalar va reaksiyalar, anorganik va organik moddalar tuzilishi va xossalari; • fizik-kimyoviy kattaliklar, moddalarni tahlil qilish usullari to'g'risida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i>; • elektrolit va noelektrolit moddalar eritmalari, kompleks birikmalar,

	biogen elementlar kimyosi, eritmalar nazariyasi, bufer sistemalar, ularni kislota-asosli gomeostazni saqlashdagi oʻrni, bioenergetikaning nazariy asoslari, biokimyoviy jarayonlarning yoʻnalishiga taʼsir etuvchi omillar; odam organizmining elektr tokini oʻtkazishi, oksidlanish-qaytarilish potentsiallarini xosil boʻlishi va elektrkimyoga asoslangan tashxis va davolash usullarining fizik-kimyoviy asoslari, sirt xodisalarining fizik-kimyosi, adsorbsion terapiyaning fizik-kimyoviy asoslari, dispers sistemalar va biopolimerlar eritmalarining fizik-kimyosini <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; • amaliyotda tahlil usullarini qoʻllash; izlanishga ilmiy yondashish; biologik ahamiyatga ega boʻlgan anorganik birikmalarning kimyoviy va fizikaviy xossalarini taxlil qilish uchun zarur boʻlgan kimyoviy laboratoriya ishlarini bajarish amaliy <i>malakalariga ega boʻlishi kerak</i> • organik kimyo fanining asosiy tushunchalari, qonunlari, qoidalar, organik moddalar tuzilishining Butlerov nazariyasi, organik moddalarning fazoviy tuzilishi, ularning reaksiya qobiliyatiga taʼsir etuvchi omillar, organik moddalarni tahlil qilish usullari toʻgʻrisida <i>tasavvurga ega boʻlishi</i>; • geterofunksional va geteroxalqali birikmalar tuzilishi va xossalarini dori vositalari va metabolizm qatnashchilari sifatida, aminokislotalar tuzilishi va xossalarini, biopolimer moddalar - oqsillar, uglevodlar, nuklein kislotalar, lipidlarning tuzilishi, xossalari, funksiyalarini, fermentlar va vitaminlar tuzilishi va funksiyalarini <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; • amaliyotda tahlil usullarini qoʻllash; izlanishga ilmiy yondashish; biologik ahamiyatga ega boʻlgan organik birikmalarning kimyoviy va fizikaviy xossalarini taxlil qilish uchun zarur boʻlgan kimyoviy laboratoriya ishlarini bajarish amaliy <i>malakalariga ega boʻlishi kerak</i>. Modul davomida talabalar odam organizmida, metabolizmida kechadigan biokimyoviy jarayonlarni toʻliq tushinishi uchun, laboratoriyada shu reaksiyalarni modellashtirishni oʻrganishlari zarur. Buning uchun ular kimyoviy laboratoriyada ishlash qoidalarini bilgan holda laboratoriya idishlaridan foydalanish, reaksiyalarni bajarish, fizik-kimyoviy kattaliklarni oʻlchash, va shu kattaliklarni tahlil qilish koʻnikmalariga ega boʻlishi kerak.
Bilimlar	- boshqa fundamental va klinik modullarni oʻzlashtirishi uchun tibbiy kimyo modulining zarurligi; - kimyoning asosiy tushunchalari, qonunlari, qoidalar, kimyoviy formulalar va reaksiyalar, anorganik va organik moddalar tuzilishi va xossalari; - fizik-kimyoviy kattaliklar, moddalarni tahlil qilish usullari toʻgʻrisida tasavvurga ega boʻlishi; - elektrolit va noelektrolit moddalar eritmalar, kompleks birikmalar, biogen elementlar kimyosi, eritmalar nazariyasi, bufer sistemalar, ularni kislota-asosli gomeostazni saqlashdagi oʻrni, bioenergetikaning nazariy asoslari, biokimyoviy jarayonlarning yoʻnalishiga taʼsir etuvchi omillar;

	odam organizmining elektr tokini o'tkazishi, oksidlanish-qaytarilish potentsiallarini xosil bo'lishi va elektrkimyoga asoslangan tashxis va davolash usullarining fizik-kimyoviy asoslari, sirt xodisalarining fizik-kimyosi, adsorbsion terapiyaning fizik-kimyoviy asoslari, dispers sistemalar va biopolimerlar eritmalarining fizik-kimyosini bilishi va ulardan foydalana olishi;- - organik kimyo fanining asosiy tushunchalari, qonunlari, qoidalari, organik moddalar tuzilishining Butlerov nazariyasi, organik moddalarning fazoviy tuzilishi, ularning reaksiya qobiliyatiga ta'sir etuvchi omillar, organik moddalarni tahlil qilish usullari to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi; geterofunksional va geteroxalqli birikmalar tuzilishi va xossalarini dori vositalari va metabolizm qatnashchilari sifatida, aminokislotalar tuzilishi va xossalarini, biopolimer moddalar - oqsillar, uglevodlar, nuklein kislotalar, lipidlarning tuzilishi, xossalari, funksiyalarini, fermentlar va vitaminlar tuzilishi va funksiyalarini bilishi va ulardan foydalana olishi;
Ko'nikmalar	-kimyo laboratoriyasidagi texnika xavfsizligi qoidalari; -kimyoviy reaksiyalarning borishi va yo'nalishini yeng zarur termodinamik funksiyalarni hisoblash orqali baholash; -indikatorlar va uskunalar orqali yeritmalar pH-ini aniqlay bilish; -probirkalarda amalga oshiriladigan reaksiyalarning amalga oshira bilish; -kimyoviy uskunalarda va yeng oddiy qurilmalarda (Kipp uskunasi, suyuqliklarni haydash, piknometr, areometr, pH-metr va boshqalar) ishlashni o'zlashtirish; amaliyotda tahlil usullarini qo'llash; izlanishga ilmiy yondashish; biologik ahamiyatga ega bo'lgan anorganik birikmalarning kimyoviy va fizikaviy xossalarini tahlil qilish uchun zarur bo'lgan kimyoviy laboratoriya ishlarini bajarish amaliy malakalariga ega bo'lishi kerak. - amaliyotda tahlil usullarini qo'llash; izlanishga ilmiy yondashish; biologik ahamiyatga ega bo'lgan organik birikmalarning kimyoviy va fizikaviy xossalarini tahlil qilish uchun zarur bo'lgan kimyoviy laboratoriya ishlarini bajarish amaliy malakalariga ega bo'lishi kerak.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	1 Alimxodjayeva N.T., Tadjiyeva X.S., Ikramova Z.A., Suleymanova G.G., Tibbiy kimyo, Darslik. 1-2 qism. Toshkent. 2019 y. 2.Djurayev A.Dj., Baltabayev U.A. Tibbiy kimyo. Darslik.1-2 qism. 2018 y. 3.Биоорганическая химия. Учебник Тюкавкина Н.А М.2014 4. С.М.Машарипов Х.С.Таджиева Медицинская химия : учебник 2022 г 5. S. M. Masharipov , . D.Q. Xolmurodova Sh. S. Masharipova Tibbiyot oliy ta'lim muassalari talabalari uchun Tibbiy kimyo. Darslik 2023 yil 6. S. M. Masharipov , . D.Q. Xolmurodova Sh. S. Masharipova Hamshiralik ishi mutaxassisligi talabalari uchun Tibbiy kimyo. Darslik 2023 yi
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Maxsus jihozlangan xona deb yozilmaydi (jihozlar aniq nomi bilan yozilishi kerak)
Tuzuvchilar:	D.Q.Xolmurodova – SamDTU Tibbiy kimyo kafedrasini mudiri

	professor. D.E.Jo'rayeva - Samarqand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi uslubchisi N.M.Safarova- Samarqand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi Tibbiy kimyo fani o'qituvchisi .
Taqrizchilar:	D.Q.Xolmurodova – SamDTU Tibbiy kimyo kafedrası mudiri professor.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Tibbiy kimyoga kirish. Eritmalarning kolligativ xossalari. Bufer sistemalar.	1-mavzu. Sog'liqni saqlash va atrof muhit muhofazasida kimyoning o'rni. Biogen elementlar kimyosi. Zaruriy va zaharli elementlar. Biogen elementlarning sifat reaksiyalari. Biogen elementlarni organizmdagi ahamiyati, birikmalarini tibbiyotda ishlatilishi. Biologik eritmalar. Eritmalarning kolligativ xossalari. Kislota-asosli muvozanat. Vodorod ko'rsatkichi. Kislota-asosli titrlash. Bufer sistemalar. Organizmdagi bufer sistemalar. Tuzilishi va xossalari. Tibbiy kimyoning tibbiyotdagi ahamiyati. Biogen elementlar kimyosi klassifikatsiyasi. s-, p- elementlarni organizmdagi ahamiyati va birikmalarini tibbiyotda ishlatilishi. d- elementlarni organizmdagi ahamiyati birikmalarini tibbiyotda ishlatilishi. (Laboratoriya mashg'uloti -Eritmalarning kolligativ hossalari.	10	8	2

		Kislota-asosli muvozanat. Bufer sistemalar			
2	Polifunksional birikmalar.	Ko'p atomli spirtlar, ikki atomli fenollar, ikki asosli karbon kislotalar poliaminlar. Getrofunksional birikmalar. Aminosprti, gidroksikislotalar, oksokislotalar, benzol halqali 2 getrofunksional birikmalar. Salitsil kislota, atsetilsalitsilat, metilsalitsilat, fenilsalitsilat (Salol) p-aminobenzoy kislota, anestezin, novokayin, dikayin, sul'fanil kislota hosilalari, streptotsid. -Titrimetrik tahlil. Neytrallash usuli . Alkalametriya va asidimetriya. Tibbiyotdagi ahamiyati. Oksidimetriya permanganometriya , yodometriya usullari (Laboratoriya mashg'uloti). Dispers sistemalar. 6Kolloid sistemalarning klassifikatsiyasi, tuzilishi, olinishi va tozalash usullari. Sirt xodisalari va adsorbsiya ularning tibbiyotda va organizmdagi ahamiyati. Kompleks birikmalar. Icki kompleks birikmalar. Xelatlar. Xelatoterapiya.	10	8	2
3	Biologik geterosiklik birikmalar. aktiv	Besh a'zoli bir getroatomli, bir getroatomli, besh a'zoli ikki getroatomli, olti a'zoli bir getroatomli, olti a'zoli ikki getroatomli getrotsiklik birikmalar. Kondensirlangan getrotsiklik birikmalar. Purin va uning hosi uning hosilalari. Gipoksantin, ksantin, siydik kislota laktim-laktim birikmalarning organizmdagi ahamiyati. Polifunksional birikmalar metabolitlar va dorivor vositalar sifatida. Geterofunksional birikmalar metabolitlar va dorivor vositalar sifatida. -Geteroxalqali birikmalar metabolitlar va dorivor vositalar sifatida. Geterohalqa saqlagan neyromediatorlar. Kondensirlangan geterohalqali birikmalar.	10	6	4
4	Aminokislotalar tuzilishi, xossalari. Peptidlar va oqsillar	Aminokislotalar tuzilishi, stereoizomeriyasi, kimyoviy xossalari, kislotali-asosli xossalari, organizmda boradigan reaksiyalar:	6	4	2

	va ularning xossalari va ahamiyati.	dekarboksillanish, qayta aminlanish, dezaminlanish reaksiyalari. Peptidlar va oqsillar. -Aminokislotalar. Tuzilishi, xossalari va biologik ahamiyati. Oqsillar ularni tuzilishi xossalari , funksiyalari. Oqsillarga sifat reaksiyalar.(Laboratoriya mashg'uloti).			
5	Uglevodlar. Mono di- va polisaxaridlar	Uglevodlarni organizmdagi vazifasi. Monasaxaridalar klassifikatsiyasi. Al'doza, ketoza, tetroza ,pentoza, geksozalar. Monosaxaridlar steroizmeriyasi. Fisher proeksiyasi . Monasaxaridni halqali shakli. Xeyors formulasi. Kimyoviy xossalari. Oksidlanish ,qaytarilish, glikozidlar hosil bo'lish. Disaxaridlar polisaxaridlar Gomo-,getropolisaxaridlar. Uglevodlar. Monosaxaridlar va disaxaridlar tuzilishi va hossalari. Polisaxaridlar. Gomo- va geteropolisaxaridlar tuzilishi va hossalari.	6	4	2
6	Nuklein kislotalar tuzilishi va ahamiyati .	Nuklein kislotalar tarkibidagi pirimidin va purin asoslari, pentoza; riboza, dezoksiriboza, Nukleozidlar tuzilishi, tibbiyotda ishlatilishi, nukleotidlar tuzilishi . Nukleozid mona- va polifosfatlar; AMF,ADF,ATF. Nuklein kislotalar RNK va DNK ni birlamchi va ikkilamchi strukturasi. DNK qo'sh spirali Komplimentarlik. -Nukleozidlar. Nukleotidlar. Nukleozidlarning mono- va polifosfatlari. Nukleozidsiklofosfatlar. Nukleotid tabiatli kofermentlar. Nuklein kislotalar tuzilishi. Ularning funksiyalari. Nuklein kislotalarning birlamchi va fazoviy tuzilishlari. DNK qo'sh spirali. Komplementar juftlar. DNKning uchlamchi tuzilishi. RNK turlari. Ribosomalar tuzilishi.	6	4	2
7	7-mavzu. Fermentlar ularning xossalari va organizmdagi roli.	Fermentativ reaksiya tezligiga harorat, muhit, ferment va substrat konsentrasiyasiga bog'liqligi fermentlar klassifikatsiyasi. Izoferment mul'tiferment, kofaktorlar va kofermentlar spetsifikligi. -Fermentlar tuzilishi, klassifikatsiyasi . Enzimodiagnostika. Enzimopatomiya. Enzimoterapiya.	6	4	2
8	Vitaminlar.	Vitaminlar klassifikatsiyasi. Vitaminlar etishmovchiligida kelib chiqadigan xastaliklar.Suvda va yog'da eriydigan vitaminlar. Vitaminsimon moddalar. Avitaminlar Antivitaminlar. Suvda eriydigan	6	4	2

		vitaminlar tuzilishi va funksiyalari. Yog'da eriydigan vitaminlar tuzilishi va funksiyalari. Vitaminlar. Yog'da eruvchi vitaminlar. Tuzilishi va funksiyalari. Suvda eruvchi vitaminlar. Tuzilishi va funksiyalari.			
	Jami		60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Valeologiya haqida tushuncha va uning turlari hamda salomatlikni baholash usullari o'rganiladi	Valeologiya haqida tushuncha va uning turlari hamda salomatlikni baholash usullarini bilishi.
Ratsional ovqatlanish tamoyillarini, zararli odatlarning salomatlikka salbiy ta'sirini, atrof-muhitning tozaligini, shaxsiy va jamoat gigiyenasiga rioya qilish, salomatlikni saqlash va mustahkamlashga qaratilgan ijobiy hayot tarzini shakllantirish ko'nikmalari o'rganiladi	Ratsional ovqatlanish tamoyillarini, zararli odatlarning salomatlikka salbiy ta'sirini, atrof-muhitning tozaligini, shaxsiy va jamoat gigiyenasiga rioya qilish, salomatlikni saqlash va mustahkamlashga qaratilgan ijobiy hayot tarzini shakllantirish ko'nikmalarini bilishi.
Aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olish asoslarini o'zlashtiriladi.	Aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olish haqida ma'lumotga ega bo'lishi.
Profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlashni o'rganiladi.	Profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlashni bilishi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta’lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Tibbiy va biologik fizika		
Modul kodi	<i>TBF 1102</i>		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42-soat	Mustaqil ta’lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o‘qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Tibbiy biofizika
Modulning maqsadi	Organizm a'zo va to'qimalarining faoliyati asosida yotuvchi umumiy fizikaviy va biofizikaviy qonuniyatlarni o'rganish, organism to'qimalari va suyuqliklarining mexanik, bioelektrik va optik xossa va xususiyatlarining o'rganish, tashqi muhitning fizikaviy davolovchi va salbiy ta'sirlarining asosiy biofizikaviy mexanizmlari to'g'risida tasavvurlarga ega bo'lish, inson organizmida sodir bo'ladigan mikrojarayonlar va molekulyar jarayonlarning nizikasini tushunish
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Fanga oid nazariy va amaliy bilimlarni o'rgatish; - talabalarni fizik laboratoriyada ishlash qoidalari bilan tanishtirish; - fizik kattaliklarni aniqlash, o'lchash, qo'llashni o'rgatish; - biologik faol moddalar tuzilishi, xossalari va organizmdagi funksiyalarni o'rgatish; - talabalarda ilmiy fizikaviy adabiyot bilan ishlash, muammoli va vaziyatli masalalarni yechish va eksperiment bajara oladigan ko'nikmalarni yaratish; - Tibbiy biofizika modulida moddalarning fizik o'zgarishlar yuz berishi mumkinligini va muammolarni tushuntirish;
Modul mazmuni	– “Tibbiy biofizika” moduliga uslubiy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish, talabalarni fizik laboratoriyada ishlash qoidalari bilan tanishtirish; fizik-kimyoviy kattaliklarni aniqlash, o'lchash, qo'llashni, biologik faol organik moddalar tuzilishi, xossalari va organizmdagi funksiyalarini o'rgatish; talabalarda ilmiy kimyoviy adabiyot bilan ishlash, muammoli va vaziyatli masalalarni echish va eksperiment bajara oladigan ko'nikmalarni yaratish; boshqa fundamental va klinik modullarni o'zlashtirishi uchun tibbiy biofizika modulining zarurligini yetkazib berish; biofizikaning asosiy tushunchalari, qonunlari, qoidalari, fizik kattaliklar, laboratoriya ishlarini bajarish amaliy malakalarini shakllantirish.
Egallanadigan kompetensiyalar	Tibbiy biofizika fanining tibbiyotdagi ahamiyati, boshqa fanlar bilan bog'liqligi; - o'lchashlar va asosiy o'lchov birliklarini SI sistemasida ifodalashi; - antropometrik o'lchashlar va ularning asosiy birliklari; tajriba o'tkazish usuliga, qurilma va apparaturaga bog'liq bo'lgan xatoliklar; - tajriba o'tkazuvchining shaxsiy xatosi; - qattiq jismlarning, biologik to'qimalarning va suyuqlikning mexanik xossalari; - yurak biomexanikasi elementlari; - gormonik tebranma harakat va uning siljish, davr,

	chastota, to‘lqin uzunliklarining kattaliklari birliklari; - tovush turlari va akustik rezonansning hosil bo‘lishi; -tovush kuchi, balandligi, tembrini nimalarga bog‘liqligi, xar xil muhitda tarqalish tezligi; -ultra tovush va uning xususiyatlari, ul’tra tovush qurilmalari bilan ishlash prinsiplari; - hujayra membranasida biopotensiallarning hosil bo‘lishi; -elektrokardiogramma (EKG) haqida tushuncha; - EKGni ishlatish maqsadlari va qayd qilish texnikasi; - yorug‘likning tabiati va xossalari; - linzalar va linzalarda tasvirlarning hosil bo‘lishi; - infraqizil va ultrabinafsha nurlarning tabiati; -ko‘zning optik tizimi, uzoqdan va yaqindan ko‘rishning sabablari; - lazer nurlarining tabiati va uning tibbiyotda qo‘llanilishi; - organizmning hayot faoliyatida fermentlarning ahamiyati; - fermentlar ishtirokida boradigan reaksiyalarning mohiyati; - biologik membranalarning ultrastrukturalari va funksiyasi, ularni tekshirish usullari; - diffuziya, osmos, filtratsiya hodisalarining mohiyati va mexanizmi; - eritrotsitlarning gemolizlanishining sabablari va ularning - Odamning antropometrik ko‘rsatkichlarini o‘lchash; -SI sistemasi asosida normal (fiziologik) vapatologik ko‘rsatkichlarni aniqlash; - o‘rta arifmetik qiymat, absolyut va nisbiy xatoliklarni hisoblash; - harxil o‘lchov asboblari o‘lchashlar o‘tkazish; - sfigmotonometr va fonendoskop yordamida qon bosimini o‘lchash; -Sirt taranglik koeffitsientini tomchi uzilish usuli bilan aniqlash; -Tovushning to‘lqin uzunligini aniqlash; -Berilgan haroratda tovush tezligini aniqlash; -Tibbiyotda tovush eshitish usullaridan tashhis qo‘yishda qo‘llanilishi va tovush bilan davolash; - Ultratovush qurilmasini ishchi holatga keltirish; - Eshitish o‘tkiriligini aniqlash; -Elektro kardiograf apparatlarida ishlash; - Elektrokardiogrammani yozibolish va undagi o‘zgarishlarning tavsif qilish; -Elektrodlarni to‘g‘ri ulash; - ko‘zning ko‘rish o‘tkiriligini aniqlash; - ko‘zning ko‘rish maydonini aniqlash; - o‘simliklarning hujayralarida ketadigan plazmoliz va deplazmoliz hodisalarini mikroskopda kuzatish; -eritrotsitlarga gipertonik va gipotonik eritmalar ta’sir ettirib, ulardagi o‘zgarishlarni mikroskopda kuzatish va o‘rganish; - termometr yordamida tana haroratini o‘lchash; • -rentgen apparatlarini ishchiholatiga keltirish va rentgenografiya o‘tkazish Talabalar fizik kattaliklarni o‘lchashni zamonaviy usullarini o‘rganib, bilimlarini boshqa fundamental va klinik
--	---

	fanlarni o'rganishda, shuningdek kelgusida olingan bilimlarni shifokorlik kasbiy faoliyatida qo'llay olish; Keng dunyoqarashga ega bo'lish maqsadida, adabiyot bilan ishlash, o'qigan ma'lumotlarni tahlil qilish, olgan ma'lumotlarni tibbiyotni o'rganish uchun qo'llash, horijiy tildagi adabiyot ma'lumotlarini tushinish va kelgusida foydalanish, o'lchov asboblari ishlatish, olingan natijalarni taxlil qilish kompetensiyalarini egallashi kerak.
Bilimlar	- boshqa fundamental va klinik modullarni o'zlashtirishi uchun tibbiy biofizika modulining zarurligi; - biofizikaning asosiy tushunchalari, qonunlari, qoidalari; - fizik kattaliklar, moddalarni tahlil qilish usullari to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi; - elektrolit va noelektrolit moddalar eritmalari, kompleks birikmalar, bioenergetikaning nazariy asoslari, biokimyoviy jarayonlarning yo'nalishiga ta'sir etuvchi omillar; odam organizmining elektr tokini o'tkazishi, oksidlanish-qaytarilish potentsiallarini xosil bo'lishi;
Ko'nikmalar	Tibbiy biofizika fanidan laboratoriya ishini bajarish davrida talabalar quyidagi amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishlari ko'zda tutilgan. 1. Fizik laboratoriyada ishlash qoidalari va xavfsizlik qoidalari. 2. Laboratoriyada mavjud jihozlarni ishlatishni va kerakli kommunikatsiyalardan (gaz, elektr, suv). 3. Tibbiy biofizikaning asosiy tushunchalarini bilish. 4. Hayotiy zarur ko'rsatkichlarni o'lchash (puls, arterial bosim, tana xarorati, nafas harakatlari) va baholash; 5. Turli rusumdagi laborator asbob-uskunalarini ishga tayyorlash; 6. Mehnat, texnika va yong'in xavfsizligiga rioya qilish
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	Asosiy adabiyotlar 1. S.T. Tursunov, N.R. Buronova, F. Beknazarov "Tibbiy biofizika" Toshkent, "Ilm Ziya" nashriyoti, 2005 yil. 2. E. Ismoilov, N. Mamatkulov, E. Xodjaeva, N. Norboev. "Biofizika" 2013 yil 5. M.M. Kosimov "Nazariy biofizika asoslari." Toshkent, Universitet, 2006, 220 b.
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, jadvallar va formulalar,
Tuzuvchilar:	O'raqov U.SH. – Samarkand Davlat Tibbiyot universiteti Fizika, tibbiy va biologik fizika kafedrasini mudiri, dotsent D.E. Jo'rayeva - Samarqand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi uslubchisi F.N. Xakimova - Samarqand Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat

	salomatligi texnikumi Tibbiy biofizika fani o'qituvchisi
Taqrizchilar:	O'raqov U.SH. – Samarkand Davlat Tibbiyot universiteti Fizika, tibbiy va biologik fizika kafedrası mudiri, dotsent
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya mashg'uloti	Mustaqil ta'lim
1	1-mavzu Biofizika fani, uning vazifalari, Metrologiya (o'lchashlar) va xatoliklar nazariyasi.	1-mavzu. Biofizika fanining tarixi,biofizika fanining tibbiyotdagi ahamiyati,biofizika fanining boshqa fanlar bilan bog'liqligi, o'lchashlar va asosiy o'lchov birliklarini SI sistemasida ifodalashi,antropometrik o'lchashlar va ularning asosiy birliklari, tajriba o'tkazish usuliga bog'liq bo'lgan xatoliklar,qurilma va apparaturaga bog'liq bo'lgan xatoliklar,tajriba o'tkazuvchining shaxsiy xatosi,odamning antropometrik ko'rsatkichlarini o'lchash, SI sistemasi asosida normal (fiziologik) va patologik ko'rsatkichlarni aniqlash,o'rta arifmetik qiymatni hisoblash,absolyut va nisbiy xatoliklari,har xil o'lchov asboblari o'lchashlar o'tkazis	8	8	2
2	2-mavzu Biomexanika, bioreologiya va gemodinamika asoslari.	Qattiq jismlarning mexanik xossalari,biologik to'qimalarning mexanik xossalari, suyuqlikning mexanik xossalari, yurak biomexanikasi elementlari, Ofigmotometr va fonendoskop yordamida qon bosimini o'lchashnini aytib beradi, sirt taranglik	8	8	2

		koefitsientini tomchi uzilish usuli			
3	3-mavzu Bioakustika asoslari.	Gormonik tebranma harakat va uning siljish, davr, chastota, to'lqin uzunliklarining kattaliklari birliklari, tovush turlari va akustik rezonansning hosil bo'lishi, tovush kuchi, balandligi, tembri nimalarga bog'liqligi, xar xil muhitda tarqalish tezligi, tovushning berilgan temperaturadagi va 0°S dagi tezligini aniqlash formulasi, tovushning tarqalishi va chastotasi, lokatsiyasi, ultratovush va uning xususiyatlari, aks-sado nimaligi, akustik rezonansning qaysi xususiyatidan foydalanish, ultratovush qurilmalari bilan ishlash printsiplari, tovushning to'lqin uzunligini aniqlash, ultratovush qurilmasini ishchi xolatga keltirish, tibbiyotda tovush eshitishini usullaridan tashxis qo'yishda qo'llanilishi va tovush bilan davolash, eshitish o'tkirligini aniqlash, berilgan haroratda tovush tezligini aniqlash	6	6	4
4	4-mavzu Bioelektrokinamika va elektrokardiografiya asoslari.	Hujayra membranasida biopotentsiallarning hosil bo'lishi, Elektrokardiogramma (EKG) haqida tushuncha, EKG ni ishlatish maqsadlari va qayd qilish texnikasi, Elektrokardiograf apparatlarida ishlash, Elektrodnlarni to'g'ri ulash, Elektrokardiogrammani yozib olish va undagi o'zgarishlarning tavsif qilinishi.	6	4	2
5	5-mavzu Optika asoslari va ko'zning optik sistemasi	Yorug'likning tabiati va xossalari, linzalar va linzalarda tasvirlarning hosil bo'lishi, optik asboblarning va ularning kattalashtirish darajasini hisoblash, mikroskopning optik sistemalari va mikroskopning kattalashtirish darajasini hisoblash, infraqizil va ultrabinafsha nurlarning tabiati, ko'zning optik tizimi, uzoqdan va yaqindan ko'rishning sabablari, ko'zning to'r pardasida ketadigan fotobiologik jarayonlari, lazer nurlarining tabiati va uning tibbiyotda qo'llanilishi, ko'zning ko'rish o'tkirligini aniqlash, ko'zning ko'rish maydonini aniqlash, mikroskopiya. mikroskopning kattalashtirish darajasi	8	4	2

		va uni hisoblash.			
6	6-mavzu Tirik organizm to'qima va hujayralariga fizik omillarning ta'siri.	Organizmning hayot faoliyatida fermentlarning ahamiyati, fermentlar ishtirokida boradigan reaksiya mohiyati, fermentativ reaksiyalar tezligiga har xil omillarning ta'siri, ovqat hazm qilish jarayonlarida me'da va ichak shirasi tarkibidagi fermentlarning ishtirok etish jarayonlari, so'lak tarkibidagi amilaza fermentini kraxmalning gidrolizlanishga ta'siri, fermentlar aktivligiga haroratning ta'siri, biologic jarayonlarda fermentlarning ahamiyati va fermentative reaksiyalarning tezligini aniqlash, kraxmalning gidrolizlanishiga so'lak tarkibidagi amilaza fermentini ta'sirini aniqlash.	8	4	2
7	7-mavzu Hujayra biofizikasi va biomembronologiya asoslari.	Biologik membranalarning ultrastrukturalari va funksiyasi, ularni tekshirish usullari, moddalarni hujayra membranalari orqali passiv va aktiv transport qilinish mexanizmlari, diffuziya, osmos, filtratsiya hodisalarining mohiyati va mexanizmi, eritrositlar gemolizlanishi sabablari va ularning mohiyati, biomembranalarga va hujayralarga har xil moddalar eritmalarining ta'siri, eritrositlarga gipertonik va gipotonik eritmalar ta'sir ettirib ulardagi o'zgarishlarni mikroskopda kuzatish va o'rganish.	8	4	2
8	8-mavzu Termodinamik sistemalar va biokimyoviy jarayonlar kinetikasi	Termodinamika qonunlari, issiqlik balansi, issiqlik almashinuv turlari, termometriya haqida tushuncha, roentgen nurlari va ularning xossalari, radioaktivlik haqida tushuncha va undan tibbiyotda foydalanish, doza va uning birliklari.	8	4	2
Jami			60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

Jadvali

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Biofizika haqida tushuncha hamda salomatlikni baholash usullari o'rganiladi	Biofizika haqida tushuncha hamda salomatlikni baholash usullarini bilishi.
Ratsional ovqatlanish tamoyillarini, zararli odatlarning salomatlikka salbiy ta'sirini, atrof-	Ratsional ovqatlanish tamoyillarini, zararli odatlarning salomatlikka salbiy

muhitning tozaligini, shaxsiy va jamoat gigiyenasiga rioya qilish, salomatlikni saqlash va mustahkamlashga qaratilgan ijobiy hayot tarzini shakllantirish ko'nikmalari o'rganiladi	ta'sirini, atrof-muhitning tozaligini, shaxsiy va jamoat gigiyenasiga rioya qilish, salomatlikni saqlash va mustahkamlashga qaratilgan ijobiy hayot tarzini shakllantirish ko'nikmalarini bilishi.
Aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olish asoslarini o'zlashtiriladi.	Aholi sog'lig'ini mustahkamlash va kasalliklarni oldini olish haqida ma'lumotga ega bo'lishi.
Profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlashni o'rganiladi.	Profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlashni bilishi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Jamiyat sog`liqni saqlash va tibbiy statistika		
Modul kodi	JSSTS 1202		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg`uloti 42-soat	Mustaqil ta`lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modulto'liq nomi	Jamiyat sog'liqni saqlash va tibbiy statistika
Modulning maqsadi	Jamoat salomatligi, unga ta'sir etuvchi xavf omillari, aholi salomatligini saqlash, mustaxkamlash va qayta tiklashni ta'minlaydigan tizimi, tashkiliy-metodik, boshqaruv jarayoniga baho bera oladigan, aholiga birlamchi tibbiy sanitariya yordamini, sanitariya-gigiyenik va epidemiyaga qarshichora-tadbirlarni tashkil etish bo'yicha nazariy, ilmiy amaliy va uslubiy bilimlarga ega bo'lganmutaxassisni (vrach-gigiyenist, epidemiolog) tayyorlash.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Tarixiy tadqiqotlar natijalarini talablarga mos ravishda xulosalar va tavsiyalar ko'rinishida ifodalay olish; -aholi salomatligi, davolash profilaktika va sanitariya-epidemiologiya muassasalari faoliyatining asosiy ko'rsatkichlarini tahlil qilish, ularni taqqosiy baholash; -aholinisanitariya epidemiologik xotirjamligini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni tashkil qilish; -sog'liqni saqlash va tibbiy-profilaktika yordamning sifatini nazorat qilishni;
Modul mazmuni	Jamoat salomatligisaqlashmoduli davomida odam organizmi funktsional tizimi, ularda kechadigan patologik jarayonlarni aniqlash, ularni mavqei asosida sog'liqni ta'minlash va sog'lom organizmning ishlash mexanizmlarini bilish. Sog'liq diagnostikasini, ish qobiliyatini, individual funktsional aktivligini prognoz qilish, ilmiy metodologik asoslarini shakllantirish, ko'nikmalarini egallash.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigiyenik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	– Sog'liqni saqlash tizimi: asosiy tushunchalar, sog'liqni saqlash muassasalarining nomenklaturasi. – Jamiyat salomatligini saqlash va uni o'rganishusullari. – Aholining turmush sharoiti va turmushtarzi. Aholi salomatligiga ta'sir etuvchiomillar. Demografik jarayonlarning tibbiy ijtimoiy ahamiyati. – Tibbiy statistika-biostatistikaasoslari, va uning asosiy vazifalari. – Aholiga tibbiy hizmatni va sanitariya-epidemiologiya hizmatini tashkil etishning asosiytamoyillari. Mehnat qobiliyatini ekspertiza qilish, kasallik va nogironlik tushunchalari
Ko'nikmalar	– Aholi salomatligi, davolash profilaktika va sanitariya-epidemiologiya muassasalari faoliyatining asosiy ko'rsatkichlarini aniqlash. – Sanitariya-statistik tadqiqot usullariniqo'llash. – Aholi salomatligini belgilovchi ko'rsatkichlarni o'rganish va tahlil etish. – Statistik tadqiqotlarni tashkil etish. Statistik ma'lumotlardan kelib chiqqan tarzda natijalarni tahlil qilish
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. Майкл Дж. Портъе. Семейная медицина и семейная практика в Канаде. Медицинский журнал Узбекистан. 2000. № 1. 2. Подготовка медицинских сестер и медсестер к работе СВП. Программа проекта 4693 УЗ «HealthInternational». 2000, X. 3. Е. 3. Исаков. «Современная динамика и фундаментальные тенденции современного населения». Ташкент. Педиатрия. 2000. № 4.

Ta'lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, jadvallar va formulalar,
Tuzuvchilar:	G.K. Razzoqova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi yetakchi o'qituvchisi Z. X. Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori T.F.N.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Jamiyat sog'lig'ini saqlash va tibbiyot statistikasi fanining maqsadi va vazifalari.	«Jamiyat sog'lig'ini saqlash va tibbiyot statistikasi» fanning tushunchasi, maqsadi va vazifalari. Fanning falsafa, psixologiya, klinika fanlari bilan bog'liqligi. Sog'liqni saqlash tizimi: asosiy tushunchalar, sog'liqni saqlash muassasalarining nomenklaturasi. Sog'liqni saqlashni boshqaruv organlarining asosiy vazifalari.	3	2	1
2	Jamiyat salomatligini saqlash va uni o'rganish usullari.	Jamiyat salomatligini saqlash va uni o'rganish usullari. Jahon Sog'liqni Saqlash tashkiloti Uzbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash sohasidagi direktiv hujjatlarning mazmuni. Respublika aholisining salomatligi holatining obyektiv ko'rsatkichlari. Kasalliklarning xalqaro klassifikatsiyasi. Sog'liqni saqlashni tashkil etishning asosiy prinsiplari .	12	8	4
3	Aholi salomatligi, davolash profilaktika va sanitariya epidemiologiya muassasalari faoliyatining asosiy ko'rsatkichlarini aniqlash	Davolash profilaktika va sanitariya epidemiologiya muassasalari faoliyatining asosiy ko'rsatkichlarini aniqlash. Profilaktik chora-tadbirlarning ahamiyati. Aholi salomatligini o'rganish uslubiyati. Kasalliklarni oldini olish va ularga qarshi kurashish. Jamiyat sog'lig'ini saqlashda o'rta ma'lumotli tibbiyot xodimlarining roli va vazifalari. Tibbiy yordam bosqichlari va vazifalari.	11	8	3
4	Aholi salomatligiga ta'sir etuvchi omillar	Aholi salomatligiga ta'sir etuvchi omillar. Sog'lom turmush tarzini shakllantirishda ommaviy axborot vositalarining ahamiyati. Turmush tarzi va salomatlik. . Inson huquqlari va etika. Kasb-xunar etikasi. Aholi salomatligini kuzatishning avtomatlashtirilgan tizimi uslubiyati. Aholi salomatligini ximoyalashning asosiy tamoyillari.	12	8	4
5	Demografik jarayonlarning tibbiy ijtimoiy ahamiyati	Demografik jarayonlarning tibbiy ijtimoiy ahamiyati. Aholi salomatligini belgilovchi ko'rsatkichlarni o'rganish va tahlil etish. Statistika tadqiqotlarni tashkil etish. Umumiy demografik ko'rsatkichlar: Tug'ilish ko'rsatkichlari , o'lim ko'rsatkichi , tabiiy o'sish ko'rsatkichi , hayot indeksi. Maxsus demografik ko'rsatkichlar. Aholining kasallanish darajasini o'rganish.	11	8	3
6	Tibbiy statistika	Sog'liqni saqlash tizimida hisob va hisobotning	5	4	1

	biostatistika asoslari, va uning asosiy vazifalari.	statistik tizimi. Davlat statistikasi to'grisidagi qonunlar. Sog'liqni saqlash bo'yicha statistik hisobotning davlat tizimi. Statistik hisob va hisobotni tashkil etish. Statistik ma'lumotlardan kelib chiqqan tarzda natijalarni tahlil qilish. Statistik tadqiqotlarni tashkil etish.			
7	Aholiga Tibbiy xizmat va sanitariya epidemiologiya xizmatini tashkil etishning asosiy tamoyillari.	Profilaktika xizmatining tashkiliy huquqiy asoslari. Sanitariya maorifi usullari, bu jarayonda tibbiyot xodimlarining vazifalari. Sanitariya maorifining axloqiy jihatlari. Yuqumli kasalliklar ustidan epidemiologik kuzatuv va nazorat. Sanitariya kuzatuvini tashkil etish prinsiplari..	3	2	1
8	Mehnat qobiliyatini ekspertiza qilish, kasallik va nogironlik tushunchalari.	Mehnat qobiliyatini ekspertiza qilish, kasallik va nogironlik tushunchalari. Aholining kasallanish darajasini o'rganish. Nogironlik mehnat qobiliyatini yo'qotish darajasiga qarab 3 guruhga bo'linishi. Vaqtincha mehnat qobiliyatini yo'qotish bilan kechadigan kasallanishlar. Nogironlik ko'rsatkichlari.	3	2	1
Jami			60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harftizimidabaho lash	Ballarningraqamli ivalenti	Foizko'rsatkic hi	An'anaviybaholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
– Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rnini haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Sanitariya ma'orifi haqida ma'lumotga ega bo'ladilar; – Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari haqidama'lumotga ega bo'ladilar; giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri, profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlash haqida ma'lumotga ega bo'ladilar.	– Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rnini haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Sanitariya ma'orifi haqida ma'lumotga ega bo'ldilar; – Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari haqidama'lumotga ega bo'ldilar; giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri, profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlash haqida ma'lumotga ega bo'ldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kod	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Valeologiya		
Modul kod	V 1202		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg`uloti: 42-soat	Mustaqil ta`lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Valologiya
Modulning maqsadi	Aholi orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish; odam organizmini ichki imkoniyatlarini oshirib, salomatlikni saqlash va mustahkamlashga o'ynaltirilgan ijobiy hayot tarzini shakllantirish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	O'quvchilar: Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rni haqida tushunchaga ega bo'ladilar; Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati haqida tushunchaga ega bo'ladilar; Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; Sanitariya ma'orifi haqida ma'lumotga ega bo'ladilar; Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari haqidama'lumotga ega bo'ladilar; giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri, profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlash haqida ma'lumotga ega bo'ladilar.
Modul mazmuni	Valeologiya moduli dasturida inson salomatligining qonuniyatlari, aholi va fuqarolar salomatligini saqlash, yanada yaxshilashning yo'llarini o'rgatadi. Shu bilan birga, insonlar salomatligiga individual yondashish, xar bir aholi ongida tibbiy faollikni rivojlantirish, shuningdek, sog'lom turmush tarzini yaratish orqali kasalliklarga chalinmaslik yo'llarini aholiongiga singdirish to'g'risidagi qonuniyatlarni o'rgatadi. Bo'lg'usi oliy ma'lumotli feldsherlarda sog'lom shaxslar, kasallik oldi xolatidagi shahslar va kasal shahslar to'g'risida klinik fikrlash hamda ularning xar biriga o'z yo'nalishida maslahat berish uchun zamin yaratadi. Ushbu modul dasturi o'quvchilarga aholisalomatligiga zararli ta'sir etuvchi tashwi muhit va ijtimoiy omillarni kamaytirish va oldini olish bo'yicha, shuningdek, jamiyatning barcha a'zolarini salomatligini mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlarni ichlab chiqish uchun zarur bilimlarni egallash va amaliyotda o'z faoliyatida qo'llash imkonini beradi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	– Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rni. – Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati tushunchalari. – Ritorika haqida tushuncha. – Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari. – Sanitariya ma'orifi tushunchasi. – Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari. – Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari. – Salomatlik darajasini baholash usullari. – Ratsional ovqatlanishga qo'yiladigan talablar. – Jismoniy mashqlar turlari va inson a'zolariga ularning ta'siri. – CHiniqtirishning salomatlikka ta'siri, asosiy qoidalari, turlari va vositalari.

	– Inson organizmiga psixoeemotsional holatning ta'siri. – Balog'atga etmasdan turmushga chiqish va homilador bo'lishning zararli oqibatlarini va oldini olish yo'llari. – Giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri. profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlashni bilishi kerak.
Ko'nikmalar	– shifokor o'rta tibbiy xodim munosabatlaridagi muammolarni echish; o'rta tibbiy xodim-bemor munosabatlaridagi muammolarni echish; – maqsadli guruhlarini aniqlash; aholining turli guruhlarini salomatligiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash; turli guruhdagi aholini salomatlik darajasiga qarab guruhlariga ajratish; antistress dasturlarini ishlab chiqishko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	“Valeologiya asoslari” D.D.Sharipova 2010-yil “sog'lom turmush tarsi” S.T.Tursunov, T.S.Nodirov
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, video ro'liklar, ko'rgazmali qurollar, slaydlar, jadvallar
Tuzuvchilar:	Z.X. Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomli Jamoat salomatlik texnikumi bosh o'qituvchisi.
Taqrizchilar:	N. A Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoatsalomatligi texnikumi direktori. M. Buvabeko Andijon Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi didirektori.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Valeologiya fanining tarixi va rivojlanish bosqichlari. Valeologiya fanining rivojlanishida Abu Ali ibn Sino ta'limotining o'rnini va ahamiyati. O'zbek olimlarining qo'shgan hissalar.	Valeologiya fani va uning vazifalari, tibbiyotda tutgan o'rnini. Fanning rivojlanish bosqichlari. Valeologiya fanida qo'llaniladigan usullar. Salomatlik va sog'lom turmush tarzi tushunchasi va ahamiyati. Valeologiya tasnifi. Turmush tarzi, hayot tarzi tushunchalari. Hayot darajasi ko'rsatkichlari. Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati tushunchalari. Hayot tarzi va salomatlikka ta'sir etuvchi omillar. Abu Ali ibn Sinoning tibbiyotda tutgan o'rnini Salomatlik darajalari, ko'rsatkichlari. Birlamchi, ikkilamchi va uchlamchi profilaktika. Aholining umumiy, guruh va populyatsion salomatligi. Sog'lom turmush tarzining, sportning, shaxsiy gigienaning salomatlikka ta'siri.	2	2	
2	Ritorika (nutqning) o'rta tibbiyot xodimlarning faoliyatidagi ahamiyati	Ritorika haqida tushuncha, uning turlari va xususiyatlari. Ritorikayokinetiklik-atrofdagilarni ishonitirish uchun o'z fikrini to'g'ri ifoda etish Notiqlik(ritorika)—bu ovoz chiqarib fikr yuritish, u mantiqiy qonuniyatning ma'lumqoidalari bo'yicha ixtiyorsiz tarzda amalga oshadi. Bu qoidalar quyidagilardan borat: -noma'lumdan ma'lumga; -yaqindan uzoqqa; -oddiydan murakkabga.	4	2	2
3	SHaxslararo munosabatni shakllantirish	Muloqat haqida tushuncha. Muloqat turlari, darajasi va vositasi. Mantiqiy fikrlash haqida tushuncha va uning qonuniyatlari. Muloqatga ta'sir etuvchi omillar. Tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari: ob'ektni tushunish omillari, diqqat bilan eshita bilishning asosiy tamoyillari.	4	2	2
4	Deontologiya va uning muammolarini bartaraf etishning valeologik tamoyillari	Tibbiyotda vrach-o'rta tibbiy xodim munosabatlaridagi yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari. Tibbiyotda o'rta tibbiy xodim-bemor munosabatlaridagi yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari. Muammolarni echish bosqichlari.	4	2	2

5	Sogʻlom turmush tarzini shakllantirishga zamonaviy yondoshuvlar. Maqsadli guruhlar, taʼsir etuvchi omillar, standart va algoritmlarni oʻrganishning ahamiyati.	Sogʻlom turmush tarzi haqida tushuncha, asosiy vazifalari va aholi sogʻligini saqlashdagi tutgan oʻrni. Sogʻlom turmush tarzining oila aʼzolari salomatligiga taʼsirini. Aholiga tibbiy bilimlarni targʻibot qilishda sogʻlom turmush tarzini namoyon qilish. Kasalliklarning oldini olishda — sogʻliqni saqlash muassasalari, jamoat va davlat tashkilotlari, turli jamgʻarma, matbuot organlarining roli. Dispanser koʻrigining aholi sogʻligʻini saqlashdagi ahamiyati maqsadi va vazifalari. Dispanser nazoratida turadigan guruhlarini sogʻlomashtirish. Sogʻlom turmush tarzini shakllantirishdagi standart va algoritmlar toʻgʻrisida tushuncha	2	2	
6	Maqsadli guruhlar, taʼsir etuvchi omillar, standart va algoritmlarni oʻrganishning ahamiyati.	Maqsadli guruhlar, taʼsir etuvchi omillar, standart va algoritmlarni oʻrganishning ahamiyati. “Yosh oila” maqsadli guruhining maʼnaviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. “Homilador ayol” maqsadli guruhining maʼnaviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. “Emizikli bola” maqsadli guruhining maʼnaviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. “Oʻspirinlik davri” maqsadli guruhining maʼnaviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. “YOshlar” maqsadli guruhining maʼnaviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. “Katta yoshdagilar” maqsadli guruhining maʼnaviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari. “Qariyalar va uzoq umr koʻruvchilar” maqsadli guruhining maʼnaviy, psixologik, tibbiy va jismoniy aspektlari	2	2	
7	Salomatlik miqdorini aniqlash. Salomatlik darajalariga qarabsogʻlomashtirish dasturlarini yaratish.	Inson salomatligi. Ijtimoiy va shaxsiy salomatlik. Aholi salomatligining koʻrsatkichlari. Oʻzbekiston Respublikasining aholi salomatligini muxofaza qilish va saqlash boʻyicha asosiy meʼyoriy hujjatlar. Salomatlikka taʼsir etuvchi omillar. Tashqi va ichki omillar (ijtimoiy, tabiiy va irsiy). Sogʻliqqa xavf tugʻdiruvchi omillar (notoʻgʻri ovqatlanish, gipodinamiya). Oilada sogʻlom turmush tarzini shakllantirish usullari.	4	2	2
8	Jamoadagi sogʻlom turmush tarzini targʻibotini tashkil qilish.	Jamoadagi sogʻlom turmush tarzini targʻibotini tashkil qilish. Ekologiyaning salomatlikka, yosh avlodning oʻsib ulgʻayishdagi taʼsiri. Ekologik muhitning taʼsiri natijasida yuzaga kelayotgan kasalliklar haqida maʼlumot. Irsiy kasalliklar. Psixoemotsional zoʻriqishlar.	2	2	

		Salomatlik darajasini baholashda qo'llaniladigan individual, guruhli va populyatsion dasturlarni yaratish. Aholi salomatligini nazorat qilishda qo'llaniladigan sifat va miqdor ko'rsatkichlar.			
9	Ratsional ovqatlanishning valeologik tamoyillari. Sog'lom va tartibli ovqatlanish madaniyatini shakllantirish	Ratsional ovqatlanish — kasallikning oldini olish omilidir. Ratsional ovqatlanishning sog'liqqa ta'siri. Ratsional ovqatlanishga bo'lgan asosiy talablar. Muvozanatlashgan va sog'lom ovqatning asosiy negizlari. Ovqatlanish rejimi buzilganda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolar. Bolalarni va homilador ayollarni ovqatlantirish. O'rta yoshdagilarni va qariyalarni ovqatlantirish. Aqliy va jismoniy mehnat bilan shug'ullanuvchi kishilarning ovqatlanishi. Ratsional ovqatlanishda milliy taomlar o'rni.	4	2	2
10	Jismoniy tarbiyaning valeologik ahamiyati. Yoshiga, jinsiga va salomatlik darajasiga jismoniy faollikni rivojlantirish	Jismoniy tarbiya — salomatlik garovi. Jismoniy mashq qilishning asosiy negizlari. Mashg'ulotlarga individual yondashish, o'z-o'zini nazorat qilib borish. Jismoniy mashg'ulot — davolash usuli sifatida. Odam organizmiga jismoniy mashg'ulotlarning ta'siri.	2	2	
11	Organizmni chiniqtirishning valeologik ahamiyati.	Chiniqtirishning salomatlikka ta'siri, asosiy qoidalari, turlari va vositalarini. Organizmni chiniqtirish-organizmning noqulay iqlim sharoitlari (havoning pastva yuqori harorati, past atmosfera bosimi va boshqalar) ta'siriga chidamini oshirish tadbirlari. Yosh bolalar va keksa yoshdagi kishilarni chiniqtirish.	4	2	2
12	Psixoemotsional xolatning valeologik ahamiyati Antistress dasturlar haqidatushuncha, ularni yaratish va insonsalomatligi uchun ahamiyati	Aqliy va jismoniy mehnat qiluvchi kishilarning psixoemotsional holati. Psixologik ta'sir — davolash usuli sifatida. Odam organizmiga psixoemotsional holatning ta'siri. Antistress dasturlar to'g'risida tushuncha. Aholining turli guruhlari uchun antistress dasturlarini ishlab chiqish (homilador va emizikli ayollar, chakaloklar, kichik yoshdagilar, o'spirinlar, katta yoshdagi aholi, qariyalar, uzoq umr ko'ruvchilar). Muammolarni echish yo'llari	2	2	
13	SEMINAR	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar treningdebatlar, prezentasiyalar namoishi	2	2	
14	Jinsiy va reproduktiv salomatlikning valeologik tamoyillari	Jinsiy va reproduktiv salomatlik haqida tushuncha, sog'lom bola tug'ilishini ta'minlash, jismoniy, sog'lom va ruhiy rivojlangan avlodni tarbiyalash asoslari.	4	2	2

		Reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish tamoyillari. Reproductiv salomatlikni muhofaza qilish dasturlari. Xomilador ayollar salomatligini yaxshilash va sog`lom bola tug`ilishi uchun yaratilgan shart-sharoitlar: oila, jamiyat, davlat. O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2009 yil 13 apreldagi “Sog`lom avlodni shakllantirish, onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish bo`yicha qo`shimcha choralar to`g`risida”gi PQ-1096			
15	Balog`atyoshidruhiy,jismoniy va jinsiy rivojlanish; yoshlarda jinsiy tarbiya vamaadaniyatnishakllan tirish	Balog`atga etmagan qizlar organizmida rivojlanish davrlardagi o`zgarishlar va ular salomatligiga ta`sir etuvchi omillar. Balog`atga etmasdan turmushga chiqish va homilador bo`lishning zararli oqibatlari va oldini olishning ahamiyati. Erta homiladorlik va tug`ruqlarni oldini olish. YOshlarda jinsiy madaniyatni shakllantirish yo`llari.	2	2	
16	Aholi orasida xulq atvormuammolarinioldi niolishdazamonaviy valeologik yondoshuvlar	Xulq-atvor haqida tushuncha. Xulq-atvorning inson salomatligiga ta`siri. Insonning salomatligiga salbiy ta`sir etuvchi xulq-atvor omillari va ularni oldini olish chora-tadbirlari	4	2	2
17	Giyohvandlikni oldini olishda valeologik yondoshuvlar	Aholi salomatligiga giyohvandlikning ta`siri. Muammoni echish yo`llari. Giyohvandlikni rivojlanishiga ta`sir etuvchi omillar. Giyohvandlikni rivojlanishida ijtimoiy omillarning ahamiyati. Giyohvand moddalarni iste`mol qilish belgilari. Giyohvandlik profilaktikasi.	2	2	
18	Ichkilikbozlikni oldini olishdavaleologikyondo shuvlar.	Ichkilikbozlik – inson xulq-atvori muammosi sifatida. Aholining salomatligiga ichkilikbozlikning ta`siri. Ichkilikbozlikni oldini olishning zamonaviy yo`nalishlari. Ichkilikbozlikni rivojlanishiga ta`sir etuvchi omillar. Ichkilikbozlikni rivojlanishida ijtimoiy omillarning ahamiyati.	2	2	
19	Tamaki mahsulotlarinichekishn ing oldini olishda valeologik yondoshuvlar.	Tamaki mahsulotlarini chekish aholining salomatligiga ta`siri. Tamaki mahsulotlarini chekishni oldini olishning zamonaviy yo`nalishlari va dasturlari.	2	2	
20	OIV/OITS muammolarini oldini olishda valeologik yondoshuvlar	OIV/OITS – inson xulq-atvori muammosi sifatida. Aholining salomatligiga OIV/OITSni ta`siri. OIV/OITSni rivojlanishiga ta`sir etuvchi omillar. OIV/OITSni rivojlanishida ijtimoiy omillarning ahamiyati.	4	2	2

21	SEMINAR	O'tilgan mavzular bo'yicha seminar treninglar, debatlar, prezentatsiya namoishi	2	2	
Jami			60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
– Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rnini haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Sanitariya ma'orifi haqida ma'lumotga ega bo'ladilar; – Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari haqida tushunchaga ega bo'ladilar; – Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari haqidama'lumotga ega bo'ladilar; giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri, profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlash haqida ma'lumotga ega bo'ladilar.	– Valeologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rnini haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Hayot tuzilishi, hayot uslubi, hayot sifati haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Muloqat va uning turlari, tibbiy xodimlar faoliyatida muloqat olib borish ko'nikmalari haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Sanitariya ma'orifi haqida ma'lumotga ega bo'ldilar; – Sog'lom turmush tarzining oila a'zolari salomatligiga ta'siri, uning tarkibiy qismlari haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Dispanser ko'rigi haqida tushuncha, uning maqsad va vazifalari haqidama'lumotga ega bo'ldilar; giyohvandlik, tamaki maxsulotlarini iste'mol qilish va ichkilikbozlikni inson salomatligiga ta'siri, profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlash haqida ma'lumotga ega bo'ldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya		
Modul kodi	MVI 1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg`uloti: 42-soat	Mustaqil ta`lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

1.O`quv dasturi umumiy talablari

Dastur nomi	Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya
Dasturning maqsadi	Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya fanini nazariy va amaliy mavzularga oid kasalliklarni xar tomonlama o`rganish va tahlil qilish bilim va ko`nikmalarini egallash.
O`zlashtirish natijalari	- Mikrobiologiya fani va uning vazifalari, rivojlanish tarixi - Laboratoriya tashxisini va uni amalda qo`llash.</li> <li>- Tibbiyot mikrobiologiyasining boshqa tibbiy fanlar bilan chambarchas bog`liqligi. - Mikrobiologiya va epidemiologiya asoslari fanidan nazariy va amaliy bilim va kunikmalarni shakllantirish; - Mikrobiologik laboratoriyada ishlash qoidalari. - Ishlatilgan jixozlarni SSV ni buyruglari asosida zararsizlantirish
Bilimlar	- Mikrobiologiya fani va uning vazifalari. - Umumiy mikrobiologiya. - Mikroorganizmlarning morfologiyasi, fiziologiyasi va kimyoviy tarkibi,ultrastrukturasi. - Mikroorganizmlar ajratadigan moddalar. - Mikroorganizmlar genetikasi. - Tashqi muhit omillarining mikroorganizmlarga ta`siri.</li> <li>- Mikroorganizmlarni tabiatda tarqalishi.</li> <li>- Spiroxeta va rikketsiyalarga umumiy xarakteristika.</li> <li>- Viruslarga umumiy xarakteristika.</li> <li>- Bakteriofaglar, tibbiyotda fagniqo`llanishi. - Antibiotiklar, yuqumli kasalliklarning kimyo terapiyasi va kimyo profilaktikasi. - Infeksiya xaqida tushuncha. Immunitet xaqida tushuncha. - Yuqumli kasalliklarning maxsus immunoprofilaktikasi va immunoterapiyasi.Allergiya va anafilaksiya
Ko`nikmalar	- Bakteriologik laboratoriya tuzilishi va jixozlari bilan ishlash. - Mikrob kulturasidan surtma tayyorlash, fiksasiya qilish. - Surtma preparatni oddiy usullarda bo`yash.</li> <li>- Mikroskop bilan ishlash.</li> <li>- Zararli materiallarni zararsizlantirish.</li> <li>- Qo`l va ish joyini dezinfeksiya qilish. - Sterilizasiya asboblarida ishlash. - 1 milliard mikrob kulturasini tayyorlash.Sof kulturani antibiotiklarga sezgirligini disklar yordamida aniqlashDori preparatlarini sterillikka tekshirish va natijani o`qish.
O`quv rejasiga muvofiq o`zaro bog`liq bo`lgan fanning nomi	Hamshiralik ishi.Patologiya.Umumiy gigiena va ekologiya Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat
O`qitishning tashkiliy shakli	N-nazariy ta`lim; A-amaliy ta`lim; NA-birgalikda tashkil etilgan nazariy va amaliy mashg`ulotlar; MX-maxsus xonalarda mashg`ulot.
Dasturga qo`yilgan talab	Majburiy
O`qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
O`quvchilarning bilim va ko`nikmalarini	Yozma, og`zaki, savol-javob, munozara, test, amaliy topshiriq

baholash	
Axborot manbalari	.B.Ganixo`jaeva, X.A.Nazarova «Mikrobiologiya». Toshkent, «Ilm Ziy» nashriyoti, 2005 yil. E.E.Eshboev «Mikrobiologiyadan amaliy mashg`ulot uchun». Toshkent, «Ilm Ziy» nashriyoti, 2006 y A.B.Ganixo`jaeva, X.A.Nazarova «Mikrobiologiya». Toshkent, Abu Ali Ibn Sino nashriyoti, 2002 y. E.Eshboev «Mikrobiologiyadan amaliy mashg`ulot uchun». Toshkent, Abu Ali Ibn Sino nashriyoti, 2003 y
Ta`lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, mikroskop, tayyor preparatlar,
Tuzuvchilar:	G.K.Razzaqova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi katta o`qituvchisi <b>SH.T.Mirzayeva</b> Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o`qituvchisi
Taqrizchilar:	S.A. Ilhomova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o`qituvchisi
O`quv dasturi Professional ta`limni rivojlantirish instituti instituti Sog`liqnisaqlash yo`nalishlari i O`quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma`qullangan. O`zbekiston Respublikasi Oliy, o`rta maxsus va professional ta`lim yo`nalishlari bo`yicha o`quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig`ilishida ma`qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug`i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o`quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta`lim
1	Mikrobiologiya virusologiya va immunologiya fani tushunchasi va uning vazifalari, rivojlanish tarixi.	Mikrobiologiya, virusologiya va immunologiya to`g`risida tushuncha. Umumiy mikrobiologiya. Mikrobiologiya fanining rivojlanishdagi assosiy davrlari. Tibbiyot mikrobiologiyasining yutuqlari. Antoni van Levinguk, E.D Jenner, D.I. Samoylovich, L.Paster, R.Kox, I.I.Mechnikov, D.I. Ivanovskiy, S.N. Vinogradskiy, R.N.Gabricheskii, G.N.Minx, A.A.Mochutkovskiy, N.F.Gamaleylarning ishlari. Vatanimiz olimlarining mikrobiologiya fanining rivojlanishidagi xizmatlari. I.K.Musabaev, V.M.Majidov, S.S.Maksumov, R.M.Xaitov, A.A.Obidov, F.SH.Garip, SH.Nazarov, E.M.Muhamedov, E.Eshboev va boshqalar. Bakteriya hujayrasini tuzilishi. Mikroorganizmlar klassifikatsiyasining asosiy printsiplari. Shahar, tuman sanitariya-epidemiologik stantsiyalar qoshidagi bakteriologik laboratoriyalarning tashkil etilishi bilan yaqindan tanishish. Uning asbob — uskunalar,	4	2	2

		jihozlarini o`rganish. Mikrobiologik laboratoriyada ishlash qoidalari. Tayyor surtmalarni mikroskopda o`rganish. Zich va suyuq oziq muhitida o`sgan mikrob kulturasidan va patologik materiallaridan surtmalar tayyorlash. Uy haroratida quritish, fiksatsiya qilish. Oddiy va murakkab Gram usulida bo`yash.			
2	Mikroorganizmlarning morfolo­giyasi, fiziologiyasi va kimyoviy tarkibi,ultrastruk­ turasi.	Mikroorganizmlarning morfolo­giyasi, fiziologiyasi va kimyoviy tarkibi,ultrastruk­ turasi. Mikroorganizmlarni tabiatda tarqalishi. Mikrob hujayrasining kimyoviy tarkibi, mikrobning turiga va tashqi muhit sharoitiga bog`liqligi. Mikrob hayotidagi suvning roli. Mikroorganizmlarni oziqlanishi, oziqlanish turlari. Bakteriyalarning nafas olishi. Aerob va anaerob nafas olish turlari. Mikroorganizmlarni o`sishi va ko`payish usullari. Mikroorganizmlarning ajratadigan moddalari: fermentlar, pigmentlar, aromatik moddalar, vitaminlar, toksinlar. Fermentlar. Bakteriyalarning fermentativ aktivligini aniqlash. Bakteriyalar turini aniqlashda ularni qo`llash.	2	2	
3	Mikroorganizm-lar genetikasi Tashqi muhit omillarining mikroorganizmlarg a tasiri.	Mikroorganizmlar genetikasi .Mikroorganizmlarga fizikaviy, kimyoviy va biologik omillarning ta`siri. Tabiiy sharoit va sun`iy ta`sirlarning mikroorganizmlarga ta`siri. Aseptika va antiseptika.Fizikaviy omillar: harorat, quritish, ultrabinafsha nur, ultratovush, bosimning mikrob hayotiga ta`siri. Kimyoviy omillarning mikroorganizmlarga ta`siri. Dezinfektsiya haqida tushuncha. Asosiy dezinfektsiyalovchi moddalar va ularning qo`llanilishi. Biologik omillarni ta`siri. Mikroorganizmlar o`rtasidagi simbioz, metabioz, antoganizm.</p> <p>Dezinfektsiyalovchi moddalar bilan tanishish va ulardan turli xil eritmalarini tayyorlash. Qo`l va ish joyini dezinfektsiya qilish. Sterilizatsiya qiluvchi asboblari: sterilizator, avtoklav, nur, quritish shkafi bilan tanishish va ish rejimini o`rganish. Mexanik sterilizatsiya texnikasi bilan tanishish. Avtoklav ishini tekshirish. Aseptika va antiseptika qoidalari bilan o`quvchilarni SSV buyruqlari bilan tanishtirish.	8	6	2
4	Bakteriofaglar, tibbiyotda fagni qo`llanishi. Antibiotiklar, yuqumli kasalliklarning kimyo terapiyasi va kimyo profilaktikasi	Bakteriofag nima. Fagning ochilish tarixi, shu sohada ishlagan olimlar. Fagning strukturasi, tuzilishi, shakllari. Fagning mikrob hujayrasiga tasiri. Fagning tabiatda tarqalishi va uning asosiy xususiyatlari. Fagning chidamligi, meditsinada ishlatilishi, fagoterapiya, fagodiagnostika, fagoprofilaktika. Antibiotiklarning ochilish tarixi va unga xissa qo`shgan olimlar. Antibiotiklar tasnifi. Mikrob hujayrasiga tasiri. Antibakterial tasir spektri haqida tushuncha. Disbakterioz va boshqa antibiotiklar orqali kelib chiqadigan asoratlar. Mikroorganizmlarni antibiotikka sezgiriligini aniqlash usullari. Kimyoprofilaktika va kimyoterapiya. Diffuz usulida mikroblarni antibiotikka sezgiriligini aniqlash. Dori preparatlarini sterillikka tekshirish usullari. 1 milliard mikrob kulturasini tayyorlash;	8	6	2

		Sof kulturani antibiotiklarga sezgirliğini disklar yordamida aniqlash; Natijani o'qish.Sanitar mikrobiologiya asoslari, vazifasi. Antibiotiklar haqida tushuncha. Odam organizmi normal, autoxton, alloxton va tashqi muhitdan tushuvchi (tranzit) mikroflorasi. Ekotop haqida (organizmning steril va nosteril ekotopi) tushuncha. Teri, nafas yo'llari, oshqozon-ichak va urogenital tizim mikroflorasi. Kimyoterapevtik preparatlar. Antibiotiklar. Mikroorganizmlarning antibiotika sezgirliğini aniqlash usullari. Har xil shimdirilgan disklar bilan tanishish. Diffuz usulda mikroblarni antibiotikka sezgirliğini aniqlash. Dori preparatlarni sterillikka tekshirish.			
5	Infektsiya haqida tushuncha.	«Infektsiya» va «Infeksion kasalliklar» haqida tushuncha,yuqish yo'llari ,laboratoriya tekshiruvlari ,surtma olish..Havo-tomchi infeksiyasi qo'zg'atuvchilarining xarakteristikasi. Sil, moxov, bo'g'ma va ko'k yo'tal qo'zg'atuvchilarining morfologiyasi.Kasallikning kechish davrlari. Patogen mikroblarga xarakteristika. Ekzo va endotoksinlar, ularga xarakteristika. Mikroob va toksinlarning organizmda tarqalishi. Bakteriya tashuvchilar. Infeksion kasallikning tarqalish formalari.Virulentlik tushunchasi. Mikroorganizmlarni patogenlik va virulentlik omillari: fermentlar, toksinlar va boshq. Yuqumli kasalliklarga bakteriologik, parazitologik, mikologik, virusologik, serologik, biologik tashhis qo'yish usullari. Bakteriologik laboratoriya tuzilishi va jixozlari bilan ishlash. Tomoq va burundan surtma olish. Balg'amni laborator tekshiruv yig'ish. Laboratoriyaga yo'llanma to'ldirish.	8	6	2
6	Immunitet haqida tushuncha. Yuqumli kasalliklarning Immunoprofilaktika va immunoterapiya	Immunitet tushunchasi. Immunitet turlari. Aktiv va passiv immunitet. Tabiiy va sun'iy bakteriyalarga, viruslarga, toksinlarga qarshi immunitet. Nospetsifik va spetsifik omillari. Fagotsitoz mexanizmi, I.I.Mechnikov nazariyasi.Mikroorganizmlarning infeksiyadan saqlanishda normal mikrofloraning ahamiyati. Spetsifik ortirilgan immunitet.Organizmning himoya qiluvchi gumoral omillari, antigen xossalari. Immunoprofilaktika va immunoterapiya tarixi. Immunitet hosil qilish uchun ishlatiladigan preparatlar. Tirik, o'ldirilgan, kimyoviy vaksinalar. Autovaksinalar. Anatoksinlar. Vaktsinatsiya va revaktsinatsiya usullari. Toksinlar va viruslarga qarshi tayyorlanadigan zardoblar. Gammoglobulin, antitoksin birliklari. Vaktsina va zardoblarni tayyorlash va saqlash usullari. Immunoglobulinlar, seroprofilaktika va seroterapiya.Immuntankislik.Immunoprofilaktika.	4	2	2
7	Allergiya va anafilaksiya	Allergiya va allergen tushunchasi. Ekzoallergenlar va endoallergenlar. Infeksion bo'lmagan allergenlar, infeksiyon allergen moddalar. Allergik reaksiyalar. Darhol va asta —sekin yuzaga chiqadigan allergik reaksiyalar. Anafilaktik shokni oldini olish. Aralash tip allergik reaksiyalar . Infeksion allergiya. Allergik reaksiyalar va ularning diagnostik ahamiyati.	4	4	

8	Spiroxeta va rikketsiyalarga umumiy xarakteristika. Patogen kokklar. Rikketsiyalar.	Patogen spiroxetalar (zaxm, qaytalama tif, leptospiroz) qo'zg'atuvchilariga umumiy xarakteristika. Patogen spiroxetalarning epidemiologiyasi. Patogen spiroxetalar keltirib chiqaradigan kasalliklari. Immunitet. Davosi va profilaktikasi. Patogen kokklar, stafilokokk, streptokokk, pnevmokokk, meningokokk va gonokokklarga umumiy xarakteristikasi, etiologiyasi. Patogen kokklar keltirib chiqaradigan kasalliklari. Davosi va profilaktikasi. Ichak guruhi bakteriyalari, ularning xossalari, keltirib chiqaradigan kasalliklari. Davolash va maxsus profilaktikasi. Laboratoriyaga yo'llanma to'ldirish. Ovqatdan zaxarlanish, salmonellez, botulizm. Qusiqni va najasni bakteriologik tekshirishga olish qoidalari. Yuqumli kasalliklarda laboratoriya tashxisi.	6	4	2
9	Bakteriologik laboratoriya tuzilishi va jixozlari bilan ishlash. Dori preparatlarini sterillikka tekshirish va natijani	Bakteriologik laboratoriya tuzilishi va jixozlari bilan ishlash. Mikrob kulturasidan surtma tayyorlash, fiksasiya qilish. Surtma preparatni oddiy usullarda bo'yash. Mikroskop bilan ishlash. Zararli materiallarni zararsizlantirish. Qo'l va ish joyini dezinfeksiya qilish. Sterilizasiya asboblari bilan ishlash. Sof kulturani antibiotiklarga sezgirligini disklar yordamida aniqlash. Dori preparatlarini sterillikka tekshirish va natijani o'qish.	4	2	2
10	O'ta xavfli infektsiya va teri-tanosil kasallik qo'zg'atuvchilari va ularni laborator diagnostikasi.	O'ta xavfli kasalliklarning qo'zg'atuvchilari haqida tushuncha va laboratoriya diagnostikasi. Vabo va o'latni patogenezi va immuniteti. Vabo va o'latni tarqalishi. Laborator tashhis qo'yish usullari. Maxsus oldini olish choralari. O'ta xavfli kasalliklarda bakteriologik tekshirish uchun balg'am, najas, qon va boshqa materiallarni olish qoidalari. Laboratoriyaga yo'llanma to'ldirish. Teri-tanosil kasallik qo'zg'atuvchilari va ularni laborator diagnostikasi. Teri-tanosil kasallik qo'zg'atuvchilari: zaxm, so'zak, xlamidiaz. Treponemalar. Zahm qo'zg'atuvchisi morfologiyasi. Kultural, biokimyoviy, antigenlik xususiyatlari. Laborator diagnostikasi. Maxsus davolash va profilaktikasi. Tropik treponematozlarning qo'zg'atuvchilari - bedjel, frambeziya, pinta. Odamga yuqish yo'llari. Kasallikning kechishi. Mikrobiologik diagnostikasi. Xlamidiyalar. Taksonomiyasi. Biologik xususiyatlari. Ekologiyasi, chidamliligi. Hujayraviy parazitizm xususiyati. Antigen tuzilishi. Patogenlik omillari. Odam uchun patogenligi. Laborator diagnostikasi. Anaerob infektsiya qo'zg'atuvchilari. Kasallik qo'zg'atuvchilarni laborator diagnostikasi.	6	2 2	2
11	Virusli infektsiyalar.	Viruslarga umumiy xarakteristika. Virusli infektsiyalar. Gripp, paragripp, qizamiq, gepatitlar: A, V, S, D, E. poliomielit, quturish, herpesviruslar, SPID (OITS) tojimon virus (COVID 19 viruslariga xarakteristika, ularning laboratoriya diagnostika usullari. Viruslariga umumiy xarakteristika, ularning tasnifi. Laboratoriya tashxisi. Enterol va parenteral viruslar. Laboratoriya diagnostikasi. Vaktsinoprofilaktikasi. OITS va gepatit A, V, S, D, E viruslari. Ularning	6	4	2

		laborator diagnostikasi va profilaktikasi.Qonni bioximiyaviy, immunologik va serologik (virusli gepatit markerlari, IFA) tekshiruvga olish qoidalari. Laboratoriyaga yo`llanma to`ldirish.			
	Jami		60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho;**

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Tarixiy tadqiqotlar natijalarini talablarga mos ravishda xulosalar va tavsiyalar ko'rinishida ifodalay olish; -aholi salomatligi, davolash profilaktika va sanitariya-epidemiologiya muassasalari faoliyatining asosiy ko'rsatkichlarini tahlil qilish, ularni taqqosiy baholash; -aholinisanitariya epidemiologik xotirjamligini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni tashkil qilish; -sog'liqni saqlash va tibbiy-profilaktika yordamning sifatini nazorat qilishni;	Tarixiy tadqiqotlar natijalarini talablarga mos ravishda xulosalar va tavsiyalar ko'rinishida ifodalay olishni bilib oldilar; -aholi salomatligi, davolash profilaktika va sanitariya-epidemiologiya muassasalari faoliyatining asosiy ko'rsatkichlarini tahlil qilish, ularni taqqosiy baholash haqida tushunchaga ega bo'ldilar; -aholinisanitariya epidemiologik xotirjamligini ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni tashkil qilishni bilib oldilar; -sog'liqni saqlash va tibbiy-profilaktika yordamning sifatini nazorat qilish haqida bilimga ega bo'ldilar;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Umumiy gigiyena va ekologiya		
Modul kodi	UGE 1102		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg`uloti: 42-soat	Mustaqil ta`lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Umumiy gigiyena va ekologiya
Modulning maqsadi	O'quvchilarni gigienaning ilmiy asoslari, gigienik tekshirish usullari va sog'lomlashtirish tadbirlarining asosiy printsiplarini o'quvchilar tomonidan o'zlashtirilishi ta'minlash. O'quvchilarga fan va gigienaning asoslari, gigienaning har bir bo'limini asosiy xususiyatlari, eng dolzarb gigienik va ekologik muammolar, o'quvchilar tomonidan gigienik tekshirish usullarini o'zlashtirilishi, o'quvchilarni odam organizmi va atrof muhit bilan o'zaro ta'sirlanish asoslari, gigienik me'yorlashtirish va reglamentlashtirishning asoslari bilan tanishtirish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	O'quvchilar: toksikologik tekshirishlarning metodologik asoslarini bilib oladilar; oziq-ovqat mahsulotlarining to'la sifatligini tekshirishning uslubiy asoslarini aytib beradilar; bolalar va o'smirlarning jismoniy rivojlanishini umumiy va shaxsiy tarzda tekshirish va baholashning metodologik asoslarini bajarib kuradilar; organizmga atrof muhit omillarining organizmga ta'sirini baholash uchun ayrim fiziologik tekshirishlarni bajarib ko'rsatadilar; organizmga meteo-omillarning kompleks ta'sirini tekshirish va baholash usullarini aytib beradilar; jismoniy mehnatni bajarishda organizmning funktsional holatini baholash usullarini bajaradilar; aqliy mehnat bajarganda organizmning funktsional holatini baholash bo'yicha ish olib boradilar.
Modul mazmuni	Modul dasturi ta'lim jarayonining muhim me'yoriy –uslubiy xujjati bo'lib, unda o'quv materiallari ma'ruza, seminar, kollokvium, amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari, o'quv, modulni o'qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish, rasm chizish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan holda qo'llanilishi ko'zda tutiladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infektsion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	-Gigiyena va ekologiya fanining vazifasi - Havo gigiyenasi. - Tuproq gigiyenasi. Aholi yashaydigan joylarni toza-lash. - Suv gigiyenasi. Aholini ichimlik suvi bilan ta'min-lash. - Turar joy gigiyenasi. - Ovqatlanish gigiyenasi. - Shaxsiy gigiyena. Sanitariya maorif ishini tashkil etish. - Mehnat gigiyenasi. Kasbga aloqador kasalliklar. - Bolalar va o'smirlar gigiyenasi. - Davolash va profilaktika muassasalari gigiyenasi. - Ijtimoiy gigiyena. Aholi salomatligining ko'rsatkichlari va statistik tekshirish usullari. - Ekologik tarbiya va ekologik madaniyat.
Ko'nikmalar	atrof muhit omillarini baholash bo'yicha vizual, instrumental, hisoblash va laboratoriya tekshirishlarini bajarish;

	– ob’ektlarni sanitar tekshirish va tavsiflashni; - hona havosining mikroiklim ko`satkichlarini o`lchash va baholash; - insolyatsion tartibni tekshirish va baholash, xonalarning tabiiy va sun’iy yoritilganligini aniqlash; - yopiq xonalar havosining antropogen ifloslanganligini tekshirish va baholash; - laboratoriya tekshirishlari uchun turli manbalardan suv namunalarini olish, suvning fizik va kimyoviy xossalarini aniqlash; - laboratoriya tekshirishlari uchun tuproq namunalarini olish va ularni tekshirishga tayyorlash; - tuproqning fizik-mexanik, kimyoviy xossalarini va gelmentoovoskopik tekshirishni - ishchi muhiti havosidagi fizik va kimyoviy omillarni aniqlash; - gazlamaning asosiy fizikaviy va gigienik xossalarini aniqlash <i>ko`nikmalariga ega bo`ladilar</i>
O`qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Baholash bo'yicha amaldagi tartib asosida
Axborot manbalari	1. Salomova F.I., Iskandarova SH.T., Abdukadirova L.K., Sadullaeva X.A., SHaripova S.A., Axmadaliev N.O., Xasanova M.I. "Gigiena. Tibbiy ekologiya". Darslik. Toshkent. RIO-TMA, 2019y 2. Dushanov B.A., Iskandarova SH.T. Umumiy gigiena. Darslik. – Toshkent. Kitob-jurnal. 2008 y. 3. Ponomareva L.A., Kazakov E.K., Abduqodirova L.K., Tuhtarov B.E., Dravskiy I.K., SHaripova S.A., Sadullaeva X.A. Umumiy gigiena bilan ekologiya. Amaliy mashg'ulotlar uchun o`quv qo'llanma. - Toshkent. Tafakkur-bo'stoni. - 2011. -200 bet.
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, psixrometr, katta termometr, termometr, slaydlar ko'rgazmali qurollar
Tuzuvchilar:	Mirzayeva SH.T. Yunusobod Abu Ali Ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o`qituvchisi</p> <p><b>Razzoqova G.K</b> Yunusobod Abu Ali Ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi yetakchi o`qituvchisi
Taqrizchilar:	Zakirova Z.X. Yunusobod Abu Ali bn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi bosh o`qituvchisi
O`quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O`quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Gigiyena va ekologiya fanining vazifasi	Gigienaning predmeti va vazifalari. Tibbiy ekologiya. Tibbiy ta'lim tizimida gigienaning tutgan o'rni. "Aholi salomatligi" tushunchasi, salomatlik ko'rsatkichlarining yashash sharoitlariga bog'liqligi. Atrof-muhit va ekologik omillar haqida tushuncha. Gigienada qo'llanadigan tekshirish usullari.	4	4	
2	Havo gigiyenasi.	Atmosfera havosining fizikaviy xossalariga gigienik ta'rif. Atmosfera tuzilishi haqida tushuncha. Atmosfera havosining fizikaviy xossalarini biologik va umumsanitar ahamiyati: harorat, namlik, havoning xarakter tezligi, barometrik bosim va havoning elektrlanganlik holati. Havoning kimyoviy tarkibi va biologik xossalariga gigienik ta'rif. Havoning kimyoviy tarkibi, uning tarkibiy qismlarini fiziologik va sanitar ahamiyati. Havo muhitining biologik xossalari va aerogen infektsiyalar to'g'risida tushuncha. Havo muhiti ifloslanishining ekologik ahamiyati. Quyosh radiatsiyasining gigienik ahamiyati. Quyosh radiatsiyasining optik qismiga sifat va miqdoriy ta'rif, uning jadalligiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Infraqizil, ko'rinuvchi va ultrabinafsha nurlarga fizikaviy ta'rif va ularning biologik ahamiyati. Iqlim o'zgarishi	8	6	2
3	Tuproq gigiyenasi. Aholi yashash joylarini tozalashning umumiy asoslari..	Tuproq gigiyenasi. Aholi yashash joylarini tozalashning umumiy asoslari. Aholi yashash joylarini obodonlashtirishning gigienik ahamiyati. SHahar va qishloq aholi yashash joylaridagi turmush sharoitining xususiyatlari va ekologik muammolari. Atrof muhitning omili sifatida tuproq muhitiga umumiy gigienik ta'rif. Tuproqning sanitar va epidemiologik ahamiyati haqida tushuncha. Biogeokimyoviy hududlar to'g'risida tushuncha, uning shakllanishida tuproqning tutgan o'rni. O'zR hududining biogeokimyoviy foni va asosiy endemik kasalliklar, ularni oldini olish tadbirlari. Urbanizatsiyaning ijtimoiy-gigienik muammo ekanligi, zamonaviy bosqichda uning o'ziga xos xususiyatlari. O'zR dagi yirik shaharlaridagi yashash sharoitlariga umumiy gigienik ta'rif. SHahar muhiti to'g'risida tushuncha, aholi salomatligi uchun uning ahamiyati. SHaharlarni rejalashtirish va qurishning gigienik printsiplari. SHahar muhitini yaxshilash bo'yicha tadbirlar. Qishloq aholi	6	6	

		yashash joylaridagi turmushning o'ziga xos xususiyatlari ekologik muammolari, O'zR da bu muammoning o'ziga xosligi, uni hal etish yo'llari.			
4	Suvning salomatlik omili ekanligi. Aholining suv ta'minotini gigienik asoslari.	Suvning fiziologik va gigienik roli, uning epidemiologik ahamiyati. Aholining suv ta'minotini dunyo muammosi ekanligi. O'zR hududidagi suv manbalariga gigienik ta'rif va ekologik muammolar. Suv iste'moli me'yorlari to'g'risida tushuncha. Xo'jalik-ichimlik suv ta'minoti manbalariga bo'lgan umumiy talablar. Ichimlik suvining sifatiga bo'lgan gigienik talablar. Ichimlik suvini sifatini yaxshilash usullariga umumiy ta'rif. Ichimlik suvining sifatini yaxshilashdagi asosiy va yordamchi usullar. Aholining suv ta'minotini tashkil qilishga bo'lgan gigienik talablar.	6	4	2
5	Turar joy gigiyenasi.	Turar joyning gigienik ahamiyati. Turar joy sharoitlarining aholi sog'ligiga ta'siri. Turar joylarga qo'yiladigan gigienik talablar (qurilish, yoritilish, isitilish, shamolatish). Shahar va qishloqlarda turar joylarning qurilishiga qo'yiladigan gigienik talablar. Turar joy binolarining zax tortish sabablari, unga qarshi kurash choralari. Turar joylarni ko'kalamzorlashtirishning ekologik muhitga ta'siri. Aholi yashaydigan joylarning sanitariya tekshiruv sxemasini to'ldirish. O'quv xonasining yoritilishiga gigienik baho berish. Yorug'lik koeffitsienti, tabiiy yorug'lik koeffitsientini aniqlash.	4	4	
6	Ovqatlanish gigiyenasi.	Aholi salomatligi uchun ovqatlanishning ahamiyati. Zamonaviy sharoitda ovqatlanish muammosining o'tkirligini belgilovchi omillar. Oqilona (to'g'ri) ovqatlanish tushunchasi va unga bo'lgan gigienik talablar. Ovqatlanishning fiziologik me'yorlari. Alimantar kasalliklar to'g'risida tushuncha, tasnifi. Ovqatdan zaharlanishlar tushunchasi, tasnifi. Aholining ovqatlanishini gigienik nazoratining mazmuni. Zamonaviy ekologik sharoitlarda ovqatlanishni ratsionallshtirish imkoniyati.	6	4	2
7	Shaxsiy gigiyena. Sanitariya maorifi ishini tashkil etish.	Shaxsiy gigiyena, uning vazifasi, inson salomatligida shaxsiy gigienaning tutgan o'rni. Shaxsiy gigiyena turlari. Cho'milish, chiniqtirish. Kiyimbosh va poyabzal gigiyenasi. Sanitariya-maorifining asosiy vazifasi, usullari. Aholi o'rtasida savol - javob tarzida suxbatlar, uchrashuvlar o'tkazish uchun reja tuzish. Kasalliklarni oldini olish bo'yicha devoriy gazetalar, turli xil bannerlar tayyorlash.	4	2	2
8	Mehnat gigiyenasi. Kasbga aloqador	Texnik taraqqiyot va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar o'zgarishining mehnatga qobiliyatli aholi salomatligi uchun ahamiyati. Mehnat gigiyenasi	4	2	2

	kasalliklar.	haqida tushuncha, uning maqsadi va vazifalari. Ishchilarga tibbiy-profilaktik xizmat ko'rsatish tizimida mehnat gigienasining tutgan o'rni. Ishlab chiqarish muhitidagi biologik omillarga gigienik ta'rif. Ishlab chiqarishga oid zararlar va kasbiy kasalliklar haqida tushuncha. Ishlab chiqarish muhitidagi eng muhim nomuvofiq fizik omillarga gigienik ta'rif (nomuvofiq mikroiklim, shovqin, tebranish). Ishlab chiqarish changlari, changga oid patologiyalarni oldini olish chora-tadbirlari.			
9	Bolalar va o'smirlar gigiyenasi.	Zamonaviy sharoitda O'zR dagi bolalar va o'smirlar kontingentining asosiy salomatlik ko'rsatkichlari va uning uchun tarbiyalash va o'qitish sharoitlarining ahamiyati. Bolalar va o'smirlar gigiyenasi haqida tushuncha, uning maqsadi va vazifalari. Akseleratsiya, uning gigienik ahamiyati, maktabda o'qishga etuklik haqida tushuncha. Bolalar va o'smirlar gigiyenasi sohasidagi DSENM vrachlarining vazifalari.	4	2	2
10	Davolash va profilaktika muassasalari gigiyenasi	Davolash-profilaktika muassasalariga qo'yiladigan gigienik talablar. Shahar va qishloq aholisiga tibbiy xizmat ko'rsatish ni tashkil etish. Tibbiyot xodimining sog'ligiga ta'sir ko'rsatadigan omillar.	4	2	2
11	Ijtimoiy gigiyena. Aholi salomatligining ko'rsatkichlari va statistik tekshirish usullari.	Aholining demografik ko'rsatkichlarida aholi sonining o'zgarishlar ini (tug'ilish, o'lim, ko'chish va hakazo) xisoblab taxlil qilish. Demografik ko'rsatkichlarning bir hamda ko'p yillik natijalarini tuzish. Olingan natijalarga ko'ra aholi o'sishini musbat yoki manfiy tomonga o'zgarishini aniqlash. Kasalliklar haqida xisobot yig'ish va aholiga nisbatan solishtirma ko'rsatkichlarini taqqoslash. Davolash – profilaktika muassasalarida qo'llaniladigan nisbiy darajalar, diagrammalar (ustunli, radial), dinamik qatorlar kabi statistik tekshirish usullari va ularga gigienik baho berish.	6	4	2
12	Ekologik tarbiya va ekologik madaniyat.	Ekologik ta'lim-tarbiya va ekologik madaniyat To'g'ri sida tushuncha. Ekologik ongni shakllantirishning asosiy bosqichlari va mohiyati. Dunyo miqyosida va Respublikamizda tabiatni muhofaza etishni kuchaytirish va tabiat boyliklaridan To'g'ri foydalanishni yaxshilash bo'yicha olib borilayotgan ishlarini o'rganish. O'zbekiston Ekologik harakatini tuzilganligi To'g'ri sida tushuncha. Ekoharakat timsolida atrof tabiiy muxit va inson salomatligining muhofazasi. Sog'lom muhit inson salomatligi shiori.	4	2	2
		Jami	60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
toksikologik tekshirishlarning metodologik asoslarini bilib oladilar; oziq-ovqat mahsulotlarining to'la sifatligini tekshirishning uslubiy asoslarini aytib beradilar; bolalar va o'smirlarning jismoniy rivojlanishini umumiy va shaxsiy tarzda tekshirish va baholashning metodologik asoslarini bajarib kuradilar; organizmga atrof muhit omillarining organizmga ta'sirini baholash uchun ayrim fiziologik tekshirishlarni bajarib ko'rsatadilar: organizmga meteo-omillarning kompleks ta'sirini tekshirish va baholash usularini aytib beradilar; jismoniy mehnatni bajarishda organizmning funktsional holatini baholash usullarini bajaradilar; aqliy mehnat bajarganda organizmning funktsional holatini baholash bo'yicha ish olib boradilar.	toksikologik tekshirishlarning metodologik asoslarini bilib oldilar; oziq-ovqat mahsulotlarining to'la sifatligini tekshirishning uslubiy asoslarini aytib berdilar; bolalar va o'smirlarning jismoniy rivojlanishini umumiy va shaxsiy tarzda tekshirish va baholashning metodologik asoslarini bajarib kurdilar; organizmga atrof muhit omillarining organizmga ta'sirini baholash uchun ayrim fiziologik tekshirishlarni bajarib ko'rsatdilar: organizmga meteo-omillarning kompleks ta'sirini tekshirish va baholash usularini aytib berdilar; jismoniy mehnatni bajarishda organizmning funktsional holatini baholash usullarini bajardilar; aqliy mehnat bajarganda organizmning funktsional holatini baholash bo'yicha ish olib bordilar.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O'RTA MAXSUS PROFFESONAL TA'LIMNING
NAMUNAVIY O'QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta'lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta'lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kod	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari va bioetika		
Modul kod	KFHAB 1202		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg`uloti: 42-soat	Mustaqil ta'lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta'lim tili	Guruhga belgilangan o'qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modulto'liq nomi	Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari va bioetika
Modulning maqsadi	- O'quvchilarni O'zbekiston Respublikasi mehnat va bandlik sohasidagi huquqiy siyosat mohiyatini tushunib yetishga ko'maklashish, mehnat qonunchiligining asosiy tushunchalari va qoidalari bilan tanishtirish. O'quvchida mehnat huquqi haqida mustahkam bilimlar, barqaror ilmiy dunyoqarashni shakllantirish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	- O'quvchi: mehnat huquqiy munosabati darajasida huquqiy muammolarni tahlil qilish va hal qilishni bilib oladi; - mehnat huquqiga oid bo'lgan O'zbekiston Respublikasi qonunchiligining asosiy qoidalarini o'rganadi - O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari, Hukumat qarorlari, boshqa idoraviy normativ huquqiy hujjatlarni yuritishni bilib oladi; - amaliy vazifalarni qonunchilik-me'yoriy hujjatlarni qo'llagan holda hal etish va mehnat huquqi subekti va obyektlarini aniqlashni o'rganadi; - mehnat shartnomasi tuzishni o'zgartirishni va bekor qilish, ish vaqti, dam olish vaqti va yillik mehnat ta'tillirini berishni o'rganadi; - mehnatga haq to'lash, mehnat intizom tushunchasini va mehnat muhofazasini himoya qilishni bilib oladi.
Modul mazmuni	- Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari va bioetika moduli talabalarga zamonaviy fan-texnika yutuqlarining tibbiy amaliyotga keng joriy qilinayotgan sharoitda inson harakatlarini tizimli ravishda tahlil qilish, yangi insonparvarlik va ahloqiy qadriyatlar, tamoyillarni yaratish, odamlar va hayvonlarda o'tkaziladigan biologik, tibbiy tekshiruvlarga nisbatan ahloqiy-huquqiy, ijtimoiy-ma'naviy asoslarni shakllantirish orqali fuqarolarga ko'rsatilayotgan tibbiy yordamni taomillashtirish, amaliyotda yo'l qo'yilayotgan nuqsonlarni bartaraf etishda alohida ahamiyatga ega.
Egallanadigan kompetensiyalar	- Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. - Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	- O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasining asosiy qoidalarini. - Kasbiy faoliyat sohasida huquqiy tartibga solish tushunchasini. - Kasbiy faoliyat jarayonida huquqiy munosabatlarni tartibga soluvchi qonun hujjatlari vaboshqa normativhujjatlarni. - Tibbiyot xodimlarning kasbiy faoliyat sohasidagi huquqlari vamajburiyatlarini. - Mehnat shartnomasini tuzish tartibi va uni tugatish uchun asoslarni. - Fuqarolarni ijtimoiy muhofaza qilishhuquqini. - Xodimning intizomiy va moliyaviy javobgarligitushunchasini. - Ma'muriy huquqbuzarlikning turlari va ma'muriy javobgarlikni. - Buzilgan huquqlarni himoya qilish me'yorlari va nizolarni hal qilishning sud tartib-qoidalarinibilishi. - Nanotibbiyot va nanoetika. - Neyrovizualizatsiya texnologiyalari rivoji va ulardan foydalanishda yuzaga keladigan axloqiy muammolar. – Tibbiyotdaraqamlitexnologiyalaretikasi. Teletibbiyot, teledenteriya

Ko'nikmalar	- Buzilgan huquqlarni himoya qilish me'yorlari vanizolarni hal qilishning sud tartib-qoidalarini zarur huquqiy hujjatlarniqo'llashni. – Fuqarolik, fuqarolik ishlari va mehnat qonunchiligiga muvofiq o'z huquqlarini himoya qilishni. Faoliyati (harakatsizligi) natijalarini va oqibatlarini huquqiy jihatdan tahlil qilish va baholashni mustaqil bajarish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
O'qitishni tashkiliy shakli	- Kunduzgi
Baholash tartibi	- Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	- Inoyatov A. A. O'zbekiston Respublikasining mehnat huquqi. Darslik. "Iqtisod va huquq dunyosi" nashriyot. T.,2012. - Tursunov Yu. Mehnat huquqi . Darslik . T., "MOLIYA", 2015. - Tursunov Yu, Usmanova M, Rahimova Yu. Mehnat huquqi. Darslik. T, TDYuI, 2016. 253-bet - 4. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksiga sharxlar. T.,TDYuI, 2018.
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, videoroliklar, fanga oid adabiyotlar
Tuzuvchilar:	Mamatkulova N.A. Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi
Taqrizchilar:	Z.X Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari va bioetika fani haqida tushuncha	Kasbiy faoliyatning huquqiy asoslari Bioetika tushunchasi. Bioetikani paydo bo'lishi shart sharoitlari. Uning vujudga kelishiga olib kelgan holatlar.	2	2	
2	O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining asosiy qoidalari.	Konsitutsiya –O'zbekiston Respublikasi mehnat huquqining yetakchi manbai sifatida. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyaning ahamiyati. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmonlari, hukumat qarorlari mehnat huquqi manbai sifatida.	4	2	2
3	Kasbiy faoliyat sohasida huquqiy tartibga solish tushunchasini	Kasbiy faoliyat sohasida huquqiy tartibga solish tushunchasi:mehnat huquqlari, ma'muriy huquq bo'yicha tartibga solish.	4	4	
4	Kasbiy faoliyat jarayonida huquqiy munosabatlarni tartibga soluvchi qonun hujjatlari vaboshqa normativhujjatlar	Mehnatga oid huquqiy munosabatlar tushunchasi. Mehnat sohasida jamoat munosabatlarining vujudga kelish asoslari. Mehnatga oid huquqiy munosabatlarning xususiyatlari. Mehnatga oid huquqiy munosabatlarning asosiy belgilari, mazmuni. Mehnatga oid huquqiy munosabatlarning obyekti va subyekti. Mehnatga oid huquqiy munosabatlarni vujudga keltirish, o'zgartirish va bekor qilish asoslari	4	2	2
5	Tibbiyot xodimlarning kasbiy faoliyat sohasidagi huquqlari va majburiyatlar.	Tibbiyot xodimlarning kasbiy faoliyat sohasidagi huquqlari va majburiyatlarifuqarolarning O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi bilan kafolatlangan huquq va erkinliklari. Bemor huquqlari va bu borada etik va huquqiy jihatlarining o'zaro bog'liqligi.	6	4	2
6	Mehnat shartnomasini tuzish tartibi va uni tugatish uchun asoslarni	Mehnat shartnomasiningmazmuni. Mehnat shartnomasining turlari: a) o'rindoshlik bo'yicha ishlar haqidagi mehnat shartnomasi; b) konkurs asosida ishga qabul qilishda tuziladigan mehnat shartnomasi; c) korxona rahbari bilan tuziladigan mehnat shartnomasi; d) kasanachilar (uy xodimlari) bilan tuziladigan mehnat shartnomasi; e) haqi to'lanadigan jamoat ishlariga qabul qilish. f) korxonalar uchun belgilangan minimal ish joylari (kvota) hisobidan ishga qabul qilish..	6	4	2

7	Fuqarolarni ijtimoiy muhofaza qilish huquqini	Fuqarolarni ish bilan ta'minlanish konstitutsiyaviy huquqlari va uning kafolatlari. O'zbekiston Respublikasida majburiy mehnatning hamda mehnat sohasida kamsitishning ta'qiqlanishi, O'zbekiston Respublikasining "Aholini ish bilan ta'minlash to'g'risida"gi Qonuni va aholini ishga joylashtirishning asosiy tamoyillari. Ishga joylashtiruvchi organlar, ularning vazifalari, huquqiy statusi. Fuqarolarni ish axtaruvchi (qidiruvchi) sifatida ro'yxatga olish tartibi. Ishsiz shaxs va uning huquqiy maqomi.	6	4	2
8	Xodimning intizomiy va moliyaviy javobgarligi tushunchasini.	Xodim va ish beruvchining asosiy burchlari. Mehnat uchun rag'batlantirish. Intizomiy nojo'ya harakat va uni tashkilotuvchi elementlar. Mehnat intizomini buzganlik uchun boshqa huquqiy jazo choralari	6	4	2
9	Ma'muriy huquqbuzarlikning turlari va ma'muriy javobgarlik	Ma'muriy huquqbuzarlik tushunchasi va uning turlari. Ma'muriy huquqbuzarlik huquqbuzarlikning bir turi. Ma'muriy huquqbuzarlik jinoyatdan ijtimoiy xavflilik darajasiga qarab farqlanishi	6	4	2
10	Buzilgan huquqlarni himoya qilish me'yorlari va nizolarni hal qilishning sud tartib qoidalarini bilishi	Moddiy javobgarlik turlari. Xodimning cheklangan moddiy javobgarligi chegarasi. Xodimning moddiy javobgarligini istisno etuvchi holatlar. Zararni undirish tartibi. Zararni sud tomonidan undirilishi. Korxonaga uning rahbari tomonidan etkazilgan zararning to'lanishi. Zararni undirish haqidagi qaror ustidan shikoyat qilish huquqi	4	2	2
11	Nanotibbiyot va nanoetika.	Nanotibbiyot tushunchasi mohiyati. Nanomeditsina asosida diagnostika, monitoring, davolash, reabilitatsiya, kasalliklar profilaktikasi, salomatlikni mustahkamlash va yaxshilash va h.k., Amaliy nanotibbiy ishlanma va texnologiyalarning ahloqiy muammolari. Nanotexnologiyalarning xavfsizligi muammosi va nazorat Ekologik xavfsizlik. Adolatlilik. Axborot xavfsizligi	6	4	2
12	Neyrovizualizatsiya texnologiyalari rivoji va ularidan foydalanishda yuzaga keladigan axloqiy muammolar	Kompyuter, diffuz-optik, magnit-rezonans tomografiyalari va boshqa texnikalar. Neyroimijindan notibbiy maqsadlarda foydalanish imkoniyatlari. Mentalenxamsment. Miya biokimyosini kashf etish va unga ta'sir qilish vositalarini rivojlantirishning ijtimoiy, madaniy, siyosiy va boshqa oqibatlari.	2	2	
13	Tibbiyotda raqamli texnologiyalar etikasi	Raqamli texnologiyalarni tibbiyotga kirib kelishi va bioetik printsiplarga ta'siri. Tibbiyot texnologizatsiyasi. Biotibbiy ma'lumotlar va raqamli tibbiyotda katta ma'lumotlar. Tibbiyotda raqamli texnologiyalar ahloqiy va huquqiy	2	2	

		muammolar. Teletibbiyot, teledenteriya.			
14	Tele tibbiyot, teledenteriya	Teletibbiyot, teledenteriya.	2	2	
Jami			60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho;**

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
O'quvchi: – mehnat huquqiy munosabati darajasida huquqiy muammolarni tahlil qilish va hal qilishni bilib oladi; – mehnat huquqiga oid bo'lgan O'zbekiston Respublikasi qonunchiligining asosiy qoidalarini o'rganadi – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari, Hukumat qarorlari, boshqa idoraviy normativ huquqiy hujjatlarni yuritishni bilib oladi; – amaliy vazifalarni qonunchilik-me'yoriy hujjatlarni qo'llagan holda hal etish va mehnat huquqi subekti va obyektlarini aniqlashni o'rganadi; – mehnat shartnomasi tuzishni o'zgartirishni va bekor qilish, ish vaqti, dam olish vaqti va yillik mehnat ta'tillirini berishni o'rganadi; – mehnatga haq to'lash, mehnat intizom tushunchasini va mehnat muhofazasini himoya qilishni bilib oladi.	O'quvchi: – mehnat huquqiy munosabati darajasida huquqiy muammolarni tahlil qilish va hal qilishni bilib oldilar; – mehnat huquqiga oid bo'lgan O'zbekiston Respublikasi qonunchiligining asosiy qoidalarini o'rganib oldilar; – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmonlari, Hukumat qarorlari, boshqa idoraviy normativ huquqiy hujjatlarni yuritish haqida bilimga ega bo'ldilar; – amaliy vazifalarni qonunchilik-me'yoriy hujjatlarni qo'llagan holda hal etish va mehnat huquqi subekti va obyektlarini aniqlashni o'rganib oldilar; – mehnat shartnomasi tuzishni o'zgartirishni va bekor qilish, ish vaqti, dam olish vaqti va yillik mehnat ta'tillirini berish haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – mehnatga haq to'lash, mehnat intizom tushunchasini va mehnat muhofazasini himoya qilishni bilib oldilar;

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Davolash ishi		
Modul nomi	Hamshiralik ishi		
Modul kodi	HI 123408		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 240-soat	Auditoriya mashg`uloti: 168-soat	Mustaqil ta`lim: 72-soat
ECTS-kreditlar miqdori	8		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Hamshiralik
Modulning maqsadi	O'quvchiilarda aholisalomatligini saqlash va mustahkamlash uchun, aholiasida tibbiy saviyani oshirish, profilaktik ishlarini olib borish, kasalliklarda parvarishlashning yangicha zamonaviy modellarini ishlab chi'ish, hamda hamshiralik jarayoni orqali bemorning ehtiyojlarini qondirish, turli yoshdagi bemorlarni parvarish qilishni, kasb etikasi va deontologik tamoyillarni, bemor hamda kasalhona hodimlarining shahsiy gigiena qoidalari haqidagi bilim, ko'nikma va malakani shakllantirishdir.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Modul yakunida O'quvchi tasavvurga ega bo'lishi kerak: - hamshiralik ishi fanining rivojlanish tarihi, - O'zbekistonda hamshiralik ishi kasbidagi yangiliklar, - hamshiralik ishining istiqbollari, - bioztika aspektlari, - Halqaro hamshiralalar ahlo'i kodeksi, - parvarishning yangicha zamonaviy modellari, - Halqaro hamshiralalar kengashi va uning vazifasi, - Florens Naytingeyl nazariyasi, - Verjiniya Xenderson nazariyasi, - aholi o'rtasida profilaktik chora tadbirlar, - aholio'rtasida salomatlikni mustaxkamlovchi chora tadbirlar, - sanitar oqartiruv ishlari va ularni olib borish usullari to'g'risida
Modul mazmuni	hamshiralik ishi moduli bo'lajak mutahassisni tayyorlashning ilk bosqichidan o'quvchiilarga kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishni boshlaydi, o'quvchiilar tomonidan bemor bilan bo'layotgan muammolarni aniqtasavvur qila olish, muloqot qilish, tibbiyot muassasalarida o'zini tutish, bemorlarni parvarish qilishni o'rgatadi.
Egallanadigan kompetensiyalar	- Insonxayotifaoliyatiningturliyoshlardavrlaridaasosiyqonuniyatlari, odamorganizmidagifiziologikvapatologikjarayonlarvaularnihayottarzigat a'sirinibilish. - Infeksionhavfsizliknita'minlash (sanitar-gigienikvaepidemiyaqarshitartib, aseptikavaantiseptikaqoidalariqariyoqilish).
Bilimlar	Modul yakunida O'quvchi tasavvurga ega bo'lishi kerak: - hamshiralik ishi fanining rivojlanish tarihi, - O'zbekistonda hamshiralik ishi kasbidagi yangiliklar, - hamshiralik ishining istiqbollari, - bioztika aspektlari, - Halqaro hamshiralalar ahlo'i kodeksi, - parvarishning yangicha zamonaviy modellari, - Halqaro hamshiralalar kengashi va uning vazifasi, - Florens Naytingeyl nazariyasi, - Verjiniya Xenderson nazariyasi, - aholi o'rtasida profilaktik chora tadbirlar, - aholio'rtasida salomatlikni mustaxkamlovchi chora tadbirlar, - sanitar oqartiruv ishlari va ularni olib borish usullari to'g'risida O'quvchi bilishi shart: - Bemorning ahvolini baholash, - hamshiralik jarayonini beshta bosqichini qo'llash, - hamshiralik kasallik tarhini yuritish,

	– hamshiralik bayonnomasini to'ldirish, – bemorning salomatligini baholash, hamshiralik tashhisini qo'yish, – bemorning mavjud muammosi, dolzarb muammosi, potentsial muammosi, bemorning ehtiyojlarini aniqlash va parvarish rejasini tuzish O'quvchii bajara olishi lozim: – bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv tekshirish usullarini o'tkazish, – tibbiy hujjatlarni yuritish; – 3 – minutlik fizikal baholash, – 15 minutlik fizikal baholash, – birlamchi hamshiralik ko'ruvi, – ikkilamchi hamshiralik ko'ruvi O'quvchii quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim: – Birlamchi tibbiy muolajalarni o'tkazishni (termometriya, antropometriya, nafas olish soni, yurak urish sonini aniqlash, arterial qon bosimini o'lchash) – turli sinamalar qo'yish, – Dori vositalarini yuborish yo'llari va davo muolajalarini – Og'ir bemorlarni parvarish va transportirovka qilishni. – 5. bemorni invaziv va noinvaziv tekshiruvlarga tayyorlash.
Ko'nikmalar	O'quvchii bajara olishi lozim: – bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv tekshirish usullarini o'tkazish, – tibbiy hujjatlarni yuritish; – 3 – minutlik fizikal baholash, – 15 minutlik fizikal baholash, – birlamchi hamshiralik ko'ruvi, – ikkilamchi hamshiralik ko'ruvi O'quvchii quyidagi ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim: – Birlamchi tibbiy muolajalarni o'tkazishni (termometriya, antropometriya, nafas olish soni, yurak urish sonini aniqlash, arterial qon bosimini o'lchash) – turli sinamalar qo'yish, – Dori vositalarini yuborish yo'llari va davo muolajalarini – Og'ir bemorlarni parvarish va transportirovka qilishni. 5. bemorni invaziv va noinvaziv tekshiruvlarga tayyorlash.
O'qitishni tashkiliy shakli	- Kunduzgi
Baholash tartibi	- Joriybaholashtartibigaasoslanib
Axborot manbalari	- Zokirova K.O', Toxtamatova D.O' «Hamshiralik ishi asoslari». Toshkent, 2012 - Tolkachyova O.V., Zinkovskaya I.V. «Основы сестринского дела». Toshkent, CHO'lpon nashriyoti, 2009 - Inomov K.S. «Hamshiralik ishi asoslari». Toshkent, O'zbekiston milliy nashriyoti, 2007 - D.M.Sabirov, A.Z.Gazizov «SHoshilinch holatlar» Farg'ona, «Farg'ona nashriyoti», 2005 yil. - Nazirov F.G. «Bemorlarni uyda va shifoxonada parvarish qilish». Toshkent, Abu Ali ibn Sino nashriyoti, 2003 - Umarova T.YU. «Hamshiralik ishi». Toshkent, 2003 - Fozilbekova M.A. «Hamshiralik ishi nazariyasi asoslari». Toshkent, 2003
Ta'lim jarayonitavsiya etilgan digan jihozlar	- Elektron doska, video rolliklar, ko'rgazmali qurollar, mulajlar, bir martalik shpristlar, insuzion nasos uchun nasoslar tana bo'shliqlariga suyuqlik yuboradigan shpristlar, drinaj uchun buyurilgan shpristlar, tanometr, termometr, grelkalar, paxta, spirt, bir martalik qo'lqoplar.
Tuzuvchilar:	Z.X.Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sinonomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi G.A.Usmanova Yunusobod Abu Ali ibn Sinonomidagi Jamoat salomatligi texnikumi katta o'qituvchisi

Taqrizchilar:	SH.T. Mirzayeva Yunusobod Abu Ali ibn Sinonomidagi Jamoatsalomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Hamshiralik ishi faniga kirish. Hamshiralik ishining tarixi va rivojlanishi.	Hamshiralik ishining ta'rifi. Hamshiralik ishining tarixi va rivojlanishi.. Rossiyada hamshiralik ishi asoschilari. F.Naytingeylgacha bo'lgan davrda hamshiralik ishi. F.Naytingeyl va V.Xendersonning zamonaviy hamshiralik ishida ko'rsatgan xizmatlari. O'zbekiston tomonidan F.Naytingeyl medaliga sazovor bo'lgan hamshiralalar. XX asrdan boshlab hamshiralik ishi. O'zbekistonda hamshiralik ishining rivojlanishi. "Hamshiralik ishi" fanining o'rni va Jahon Sog'liqni Saqlash tashkiloti, Qizil Xoch va Qizil Yarim Oy tashkilotlarining tarixi va asosiy vazifalari.	3	2	1
2	O'zbekistonda sog'liqni saqlash va hamshiralik ta'limi tizimidagi islohotlar.	Hamshiralik ta'limi tizimidagi tendensiyalar: kasbiy ta'lim, hamshiralarni tayyorlash bo'yicha kasb - xunar kollejlari (texnikum) va oliy o'quv yurtlarining ochilishi (OMH), hamshiralalar uchun magistratura va magistraturadan keyingi ta'lim. Hamshiralik ta'limini takomillashtirish. Hamshiralik ishi bo'yicha xalqaro standartlarni tadbiq etish. Informationsion va innavatsion texnologiyalarni tadbiq etish.O'zbekiston Respublikasining sog'liqni saqlash tizimi va siyosati: bepul, pullik, aralash va bosqichma bosqich pullik tibbiy xizmat tizimiga o'tish masalalari, afzal va kamchiliklari . Hamshiralik ishi masalalari bilan shug'ullanuvchi davlat muassasalarining faoliyati.Hamshiralik ishining kasbiy standartlari. O'zbekiston hamshiralalar assotsiatsiyasining tuzilishi va asosiy ish faoliyati. Xalqaro hamshiralalar	3	2	2

		assotsiatsiyasi. Jahon Sog‘liqni saqlash tashkiloti. Hamshiralik ta’limi, davlat atesstatsiyasi, litsenziyalashtirish.Ozbekistonda hamshiralalar akademiyasini tashkil etilishi Oilaviy poliklinikalarda patronaj hamshira va doyasining vazifalari. Davriy tibbiy ko‘riklarga aholini jalb qilish.Mahalla faollari va boshqa tashkilotlar bilan ishlash.			
3	Hamshiralik ishi va salomatlik.	Salomatlik haqida tushuncha. Salomatlik bilan bog‘liq bo‘lgan asosiy konsepsiyalarni haqida tushunish: salomatlik, betoblik, kasallik, xotirjamlik. Salomatlikka ta’sir etuvchi omillar. Salomatlik tushunchasiga berilgan turli ta’riflar. JSST bo‘yicha “Calomatlik” ning ta’rifi.O‘zbekiston axolisining salomatlik xolati xususiyatlari.Salomatlikka bog‘liq holda hamshiralik parvarishining roli. Aholi salomatligini himoya qilish va qo‘llab-quvvatlashda patronaj hamshira va doyasining roli. Aholi o‘rtasida sog‘lom turmush tarzini targ‘ibot qilish. Aholi sog‘lig‘ini saqlash borasidagi muammolarni ijobiy xal etishda patronaj hamshira va doya xizmatini tubdan o‘zgartirish chora tadbirlari.Inson - hamshiralik ishining ob’ekti. Inson hayoti davomidagi jarayon. Insondagi mavjud bo‘lgan jismoniy, ruhiy, ijtimoiy, ma’naviy va madaniy aspektlar. Insonning asosiy ehtiyojlari. V.Xenderson bo‘yicha asosiy insoniy ehtiyojlar. Insonning o‘sinh va rivojlanish jarayoni. Insonning tashqi muxit bilan o‘zaro bog‘liqligi	4	2	2
4	Hamshiralik ishining ahloqiy asoslari va deontologiyasi.	Hamshiralik ishining ahloqiy asoslari. Etika va bioetika haqida tushuncha. Etika va qonun. Etika tamoyillari. Hamshiralik kasbi va etika. Xamshira faoliyatida bajarilishi shart bo‘lgan harakatlar. Hamshiraning etik kodeksi haqida tushuncha. Halqaro hamshiralalar assotsiatsiyasi kodeksining roli. O‘zbekistonda hamshiralarning etik kodekslari. Muammolarni echish bosqichlari. Hamshiralik ishida uchraydigan hamshira xillariga ta’rif berish va muammolarni misollar yordamida hal qilish va echish. Hamshiralarni qo‘llab quvvatlash tizimi. Deontologiya haqida tushuncha. Hamshira va bemor munosibatlari	3	2	1

5	Hamshiralik ishida muloqot.	Muloqot haqida tushuncha. Muloqot turlari, darajasi va vositasi. Muloqotga ta'sir etuvchi omillar. O'zb Res SSV 24.03.2022 yil № 88-sonli buyrug'i Tibbiyot hodimlarining odob axloq normalari Hamshiralik ishida muloqot olib borish ko'nikmalari: ob'ektni tushunish omillari, diqqat bilan eshita bilishning asosiy tamoillari. Bemorlar guruxlarida uchraydigan o'ziga xos xususiyatini xisobga olgan xolatda muloqot ko'nikmalarini xosil qilish. Oilada o'rta tabbiyot xodimlari shahslar aro muloqot ko'nikmalarini to'g'ri yo'lga qo'yishi, oilaning sanitariya xolati va oila a'zolarini tibbiy madaniyatini oshirish bo'yicha olib boriladigan ishlar	3	2	1
6	Davolash profilaktika muassasalari (DPM) ning asosiy turlar va tibbiy hujjatlarni yuritish tartibi.	Davolash profilaktika muassasalari (DPM)ning asosiy turlari. Davolash profilaktika muassasalarida yuritiladigan asosiy hujjatlar. DPMning turli bo'limlarida o'rta tibbiy hodimlari faoliyatining asosiy yo'nalishlari. Jamiyat sog'ligining asosiy tibbiy-demografik va boshqa ko'rsatkichlari. Hamshiralik ishi masalalari bilan shug'ullanuvchi davlat tashkiliy tuzilmalari. Hamshiralik ishining huquqiy va yuridik bazasi. Tibbiy statistika haqida tushuncha. Aholi salomatligining demografik ko'rsatkichlari: tug'ilish, o'rtacha umr ko'rish, kasallanish va o'lim ko'rsatkichlari."O'zb Res SSV 31.12. 2020 yil № 363 sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan tibbiy hujjatlarni yuritishni o'rganadilar O'zb Res SSV 17.01.2022 yil № 16 sonli buyrug'i tibbiy hujjatlarni shakllarining nomi, raqami va saqlash. Davolash profilaktika muassasalarida yuritiladigan asosiy hujjatlarni yuritish. Kasallik tarixini pasport qismini va ambulator kartani to'ldirish. Bemorni shifoxonaga qabul qilish va kasallik tarixining titul varaqasini to'ldirish va antropometriya o'tkazish. Bemorni "Bemorni qabul qilish va yotishdan bosh tortish hisobi jaridasi"da ro'yxatdan o'tkazish va "SHifoxonadan chiqqan bemor statistik xaritasi"ni to'ldirish. YUqumli kasallik haqida shoshilinch habarnoma to'ldirish. DPM da yuritiladigan boshqa tibbiy hujjatlarni to'ldirish. QVP va OP patronaj doyasining vazifalari. Patronaj doyasining tibbiy hujjatlari va ularni yuritilishi.	8	6	2
7	Infeksiya nazorati va infeksion xavfsizlik Dezinfeksiya konsepsiyasi	Infeksiya haqida tushuncha. Infeksiyaning tarqalish yo'llari. Kasalxona ichki infeksiyasi haqida tushunchalar. SanPin 03.42.17. buyrug'i bilan tanishish. Infeksiyaga qarshi asosiy negizlar, «infeksiyadan saqlanish choralari standarti». Davolash va profilaktika	7	4	3

		muassasalarida sanitariya va epidemiyaga qarshi chora tadbirlar bo'yicha amaldagi asosiy buyruqlar Dezinfeksiya haqida tushuncha. Zamonaviy dezinfeksiyalovchi vositalar bilan ishlaganda texnika xavfsizligi. SHifoxona infeksiyani oldini olish bo'yicha umumiy vaziyat. SHifoxona xonalarning va asbob-anjomlarning dezinfeksiya usullari. Infeksiya nuqtai nazaridan hamshiraning profilaktik chora tadbirlar bilan ishlash xususiyatlari. Infeksiya yuqishini oldini olish maqsadida hamshira salomatligini saqlash choralari. OIV/OITS va koronavirusni oldini olish chora tadbirlar bo'yicha maxsus qo'llanma. Qo'lni gigienik yuvish. Kundalik, operatsiyadan oldin, Spasokukotskiy Kochergin bo'yicha qo'lni yuqumsizlantirish. Himoyalovchi kiyimni qo'llash va xalat kiyish. Infeksion kasalliklarga qarshi sanitar chora tadbirlar o'tkazish. OIV/OITSga, gepatitga, sil va koronavirusga qarshi ko'riladigan chora-tadbirlar. Texnika xavfsizlik qoidasiga rioya qilgan xolda dezinfeksiyalovchi vositalarni tayyorlash.			
8	Infeksiya nazorati va infeksiyon xavfsizlik Sterilizatsiya konsepsiyasi	Sterilizatsiya haqida tushuncha. Sterilizatsiya usullari. Sterilizatsiyani foydali o'tkazishning asosiy qoidalari. Asseptika va antiseptika haqida tushuncha. Bog'lov ashyolari turlari va zararsizlantirish usullari. Sterilizatsiyaga oid SSV tomonidan chiqarilgan amaldagi yangi buyruqlar bilan tanishtirib borish. Sterilizatsiyadan oldingi tozalash bosqichlarini o'tkazish. bemorlarning parvarish buyumlarini zararsizlantirish, infeksiyon kasallik bilan kasallangan bemorlarning parvarish buyumlarini zararsizlantirish. Hamshiraning yuqumli kasallik bilan kasallanmasligi uchun xalatni yuqumsizlantirish. OIV/OITS va koronavirusni oldini olish chora tadbirlar bo'yicha maxsus qo'llanma tayyorlash. Qaynatish yo'li bilan dezinfeksiyalash, parvarish buyumlarini dezinfeksiya qilish, aseptika qoidasiga rioya qilgan xolda steril ashyolar bilan ishlash. Steril ashyolar bilan ishlash usullari. Bog'lov ashyolarini tayyorlash. Muolaja uchun steril bog'lov ashyolari va steril stolni tayyorlash. Tibbiy qoldiqlarni yo'q qilish usullari	7	5	3
9	Tana biomexanikasi va bemorning xavfsizligini ta'minlash.	Tana biomexanikasi haqida tushuncha. Tana biomexanikasi, tuzilishi va asosiy tamoyillari. Jismoniy faollikning ahamiyati va yordam ko'rsatish usullari. Inson uchun jismoniy faollikning zarurligi va uning salomatlikka ta'siri. Tana vaziyati haqida tushuncha. Faol, sust va majburiy holat. Tananing fiziologik to'g'ri holati haqida tushuncha.	8	6	2

		Asosiy tana holatlari (chalqancha, yonboshlab yotgan, o'tirgan, turgan). Maxsus tana holatlari (Fauler, Sims va Trendelburg holatlari).Tana xolatini va vaziyatini o'zgartirish, maqsadi va ahamiyati. Tana xolatini o'zgartirmaslik oqibatida yuzaga keladigan buzilishlar. Bemor tanasini Fauler , Sims va Trendelburg holatiga keltirish. Bemorni transportirovka (tashish) qilish uchun sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemor holatiga mos keladigan transportirovka usulini tanlash. YUrishda yordam ko'rsatish. Nogironlar aravachasini va zambilli aravachalarni qo'llashda yordam ko'rsatishUy sharoitida hamshiralik parvarishini to'g'ri amalga oshirishda patronaj xamshira va doyasining maslaxatlari			
10	Bemorning shaxsiy gigienasi.	Tozalikning fiziologik, psixologik va ijtimoiy ahamiyati. Terining tuzilishi va funksiyalari, tana tozaligining mohiyati.Tozalikni saqlashga ko'maklashish. Dush va vanna qabul qilish va butun tanani artishda ko'maklashish. Har bir tana qismini tozaligini saqlashga ko'maklashish. Yotoq yaralarning paydo bo'lish sabablari va ularni oldini olish chora tadbirlari. Yotoq yaralarni baholash (Norton, Breyden va Vaterlou shkalasi bo'yicha). Yotoq yaralarining parvarishi.Davolanish muhiti va uning ahamiyati. Davolanish muhiti haqida tushuncha va uning tarkibiy omillari. o'rin bosh oqliklarni tayyorlash. Bemorning xolatini inobatga olgan xolda oqliklar va ichki kiyimni almashtirish usullai oqliklar va ichki kiyimni almashtirish uchun sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemorning xolatini inobatga olgan xolda oqliklar va ichki kiyimni almashtirish usullari.	12	10	2
11	Bemorlarni ovqatlantirish .	Salomatlik va ovqatlanish. Ratsional ovqatlanish haqida tushuncha Oziqlanish va ovqatlanish tartibi. Ovqatni sezish (ko'rinishi, hidi, ta'mi, harorati, tegib ko'rish). Ishtaha, ta'm, ta'b.Ovqatning hazm bo'lishi va singishi mexanizmi haqida tushuncha. Davolovchi shifobaxsh oziqa turlari haqida tushuncha.Uy sharoitida ratsional ovqatlanish bo'yicha oilani fiziologik imkoniyatini o'rganish va xomilador ayolga potranaj doyasining maslahatlari Bemor (xomilador)ni ovqatlantirish uchun sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemorni ovqatlantirishda kerak bo'lgan hujjatlarni to'ldirish (porsionnik va taomnoma). Bemorning xolatini inobatga olgan xolda me'da zondi, gastrastoma va parenteral ovqatlanishda yordam ko'rsatish. Bemorga maxsus moslamalar yordamida (qoshiq va	8	6	2

		choynaksimon idish)ovqatni qabul qilishda yordam ko'rsatish. Mustaqil ravishda ovqatlana olmaydigan bemorga yordam ko'rsatish.			
12	Bemorlarni fiziologik chiqaruvlari.	Fiziologik chiqaruvlarning fiziologik, psixologik va ijtimoiy ahamiyati. Siydik va axlat ajralish fiziologiyasi va mexanizmi. Fiziologik chiqaruvlarni baholash. Fiziologik chiqaruvlarni amalga oshirish uchun sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemorga mos keladigan tuvak va siydikdonni qo'llash, kerakli yordamni ko'rsatish. Tagliklarni almashtirish. Bemor tagini yuvish. Patronaj doyasining parvarishga muhtoj insonlarda uy sharoitida fiziologik chiqaruvlarini bajarish usullarini oila a'zolariga o'rgatish.	8	6	2
13	Bemorlarning funksional holatini baholash Umumiy salomatlikni baholash.	Salomatlik darajasini baholash haqida tushuncha. Fizikal tekshiruv usuli. Salomatlik darajasini baholash strukturasi. Salomatlik darajasini baholashga ta'sir etuvchi omillar. Salomatlik darajasini baholash maqsadi. Norma va patologiyani aniqlash. Salomatlik darajasini baholashning tayanch ko'nikmalari. Bemordan so'rab – surishtirish (intervyu) orqali ma'lumot yig'ish. Bemorni ko'rikdan o'tkazish orqali baholash. Bemorni paypaslab, dukillatib ko'rish, eshitib ko'rish orqali baholash. Organizm ahvolini umumiy kuzatish maqsadi. Sistematik ravishda organizmning umumiy salomatlik xolatini kuzatish. Organizmning umumiy salomatlik xolatini kuzatish zarurligi. Skrining (tezkor vaziyatda tekshirish). Umumiy salomatlikni baholash uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Umumiy salomatlik darajasini baholash. Baholash varaqasi yordamida so'rab-surishtirish. Bemor (xomilador) bo'yi, vaznini, bosh, ko'krak va qorin aylanasi o'lchash; Bemorning boshdan-oyoq fizikal tekshiruvi.	7	4	3
14	Bemorlarning funksional holatini baholash Hayot uchun zarur ko'rsatkichlarni baholash	Hayot uchun zarur bo'lgan ko'rsatkichlar haqida tushuncha. Hayot uchun zarur bo'lgan ko'rsatkichlarning mexanizmi. Hayot uchun zarur bo'lgan ko'rsatkichlarni aniqlash maqsadi va ahamiyati. Hayot uchun zarur ko'rsatkichlarni baholash uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Hayot uchun zarur ko'rsatkichlarni aniqlash va baholash. Bemor (xomilador) tana harorati o'lchash joylari va isitma davrlarida bemor parvarishi, tomir urishi, nafas faoliyatini, qon bosimini o'lchash, suv balansini aniqlash va baholash. Pulsioksimetrdan to'g'ri foydalanish Saturatsiyani nazorat qilib borish.	13	10	3

15	Teri , limfa tizimini baholash	Teri tuzilishi va funksiyasi, teridagi patologik o'zgarishlarning asosiy kuzatuv qoidalari. Limfa tizimining tuzilishi va funksiyasi, limfa tizimi patologik o'zgarishlarning asosiy kuzatuv qoidalari Teri va limfa tizimini baholash uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Teri va limfa tizimini kuzatish va baholash. Butun tanani, soch va tirnoqlarni ko'rikdan o'tkazish va paypaslash, teridagi toshma turlarini aniqlash, limfa tugunlarini paypaslash, og'iz bo'shlig'ini ko'rikdan o'tkazish, kuzatuv natijalari bo'yicha baholash va yozuvlarni yuritish.	8	6	2
16	Sezgi harakat qilish va skelet tizimini baholash	Kundalik hayot tarzidagi va ruxiy o'zgarishlar. Sezgi qabul qilish va harakatlanish tizimi tuzilishi va funksiyasi, sezgi va harakatlanish funksiyalarining o'zgarishlarida kuzatiladigan asosiy simptomlari. Sezgi, harakatlanish va suyak-mushak tizimini baholash uchun bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash, sezgi funksiyasining buzilishlarida kuzatiladigan asosiy simptomlarni kuzatish va so'rab-surishtirish. Es-xush darajasini baholash va kuzatuv natijalari bo'yicha va yozuvlarni yuritish.	8	6	2
17	Nafas olish a'zolari tizimini baholash.	Nafas olish a'zolari tizimi tuzilishi va funksiyasi. Ko'krak qafasini bo'limlarga bo'lish. Nafas olish a'zolari tizimining buzilishlarida kuzatiladigan asosiy simptomlar. Nafas olishning qiyinlashuvi, yo'tal, balg'amajralishi, qonli balg'am va qon tuflash, ko'krakda og'riq, ruhiy o'zgarishlar Nafas olish a'zolari tizimini baholash uchun bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Nafas olish funksiyasini baholash uchun so'rab – surishtirish, ma'lumot yig'ish, paypaslash, dukillatish va eshitish. Nafas sonlarini sanash, nafas harakatlarini kuzatib borish va o'pkaning tiriklik sig'imini aniqlash. Pulsioxsimetrdan to'g'ri foydalanish Saturatsiyani nazorat qilib borish. Patologik nafas turlarini aniqlash. Nafas olish funksiyasi buzilishlarida kuzatiladigan asosiy simptomlarni kuzatish va baholash.	8	6	2
18	Qon aylanish a'zolari tizimini baholash.	Qon aylanish a'zolari tizimi tuzilishi va funksiyasi. Qon aylanish a'zolari tizimining buzilishlarida kuzatiladigan simptomlar. Ko'krakda og'riq, yurakning tez urushi, shish, ko'karish, ruhiy o'zgarish, kundalik hayotda o'zgarish. Elektrokardiografiya. YUrakning o'tkazuvchanlik tizimi va elektrokardiogramma tishchalarining ahamiyati. Qon aylanish a'zolari tizimini baholashda bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Puls, arterial bosimni aniqlashva baxolash . Qon aylanish a'zolari tizimini kuzatish. Intervyu, ko'rik, so'rab-surishtirish,	8	6	2

		ma'lumot yig'ish, paypaslash, dukillatish, eshitish, kuzatuv natijalari bo'yicha baholash va yozuvlarda qayd qilish. Monitor yordamida elektrokardiogramma va elektrodnlarni joylashtirish uslubi.			
19	Ovqat hazm qilish a'zolari tizimini baholash	Ovqat hazm qilish a'zolari anatomiyasi va fiziologiyasi. Kuzatuv olib borishda qorin sohasini bo'limlarga bo'lish. Ovqat hazm qilish a'zolari tizimi faoliyati, kuzatiladigan asosiy simptomlarni kuzatish va baholash. Anoreksiya va bulimiya, ta'm bilishning buzilishi, jig'ildon qaynashi, ko'ngil aynash va qusish, qorinda og'riq, yutinishning buzilishi, qon qusish, melena, qabziyat, ich ketish, meteorizm, kundalik xayotdagi va ruhiy o'zgarishlar Ovqat hazm qilish a'zolari tizimini baholashda bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Ovqat hazm qilish a'zolari tizimini buzilganda bemorlarni so'rab – surishtirish, ma'lumot yig'ish, paypaslash, dukillatish va eshitish. Ovqat hazm qilish a'zolari tizimining buzilishlarida kuzatiladigan asosiy simptomlarni baholash. Ko'rik, auskultatsiya, palpatsiya, perkussiya, qorinda bosuvchi og'riq, shish, teri sezuvchanligining oshishini baholash.	8	6	2
20	Kirish. Hamshiralik jarayoni. Hamshiralik jarayonining o'tkazish usullari	Hamshiralik jarayonining axamiyati va maqsadi. Hamshiralik jarayoni ta'rifi. Hamshiralik jarayonining rivojlanish tarixi. Hamshiralik jarayonini yuritishda tayanch prinsiplar. Hamshiralik jarayoni bosqichlari. Muammoli masala asosida hamshiralik jarayonini yuritish: taxlil, parvarish bo'yicha muammoni aniqlash. V. Xendersonning 14ta asosiy ehtiyojlariga asoslangan holda parvarish uchun zarur bo'lgan kerakli ma'lumotni yig'ish va ular asosida taxlil qilish. Bog'liqlik tizimi asosida zarur ma'lumotlarni bir-biri bilan o'zaro bog'liqligini aniqlash. Hamshiralik jarayonini taxlil qilish, parvarish rejasini tuzish, amalga oshirish, natijani baholash. Misollar bilan ishlash. Muammoli masala asosida hamshiralik jarayonini yuritish; guruhlarda muammoli masalani hal qilish; guruhlarda hamshiralik jarayonini taxlil qilish, parvarish rejasini tuzish, amalga oshirish, natijani baholash; guruhda namoyish o'tkazish	8	6	2
21	Me'da-ichak yo'llari muammolari. Sun'iy ovqatlantirish da bemorlarga hamshiralik parvarishi	Tashxislash va davolanishning axamiyati. Tashxislash va davolanishda hamshiraning roli. Qusish turlari va sabablari. Qusayotgan bemorlarga yordam berish. Me'da-ichak yo'llari buzilishlarida bemorni parvarishlash usullari Me'da-ichak yo'llari buzilishlarida bemorni sun'iy ovqatlantirish usullari. Sun'iy ovqatlantirish uchun	7	6	1

		ko'rsatma va moneliklar.Ichak funksiyasi buzilishlarida bemorlarda hukna o'tkazish usullari. Sun'iy ovqatlantirish muolajasini o'tkazish uchun qulay sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Sun'iy ovqatlantirish muolajasini o'tkazish, bemorni kuzatish va parvarish qilish. Zond, gastrostoma, rektal va parenteral yo'l orqali ovqatlantirish. Ishlatilgan jihozlarni zararsizlantirish va yo'q qilish.			
22	Me'da-ichak yo'llari muammolarida bemorlarga hamshiralik parvarishi.Qusayotgan bemorlarga yordam berish. Huqna va gaz chiqaruvchi naychani qo'llash	Qusayotgan bemorlarga yordam berish uchun kerakli jihozlarni tayyorlash. va bemorga ulay sharoit yaratish. Qusayotgan bemorlarga yordam berish va hamshiralik parvarishi. Me'dani yuvish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Huqna o'tkazish maqsadi, turlari, huqna va gaz chiqaruvchi naychani qo'llash uchun ko'rsatma va moneliklar Huqna o'tkazish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Huqna va gaz chiqaruvchi naychani qo'llash ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Ishlatilgan jihozlarni zararsizlantirish va yo'q qilish.	13	10	3
23	Siydik ajralishi muammolarida bemorga hamshiralik parvarishi.	Siydik ajralish mexanizmi va siydik ajralishi funksiyasining buzilishi. Siydik ajralishi muammolarida bemorning siydik qopini kateterlash. Siydik qopini vaqti-vaqti bilan katetrlash va hamshiralik parvarishi. Doimiy katetrlash va hamshiralik parvarishi. Siydik qopini katetrlashda bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Siydik qopini katetrlash ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Ayollarga siydikdon tutish. Ishlatilgan jihozlarni zararsizlantirish va yo'q qilish.	8	6	2
24	Dori moddalarini yuborish usullari.	Dori moddalar bilan davolash haqida tushuncha. Dori moddalarini yuborishda hamshiraning va boshqa mutaxassislarning ma'suliyatlari va huquqlari. Dori moddalarini yuborish usullari. Dori moddalarini ta'siri natijasida yuzaga keladigan asosiy va nojo'ya ta'sirlar. Dori moddalarini nazorat qilish usullari. Dori moddalarini yuborish maqsadi, organizmga so'rilish va chiqarilish mexanizmi, ko'rsatma va monelliklari, og'iz orqali (peroral) yuborish usullari. Bemorni muolajaga tayyorlash, dori moddalarini tarqatish.Peroral qabul qilinadigan dorilarni qo'llashda ko'rsatma va monelliklar, dori moddasini og'iz orqali (peroral) yuborishni amalda qo'llash.Tashqi usulda qo'llaniladigan dori moddalarining qo'llash maqsadi, turlari, ko'rsatma va monelliklari. Tashqi usulda qo'llaniladigan dori moddalarini ishlatish usullari. In'eksiya o'tkazish maqsadi, turlari, ko'rsatma va monelliklari.In'eksiya o'tkazishda hamshiraning javobgarligi va roli.	4	2	2

25	Dori moddalarini tashqi va ichki usulda qo'ldash ko'nikmalari.	Ko'rsatmalar varaqasidan dori moddalarini tanlash va ro'yxatga olish. Dori moddalarini qabul qilish uchun talabnoma yozish. Dori moddalarini yuborish uchun bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Dori moddalarini peroral va sublingval usulda yuborish va hamshiralik parvarishi. Dori moddalarini tashqi va ichki usulda qo'llashda bemorga sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Dori moddalarini tashqi va ichki qo'llash ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi.	6	4	2
26	Dori moddalarini parenteral qo'llash ko'nikmalari .	In'eksiya o'tkazish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Dori moddasini teri osti, teri orasi va mushak orasiga yuborish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Ishlatilgan ashyolarni zararsizlantirish va kontakt bo'lgan ashyolarni yo'q qilish.	6	4	2
27	Dori moddalarini yuborish ko'nikmalari. Antibiotiklarni eritish . Insulinni hisoblash.	In'eksiya o'tkazish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Dori moddasini teri osti, teri orasi va mushak orasiga yuborish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Ishlatilgan ashyolarni zararsizlantirish va kontakt bo'lgan ashyolarni yo'q qilish. Antibiotiklarni eritish . Insulinni hisoblash va insulin shpritslaridan to'g'ri foydalanish va utilizatsiya qilish	6	4	2
28	Dori moddalarini tomir ichiga yuborish ko'nikmalari	In'eksiya o'tkazish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash.. Dori moddasini tomir ichiga oqim bilan va tomchi usulida yuborish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Dori moddasini tomir ichiga oqim va tomchi usulida yuborish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Ishlatilgan ashyolarni zararsizlantirish va yo'q qilish;	6	4	2
29	Soddalashtirilgan fizioterapiya usullari .	Soddalashtirilgan fizioterapevtik muolajalarning maqsadi, turlari, ko'rsatma va monelliklari. soddalashtirilgan fizioterapevtik muolajalarning o'tkazish usullari. Soddalashtirilgan fizioterapevtik muolajalarni o'tkazishda bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Soddalashtirilgan fizioterapevtik muolajalarni o'tkazish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi	7	6	1
30	Ingalyasiya va ajralmalarni so'rib olish	Ingalyasiya o'tkazish maqsadi, usullari, ko'rsatma va monelliklari. Ingalyator moslamasi. Ingalyasiya o'tkazish usullari. Kislorod bilan ingalyasiya qilish. Oksigenoterapiya o'tkazish uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash Ingalyasiya va ajralmalarni so'rish uchun bemorga qulay sharoit yaratish va kerakli jihozlarni tayyorlash. Ingalyasiya va ajralmalarni so'rish ko'nikmalari va hamshiralik	7	6	1

		parvarishi.Og'iz va burun bo'shliklaridan ajralmalarni so'rib olishni o'tkazish va muolajadan keyingi kuzatuvlarni o'tkazish			
31	Laborator tekshiruvlarga bemorlardan surtma olish va balg'am yig'ish ko'nikmalari	Tamoq, burundan surtma olish, alg'am yig'ish va tekshirish usullari, maqsadi va ko'rsatmalari. Siydik taxlili usullari va yig'ish maqsadi. Axlat taxlili usullari va yig'ish maqsadi.. Surtma olish va balg'am yig'ishmaqsadi va ko'rsatmalari. Siydik va axlat yig'ish usullari, maqsadi. Surtma olish va balg'am yig'ish uchun sharoit va kerakli jihozlarni tayyorlash. Surtma olish va balg'am yig'ish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Ishlatilgan ashyolarni zararsizlantirish va yo'q qilish;	7	4	3
32	Laborator tekshiruvlarga bemorlardan siydik va axlat yig'ish ko'nikmalari .	Siydikni (umumiy taxlil uchun,Nechiporenko, Zimnitskiy, Addis – Kakovski, Amburje usullarida) va axlatni (umumiy taxlil uchun, yashirin qon, gijja tuxumlarini aniqlash)uchun yig'ish ko'nikmalari va hamshiralik parvarishi. Ishlatilgan ashyolarni zararsizlantirish va yo'q qilish;	7	6	1
33	Terminal davrdagi bemorlarda hamshiralik parvarishining xususiyatlari O'lim holatidagi odam va uning oila a'zolari extiyojlari.	O'lim holatidagi odam va uning oila a'zolari extiyojlari. E.Kubler-Ross bo'yicha qayg'u xolatining emotsional bosqichlari. Klinik va biologik o'lim belgilari. Og'ir va agoniya davridagi bemorlarni parvarish qilish xususiyatlari (umumiy ahvoli, tana harorati, nafas olish, A.B.ni kuzatish Pulsioksimetrdan to'g'ri foydalanish Saturatsiyani nazorat qilib borish. Nafas yo'llari obstruksiyasini va yurak to'xtab qolganini aniqlash. Nafas yo'llari obstruksiyasida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. O'pka-yurak reanimatsiyasini o'tkazish..Terminal holat haqida tushuncha. Agonal oldi, agonal faza, klinik va biologik o'lim haqida tushuncha. Terminal davrning turli xil kasalliklardagi davomiyligi. Polliativ parvarish haqida tushuncha. Xospis parvarish haqida tushuncha. Terminal davrda bemorlarda hamshiralik parvarishining maqsadi. Terminal parvarishda hamshiraning tutgan o'rnini Terminal davrda bemorlarning jismoniy azoblanishi. Bemorlarning doimiy og'riq natijasida kelib chiqqan azoblanishi. Boshqa sabablarga ko'ra kelib chiqqan azoblanish.	8	6	2
34	Terminal davrdagi bemorlarda hamshiralik parvarishining xususiyatlari Klinik va biologik	O'zbekistonda o'limga bo'lgan munosabatning madaniy xususiyatlari.O'zbekistonda qarindosh-urug'chilik munosabatlarining mustahkamligi.Terminal davrdagi bemorlar o'limni qarshi olish xususiyatlari. Boshqa mamlakatlar jamiyatida o'limga bo'lgan munosabat	6	4	2

	o'lim belgilari.	Terminal davrda bemorlardagi kasallik belgilarini engillashtirish. Klinik va biologik o'lim belgilari nafas yo'llari obstruksiyasi sabablari. O'limning mazmuni va konsepsiyasi. Inson uchun o'lim. O'limga aloqador bo'lgan madaniyat. O'lim belgilarini aniqlash (qorachiqalar kengayishi, qorachiqalarni yorug'likka reaksiyasini tekshirish, qorachiqalarni xiralanishi, "mushuk ko'zi" simptomi). Nafas yo'llari obstruksiyasini va yurak to'xtab qolganini aniqlash. Nafas yo'llari obstruksiyasida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. o'pka-yurak reanimatsiyasini va o'pkning sun'iy ventilyatsiyasini o'tkazish. O'yurni o'tkazishda samarali belgilarni aniqlash. Murda bilan ishlash qoidalar.			
		Jami:	240	168	72

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimidabaho lash	Ballarningraqamli ekvivalenti	Foizko'rsatkic hi	An'anaviybaholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
O'quvchii tasavvurga ega bo'lishi kerak: – hamshiralik ishi fanining rivojlanish tarihi, – O'zbekistonda hamshiralik ishi kasbidagi yangiliklar, – hamshiralik ishining istiqbollari, – bioetika aspektlari, – Halqaro hamshiralar ahlo'i kodeksi, – parvarishning yangicha zamonaviy modellari, – Halqaro hamshiralar kengashi va uning vazifasi, – Florens Naytingeyl nazariyasi, – Verjiniya Xenderson nazariyasi, – aholi o'rtasida profilaktik chora tadbirlar, – aholio'rtasida salomatlikni mustaxkamlovchi chora tadbirlar, – sanitar oqartiruv ishlari va ularni olib borish usullari to'g'risida	O'quvchii tasavvurga ega bo'lishi kerak: – hamshiralik ishi fanining rivojlanish tarihi, – O'zbekistonda hamshiralik ishi kasbidagi yangiliklarnibiliboldilar, – hamshiralik ishining istiqbollari, – bioetika aspektlarini, – Halqaro hamshiralar ahlo'i kodeksi, – parvarishning yangicha zamonaviy modellari, – Halqaro hamshiralar kengashi va uning vazifasi, – Florens Naytingeyl nazariyasi, – Verjiniya Xenderson nazariyasi, – aholi o'rtasida profilaktik chora tadbirlar, – aholio'rtasida salomatlikni mustaxkamlovchi chora tadbirlar, – sanitar oqartiruv ishlari va ularni olib borish usullari to'g'risidabiliboldilar

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta’lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Reabilitatsiya asoslari, fizioterapiya va massaj		
Modul kodi	RAFM 145607		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 210-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 146-soat	Mustaqil ta’lim: 64-soat
ECTS-kreditlar miqdori	7		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

1.Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Reabilitatsiya asoslari, fizioterapiya va massaj
Modulning maqsadi	– reabilitatsiya va fizioterapiya muolajalarni odam organizmiga ta'sir mexanizmini tushuntirish; – turli kasalliklarda reabilitatsiya va fizioterapiya muolajalarni o'tkazish tartibini o'rgatish; – bemorlarga reabilitatsiya va fizioterapiya tadbirlarni qo'llash bo'yicha bilimlarni shakllantirish. – fanning dasturining vazifalari – o'quvchilarga fizioterapiya muolajalarni o'tkazishni o'rgatish, o'quvchilarga reabilitatsiya tadbirlarini amalga oshirishni o'rgatish; – o'quvchilarga davolanayotgan bemorlar bilan muloqot texnikasi o'rgatish; – yangi pedagogik texnologiyalar asosida mavzular bo'yicha bilim, malaka, ko'nikma va shaxsiy fazilatlarini shakllantirish; fanni boshqa tibbiyot fanlari bilan uzviy bog'liqlikda o'rgatish
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	reabilitatsiya va fizioterapiya haqida tushunchani; fizioterapevtik muolajalarning odam organizmiga ta'sir mexanizmini; fizioterapevtik muolajalar va dori moddalarni birgalikda qo'llash yo'llarini; fizioterapevtik muolajalarni o'tkazish tartibini; fizioapparatlarni ishlash prinsiplarini; texnika xavfsizligi qoidalarini; fizioterapevtik muolajalarni o'tkazish tartibini; turli kasalliklarni reabilitatsiya va davolashda fizioterapevtik muolajalarni tanlashda umumiy ko'rsatma va mo'neliklarni; sog'lomlashtirish maqsadida reabilitatsiya va fizioterapevtik muolajalarni qo'llash; reabilitatsiya haqida tushunchani; dispanserizatsiya va reabilitatsiya o'tkazish chora tadbirlarini; turli kasalliklar reabilitatsiyasida mehnat bilan davolash usulini roli va ahamiyatini; mehnatga layoqatlilik ekspertizasi, dispanserizatsiyasi va reabilitatsiyasi asoslarini; yurak-qon tomir va nafas tizimlari kasalliklarida tibbiy reabilitatsiya tadbirlarini; ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari bilan kasallangan bemorlarning reabilitatsiyasini; nerv tizimlari, tayanch-harakat apparatining kasalliklari bilan kasallangan bemorlarning reabilitatsiyasini; ginekologik kasalliklarda, akusherlikda uchraydigan ba'zi patologik xolatlarda reabilitatsiyani; bemorga sanatoriy turini tanlash va sanatoriy sharoitida reabilitatsiya tadbirlarini bilib oladi.
Modul mazmuni	- Modul dasturi ta'lim jarayonining muhim me'yoriy uslubiy hujjati bo'lib, unda o'quv materiallar ma'ruza, amaliy mashg'ulotlari, o'quv, modulni o'qitishda zarur xollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish, rasm chizish, mashq qilish, loyiha yaratish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan xolda qo'llanilishi ko'zda tutiladi
Egallanadigan kompetensiyalar	- Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. - Infektsion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga

	qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	– Fizioapparatlarni ishlatish jarayonida texnika – xavfsizligi qoidalariga rioya qilishni o‘rganish; – davolash hujjatlarini rasmiylashtirish; – fizioterapevtik muolajalarni o‘tkazish va ingalyasion terapiya uchun apparatlarni ishga tayyorlash va tok manbaiga ulash; – kerakli dori preparatlarni tayyorlab belgilash; – muolajalardan so‘ng apparatlarni o‘chirish va xavfsizligini ta’minlash. – fizioterapevtik muolajalarni o‘tkazish; – dasturda patogenetik ta’sir etadigan fizioterapevtik muolajalarni to‘g‘ri tanlash va kompleks tarzda tuzish; – yurak-qon tomir va nafas tizimlari kasalliklarida – tibbiy rehabilitatsiya tadbirlarini; – ovkat hazm kilish tizimi, siydik chiqarish yo‘llari va buyrak kasalliklarida, endokrin sistemasi kasalliklari bilan kasallangan emorlarning rehabilitatsiyasini; – nerv tizimlari, tayanch-harakat apparatining destruktiv-distrofik kasalliklari bilan kasallangan bemorlarning rehabilitatsiyasini; – ginekologik kasalliklarda, akusherlik va pediatriyada uchraydigan ba’zi patologik holatlarda rehabilitatsiyani; – xirurgik kasalliklar va travmatologiyada rehabilitatsiyani; – bemorga sanatoriy turini tanlash va sanatoriy sharoitida rehabilitatsiya tadbirlarini bilishi kerak.
Ko‘nikmalar	– Amaliy muolaja va ko‘nikmalarni mustaqil bajarish Turli xil tibbiy apparat va jihozlar bilan ishlash malakalariga ega bo‘lishi
O‘qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. F.SH. Baxadirova “Reabilitatsiya, massaj va mexnat bilan davolash”, Toshkent - 2010 yil. 2. K.E.Ulxo‘jaeva, B.T.Xudoyberganova “Fizioterapiya va tibbiy rehabilitatsiya” Toshkent - 2004 yil. 3. G.O.Xaydarov “Ichki kasalliklar” Toshkent - 2002 yil.
Ta’lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, videoroliklar, prezintatsiyalar, massaj uchun kerakli jihozlar.
Tuzuvchilar:	Z. X. Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi bosh o‘qituvchisi. G.A.Usmanova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomli salomatligi texnikumi katta o‘qituvchisi
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori t.f.n. O.M.Ibragimov Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi katta o‘qituvchisi

O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog’liqnisaqlash yo‘nalishlari i O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI

2.Modul o‘quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta’lim
1	Kirish. Reabilitatsiya va fizioterapiya haqida tushuncha, maqsadi va vazifalari.	“Reabilitatsiya asoslari” modulining maqsadi va vazifalari. Reabilitatsiya va fizioterapiya haqida tushuncha. Reabilitatsiya turlari. Fizioterapiya va tibbiy reabilitatsiya fani haqida tushuncha. Fizioterapiya fani asoschilari va rivojlanish tarixi. Zamonaviy fizioterapiya. O‘zbekistonda fizioterapiya sohasidagi islohatlar.	4	2	2
2	Dispanserizatsiya va reabilitatsiya asoslari	Dispanserizatsiya va reabilitatsiya asoslari. Axoli urtasida dispanserizatsiya tadbirlarini o‘tkazishni ahamiyati. Patronaj o‘tkazish tartibi. Mehnatga layoqatlilik ekspertizasi haqida tushuncha. Mehnatga layoqatlilik ekspertizasini olib borishdagi chora tadbirlar.Turli kasalliklar reabilitatsiyasida mehnat bilan davolash usuli va davolovchi jismoniy tarbiyaning roli va ahamiyati, talablari, o‘tkazish chora tadbirlari.	8	6	2
3	Mexnat haqida tushuncha. Mehnat bilan davolash haqida tushuncha. Mexnat bilan davolash usullarini qo‘llash mohiyati va maqsadi.	Mexnat haqida tushuncha. Mehnat bilan davolash haqida tushuncha. Mexnat bilan davolash usullarini qo‘llash mohiyati va maksadi. Bemorlar va nogironlar reabilitatsiyasida tibbiy ijtimoiy xodimning vazifalari. Bemorlar va nogironlar reabilitatsiyasida tibbiy ijtimoiy xodimning vazifalari.	8	6	2
4	Kinematika asoslari. Kasalliklar va harakatni	Harakat haqida ma’lumot. Harakat turlari, ularni boshkaradigan nerv va mushak tolalari fiziologiyasi. Tana xolati va tana harakatini nazorat qilish, harakatni taxlil qilish. Harakatga	8	6	2

	chegaralanishi	ijobiy va salbiy ta'sir etadigan omillarni aniqlash va bartaraf etish. Kasallik turlari. Kasalliklarda tana harakatini o'zgarish sabablari. Tayanch harakati apparati, yurak qon tomir, nafas organlari, ruxiy kasalliklarda, bolalar kasalliklarida harakatning chegaralanishi. Qariyalarda harakat, unga salbiy ta'sir etadigan omillarni o'rganish. Tana xolati, harakatini nazorat qilish, harakatni taxlil qilishni o'rganish. Bolalar va kata yoshdagilar kasalliklarida harakatning chegaralanishi omillarini bilish.			
5	Tibbiy reabilitatsiyaning asosiy turari	Tibbiy reabilitatsiyaning ikkita asosiy turi mavjud: umumiy reabilitatsiya va xususiy reabilitatsiya. Umumiy reabilitatsiya - inson organizmining umumijihat faoliyatini, umumiy ahvolini hamda barcha tizimlarga ta'sir etuvchi muolajalar yordamida kishi sog'lig'ini mustahkamlash va tiklash Bemor organizmidagi xastalangan a'zolar faoliyatini tiklash uchun tabiiy omillar bilan birga maxsus muolajalar keng qo'llaniladi. Funksional Reabilitatsiya- xastalik yoki jarohat asorati tufayli faoliyatichegaralangan yoki buzilgan tana a'zolar qismi faoliyatini tiklashda qo'llaniladigan muolajalar	8	6	2
6	Yurak-qon tomir tizimi kasalliklarida zamonaviy reabilitatsiya usullari	Bemorga individual reabilitatsiya dasturni tuzishni ahamiyati. Bemor tashxisi va kasalligi davriga asoslangan reabilitatsiya usullari. Yurak-qon tomir tizimi kasalliklarida tibbiy reabilitatsiya tadbirlari. Fizioterapevtik muolajalar, uqalash, davo fizikulturasini. Kasallikdan sung salomatlikni qayta tiklashda reabilitatsiya usullarini qo'llashni ahamiyati.	8	6	2
7	Nafas tizimi kasalliklarida zamonaviy reabilitatsiya usullari.	Bemorga individual reabilitatsiya dasturni tuzishni ahamiyati. Bemor tashxisi va kasalligi davriga asoslangan reabilitatsiya usullari. Nafas tizimi kasalliklarida tibbiy reabilitatsiya tadbirlari. Fizioterapevtik muolajalar, uqalash, davo fizikulturasini. Kasallikdan sung salomatlikni qayta tiklashda reabilitatsiya usullarini qo'llashni ahamiyati.	8	6	2
8	Ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarida zamonaviy reabilitatsiya usullari.	Bemorga individual reabilitatsiya dasturni tuzishni ahamiyati. Bemor tashxisi va kasalligi davriga asoslangan reabilitatsiya usullari. Ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarida tibbiy reabilitatsiya tadbirlari. Fizioterapevtik muolajalar, uqalash, davo fizikulturasini. Kasallikdan sung salomatlikni qayta tiklashda reabilitatsiya usullarini qo'llashni	8	6	2

		axamiyati.			
9	Tayanch-harakat apparati kasalliklarida reabilitatsiya usullari	Bemorga individual reabilitatsiya dasturni tuzishni axamiyati. Bemor tashxisi va kasalligi davriga asoslangan reabilitatsiya usullari. Tayanch-harakat apparati kasalliklarida tibbiy reabilitatsiya tadbirlari. Fizioterapevtik muolajalar, uqalash, davo fizikulturasi. Kasallikdan sung salomatlikni qayta tiklashda reabilitatsiya usullarini qo'llashni axamiyati. Skolioz va kifozda tibbiy reabilitatsiya usullari	8	6	2
10	Asab tizimi kasalliklarida reabilitatsiya usullari	Bemorga individual reabilitatsiya dasturni tuzishni axamiyati. Bemor tashxisi va kasalligi davriga asoslangan reabilitatsiya usullari. Asab tizimi kasalliklarida tibbiy reabilitatsiya tadbirlari. Fizioterapevtik muolajalar, uqalash, davo fizikulturasi. Kasallikdan sung salomatlikni qayta tiklashda reabilitatsiya usullarini qo'llashni axamiyati.	10	6	4
11	Akusherlik va genikologiyada tibbiy reabilitatsiya usullari.	Genikologiyada individual reabilitatsiya dasturni tuzishni axamiyati. Bemor tashxisi va kasalligi davriga asoslangan reabilitatsiya usullari. genikologik kasalliklarida tibbiy reabilitatsiya tadbirlari. Fizioterapevtik muolajalar, uqalash, davo fizikulturasi. Kasallikdan sung salomatlikni qayta tiklashda reabilitatsiya	8	6	2
12	Fizioterapevtik faktorlarni akusherlik va genikologiyada qo'llash	Fizioterapevtik muolajalarni akusherlik va genikologiyada o'tkazish. Oddiy fizioterapiya muolajalarini xomiladorda qo'llash usullari, ko'rsatma va moneliklar, asoratlari. Elektr bilan davolash haqida tushuncha, turlari, muolajaga ko'rsatma va moneliklar, asoratlari, apparatlar bilan ishlashda texnika xavfsizlik qoidalari. YOrug'lik bilan davolash haqida tushuncha, turlari, muolajaga ko'rsatma va moneliklar, asoratlari, apparatlar bilan ishlashda texnika xavfsizlik qoidalari. Issiqlik bilan davolash haqida tushuncha, turlari, muolajaga ko'rsatma va moneliklar, asoratlari, apparatlar bilan ishlashda texnika xavfsizlik qoidalari. Suv va xavo bilan davolash haqida tushuncha, turlari, muolajaga ko'rsatma va moneliklar, asoratlari, apparatlar bilan ishlashda texnika xavfsizlik qoidalari.	8	6	2
13	Xomiladorlik davrida fizioterapiya va	Xomiladorlik davri xususiyatlari haqida tushuncha. Xomilador ayollarga fizioterapiya	8	6	2

	reabilitatsiya xususiyatlari	qo'llashga ko'rsatma va mon'eliklar. Xomilador ayollarni tug'ruqqa tayyorlashda DJT ning axamiyati.			
14	Tug'ruqdan keyingi davrlarda fizioterapiya va reabilitatsiya xususiyatlari	Tug'ruqdan keyingi davrda reabilitatsiya chora-tadbirlari. Tug'ruqdan keyingi davrda fizioterapiya muolajalarini qo'llash xususiyatlari	8	6	2
15	Fizioterapiya bo'limini ishini tashkil etish	Fizioterapiya bo'limidagi muolaja xonalari, ularning jihozlanishi, yuritiladigan asosiy hujjatlar bilan ishlash.	8	6	2
16	Soddalashtirilgan fizioterapiya muolajalari.	Fizioterapiya bo'limida yuritiladigan asosiy hujjatlarni yuritish. Muolaja xonasida joriy, yakuniy va batamom tozalash o'tkazish. Davolanish hujjatlarini rasmiylashtirish. Fizioterapevtik muolajalarni o'tkazish. Oddiy fizioterapiya muolajalari ko'rsatma va moneliklarni aniqlash, bemorni tayyorlash, muolaja davomida bemorlarni kuzatish..	10	6	4
17	Elektr bilan davolash.	Elektr bilan davolash, ko'rsatma va moneliklarni aniqlash, bemorni tayyorlash, muolaja davomida bemorlarni kuzatish, apparatlar bilan ishlashda texnika xavfsizlik qoidalariga rioya qilish.	14	10	4
18	Yorug'lik bilan davolash.	Yorug'lik bilan davolash, ko'rsatma va moneliklarni aniqlash, bemorni tayyorlash, muolaja davomida bemorlarni kuzatish, apparatlar bilan ishlashda texnika xavfsizlik qoidalariga rioya qilish	10	6	4
19	Issiqlik bilan davolash.	Issiqlik bilan davolash, ko'rsatma va moneliklarni aniqlash, bemorni tayyorlash, muolaja davomida bemorlarni kuzatish, apparatlar bilan ishlashda texnika xavfsizlik qoidalariga rioya qilish.	10	6	4
20	Quyosh suv va xavo bilan davolash.	Quyosh, suv va havo bilan davolash, ko'rsatma va moneliklarni aniqlash, bemorni tayyorlash, muolaja davomida bemorlarni kuzatish, apparatlar bilan ishlashda texnika xavfsizlik qoidalariga rioya qilish. Turli kasalliklarda fizioterapevtik muolajalarni to'g'ri tavsiya etish, sog'lomlashtirish maqsadida fizioterapevtik muolajalarni qo'llash. Fiziodavolashda va elektrojarohat holatidagi patologik reaksiyada	14	10	4

		birinchi yordam ko'rsatish, fizioterapiya bo'limida davolanayotgan bemorlar bilan etika va deontologiya qoidalariga amal qilgan holda muloqot olib borish.			
21	Davolovchi jismoniy tarbiya haqida tushuncha Organizmni jismoniy sog'lomlashtirish usullari.	Jismoniy faollikning ilmiy asoslari. DJTning umumiy asoslari: vosita va shakllari. Harakat tartibotlari Kattalarda davolash fizikulturasini qo'llash. Nimjon va bemor bolalarda davolash fizikulturasini qo'llash DJTning umumiy asoslari: vosita va shakllari. Harakat tartibotlari Xomilador yollarda davolash fizikulturasini qo'llash. Ginikologik bemorlarda davolash fizikulturasini qo'llash	10	6	4
22	Massaj. Massajning organizmga fiziologik ta'siri. Massaj usullari	Fizioterapiya bo'limida uqalash xonasining tuzilishi. Uqalash xonasida ishlovchi tibbiyot xodimining vazifalari. Uqalash tushunchasi, uqalashning organizmga ta'siri, davolovchi va sog'lomlashtiruvchi uqalashni fiziologik ta'siri	8	6	2
23	Turli kasalliklarga uqalash muolajalarini o'tkazish.	Turli kasalliklarda uqalash muolajalarini o'tkazish. uqalash muolajasini o'tkazish uchun ko'rsatma va moneliklar. Davolovchi uqalashning asosiy usullari va turlari. Tananing ayrim qismlari uchun uqalash muolajalarni to'g'ri tanlash	8	6	2
24	Sanatoriya va kurortlarda davolanish	Sanatoriy va kurortlarda davolanish haqida tushuncha Genikologik kasalliklar profilaktikasida sanatoriy va kurortlarni asosiy turlari, O'zbekiston kurort va sanatoriylari. Fizioterapevtik muolajalar va jismoniy tarbiya usullarini bemorga sanatoriy turini tanlash va sanatoriy sharoitda reabilitatsiya tadbirlarini.	8	5	3
Jami			210	146	64

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o‘quvchi olgan bilimni amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o‘quvchi fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko‘rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘qitish natijalari	Baholash indikatorlari
reabilitatsiya va fizioterapiya haqida tushunchani; fizioterapevtik muolajalarning odam organizmiga ta’sir mexanizmini; fizioterapevtik muolajalar va dori moddalarni birgalikda qo‘llash yo‘llarini; fizioterapevtik muolajalarni o‘tkazish tartibini; fizioapparatlarni ishlash prinsiplarini; texnika xavfsizligi qoidalarini; fizioterapevtik muolajalarni o‘tkazish tartibini; turli kasalliklarni reabilitatsiya va davolashda fizioterapevtik muolajalarni tanlashda umumiy ko‘rsatma va mo‘neliklarni; sog‘lomlashtirish maqsadida reabilitatsiya va fizioterapevtik muolajalarni qo‘llash; reabilitatsiya haqida tushunchani; dispanserizatsiya va reabilitatsiya o‘tkazish chora tadbirlarini; turli kasalliklar reabilitatsiyasida mehnat bilan davolash usulini roli va ahamiyatini; mehnatga layoqatlilik ekspertizasi, dispanserizatsiyasi vareabilitatsiyasi	reabilitatsiya va fizioterapiya haqida tushunchaga ega bo‘ldilar; fizioterapevtik muolajalarning odam organizmiga ta’sir mexanizmini bilib oldilar; fizioterapevtik muolajalar va dori moddalarni birgalikda qo‘llash yo‘llarini o‘rganib oldilar; fizioterapevtik muolajalarni o‘tkazish tartibini bilib oldilar; fizioapparatlarni ishlash prinsiplarini bilib oldilar; texnika xavfsizligi qoidalarini tushunib oldilar; fizioterapevtik muolajalarni o‘tkazish tartibini o‘rganib oldilar; turli kasalliklarni reabilitatsiya va davolashda fizioterapevtik muolajalarni tanlashda umumiy ko‘rsatma va mo‘neliklarni bilib oldilar; sog‘lomlashtirish maqsadida reabilitatsiya va fizioterapevtik muolajalarni qo‘llashi haqida tushunchaga ega bo‘ldilar; reabilitatsiya haqida tushunchani;

asoslarini; yurak-qon tomir va nafas tizimlari kasalliklarida tibbiy reabilitatsiya tadbirlarini; ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari bilan kasallangan bemorlarning reabilitatsiyasini; nerv tizimlari, tayanch-harakat apparatining kasalliklari bilan kasallangan bemorlarning reabilitatsiyasini; ginekologik kasalliklarda, akusherlikda uchraydigan ba'zi patologik xolatlarda reabilitatsiyani; bemorga sanatoriy turini tanlash va sanatoriy sharoitida reabilitatsiya tadbirlarini bilib oladi.	dispanserizatsiya va reabilitatsiya o'tkazish chora tadbirlarini bilib oldilar; turli kasalliklar reabilitatsiyasida mehnat bilan davolash usulini roli va ahamiyatini tushundilar; mehnatga layoqatlilik ekspertizasi, dispanserizatsiyasi va reabilitatsiyasi asoslarini o'rgandilar; yurak-qon tomir va nafas tizimlari kasalliklarida tibbiy reabilitatsiya tadbirlari haqida ma'lumotga ega bo'ldilar; ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari bilan kasallangan bemorlarning reabilitatsiyasini bilib oldilar; nerv tizimlari, tayanch-harakat apparatining kasalliklari bilan kasallangan bemorlarning reabilitatsiyasi haqida tushunchaga ega bo'ldilar; ginekologik kasalliklarda, akusherlikda uchraydigan ba'zi patologik xolatlarda reabilitatsiyani bilib oldilar; bemorga sanatoriy turini tanlash va sanatoriy sharoitida reabilitatsiya tadbirlarini bilib oldi.
--	--

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Nutritsiologiya diyetologiya asoslari bilan		
Modul kodi	NDAB 1502		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg`uloti: 42-soat	Mustaqil ta`lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

1. O`quv dasturi umumiy talablari

Dastur nomi	Nutritsiologiya diyetologiya asoslari bilan
Dasturning maqsadi	Diyetologiya nutritsiologiya asoslari bilan – fanini o`qitishdan maqsad oliy malu-motli hamshiralarni sog`lom va bemor odamlarning ratsional(optimal)ovqatlanishini tashkil etish qonuniyatlarini va qoidalari, oziq ovqat manbalari, hom ashyolari va oziq – ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarilishi, tayyorlanishining barcha bosqichlari, ilmiy - amaliy jihatdan ovqatlanish gigienasi, oziqa moddalari va energetik qiymatga bo`lgan fiziologik ehtiyojlar meyorlarini belgilash haqidagi nazariy bilimlarini rivojlantirishdir.</li> <li>– Diyetologiya nutritsiologiya asoslari bilan o`quv fanining vazifasi – davolash profilaktik muassasalarida bemorlar ovqatini tashkil qilishda bemorning kasalligidan kelib chiqqan holda malum ovqat parhezini tayinlash tartiblarini o`rgatish. O`rta tibbiyot xodimi bemorga va uning qarindoshlariga ovqatlantirish usullari, tartibi, tarkibi, sifati, energetik qiymati ko`rsatkichini o`rgatadi. Bemor va sog`lom insonlarni professional va patronaj parvarishlashda, shifokor, parhez hamshirasi bilan birgalikda har bir bemorga individual yondoshib, uning yoshi, vazni, tashhisi hisobga olib, to`la qiymatli ovqatlanish tavsiya etishni o`rgatadi.
O`zlashtirish (o`qitish) natijalari	Nutritsiologiya diyetologiya asoslari bilan sohasida umumiy amaliyot feldsher-akusherining vazifa va maqsadlari shakllanadi; – zamon talablariga javob bera oladigan kadrlarni tayyorlashga zamin yaratiladi; – oziq-ovqat mahsulotlarining sifatiga baho berish takomillashtiriladi; – ovkat tarkibidagi surrogatlar va falsifikatlar me`yorini bilishga imkon beradi;</li> <li>– oziq - ovqatlar ustidan joriy sanitariya nazorati to`g`risida ma`lumotlarni egallaydi; – ovqatlanish gigienasi sohasida Davlat sanitariya nazoratining vazifasi bo`yicha bilim va ko`nikmalar shakllanadi; – fanga oid bilimlarni umumlashtirish orqali oziq- ovqat mahsulotlaridan kelib chiqadigan kasalliklarni profilaktikasi takomillashtiriladi; – oziq-ovqat korxonalari va omborxonalar ustidan sanitariya- gigienik nazorati o`rganiladi;</li> <li>– ovqatdan kelib chiqadigan zaharlanishlarga qarshi chora-tadbirlarni ishlab chiqarish o`rganiladi; – iste`molga yaroksiz ozik-ovkat mahsulotlarini savdoga chiqarmaslik, aholini salomatligini saqlash yo`lida mezonlar ishlab chiqiladi;aholi o`rtasida sanitariya –oqartuv ishlarini olib borish bilimlari shakllanadi.
Bilimlar	- Nutritsiologiya (ovqatlanish gigiyenasi) haqidagi tushuncha, vazifasi, maqsadi va rivojlanish tarixi - Oqsil, yog`, uglevod, mineral moddalar, mikroelement va vitaminlarning organizmdagi ahamiyati</li> <li>- Giper-gipo-,avitaminozlar. - Organizmning ish faoliyatiga va yoshiga ko`ra ovqat moddalariga bo`lgan fiziologik talab.</li> <li>- Ovqat mahsulotining sifatini o`zgarishiga sabab va sharoitlari, uni saqlovchi usullari. usulda konservalashning qulayligi va kamchiligi. - Ovqat mahsulotini organoleptik tekshirish sharoiti va hajmi. - Ovqat mahsulotlarining oziqlik va biologik qiymati. - Ovqat mahsulotlarining organoleptik xususiyati, buzilish belgilari va sabablari. - Ovqat mahsulotlarini fizik-kimyoviy tekshirishlarning gigiyenik ahamiyati. Oziq-ovqatlar tarkibidagi nitratlar miqdori. - Oziq-ovqat mahsulotlarining saqlanishi, tarqatilishining sanitariya- gigiyena

	me'yori va qoidasi. Ovqatdan zaharlanishni tekshirish tartibi. - Mikroblar bilan bog'liq bo'lgan ovqatdan zaharlanishning oldini olish va yuqumli kasalliklarni profilaktikasi.- Diyetologiya fanining rivojlanish tarixi, fanni tibbiyotda tutgan o'rni.Ovqat tarkibiy qismlari va ularning zaruriy miqdorlari.- Vitaminlarning organizmdagi ahamiyati. - Ratsional ovqatlanish asoslarini - Ovqat iste'mol qilish vaqti, maromi va usuli. - DPMLarda parhyez ovqatlanishni tashkillashtirish. - Ovqatlanish turlarini. - Maxsulotlarning energetik qiymati. - Davo ovqatlarni tarkibi va ularni tayyorlash usullari. - Davo ovqatlarning sifatini nazorat qilish. - Davo ovqatlarni organizmga ta'sir mexanizmi
Ko'nikmalar	Ovqat ratsioniga va ovqatlanish rejimiga bo'lgan gigiyenik talabni belgilash. - Ovqat ratsionining fiziologik me'yori, ovqatlanish tartibi, ovqat mahsulotining turli-tumanligiga baho berish. - To'g'ri ovqatlanishning ahamiyati bo'yicha aholi o'rtasida sanitariya-maorif ishlarini olib borish. - Ovqat mahsulotlarining organoleptik, fizik-kimyoviy xususiyatiga malaka talabi va texnik sharoitlarga asosan baho berish. - To'g'ri ovqatlanish tartibini tavsiya etish - Turli kasalliklarda davo ovqatlarining menyusini tuzish. - Pasiyentning kasalligidan kedib chiqib, ovqat parhezini tayinlash. - Bo'limda ovqat tarqatish. - Ovqatlantirishning turlarini amalga oshirish(sun'iy, tabiiy, og'ir bemorlarni ovqatlantirish). - Ovqat maxsulotini nazorat qilish.
O'quv rejasiga muvofiq o'zaro bog'lik bo'lgan fanning nomi	Barcha klinik modullar
O'qitishning tashkiliy shakli	N – nazariy ta'lim A – amaliy ta'lim
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Egallangan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash	Yozma, og'zaki, savol javob, munozara, test.
Axborotlar manbai	1. Ergasheva V.SH. "Ovqatlanish gigienasi" o'quv uslubiy qo'llanma. Toshkent. "Top Image Media" bosmaxonasi 2017 il 2. M.A.Azizov "Umumiy gigiena va ekologiya" Toshkent "CHo'lpon" nashriyoti 2014 yil 3. M.R.Tilovov, S.O.Turdiyev, A.M.Bozorov "Ovqatlanish gigienasi" Toshkent, "Ilm Ziyo" nashriyoti, 2007 yil

Ta'lim jarayoniga tavsiya etiladigan jihozlar	- Elektron doska, video rolliklar, ko'rgazmali qurollar, mulajlar, bir martalik shpristlar, insuzion nasos uchun nasoslar tana bo'shliqlariga suyuqlik yuboradigan shpristlar Jane shpristlar drinaj uchun buyurilgan shpristlar, tanometr, termometr, grellkalar, paxta, spirt, bir martalik qo'lqoplar.
Tuzuvchi	Datchanova N.R. Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi "Terapiya va akusherlik" kafedra mudiri
Taqrizchi	N.A.Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi direktori

O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI

2 Dasturning mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzular qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Nutritsiologiya diyetologiya asoslari bilanfani haqidagi tushuncha, vazifasi, maqsadi va rivojlanish tarixi	Nutritsiologiya diyetologiya asoslari bilanfani haqidagi tushuncha, vazifasi, maqsadi va rivojlanish tarixi. Fanning tibbiyotda tutgan o'rnini. Kasbiy tayyorgarlik tizimidagi ahamiyati. Ovqatlanish gigienasi sohasida Davlat sanitariya nazorati, uning vazifalari va bosqichlari. Sanitariya qonunchiligi. Ovqatlanish gigienasi bo'limining ishlash usuli va shakllari. Me'yoriy-texnik hujjatlar. Jamoat sanitariya faollari, ularning vazifasi.	2	2	
2	Ovqat ratsionining fiziologik me'yori, ovqatlanish tartibi, ovqat mahsulotining turli-tumanligiga baho berish..	Ovqat ratsionining fiziologik me'yori, ovqatlanish tartibi, ovqat mahsulotining turli-tumanligiga baho berish. To'g'ri ovqatlanishning ahamiyati bo'yicha aholi o'rtasida sanitariya-maorif ishlarini olib borish. Ratsional ovqatlanish, unga gigienik talab. Energiya berish qiymati va sifat tarkibi, ovqat moddasining balansi, singishi va turli – tumanligi. Ovqatlanish rejimi. To'g'ri ovqatlanish tartibini tavsiya etish. Ratsional ovqatlanish asoslarini. Ovqat iste'mol qilish vaqti, maromi va usuli. Ovqat ratsioniga va ovqatlanish rejimiga bo'lgan gigiyenik talabni belgilash. Ovqat tarkibiy qismlari va ularning zaruriy miqdorlari. Ratsional ovqatlanish asoslarini. Ovqat iste'mol qilish vaqti, maromi va usuli.	6	4	2

3	Vitaminlarning organizmdagi ahamiyati. Giper, gipo-avitaminozlar	Vitaminlar. Vitaminlarning Fiziologik ahamiyati, asosiymanbai. Suvda (S, Vguruh, RR) va yog`da (A, D, E, K) eruvchivitaminlar. Vitaminsimon moddalar. Gipo-, avitaminozlar, ovqat mahsulotlarini va tayyor taomlarni vitaminlashtirish.	6	4	2
4	Organizmning ish faoliyatiga va yoshiga ko`ra ovqat moddalariga bo`lgan fiziologik talab.	Organizmning ish faoliyatiga va yoshiga ko`ra ovqat moddalariga bo`lgan fiziologik talab. To`g`ri ovqatlanishning ahamiyati . Oqsil, yog`, uglevod, mineral moddalar, mikroelement va vitaminlarning organizmdagi ahamiyati.	6	4	2
5	Ovqat mahsulotining sifatini o`zgarishiga sabab va sharoitlari, uni saqlovchi usullari.	Ovqat mahsulotining sifati haqida tushuncha. Ovqat mahsulot-larining buzilish turlari (chirishi, achishi, oksidlanishi, mog`orlashi va hokazo). Ovqat mahsulotining sifatini pasayishiga sababchi bo`lgan sharoitlar. Ovqat mahsulotining sifatini yaxshi saqlovchi sharoitlar. Oziq-ovqat mahsulotlarini saqlashga bo`lgan gigienik talab. Tez buziluvchi mahsulotlarni saqlash sharoiti, gigienik talab. Go`sht mahsulotlarini saqlashga bo`lgan gigienik talab. Oziq-ovqat mahsulotlarini uzoq saqlash sharoiti. Muzlatish, sovutish, konservatsiya qilish.	6	4	2
6	Turli usulda konservalashning qulayligi va kamchiligi.	Konservalash usullari. Har bir usulning gigienik harakteristikasi. Yuqori va past temperaturaning ta`siri, suvsizlantirish usuli, yuqori osmotik bosim ta`siri, vodorod ion kontsentratsiyasini o`zgartirish. Kimyoviy moddalar, antibiotiklar, radioaktiv usullar bilan konservalash.	6	4	2
7	Ovqat mahsulotini organoleptik tekshirish sharoiti va hajmi. Ovqat mahsulotlarining oziqlik va biologik qiymati.	Ovqat mahsulotini organoleptik tekshirish sharoiti va hajmi. Ovqat mahsulotlarining oziqlik va biologik qiymati. Ovqat mahsulotlarining organoleptik hususiyati, buzilish belgilari va sabablari. Ovqat mahsulotlarining organoleptik, fizik-kimyoviy hususiyatiga malaka talabi va texnik sharoitlarga asosan baho berish.	6	4	2
8	Ovqat mahsulotlarini fizik-kimyoviy tekshirishlarning gigiyenik ahamiyati.	Ovqat mahsulotlarini fizik-kimyoviy tekshirishlarning gigiyenik ahamiyati. Oziq-ovqatlar tarkibidagi nitratlar miqdoriOziq-ovqat mahsulotlarining saqlanishi, tarqatilishining sanitariya- gigiyena me`yori va qoidasi.	6	4	2

9	Ovqatdan zaharlanishni tekshirish tartibi.	Ovqatdan zaharlanishni tekshirish tartibi. Mikroblar bilan bog‘liq bo‘lgan ovqatdan zaharlanishning oldini olish va yuqumli kasalliklarni profilaktikasi. Oziq-ovqat mahsulotlarining gigienik ekspertizasini uyushtirish va o‘tkazish. . Gigienik ekspertizaning vazifasi. Oziq-ovqat mahsulotining sifatini belgilashda Davlat nazorat tizimi. Oziq-ovqat mahsulotining sifatiga ko‘ra tasnifi. Rejali va rejadan tashqari gigienik ekspertiza. Gigienik ekspertiza o‘tkazishning bosqichlari. Ekspertiza natijalarini rasmiylashtirish. Oziq-ovqat mahsulotlarini tekshirish uchun namuna olish qoidasi bilan tanishish. Olingan mahsulot namunasini laboratoriyaga jo‘natishdan oldin ko‘riladigan tayyorgarlik ishlari: muxrlash, o‘ralgan namunani plombalash, olingan namuna to‘g‘risida dalolatnoma to‘ldirish.	6	4	2
10	DPMlarda parhez ovqatlanishni tashkillashtirish. Ovqatlanish turlarini.	DPMlarda parhez ovqatlanishni tashkillashtirish. Turli kasalliklarda davo ovqatlarining menyusini tuzish. Pasientning kasalligidan kedib chiqib, ovqat parhezini tayinlash. Bo‘limda ovqat tarqatish. Ovqatlantirishning turlarini amalga oshirish(sun‘iy, tabiiy, og‘ir bemorlarni ovqatlantirish). Ovqat mahsulotini nazorat qilish Davo ovqatlarni tarkibi va ularni tayyorlash usullari. Davo ovqatlarning sifatini nazorat qilish. Davo ovqatlarni organizmga ta‘sir mexanizmi Parhez ovqat. Unga bo‘lgan gigienik talab. Davolovchi–profilaktik ovqatning ahamiyati.. Ovqatlanish maromi. Ratsional ovqatlanishni tashkil qilishda mutaxassisning vazifasi va nazorat qilib borishi. Aholi o‘rtasida targ‘ibot ishlarini olib borish. Ovqat kaloriyasini aniqlash. Taomnoma tuzish.	2	2	
11	Umumiy ovqatlanish korxonalari gigienasi.	Umumiy ovqatlanish korxonalarining turlari, tuzilishi va jihozlanishi. Asbob-uskunalar, jihozlariga bo‘lgan gigienik talab. Oshxona idish-tovoqlarini yuvish qoidasi. SanQvaM bo‘yicha o‘rganish. Xonalar maydoniga bo‘lgan gigienik talab. Birlamchi sovuq ishlov berish, taomlarni pishirish, sotilish va tarqatilishiga bo‘lgan gigienik talab. Umumiy ovqatlanish korxonalarida laboratoriya nazoratini tashkil qilish. Xodimlarning shaxsiy gigienasi va ular orasida sanitariya oqartuv ishlarini olib borilishi.	8	6	2

		Umumiy ovqatlanish korxonalarini sanitariya jihatidan tekshirish usuli.			
Jami:			60	42	18

3. O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho;**

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Diyetologiya nutritsiologiya asoslari bilan sohasida umumiy amaliyot feldsher-akusheriining vazifa va maqsadlari shakllanadi; – zamon talablariga javob bera oladigan kadrlarni tayyorlashga zamin yaratiladi; – oziq-ovqat mahsulotlarining sifatiga baho berish takomillashtiriladi; – ovkat tarkibidagi surrogatlar va falsifikatlar me'yorini bilishga imkon beradi; – oziq - ovqatlar ustidan joriy sanitariya nazorati to'g'risida ma'lumotlarni egallaydi; – ovqatlanish gigienasi sohasida Davlat sanitariya nazoratining vazifasi bo'yicha bilim va ko'nikmalar shakllanadi; – fanga oid bilimlarni umumlashtirish orqali oziq- ovqat mahsulotlaridan kelib chiqadigan kasalliklarni profilaktikasi takomillashtiriladi; – oziq-ovqat korxonalari va omborxonalar ustidan sanitariya- gigienik nazorati o'rganiladi; – ovqatdan kelib chiqadigan zaharlanishlarga qarshi chora-tadbirlarni ishlab chiqarish o'rganiladi; iste'molga yaroksiz oziq-ovkat mahsulotlarini savdoga chiqarmaslik, aholini salomatligini saqlash yo'lida mezonlar ishlab chiqiladi; aholi o'rtasida sanitariya –oqartuv ishlarini olib borish bilimlari shakllanadi..	Nutritsiologiya diyetologiya asoslari bilan sohasida umumiy amaliyot feldsher-akusheriining vazifa va maqsadlari shakllandi; – zamon talablariga javob bera oladigan kadrlarni tayyorlashga zamin yaratildi; – oziq-ovqat mahsulotlarining sifatiga baho berish takomillashtirildi; – ovkat tarkibidagi surrogatlar va falsifikatlar me'yorini bilishga imkon berdi; – oziq - ovqatlar ustidan joriy sanitariya nazorati to'g'risida ma'lumotlarni egalladi; – ovqatlanish gigienasi sohasida Davlat sanitariya nazoratining vazifasi bo'yicha bilim va ko'nikmalar shakllandi; – fanga oid bilimlarni umumlashtirish orqali oziq- ovqat mahsulotlaridan kelib chiqadigan kasalliklarni profilaktikasi takomillashtirildi; – oziq-ovqat korxonalari va omborxonalar ustidan sanitariya- gigienik nazorati o'rganildi; – ovqatdan kelib chiqadigan zaharlanishlarga qarshi chora-tadbirlarni ishlab chiqarish o'rganildi; iste'molga yaroksiz oziq-ovkat mahsulotlarini savdoga chiqarmaslik, aholini salomatligini saqlash yo'lida mezonlar ishlab chiqiladi; aholi o'rtasida sanitariya –oqartuv ishlarini olib borish bilimlari shakllanadi.ob siyosatini tuza olishdi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta’lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Xalq tabobati		
Modul kodi	XT 1502		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42-soat	Mustaqil ta’lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

1 Modul dasturi umumiy talablari

O`quv dasturining nomi	Xalq tabobati
Dasturning maqsadi	- Talabalarga aholi o`rtasida sog`lom turmush tarzini targ`ibot qilish, tibbiy nufuzini oshirish, o`tkir va surunkali kasalliklarning kelib chiqishi va tarqalishini oldini olish, yuqumli kasalliklarni oldini olish doirasida epidemiya va pandemiyaga qarshi chora - tadbirlarni ishlab chiqish va amalga oshirish, kasalliklarni tashxislash va davolashning zamonaviy usullaridan keng foydalangan holda bemorlarning tibbiy muammolari haqida bilim, ko`nikma va malakani shakllantirishdir.
O`zlashtirish (o`qitish) natijalari	- Xalq tabobati haqida tushuncha va xalq tabobati fanining usullarini; tadbirlarini o`z vaqtida amalga oshirish yo`llari; - Reabilitatsiya majmualarida xalq tabobati usullarni to`liq hajmda– amalga oshirishni o`zlashtiriladi. - Salomatlikni saqlash va mustahkamlashga qaratilgan ijobiy xayot tarzini shakllantiriladi. Profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlashni o`rganiladi.
Bilim	- “Xalq tabobati” fani, tushunchasi va vazifalari. - Xalq tabobatini rivojlanishda JSST tashabbuslari. - Xitoy ana`naviy tabobati.</li> <li>- Xind-Tibet tabobati.</li> <li>- Qadimgi Sharq tibbiyoti. Ibn Sino xayoti, tibbiyot rivojlanishiga qo`shgan hisssasi. Koreys ana`naviy tabobati.</li> <li>- Qadimgi Sharq tabobatining yozma manba`lari. - O`rta Osiyo allomalari va ularning tabobat soxasidagi o`rni. - In-Yan va Beshunsur ta`limoti xaqida bilimlarni zamonaviy sharxi.
Ko`nikma	- Sharq tabobatida mavjud bo`lgan meridianlar yo`nalishini aniqlash va inson tanasidagi biologik faol nuqtalarni topografiyasini topish. Sunlar yordamida inson tanasi a`zolari va biologik faol
Ko`nikmalar	– Amaliy muolaja va ko`nikmalarni mustaqil bajarish</li> </ul> <p>Turli xil tibbiy apparat va jihozlar bilan ishlash malakalariga ega bo`lishi</p>
O`qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. Abu Ali Ibn Sino, “Tib qonunlari”, 1-,2-,3- jildlar, Toshkent. 2. Ибн Сина. Канон врачебной науки: в 10т.-Т., 1996-2013. 3. Клаус К. Шнорренбергер Учебник китайской медицины для западных врачей, Москва,
Ta`lim jarayonia tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, videoroliklar, prezintatsiyalar, massaj uchun kerakli jixozlar.

Tuzuvchilar:	Z. X. Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o`qituvchisi. <b>G.A.Usmanova</b> Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomli Jamoat salomatligi texnikumi katta o`qituvchisi
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori t.f.n. O.M.Ibragimov Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi katta o`qituvchisi
O`quv dasturi Professional ta`limni rivojlantirish instituti instituti Sog`liqnisaqlash yo`nalishlari i O`quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma`qullangan. O`zbekiston Respublikasi Oliy, o`rta maxsus va professional ta`lim yo`nalishlari bo`yicha o`quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig`ilishida ma`qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug`i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

3. Modul mazmuni

№	Mavzunin g nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustakil ta' lim
1	“Xalq tabobati “ moduli, tushunchasi va vazifalari. Xalq tabobatini rivojlanishda JSST tashabbuslari.	Xalq tabobati ” moduli, tushunchasi va vazifalari. Xalq tabobatini rivojlanishda JSST tashabbuslari. “Xalq tabobati” moduli bilan tanishtirish. Tibbiyot sohasida dolzarb bo`lgan kasalliklar hamda muommolar bo`yicha zamonaviy ma`lumot, bilimlarga ega bo`lishi.	4	2	2
2	Xitoy ana`naviy tabobati.	Xitoy ana`naviy tabobati.Sharq tabobatida mavjud bo`lgan meridianlar yo`nalishini aniqlash va inson tanasidagi biologik faol nuqtalarni topografiyasini topish. Xitoy diagnostika usullari va davolash vositalari.Dorivor giyohlar.	8	6	2
3	Hind-Tibet tabobati	Hind-Tibet tabobati. " Dorivor giyohlardan turli xil kasalliklarda qo`llanilishi.	8	6	2
4	Qadimgi Sharq tibbiyoti.	Qadimgi Sharq tibbiyoti. Avesto kitobi. Sharq tabobatida mavjud bo`lgan meridianlar yo`nalishinianiqlash va inson tanasidagi biologik faol nuqtalarni. Dorivor	8	6	2

		o`simliklar.			
5	Ibn Sino xayoti, tibbiyot rivojlanishiga qo`shgan hissasi.	Ibn Sino xayoti, tibbiyot rivojlanishiga qo`shgan hissasi. Ibn Sino temperament haqida . Dorivor o`simliklar,Propolis ,krapiva,banka qo`yish, zuluk solish.	14	10	4
6	Koreys ana`naviy tabobati	Koreys ana`naviy tabobati haqida. Dorivor o`simliklar.	4	2	2
7	Qadimgi SHarq tabobatining yozma manba`lari O`rta Osiyo allomalari	Qadimgi Sharq tabobatining yozma .manba`lari. "Avesto" ma`lumotlari O`rta Osiyo allomalari va ularning tabobat soxasidagi o`rni. Qadimgi sharq tabobatida tashhishlash usullari .meridianlar yo`nalishini aniqlash va inson tanasidagi biologik faol nuqtalarni topografiyasini topish. "press nuqtalari	10	8	2
8	In-Yan va Besh unsur ta`limoti xaqida bilimlarni zamonaviy sharxi.	In-Yan va Besh unsur ta`limoti xaqida bilimlarni zamonaviy sharxi. Qadimgi SHarq mamlakatlarida paydo bo`lgan In-YAn va besh element nazariyasi boshlang`ich qarashlari.	4	2	2
Jami			60	42	18

O`quvchilar bilimini baholash mezonlari

O`quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o`quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo`llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo`yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a`lo) baho;**

o`quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo`llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo`yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o`quvchi olgan bilimini amalda qo`llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo`yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o`quvchi fan dasturini o`zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo`yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
– - Xalq tabobati haqida tushuncha va xalq tabobati fanining usullarini;tadbirlarini o`z vaqtida amalga oshirish yo`llari; – Reabilitatsiya majmualarida xalq tabobati usullarni to`liq hajmda– amalga oshirishni o`zlashtiriladi. Salomatlikni saqlash va mustahkamlashga qaratilgan ijobiy xayot tarzini shakllantiriladi. Profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlashni o`rganiladi.	– - Xalq tabobati haqida tushuncha va xalq tabobati fanining usullarini tadbirlarini o`z vaqtida amalga oshirish yo`llari; – Reabilitatsiya majmualarida xalq tabobati usullarni to`liq hajmda– amalga oshirishni o`zlashtirildi. Salomatlikni saqlash va mustahkamlashga qaratilgan ijobiy xayot tarzini shakllantiriladi. Profilaktik tibbiyotning muammolari, salomatlikni asrash va mustahkamlash masalalarini aniqlashni o`rganildi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta’lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Terapiya		
Modul kodi	<i>T 12308</i>		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 240-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 168-soat	Mustaqil ta’lim: 72-soat
ECTS-kreditlar miqdori	8		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Terapiya
Modulning maqsadi	Terapevtik kasalliklarning asosiy xususiyatlarini, subyektiv, obyektiv, instrumental va laborator tekshirish usullarini, shifokorgacha bo'lgan shoshilinch yordam choralari, terapevtik kasalliklarda hamshiralik parvarishini, kasalliklarning oldini olish choralari, sog'lom turmush tarzini targ'ibot qilishni o'rganish
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Terapiya fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalar shakllanadi. Terapevtik kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rganadi. Aholio'rtasidaterapevtikkasalliklarningpatronajivaprofilaktikasini o'rganadi.
Modul mazmuni	Terapiya moduli ta'lim jarayonining muhim me'yoriy- uslubiy hujjati bo'lib, unda o'quv materiallar ma'ruza, amaliy, o'quv, modulni o'qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me'yorlariga mosligini ta'minlangan holda q'llanilishi ko'zda tutiladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlarda asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	Terapevtik kasallikla fanining rivojlanish tarixi va xususiyatlarini; Bemorlarni subyektiv, obyektiv, tibbiy asbob-uskunalar va laborator tekshirish usullari; Nafas olish, yurak qon- tomir, ovqat hazm qilish, buyrak va siydik ajratish a'zolari kasalliklarida hamshiralik ishi; Qon va qon yaratish a'zolari, ichki sekretiya bezlari va moddalar almAllergic holatlarda, suyak-mushak va biriktiruvch to'qima kasalliklarida hamshiralik ishi; Gipo va vitaminozlar;
Ko'nikmalar	- ambulator kart ava kasallitarixining passport qisminito'ldirishni; - bemorningshikoyatiniso'rab-surishtirishni, bemorning shikoyati hamda tashq iko'rinishi asosida hoaltini baholashni; - bemorni palpatsiya, perkussiya va uskultatsiya qilish orqali me'yoriy va patologiyadagi o'zgarishlarini aniqlash; - tibbiy hujjatlarni rasmiylashtirishda amaliyot hamshirasining vazifasi; - rentgenologik, endoslopiqua ultra tovush diagnostikasidagi bemorni tayyorlash; - EKG tekshiruviga bemor va apparatni tayyorlash; - Barmoqdan va venadan qon olish texnikasi; - umumiy siydik tahlili, Zimnitskiy, Nechiporenko sinamalariga siydik yig'ishni; - najasni umumiy, bakteriologik, yashirin qonni aniqlash uchun yig'ishni; - balg'amni umumiy, bakteriologik, sil tayoqchalarini aniqlash uchun yig'ish va tufdonni dezinfeksiya qilishni; - me'da va 12-barmoq ichak shirasini olish uchun kerakli ashyolarni va bemorni tayyorlashni; - pulsni sanash, NOT, A/B, tana haroratinio'lchash, harorat varag'iga belgilashni; - plevra punksiyasi uchun kerakli ashyolarni, bemorni tayyorlash va unda ishtirok etishni;

	- kislorod manбайдan kislorod yostig'ini to'ldirish, bemorga namlangan kislorod berishni; - oddiy fizioterapevtik muolajalarni bajarishni; - cho'ntak ingalyatorlaridan to'g'ri foydalanishni; - balg'am yaxshi ajralishi uchun drenaj holatini yaratib berishni; - antibiotiklarni eritish, dozasini hisoblash va m/o in'eksiya qilishni; - girudoterapiya o'tkazishni; - bitsillinni eritish va yuborishni; - og'ir yotgan bemorlarning og'iz bo'shlig'ini parvarish qilish va ovqatlantirishni; og'ir yotgan bemorlarning teri qoplamlarini parvarish qilish va yotoq yaralarni oldini olishni; - bemorlarni kiyim va oqliklarini almashtirishni; - bemorlarni transportirovka qilishni; - me'dani yuvish, huqna qo'yish, gaz chiqaruvchi naycha qo'yishni; - me'dani fraksion zondlash, duodenal zondlashni; - zondsiz tyubaj o'tkazishni; - bemor qusganda shoshilinch yordam ko'rsatishni; - parhez bilan davolash usullarini; - dori moddalarni parenteral yuborishni; - bemor vaznini o'lchashni; - sutkalik diurezni aniqlashni; - kateterlash uchun kerakli ashyolarni tayyorlash va universal mulyajda qovuqqa kateter qo'yishni; - barmoqdan qon olishni, qon surtmasini tayyorlashni; - gemoglobin miqdorini aniqlashni; - eritrotsitlarning cho'kish tezligini aniqlashni; - qonning ivuvchanligi va oquvchanligini aniqlashni; - qon guruhini aniqlashni; - qon quyish uchun sistemani tayyorlashni va qon quyishda ishtirok etishni; suyak ko'migini punksiya qilish uchun kerakli ashyolarni va bemorni tayyorlashni; - qon va qon o'rnini bosuvchi dori moddalarini organizmga yuborish usullarini; qalqonsimon bezni palpatsiya qilishni; - siydikdagi qand miqdorini aniqlash uchun siydik yig'ishni; - siydikdagi qandni, atsetonni laboratoriyada va ekspress usulda aniqlashni; glyukometr yordamida qondagi qandni aniqlashni va bemorga o'rgatishni; insulinning dozasini hisoblash, flakondan shpritsga tortish va bemorga o'z-o'ziga insulin in'eksiya qilishni o'rgatishni; - bemorlarga kelgan oziq – ovqatlarni nazorat qilishni; - allergologik sinamalarni qo'yish(t/o, til osti, applikatsiyali, skarifikatsiyali)ni; ortopedik jihozlarni qo'llashda bemorga yordam berishni; bemorga qulay vaziyat yaratish uchun funksional krovatdan foydalanishni; qon tuflash, o'pkadan qon ketish, bo'g'ilish xuruji, gipertonik kriz, stenokardiya xuruji, o'tkir miokard infarkti, kardiogen shok, hushdan ketish, kollaps, yurak astmasi, o'pka shishi, me'da, ichakdan qon ketish, jigar komasi, o't sanchig'i, o'tkir buyrak etishmovchiligi, uremik koma, buyrak sanchig'i, gipertermiya, giperglikemik va gipoglikemik komalar Kvinke shishi, o'tkir eshakemi, anafilaktik shokda shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordam ko'rsatishni; - muammoli masala misolida hamshiralik jarayoni yuritishni.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriybaholashtartibigaasoslanib
Axborot manbalari	1.Terapiya propedevtikasi. GadaevA.G.; Karimov M.SH.. T. 2012

	2.Terapiya. Gadaev A.G. T: Turon Zamin Ziyo, 2014 Vnutrenniebolezni po TinsliR.Xarrisonu –Perevod s angliyskogo, 2011 M.F. 3.Ziyaeva “Terapiya” Toshkent “Ilm ziyo”2019
Ta’lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, fantomlar, mulyajlar, qon bosimini o’lchovchi asboblari, fonendoskop, grellalar, rezina chamberaklar.
Tuzuvchilar:	G.K.Razzaqova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi yetakchi o’qituvchisi
Taqrizchilar:	Z.X Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi bosh o’qituvchisi
O’quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog’liqnisaqlash yo’nalishlari i O’quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O’zbekiston Respublikasi Oliy, o’rta maxsus va professional ta’lim yo’nalishlari bo’yicha o’quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig’ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug’i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o’quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta’lim
1	Ichki kasalliklar fanining rivojlanish tarixi.	Ichki kasalliklar fanining rivojlanish tarixi. Kasallik tushunchasi, simptom, sindrom, etiologiya, patogenez, kasallik klinikasi, tashxis, va uning turlari . Kasallik tarixi sxemasi.	2	2	
2	Bemorlarni bevosita va bilvosita tekshirish usullari.	Bemorlarni bevosita va bilvosita tekshirish usullariga ma’lumot. Bemorlarni sub’ektiv tekshirish usullarining (pasport qismi, bemor shikoyatlari, kasallikning rivojlanish tarixi, xayot tarixi) ahamiyati, o’tkazish tartibi. So’rab-surishtirish. Hayot tarixi. Fizik tekshiruv usullari: ko’zdan kechirish, palpatsiya, perkussiya, auskultatsiya Bemor holatiga baho berish.	14	10	4
3	Bemorlarni tibbiy asbob-uskunalar bilan tekshirish.	Bemorlarni tibbiy asbob-uskunalar bilan tekshirishga tayyorlash. Tibbiy asbob-uskunali tekshirishlarga bemorni tayyorlash. Ushbu tekshirishlarga kerakli jihozlarni tayyorlash. Bemorlarni davolash sog’ligini qayta tiklashda ishtirok etish. Tibbiy hujjat va yo’llanmalarni rasmiylashtirish.	14	10	4
4	Laboratoriya tekshirish usullari	Laboratoriya tekshirish usullari. Laboratoriya tekshiruvlari uchun materiallarni yig’ish.	14	10	4

		Bemorlarnidavolashvasog'liginiqaytatiklashdaishtirok yo' llanmalarnirasmiylashtirish.			
5	Nafas olish a'zolari kasalliklari.	Nafas olish a'zolari kasalliklari. Nafas olish a'zolari kasalliklarining asosiy sabablari, olib keluvchi omillar.Tekshirish usullari.So'rab-surishtirish. Fizik tekshirish usullari: ko'zdan kechirish, palpatsiya, perkussiya va auskultatsiya ob'ektiv tekshirish usullari. Asosiy va qo'shimcha nafas shovqinlari. Kasallik davosi, bemorlarni kuzatish va parvarish qilish. Bemorlarnidavolashvasog'liginiqaytatiklashdaishtiroketi sh. Tibbiyhujjatvayo' llanmalarnirasmiylashtirish.	18	12	6
6	Yurak qon-tomir a'zolari kasalliklari.	Yurak qon-tomir a'zolari kasalliklarida bemordan anamnez yig'ish va ularni ko'zdan kechirish.. Gipertoniya va ateroskleroz kasalligi mohiyati, etiologiyasi, turlari, klinikasi, kechishi, asoratlari. Gipertonik krizda shoshilinch yordam ko'rsatish. Yurakning ishemik kasalliklari. Stenokordiya va Miokard infarkti,kardiogen shok klinikasi va shoshilinch yordam ko'rsatishni.Tibbiy asbob-uskunali tekshirishlarga bemorni tayyorlash. Ushbu tekshirishlarga kerakli jihozlarni tayyorlash. EKG (elektrokardiografiya) olish va uni sharhlash. Laboratoriya tekshiruvlari uchun materiallar yig'ish. Bemorlarni davolash va sog'ligini qayta tiklashda ishtirok etish. Tibbiy hujjat va yo' llanmalarnirasmiylashtirish	18	12	6
7	Ovqat hazm qilish a'zolari kasalliklari.	Ovqat hazm qilish a'zolari kasalliklari. Tekshirish usullari: so'rab-surishtirish, fizik tekshirish usullari (ko'zdan kechirish, palpatsiya, perkussiya, laborator-asbobiy tekshirish usullari). Ezofagit. O'tkir va surunkali gastritlar, yara kasalligi, Jigar sirrozi, me'da raki , enterit, kolit, gastroenterokolit Klinikasi, kechishi, diagnostikasi, davosi, profilaktikasi. profilaktikasi. Jigar komasida shoshilinch yordam ko'rsatish. O'tkir va surunkali xoletsistitlar, o't tosh kasalligi. O't sanchig'ida shoshilinch yordam ko'rsatish. Bemorlarnidavolashvasog'liginiqaytatiklashdaishtiroketi sh. Tibbiyhujjatvayo' llanmalarnirasmiylashtirish.	22	16	6
8	Buyrak va siydik yo'llari kasalliklari.	Buyrakvasiydikyo'llarikasalliklari asosiy klinik siptomlari .O'tkir va surunkali glomerulonefrit, klinikasi, kechishi, asoratlari, davosi.Buyrak – tosh kasalligi mohiyati, klinikasi, buyrak sanchig'i, davolash usullari, buyrak sanchig'ida shoshilinch yordam ko'rsatish. O'tkir va surunkali buyrak etishmovchiligining sabablari, klinik belgilari, kechishi, asoratlari, uremiya oldi holati va uremik koma klinikasi,	22	16	6

		kechishi, davolash usullari, sun'iy buyrak , gemodializ haqida tushuncha. O'tkir buyrak etishmovchiligi, uremik komada shoshilinch yordam ko'rsatish. Tekshirish usullari: so'rab-surishtirish, fizik tekshirish usullari (ko'zdan kechirish, palpatsiya, perkussiya, laborator-asbobiy tekshirish usullari).			
9	Ichki sekresiya bezlari va modda almashinuvi kasalliklari.	Ichki sekresiya bezlari va modda almashinuvi kasalliklari Qalqonsimon bez kasalliklari. Diffuz toksik buqoq (Bazedov kasalligi), gipoterioz (miksedema), endemik buqoq, klinikasi, asoratlari, diagnostikasi, davolash usullari, oldini olish. Tireotoksik kriz klinikasi va unda shoshilinch yordam ko'rsatish. Qandli diabet kasalligi sabablari, klinik turlari , klinik belgilari, asoratlari, davolash usullari.	22	16	6
10	Qon va qon ishlab chiqarish a'zolari kasalliklari.	Qon va qon ishlab chiqarish a'zolari kasalliklari: Anemiya kasalligi ,Leykoz kasalligi, Gemorragik diatezlar mohiyati, klinik turlari. (gemofiliya, trombositopenik purpura, gemorragik vaskulit), klinikasi, kechishi, qondagi o'zgarishlar, davolash usullari. Gemorragik sindromda bemorlarga shoshilinch yordam ko'rsatish..Bemorlarni davolash va sog'ligini qayta tiklashda ishtirok etish.	22	16	6
11	Suyak-mushak va biriktiruvchi to'qima kasalliklari.	Suyak-mushakvabiriktiruvchito'qimakasalliklari. Artritlar haqida tushuncha. Bo'g'im kasalliklariga tashxis qo'yishda rengenologik tekshiruvning ahamiyati. Revmatoid artrit kasalligining mohiyati, etiologiyasi, klinikasi, kechishi, diagnostikasi, davolash usullari, bemorlarni kuzatish, parvarish qilish, oldini olish choralari.	22	16	6
12	O'tkir allergozlar.	O'tkirallergozlar.Allergiya, allergen, antitelo, allergik reaksiyalar haqida ma'lumot. Anafilaktik shok, Kvinke shishi, o'tkir eshakemi. Sabablari, klinikasi, kechishi, tez yordam ko'rsatish, bemorlarni kuzatish va parvarish qilish. Parxez bilan davolashning ahamiyati. Atopik bronxial astma: etiologiyasi, patogenezi, klinikasi, diagnostikasi, davolash, profilaktikasi Bemorlarni davolash va sog'ligini qayta tiklashda ishtirok etish. Tibbiy hujjat va yo'llanmalarni rasmiylashtirish.	16	10	6
13	Gipo-avitaminozlar	Vitaminlar haqida tushuncha. Ularning organizm hayot faoliyatida tutgan o'rni. Gipo-,avitaminozlarning mohiyati, sabablari. Birlamchi va ikkilamchi avitaminozlar haqida tushuncha. A, V, S, D avitaminozlari, bemorlarning shikoyatlari, klinikasi, davolash va oldini olish choralari.	16	10	6

14	Kechiktirib bo‘lmaydigan xolatlarda tez tibbiy yordam ko‘rsatish.	Tez tibbiy yordam ko‘rsatish bo‘limlarida ishlash va shoshilinch yordam markazi va uning joylardagi filial va bo‘limlarida, qishloq vrachlik punktlarida bemorlarni qabul qilishda ishtirok etish. Bemorlarda sub‘ektiv va asosiy ob‘ektiv tekshiruvlarni o‘tkazish. Kechiktirib bo‘lmaydigan holatlarda shoshilinch yordam ko‘rsatish uchun kerakli ash‘yolarni, dori vositalarini tayyorlash va zarur bo‘lgan muolajalarni bajarish. Bemorlarga namlangan kislorod berish . Bronxial astma xurujida shoshilinch yordam ko‘rsatish.Gipertermiyadashoshilinchyordamni. Bemorning umumiy holatini baholash.	18	12	6
Jami			240	168	72

O‘quvchilar bilimini baholash mezonlari

O‘quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o‘quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a‘lo) baho;**

o‘quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o‘quvchi olgan bilimini amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o‘quvchi fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harftizimidabaho lash	Ballarningraqamli ekvivalenti	Foizko'rsatkic hi	An'anaviybaholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
– Terapiya fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalar shakllanadi. – Terapevtik kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rganadi. Aholi o'rtasida terapevtik kasalliklarning patronaji va profilaktikasini o'rganadi..	– Terapiya fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarini bilib oldilar; – Terapevtik kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rganib oldilar; Aholi o'rtasida terapevtik kasalliklarning patronaji va profilaktikasini bilib oldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta'lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta'lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kod	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Yuqumli kasalliklar va infeksiyalar nazorati		
Modul kod	YuKIN 13405		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 150-soat	Auditoriya mashg`uloti: 106-soat	Mustaqil ta'lim: 44-soat
ECTS-kreditlar miqdori	5		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta'lim tili	Guruhga belgilangan o'qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	«Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat»
Modulning maqsadi	Ushbu «Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat» moduli yuqumli kasalliklarini keltirib chiqaruvchi mikroorganizmlar, ularning hossalari, infeksiya manbai, yuqish yo'llari, klinik belgilari, laboratoriya tekshiruv usullari, epidemiologiyasi, patogenezini o'rganadi, immunitet, epidemiologik jarayonlarni kelib chiqish sabablari, ularni nazorat qilish va oldini olish chora tadbirlarini ishlab chiqishni yoritishdan iboratdir
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish 2. Yuqumli kasalliklarni kelib chiqish sabablari va aholi o'rtasida tarqalishini oldini olish Yuqumli kasalliklarini etiologiyasi va epidemiologiyasi, asosiy klinik belgilari, davolash usullari va asoratlari, laborator tekshirish usullari, kasallikni oldini olish, o'choqlarda o'tkaziladigan chora-tadbirlarni o'rganadi. Kasalliklarni boshqa davlatlardan kelishini oldini olish va infeksiya o'chog'ida epidemiyaga qarshi o'tkaziladigan chora tadbirlarni o'rganadi Sanitariya Nazorat Punktining (SNP) ishini o'rganadi.
Modul mazmuni	Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat moduli bo'lajak mutahassisni tayyorlashning ilk bosqichidan o'quvchilarga kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishni boshlaydi, o'quvchilar tomonidan bemor bilan bo'layotgan muammolarni aniq tasavvur qila olish, muloqot qilish, tibbiyot muassasalarida o'zini tutish, bemorlarni parvarish qilishni o'rgatadi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksiyon havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	– Yuqumli kasalliklar tashxisoti. Yuqumli kasalliklarning tasnifi, tashxislash, qiyosiy tashxislash, davolash va profilaktika tadbirlari. – Yuqumli kasalliklar shifoxonasining tuzilishi va ish tartibi. – Yuqumli kasalliklar bilan og'riq bemorlarni parvarishlash, davolash asoslari. – Ich terlama. Paratif A va V. – Salmonellyoz. Esherixioz. Botulizm. – Vabo. Dizenteriya. – Virusli hepatitlar. – Amyobiaz. Lyamblioz. Toksoplazmoz. – Askaridoz. Gimenoletidoz. Teniorinxoz. Exinokokkoz. – Gripp. Adenovirusli infeksiya. koronaverus. – Meningokokkli infeksiya. – Gemorragik isitmalar. – Bezgak. Leyshmanioz. – OIV infeksiya.

	– Qoqshol. Quturish. – Brutsellyoz. Leptospiroz. – O`lat. Tulyaremiya</li> <li>– Kuydirgi</li> <li>– Profilaktika tushunchasi. Bexatar immunizatsiya.</li> <li>– Profilaktik emlash jadvali bilan ishlash, emlashni tashkil etish, emlashdan keyingi bemor nazorati</li> <li>– Parenteral yo`llar bilan tarqaladigan kasalliklar, hamda shifoxona ichi infeksiyalarining epidemik jarayoni xususiyatlari, ekologik halokatlar va ekstremal vaziyatlarda organizmdagi patologik holatlarni o`ziga xosligi.
Ko`nikmalar	– Epidemiologik anamnez yig`ish, tahlil qilish.</li> <li>– Qabul bo`limida bemorlarni qabul qilish. – Bemorlarni qisman va to`liq sanitariya tozalovidan o`tkazish. – SHoshilinch xabarnomani to`ldirish.</li> <li>– Bemordan qon, peshob, najas, qusuq massalarini, o`t suyuqligini laboratoriya tekshiruvlariga olish va yo`llanmalarni rasmiylashtirish.</li> <li>– Bemor va asboblarni laborator tekshiruvlarga tayyorlash.</li> <li>– O`ta xavfli infeksiyalarda materiallar yig`ish, yo`llanma yozish va ularni laboratoriyaga yuborish. – Tekshirish natijalarini tahlil etish. – Bemorning buyum va ajratmalarini dezinfektsiya qilish. – Infektsiya o`chog`ida epidemiyaga qarshi chora tadbirlar olib borish. – Aholi o`rtasida yuqumli kasalliklarning profilaktikasi bo`yicha tushuntirish ishlarini olib borish Sog`liqni saqlash vazirligining buyruqlari asosida</li> <li>– Profilaktik emlashlar o`tkazish – Gospitalizatsiya uchun ko`rsatmalarni aniqlash va uni bemor ahvoliga binoan tashkil etish</li> <li>– Profilaktik va joriy dezinfektsiya o`tkazish; – Sterilizatsiya tartibi; – Dezinfektsiya va sterilizatsiyada qo`llaniladigan vositalardan foydalanish;</li> <li>– Immunoprofilaktika vositalarini qo`llanilishini, ularning yaroqliligini aniqlash; – Yuqumli kasalliklar profilaktikasi bo`yicha sanitariya targ`ibot ishlarini olib borish.
O`qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	A.Zokirxodjaev “Bolalarda yuqumli kasalliklar”.Oliy o`quv yurtlari talabalari uchun qo`llanma. Toshkent, 2002 yil S. X.Vafokulov, X.X.Xodiev, A.K.Boyjonov, M.K.Ermuxamedova “YUqumli kasalliklar fanidan amaliy mashg`ulotlar bo`yicha uslubiy qo`llanma”. Samarqand, 2001yil. O`zbekiston meditsina entsiklopediyasi. 1-jild
Ta`lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozalar	Elektron doska, slaydlar, mikroskop, preparat, petri kosachasi, laboratoryia shisha va plastik jixozlari komplekt to`plami.
Tuzuvchilar:	Z.X Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o`qiyuvchisi
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi direktori T.F.N.

O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Yuqumli kasalliklar haqida tushuncha va ularning kelib chiqish tarixi. Infektsion jarayon haqida tushuncha. Yuqumli kasalliklar tasnifi va tashxisot usullari	Yuqumli kasalliklar fanining hozirgi davridagi tutgan o'rni. Yuqumli kasalliklarni kelib chiqish sabablari. Yuqumli kasalliklar fanining maqsad va vazifalari. O'rta Osiyoda yuqumli kasalliklarni o'rgangan olimlar. Aholi o'rtasida yuqumli kasalliklarni oldini olish chora-tadbirlari. Infektsion jarayonning rivojlanishi. Yuqumli kasalliklarning o'ziga xosxususiyatlari, bosqichlari. Yuqumli kasalliklarning tasnifi. "Aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining qonuni Ozbekiston Respublikasi SSV buyruqlari 2018 yil 542 -sonli ,2015 yil 37- sonli , 2021 yil 19.08.206 – sonli buyruqlari va SamPin 03.42.17 qarorlar bilan tanishtirish	6	4	2
2	Yuqumli kasalliklar shifoxonasi va poliklinikadagi yuqumli kasalliklar xonasining tuzilishi va ularning ish tartibi.	Yuqumli kasalliklar shifoxonasi bilan tanishish. Bokslar bilan tanishish. Bemorlarni sanitariya tozalovidan o'tkazish. SHifoxonaning ish tartibi. Bemorlarni bo'limlarga transportirovka qilish. Bemorning kiyimlari va tagliklarini almashtirish va parvarishlash usullari.Parxez stollarining turlari, bemorlarni turli usullarda ovqatlantirish. "Shoshilinch xabarnoma" 058-shaklni to'ldirish. Tibbiy xodimlarning kun tartibi. YUqumli bo'limlarning epidemiyaga qarshi sanitariya tartibi. Poliklinikadagi yuqumli kasalliklar xonasining maqsad va vazifalari, tuzilishi. Bemorlarni qabul qilish va tibbiy hujjatlarni rasmiylashtirish. Laborator tekshirish usullari. Yuqumli kasalliklar va emlash xonalaridagi emlash uchun ishlatiladigan	8	6	2

		preparatlarning yaroqligini aniqlash Tibbiy hujjatlarni rasmiylashtirish va to'ldirish. 63 va 112-shakllar bilan ishlash. Profilaktik emlash. Emlash uchun qo'llaniladigan vaktsinalar, ularni saklashda va tashishda "uzluksiz sovuqlik zanjirining" ahamiyati. Emlash kalendari. Emlash xonalaridagi emlash uchun ishlatiladigan preparatlarning yaroqligini aniqlash, ularni qo'llash, "brokeraj" qilish. Maxsus profilaktika ishlarini rejalashtirish va o'tkazish qoidalari. Tibbiy hujjatlarni rasmiylashtirish va to'ldirish. O'zbekiston Respublikasi SSV 17.01. 2022 yil 16 buyrug'I tibbiy hisob hujjatlarini shakillantirish bo'yisha ishlash			
3	Ichak infeksiyalari. Dizenteriya. Salmonellyoz.	Kasallik haqida tushuncha. Ichak infeksiyalari kasalliklarining qo'zg'atuvchilari, rivojlanish mexanizmi. Yuqish yo'li. Tasnifi. Asosiy klinik ko'rinishi, asoratlari. Toksikoz va eksikoz haqida tushuncha. Bemorlarni ko'zdan kechirish. Parhez ovqatlantirish. Bakteriologik va serologik tekshirish usullarining ahamiyati. Kasallikni oldini olish. Profilaktik chora-tadbirlar o'tkazish. Kasalliklarni oldini olishda sanitariya maorif ishlarining ahamiyati. O'zbekiston Respublikasi hududida salmonellyoz va o'tkir ichak infeksiya kasalliklarini oldini olish to'g'risida amaldagi buyruqlari. Epidemiologik anamnez yig'ish. Kasallikning asosiy klinik belgilarini o'rganish. Bemor holatiga baho berish. Bemorni ko'zdan kechirish. Bakteriologik ekmaga va umumiy tahlilga najas olish. Qonni serologik tekshirishga olish. Olingan materiallarni laboratoriyaga jo'natish. Tahlil natijalarini o'qish. Og'iz orqali suyuqlik ichirish. Bemorni ovqatlantirish, parhez stolini qo'llash va parvarish qilish. SHoshilinch xabarnoma to'ldirish. Infeksiya o'chog'ida joriy va yakuniy dezinfektsiya ishlarini olib borish. Sanitariya maorif ishlarini olib borish.	8	6	2
4	Ichak infeksiyalari. Botulizm, ovqat toksikoinfektsiyasi.	Kasallik haqida tushuncha. Ichak infeksiyalari kasalliklarining qo'zg'atuvchilari, rivojlanish mexanizmi. YUqish yo'li. Tasnifi. Asosiy klinik ko'rinishi, asoratlari. Toksikoz va eksikoz haqida tushuncha. Bemorlarni ko'zdan kechirish. Parhez ovqatlantirish. Bakteriologik va serologik tekshirish usullarining ahamiyati. Kasallikni oldini olish. Profilaktik chora-tadbirlar o'tkazish. Kasalliklarni oldini olishda sanitariya maorif ishlarining	8	6	2

		ahamiyati. O'zbekiston Respublikasi hududida salmonellyoz va o'tkir ichak infeksiya kasalliklarini oldini olish to'g'risida amaldagi buyruqlari. Epidemiologik anamnez yig'ish. Kasallikning asosiy klinik belgilarini o'rganish. Bemor holatiga baho berish. Bemorni ko'zdan kechirish. Bakteriologik ekmaga va umumiy tahlilga najas olish. Qonni serologik tekshirishga olish. Olingan materiallarni laboratoriyaga jo'natish. Tahlil natijalarini o'qish. Bemorni ovkatlantirish, parhez stolini qo'llash va parvarish qilish. Tozalovchi, sifonli va davolovchi huqnalar qo'yish. Bemorlarni davolash. Bezredko usulida zardob yuborish texnikasi. SHoshilinch xabarnoma to'ldirish. Infeksiya o'chog'ida joriy va yakuniy dezinfeksiya ishlarini olib borish. Sanitariya-maorif ishlarini olib borish.			
5	Ichak infeksiyalari. Vabo kasalligi	Vaboning epidemiya va pandemiya holati. Etiologiyasi, epidemiologik jarayoni. Vaboning klinik ko'rinishlari. Laborator tekshirish uchun materiallar olish. Sog'ayganlarni shifoxonadan chiqarish. Kasallikni oldini olish. Sanitariya-maorif ishlari. Chet davlatlardan infeksiya kirishini oldini olish. Himoya kiyimlarini qo'llash shartligi. Infeksiya o'chog'ida joriy va yakuniy zararsizlantirish o'tkazish. Sog'ayganlarni shifoxonadan chiqarish qoidalari. Aholi o'rtasida sanitariya-maorif ishlarini o'tkazish. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining amaldagi buyruqlari. Bemorlarning shikoyati va epidemiologik anamnez yig'ish. Bemorlarni ko'zdan kechirish. Venaga tomchi usulida dori vositalarini yuborish. Laboratoriya tekshiruviga analiz materiallarini olish. Najasni 30-shaklga tekshirish. Himoya kiyimlarini kiyish va echish qoidalari. Kasallik o'chog'ida joriy va yakuniy dezinfeksiya ishlarini o'tkazish.	8	6	2
6	Ichak infeksiyalari. Ichterlama. Paratif A va V kasalliklari	Kasallik haqida tushuncha. Epidemiologik anamnez yig'ish. Yuqish mexanizmi. Klinik xususiyatlari, asoratlari. Bakteriologik va serologik tekshirish usullarining ahamiyati. Ich terlama va paratif A va V kasalliklarini farqlash. Kasallikni oldini olish, infeksiya o'chog'ida o'tkaziladigan tadbirlarni rejalashtirish. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining amaldagi buyruqlari. Klinik va epidemiologik anamnez yig'ish. Bemorlardan bakteriologik va serologik tekshirishlar uchun	8	6	2

		material yig`ish. Ich terlama o`chog`ida kasallikka qarshi tadbirlar rejasini tuzish. Aholi o`rtasida sanitariya maorif ishlarini tashkil qilish.			
7	Virusli hepatitlar	Virusli hepatitlar O`rta Osiy mintaqasi uchun dolzarb muammo hisoblanadi. Virusli hepatit A,V, S, D, E turlari haqida tushuncha. Virusli hepatit etiologiyasi, epidemiologiyasi, rivojlanish mexanizmi. Virusli hepatitlar tasnifi. Prodromal davrlar turlari. Tashxisot. Homiladorlik davrida hepatitning kechish xususiyatlari, uning homilaga ta`siri. Bemorlarni ko`zdan kechirish. Bemorlarni parvarishlash, davolash. Parhez ovqatlantirish bilan davolash. Infektsiya o`chog`ida joriy va yakuniy zararsizlantirish o`tkazish. Sog`ayganlarni shifoxonadan chiqarish qoidalari. Aholi o`rtasida sanitariya–maorif ishlarini o`tkazish. O`zbekiston Respublikasi Sog`liqni saqlash vazirligining amaldagi buyruqlari. Bemorning shikoyatlari, epidemiologik va klinik anamnezi.Bemor ko`rinishining xususiyati, teri qoplamlari, ko`z sklerasi, til egarchasi shilliq qavatining va yumshoq tanglayning sarg`ayishi. Jigar va taloqni chegaralarini aniqlash. Laborator tekshirishlarning ahamiyati. Bemorlarni parvarishlash, davolash. Parhez stollari. Tibbiy asboblarni sterilizatsiyaga tayyorlash. Xabarnoma to`ldirish qoidalari. Observatsiya varag`ini to`ldirish.Kasallikka qarshi maxsus profilaktika, emlash sxemasi. Infektsiya o`chog`ida joriy va yakuniy zararsizlantirish. Sog`ayganlarni shifoxonadan chiqarish qoidalari. Aholi o`rtasida sanitariya–maorif ishlari.	8	6	2
8	Nafas yo`llari infeksiyalari Qizamiq. Suvchechak. Skarlatina.	Kasallik haqida tushuncha, etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi, tashxisi. Toshmalar xususiyati. Bemorlarning parvarishi. Maxsus profilaktikasxemasiva oldini olish choralari.Kasallik o`chog`ida epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar o`tkazish.O`zbekiston Respublikasi hududida qizamiq, suvchechak, skarlatinakasalliklarini oldini olish to`g`risidagi amaldagi buyruqlar. Suvchechak, qizamiq va skarlatina bilan og`rgan bemorlarni ko`zdan kechirish. Kasallikning klinik belgilarini o`rganish. Bemorlarni parvarish qilish. Bemor atrofida, palatalarda ozodalik tartibini saqlash. Xonalarni va bemor ishlatgan idishlarni zararsizlantirish chora–tadbirlari.Burun–halqumdan tekshirish uchun material olish. Gipertermiya va bo`g`ilishda	8	6	2

		shoshilinch yordam ko'rsatish. Maxsus profilaktikasida QPQ vaktsinasini yuborish, infeksiya o'chog'ida epidemiyaga qarshi o'tkaziladigan chora tadbirlar			
9	Nafas yo'llari infeksiyalari Difteriya (bo'g'ma)	Kasallik haqida tushuncha, etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi. Bemorlarni ko'zdan kechirish, parvarish qilish, davolash. Difteriyada bakteriologik tekshirish uchun bemorlardan material olish. Maxsus profilaktika sxemasi - AKDS vaktsina, oldini olish choralari. Epidemiyaga qarshi ishlari, aholi o'rtasida sanitariya-maorif ishlarini olib borish. O'zbekiston Respublikasi hududida kasallikni oldini olish to'g'risida amaldagi buyruqlar. Kasallikning klinik belgilari. Bemor tomog'idan surtma olish, laboratoriyaga yo'llanma yozish va yuborish koidasi. Bemorlarni ko'zdan kechirish, davolash va parvarish qilish. Chin krupda tez tibbiy yordam ko'rsatish. Bo'g'maga qarshi antitoksik zardob yuborish. Kasallikka qarshi maxsus profilaktikasi (AKDS vaktsinasi)	8	6	2
10	Nafas yo'llari infeksiyalari Ko'kyutal. Parako'kyo'tal	Kasallik haqida tushuncha, etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi. Bemorlarni ko'zdan kechirish, parvarish qilish, davolash. Maxsus profilaktika sxemasi- AKDS vaktsina, oldini olish choralari. Epidemiyaga qarshi ishlari, axoli o'rtasida sanitariya-maorif ishlarini olib borish. O'zbekiston Respublikasi hududida kasallikni oldini olish to'g'risida amaldagi buyruqlar.	8	6	2
11	Nafas yo'llari infeksiyalari. Gripp. O'RVI. Koronavirusli infeksiya (COVID 19)	Gripp, O'RVI kasalliklarini etiologiyasi, epidemiologiyasi, rivojlanish mexanizmi. Kasallikning klinik manzarasi, asoratlari, tashxisoti, epidemik va klinik anamnez yigish, laboratoriya usullari, davosi, maxsus profilaktikasi Epidemiyada joriy zararsizlantirish ishlarini olib borish. Sanitariya-maorif ishlarini olib borish. Toshkent shahar xokimiyati Sog'liqni saqlash bosh boshqarmasi tomonidan chiqarilgan "O'zbekiston Respublikasi hududida Gripp, kasalligini oldini olish to'g'risi"da amaldagi buyruqlar. Koronavirusli infeksiyaning etiologiyasi, epidemiologiyasi: Karantin guruhlari. Klinik manzarasi: kasallikning kechish Kasallikning darajalari. Umumiy laborator tekshiruvlar, maxsus laborator tekshiruvlar, instrumental tekshiruvlar. Koronavirusli infeksiyaning davosi va dori preparatlari to'g'risida yangi malumotlar. Uyda parvarishni tashkil qilish.	8	6	2

		O'zbekiston Respublikasi S.S.V.ning Koronavirusli infeksiya profilaktikasi va unga qarshi kurash choralari. Gripp. O'RVI bilan og'rigan bemorlarni parvarish qilish. Tibbiy xodimlarning ishlash qoidalari. Kasallikni oldini olish, oqliklarni toza saqlash, xonalarni shamollatish, palatalarni kvarts lampalari bilan zararsizlantirish, dezinfeksiya qilish. Kasallikka qarshi emlash Koronavirusli infeksiyasi bilan og'rigan bemorni umumiy ahvoli og'irligi bo'yicha baholash. Bemor kelganda kasallik belgilari bo'yicha savolnomani to'ldirish. Bemorni tekshiruvlardan o'tkazish: Pulsoksimetriyani aniqlash. Maxsus laborator tekshiruvlar: PTSR usulida COVID-19 RNK sini aniqlashda surtma olish va IFA uchun material olish. Kislorod berish usullari Feldsher 6akusherning tibbiy muolajalar o'tkazganda shaxsiy himoya choralarni qo'llashi (infeksiyon xavfi yuqori bo'lgan xududda ishlatiladigan shaxsiy himoya vositalari) va COVID markazlarida ishlash tartibi, qoidalari. Bemorlarni uyda parvarish qilish va o'zini izolyatsiya qilish mezonlari. Uyda parvarishni tashkil qilish bo'yicha tibbiyot xodimlari uchun yo'riqnomalar.			
12	Nafas yo'llari infeksiyalari. Meningokokk infeksiyasi	Meningokokkli infeksiyaning etiologiyasi, epidemiologiyasi. Bakteriya tashib yuruvchilarning infeksiya tarqalishidagi ahamiyati. Meningokokkli infeksiyaning klinik turlari. Klinikasi, infeksiyon toksik shok haqida tushuncha. Laborator tashhisoti. Maxsus(spetsifik), dezintoksikatsion, degidratatsion, simptomatik davo. Meningokokkli infeksiya o'chog'ida epidemiyaga qarshi chora-tadbirlarni olib borish . Meningokokkli infeksiyaning turli shakllari bilan og'rigan bemorlarni ko'zdan kechirish va so'rab surishtirish. Meningeal simptomlarni tekshirish. Bemorni lyumbal punktsiyaga tayyorlash va punktsiya o'tkazishda qatnashish. Olingan likvorni laboratoriyaga yuborish hususiyatlari. Burun xalqumdan surtma olish. Materiallarni laboratoriyaga yuborishda feldsher - akusherning o'rnini. Talvasa holatidagi bemorga yordam ko'rsatish	8	6	2
13	Nafas yo'llari infeksiyalari. Tepki (epid parotit).	Kasallik haqida tushuncha. Epidemik parotit bilan og'rigan bemorlarni ko'zdan kechirish. Bemorlarni parvarish qilish. Epidemik parotitda issiq quruq bog'lam qo'yish. Xonalarni va bemor ishlatgan	8	6	2

		idishlarni zararsizlantirish chora–tadbirlari. Bemorlarni davolash, maxsus profilaktika sxemasi. Kasallik o`chog`ida epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar o`tkazish. O`zbekiston Respublikasi Sog`liqni saqlash vazirligi O`zbekiston Respublikasi hududida tepki infeksiyasini oldini olish bo`yicha amaldagi buyruqlar			
14	Qon orqali o`tdigan infeksiyalar. Bezgak. Gemorragik isitmalar. Orttirilganimmunitet tanqisligi sindromi(OITS).	Bezgak. Gemorragik isitma kasalliklari haqida tushuncha, kelib chiqish sabablari, etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinikasi, tashxisoti, davolash va oldini olish. Bezgak turlari differentsial tashxisoti. Kasalliklarni oldini olish uchun chora-tadbirlar, SNPning ishi.O`zbekiston Respublikasi hududida bezgaknioldini olishbo`yicha amaldagi buyruqlar. Bemorlarni ko`zdan kechirish. Teri qoplamlari, ko`z sklerasi, til egarchasi, shilliq qavatini aniqlash. OITS haqida tushuncha. Ozbekiston Respublikasi SSV 17.01. 2022 yil 16 buyrug`I tibbiy 30.04.2018 yil 277 – sonly buerug`i bilan tanishtirish Etiologiyasi, epidemiologiyasi, klinik manzarasi: teridagi va shilliq qavatlardagi o`zgarishlar. Serologik tashxisot. Oqibati. Profilaktikasi. OITS bilan zararlanganlarni dispanserizatsiya qilish. Tibbiy xodimlarni OITS bilan zararlanishini oldini olish. O`zbekiston Respublikasida OITSga qarshi olib borilayotgan tadbirlarni umumdavlat ahamiyatiga bog`liqligi.O`zbekiston Respublikasi Sog`liqni saqlash vazirligining amaldagi buyruqlari Bezgak, Gemorragik isitma kasalligi bilan og`rigan bemorlarni ko`zdan kechirish. Bezgak bilan og`rigan bemorlardan qalin tomchiga qon olish va surtma tayyorlash. Serologik tekshiruvga bemordan qon olish. Laborator tekshiruvlarga yo`llanmalar yozish va yuborish. Davolash, oldini olish. Bezgak xurujida bemorga yordam ko`rsatish. Gipertermiyada shoshilinch yordam ko`rsatish. Infeksiyaga qarshi chora-tadbirlar o`tkazish .SNP ishi.OITS bilan kasallangan bemorlardan immunologik tekshiruvga qon olish va laboratoriyaga yuborish. Vaziyatli va diagnostika masalalarini echish. OITS bilan kasallangan shaxslarni aniqlashda epidemiyaga qarshi chora–tadbirlar. Tashxisot. Davolash. OITS bilan zararlanishning oldini olish. Tibbiyot xodimlarining kasbiy zararlanishi. Profilaktikasi. Jinsiy aloqalar orqali kasallanishning oldini olishda sanitariya-maorif ishlari va vositalari. Amaldagi buyruqlar	10	6	4

		asosida ishlash.			
15	Tashqi qoplamlar infeksiyalari. Kuydirgi. Qutirish	Kuydirgi kasalligining etiologiyasi va epidemiologiyasi. Klinikasi, laboratoriya tashhisoti, davosi. Qutirish kasalligining etiologiyasi va epidemiologiyasi. Klinik belgilari. Gidrofobiya, aerofobiya, akustikofobiya, fotofobiya. Tekshirish usullari. Patogenetik va simptomatik davo. Maxsus profilaktikasi. O'zbekiston Respublikasi hududida kuydirgi va qutirish kasalligini oldini olish bo'yicha amaldagi buyruklari. Bemorlarni ko'zdan kechirish, epidemiologik anamnez yig'ish, kasallikning asosiy belgilarini o'rganish. Jarrohlik tozalov ishlovini o'tkazish. Antirabik vaktsina va gammaglobulin yuborish. SHoshilinch xabarnoma to'ldirish. Kuydirgida bemordan analiz uchun material olish, ehtiyot choralari ko'rib, laboratoriyaga yuborish. Kasallikdan o'lgan uy xayvonlarni "utilizatsiya" qilish. Profilaktika chora-tadbirlari.	10	6	4
16	Tashqi qoplamlar infeksiyalari Oqsim. Qoqshol	Kasalliklar haqida tushuncha, etiologiyasi, qisqacha epidemiologiyasi, patogenezi, klinikasi, tashxisi. Davolash printsiplari, bemorlarni parvarishlash. Kasallikni oldini olish choralari. Maxsus profilaktikada AKDS vaktsinaning yuborish sxemasi. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi O'zbekiston Respublikasi hududida qoqshol va oksim kasalligini oldini olish to'g'risida amaldagi buyruqlar. Bemorlarni ko'zdan kechirish. Oqsimda bemorlarning og'iz bo'shlig'ini va terini parvarishlashi. Talvasa paytida bemorga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Qoqsholga va oqsimga tekshirish uchun tashxis materiallarini olish. Kasallikni oldini olishda emlash ishlarini o'tkazish.	10	6	4
17	Turli yo'llar bilan yuqadigan infeksiyalar. Toun (o'lat). Brutsellyoz	O'lat kasalligining qo'zg'atuvchisi haqida ma'lumotlar. O'latning tarqalishi sabablari va mexanizmi. O'lat epidemiyalarining aholi o'rtasida va hayvonlar o'rtasida tarqalishining o'zaro bog'liqligi. O'lat kasalligida epidemiologik jarayonning namoyon bo'lishidagi omillarning o'ziga xosligi. Brutsellyoz kasalligining tarqalish sabablari va epidemik jarayoni. Kasalliklarni klinik belgilari va tashhis usullari. Davolash usullari va vositalari. Kasalliklarning o'choqdagi profilaktika chora tadbirlari, dezinfektsiya, dezinseksiya va deratizatsiya. O'zbekiston Respublikasi hududida o'lat va brutsellyoz kasalligini oldini olish to'g'risida amaldagi buyruqlar. Bemordan laborator tekshiruv uchun material olish va tashxisot usullari.	10	6	4

		Meditsina xodimi o'zini himoya qilish choralari. Bemorga zardob yuborish. Bemorlarni parvarish qilish xususiyatlari. O'lat o'chog'ida o'tkaziladigan chora-tadbirlar.Brutsellyoz kasalligini keltirib chiqaruvchi sabablar. Etiologiyasi, klinikasi, asoratlari. Laborator tekshirish usullari. Byurnesinamasi. Davolash printsiplari. Profilaktikasi. Kasalliklarning o'choqdagi profilaktika chora tadbirlari, dezinfektsiya, dezinseksiya va deratizatsiyalarning ahamiyati. Himoya kiyimini qo'llash qoidasi			
18	Parazitar kasalliklar, Gelmintozlar Protozoy kasalligi, amyobiaz, lyamblioz, toksoplazmoz, askaridoz, enterobioz, exinokokkoz..	Sodda jonivorlar haqida ma'lumotlar. Ularning tarqalishi sabablari va mexanizmi. Protozoy kasalliklarning etiologiyasi, tarqalish yo'llari. Klinik belgilari. Aholi o'rtasida sanitariya-maorif ishlarini olib borish.O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining amaldagi buyruklari. Gelmintoz kasalliklari haqida ma'lumotlar. Ularning tarqalishi sabablari va mexanizmi. Klinik belgilari, davolash usullari va vositalari. Aholi o'rtasida sanitariya-maorif ishlarini olib borish. Kasallik o'chog'ida o'tkaziladigan chora-tadbirlar.O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining "O'zbekiston Respublikasi hududida gelmintozlarnioldini olish to'g'risida"gi amaldagi buyruqlari. Bemordan laborator tekshirish uchun material olish (axlat,perianal burmalaridan qirma). Hujjatlarni to'ldirish. Laboratoriyada tekshirish usullari (Fyulleborn, Kalantaryan, Kato). Kasallik o'chog'ida o'tkaziladigan chora tadbirlar.O'zbekiston Respublikasi sog'lig'ni saqlash vazirligining O'zbekiston Respublikasi xududida gelmintozlarni oldini olish to'g'risida amaldagi buyruqlari.	8	4	4
Jami			150	104	46

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
1. Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish	1. Yuqumli kasalliklar va infeksiyon nazorat fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirildi.
2. Yuqumli kasalliklarni kelib chiqish sabablari va aholi o'rtasida tarqalishini oldini olish	2. Yuqumli kasalliklarni kelib chiqish sabablari va aholi o'rtasida tarqalishini oldini olishni bilib oldilar.
3. Yuqumli kasalliklarini etiologiyasi va epidemiologiyasi, asosiy klinik belgilari, davolash usullari va asoratlari, laborator tekshirish usullari, kasallikni oldini olish,	3. Yuqumli kasalliklarini etiologiyasi va epidemiologiyasi, asosiy klinik belgilari, davolash usullari va asoratlari, laborator

o`choqlarda o`tkaziladigan chora-tadbirlarni o`rganadi.</p> <p>4. Kasalliklarni boshqa davlatlardan kelishini oldini olish va infektsiya o`chog`ida epidemiyaga qarshi o`tkaziladigan chora tadbirlarni o`rganadi</p> <p>5. Sanitariya Nazorat Punktining (SNP) ishini o`rganadi.	tekshirish usullari, kasallikni oldini olish, o`choqlarda o`tkaziladigan chora-tadbirlarni o`rganib oldilar.</p> <p>4. Kasalliklarni boshqa davlatlardan kelishini oldini olish va infektsiya o`chog`ida epidemiyaga qarshi o`tkaziladigan chora tadbirlar haqida tushunchaga ega bo`ldilar.</p> <p>5. Sanitariya Nazorat Punktining (SNP) ishini o`rganish haqida bilimga ega bo`ldilar.
--	--

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kod	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Asab –ruxiy kasaliklar va Narkalogiya		
Modul kod	ARKN 1304		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120-Soat	Auditoriya mashg`uloti: 84-soat	Mustaqil ta`lim: 36-soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Modul to'liq nomi	Asab –ruxiy kasalliklar va Narkologiya
Modulning maqsadi	Asab va ruhiy kasalliklari fanini o'qitishdan maqsad bo'lajak umumiy amaliyot feldsher-akusherda fanga oid nazariy bilimlar, amaliy ko'nikma va muolajalarni (kompetentsiyalar) shakllantirish; olingan nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llab bemorlarni tekshirish, kasalliklarni aniqlash, bemorlarni parvarish qilishda qo'llashni o'rgatish; jahon talablariga mos keladigan etuk xodimlarni tayyorlash uchun mustakam zamin yaratish
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Asab va ruhiy kasalliklarda kechiktirib bo'lmaydigan holatlarda tez tibbiy yordam ko'rsata oladigan, mustaqil tashxis qo'yib, bemor ahvolini to'g'ri baholaydigan, ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam ko'rsatish, shifokorgacha bo'lgan shoshilinch yordam tadbirlarini yuqori malakada ko'rsata oladigan, muolaja va ko'nikmalarni bajara oladigan har tomonlama etuk umumiy amaliyot feldsher akusherini tayyorlash.
Modul mazmuni	Asab-ruxiy kasalliklar va narkologiya moduli bo'lajak mutaxassisni tayyorlashning ilk bosqichi xisoblanadi va talabalar tomonidan fanining turli aspektlari rivojlanish bosqichlarini, amaliy ko'nikmalar va nazariy bilimlarni qamrab olgan holda bo'lg'usi mutaxasislarni ruxiy bemorlarda so'zlashuv madaniyatini to'liq egallash, klinik fikrlash va uni bayon eta olish, kasallik hamda uning belgilarini so'z orqali va yozma tarzda asoslab berish moduli bo'lib hisoblanadi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	Asab kasalliklari, turlari, ularning sabablari, klinik belgilari. -Asab kasalliklari bilan og'rigan bemorlarni tekshirish usullari, davolashning asosiy prinsiplari, bemorlar parvarishining o'ziga xos xususiyatlari. -Asab tizimi yuqumli kasalliklari -Bosh va orqa miyada qon aylanishning bu zilishi -Umumiy psixopatologiya belgilari va ruhiy bemorlarni tekshirish usullari. Psixonevrologik yordamni tashkil etishning asosiy masalalari. -Ichki kasalliklar, yuqumli kasalliklarda uchraydigan ruhiy o'zgarishlar. -Tug'ruqdan keyingi psixozlar. Shizofreniya - klinikasi, kechishidavolash. -Alkogolizm, alkogolpsixozlari, narkomaniya,

	toksikomaniya, dori-darmon psixozlari.
Ko'nikmalar	Asab kasalliklari bilan og'rigan bemorlarni qabul qilish qoidalari va ularni obyektiv tekshiruv usullari Bosh mi yuqumli kasalliklarida meningial belgilarni aniqlash -Meningitda shoshilinch yordamko'rsatish -Asab kasalliklari bilan og'rigan bemorlarni asbob- uskunali va laboratoriya tekshiruvlarga tayyorlash va ularni o'tkazish. -Asab kasalliklari bilan og'rigan bemorlarni parvarish qilish. - Ruhiy kasalliklar turlari, narkomaniya, toksikomaniya,alkogolizm bilan og'rigan bemorlarni tekshirish. Epilepsiya xurujlarida va epileptik holatlarda birinchi yordam ko'rsatish. -Bemorlarni psixomotor ko'zg'alish paytida tinchlantirish usullari. - Ruhiy kasallarni ovqatlantirish usullari
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	Gusev E.I., Konovalov A.N., Skvortsova V.I. Nevrologiya va neyroxirurgiya, GEOTAR-Media, M., 2015, T1., S 80-110, 167-196 Gusev EI, Konovalov AN, Gekht A.B. Nevrologiya. Milliy etakchilik. qisqa nashr, GEOTAR-Media, M., 2009, 58-78, 83-86-betlar Majidova Y.N., Sodikova G.K., Nurmuxamedova M.A. Kattalar va bolalar nevrologining holati
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Elektron doska, slaydlar, mulyajlar, maxsus asboblari
Tuzuvchilar:	N.A.Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori TFN SH.T. Mirzayeva Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoatsalomatligi texnikumibosh o'qituvchisi
Taqrizchilar:	Z.X.Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Asab kasalliklari turlari, ularning sabablari, klinik belgilari	Nevropatologiya fanini rivojlanish tarixi. Asab kasalliklari turlari, ularning sabablari, klinik belgilari .Asab kasalliklari bilan og'riqan bemorlarni qabul qilish qoidalari va ularni obyektiv tekshiruv usullari	8	4	4
2	Asab kasalliklarini tekshirish, davolash va parvarish qilish printsiplari	Asab kasalliklarini tekshirish, davolash va parvarish qilish printsiplari.	14	10	4
3	Asab tizimi yuqumli kasalliklari	Asab tizimi yuqumli kasalliklari . Bosh miya yuqumli kasalliklarida meningial belgilarni aniqlash	14	10	4
4	Bosh va orqa miyada qon aylanishning buzilishi	Bosh va orqa miyada qon aylanishning buzilishi Meningitda shoshilinch yordam ko'rsatish	14	10	4
5	Umumiy psixopatologiya belgilari va ruhiy bemorlarni tekshirish usullari.	Umumiy psixopatologiya belgilari va ruhiy bemorlarni tekshirish usullari Asab kasalliklari bilan og'riqan bemorlarni asbob uskunali va laboratoriya tekshiruvlarga tayyorlash va ularni o'tkazish.	14	10	4
6	Psixonevrologik yordamni tashkil etishning asosiy masalalari	Psixonevrologik yordamni tashkil etishning asosiy masalalari Ruhiy kasallarni ovqatlantirish usullari	14	10	4
7	Ichki kasalliklar, yuqumli kasalliklarda uchraydigan ruhiy	Ichki kasalliklar, yuqumli kasalliklarda uchraydigan ruhiy o'zgarishlar. Ruhiy o'garishlarda bemorlarga yordam ko'rsatishni.	14	10	4
8	Tug'ruqdan keyingi psixozlar. Shizofreniya - klinikasi, kechishi, davolash.	Tug'ruqdan keyingi psixozlar. Shizofreniya - klinikasi, kechishi, davolash.Epilepsiya xurujlarida va epileptik holatlarda birinchi yordam ko'rsatish.	14	10	4
9	Alkogolizm, alkogol psixozlari, narkomaniya, toksikomaniya, dori-darmon psixozlari	Alkogolizm, alkogol psixozlari, narkomaniya, toksikomaniya, dori-darmon psixozlari .Bemorlarni psixomotor ko'zg'alish paytida tinchlantirish usullari	14	10	4
Jami			120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho;**

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Asab va ruhiy kasalliklarda kechiktirib bo'lmaydigan holatlarda tez tibbiy yordam ko'rsata oladigan, mustaqil tashxis qo'yib, bemor ahvolini to'g'ri baholaydigan, ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam ko'rsatish, shifokorgacha bo'lgan shoshilinch yordam tadbirlarini yuqori malakada ko'rsata oladigan, muolaja va ko'nikmalarni bajara oladigan har tomonlama etuk umumiy amaliyot feldsher akusherini tayyorlash.	Asab va ruhiy kasalliklarda kechiktirib bo'lmaydigan holatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatishni bilib oldilar, mustaqil tashxis qo'yib, bemor ahvolini to'g'ri baholaydigan, ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam ko'rsatishni bilib oldilar, shifokorgacha bo'lgan shoshilinch yordam tadbirlarini yuqori malakada ko'rsata oladigan, muolaja va ko'nikmalarni bajara oladigan har tomonlama etuk umumiy amaliyot feldsher akusherini tayyorlashni bilib oldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta’lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Teri va tanosil kasalliklar		
Modul kodi	TTKK 1304		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 84-soat	Mustaqil ta’lim: 36-soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modulto'liq nomi	Teri va tanosil kasalliklar
Modulning maqsadi	Teri va tanosil kasalliklari fanini nazariy va amaliy mavzularga oid kasalliklarni har tomonlama o'rganish va tahlil qilish bilim va ko'nikmalarini egallash.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Teri va tanosil kasalliklari fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish Teri va tanosil kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezini, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rganadi. Aholi o'rtasida teri va tanosil kasalliklarning patronaji va profilaktikasini o'rganadi.
Modul mazmuni	Teri va tanosil kasalliklari moduli tibbiy ta'lim tizimida fundamental modullar qatoriga kiradi. Teri va tanosil kasalliklari modulining asosiy vazifasi teridagi patologik jarayonlarning turli muammolarini anglash, masalalarini holati va savollariga davrning o'zigacha modul – texnikayutuqlari asosida zamonaviy nuqtainazardan javob berish kabilarni o'z ichiga oladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	- Teri va tanosil kasalliklari haqida tushuncha. - Teri va tanosil kasalliklarini sabablari, klinik belgilari, davosi va oldini olish. Teri kasalliklari bilan og'riq bemorlarda parvarishi xususiyatlari. Terining parazitlar kasalliklari. - Terining allergik kasalliklari. - Etiologiyasi etarli aniqlanmagan teri kasalliklari. - Terining yiringli kasalliklari. - Terining zamburug'li kasalliklari. - Terining virusli kasalliklari. - Tanosil kasalliklari.
Ko'nikmalar	– Teri kasalliklari bilan og'riq bemorlardan anamnez yig'ish va kasallik sababini aniqlash – Teriga baho berish Terida dermografizm o'tkazish – Qo'tir kasalligida malxam so'rtish texnikasi – Allergiyada terining sezuvchanligini aniqlash – Psoriasis uchlik belgisini aniqlashni – Ueksim to'ri belgisini aniqlashni – Streptodermiya va stafilodermiya toshmalarini ajratishni – Baltser sinamasini o'tkazishni – Zararlangan, teri va tirnoq, sochdan tekshirish uchun material olish – Mollyusk tanachalarini ajratib olishni So'zak kasalligida ikki stakanli sinama o'tkazishni.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi

Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. L.Yu. Yusupova, H.S. Burixodjaeva “Kattalarda hamshiralik parvarishi” III qism, Toshkent “Fan va texnologiya” nashriyoti-2014 yil 2. E.H.Eshboev, YA.M.Fayziev. «Teri va tanosil kasalliklari» Toshkent, 2007yil. 3. M.R.Tilavov, S.T.Tursunov. «Teri va tanosil kasalliklari» Toshkent, 2004 yil.
Ta’limjarayonigatavsiyaet iladiganjihozalar	Elektron doska, jadvallar, slaydlar, annotatsiyalar, mulyajlar, tarqatma materiallar.
Tuzuvchilar:	D.M. Mo`minova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi yetakchi o‘qituvchisi
Taqrizchilar:	Z.X. Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi bosh o‘qituvchisi
O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog’liqnisaqlash yo‘nalishlari i O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Teri va tanosil kasalliklari fani haqida tushuncha. Teri va tanosil kasalliklari xususiyatlari.	Teri va tanosil kasalliklari fani haqida tushuncha. Fanning maqsadi va asosiy vazifalari. Klinik fanlar bilan bog'lanishi. Terining tuzilishi va uning vazifalari. Teri kasalliklarini kelib chiqish sabablari. Terining morfologik elementlari va ularning turlari. Umumiy va mahalliy davolash usullari haqida tushuncha. Teri gigienasi va parvarishi. Bolalar va keksalar terisining o'ziga xos xususiyatlari. Teri kasalliklari bilan og'rigan bemorlardan anamnez yig'ish va kasallik sababini aniqlash. Teriga baho berish. Teri dadermografizmo'tkazish.	8	6	2
2	Terining parazitari kasalliklari.	Qo'tir va pedikulyoz kasalliklarini sabablari, epidemiologiyasi, yuqish yo'llari, klinikasi, davolash usullari va kasallikni oldini olish chora-tadbirlarini o'tkazish. Qo'tir va pedikulyoz kasalliklarini keltirib chiqaruvchi omillarni bartaraf etish, kasallikni davolash usullari, oldini olish. Qo'tir kasalligida malxam so'rtisht exnikas	14	10	4
3	Terining allergik kasalliklari.	Allergik dermatitlarni keltirib chiqaruvchi sabablar va ularning turlari. Allergik toshma turlarini aniqlash va ularni bir-biridan ajratish. Teri allergik kasalliklarini umumiy va mahalliy davolash usullari, allergik dermatit va ekzemada qondagi o'zgarishlarni aniqlash. Tahlil natijalarini o'qish. Dermatit, toksikodermiya, ekzema kasalliklari tekshirish usullari, klinikasi, davosi, asoratlari va ularni oldini olish. Kechiktirib bo'lmaydigan allergik holatlar haqida tushuncha. Allergiyada terining sezuvchanligini aniqlash	12	8	4
4	Etiologiyasi yetarli aniqlanmagan teri kasalliklari.	Etiologiyasi yetarli aniqlanmagan teri kasalliklarini kelib chiqish sabablari, turlari, klinik belgilari, mavsumiyligi va asoratlari. Qiyosiy tashhis o'tkazish, laborator tekshiruv usullari natijasini tahlil qilish. Kasallikni davolash va asoratlarni oldini olish.	14	10	4

		Psoriasis uchlik belgisini aniqlashni. Qizil yassi temiratkli kasalligida Uiksem to'ri belgisini aniqlash,			
5	Terining yiringli kasalliklari.	Terining yiringli kasalliklarini keltirib chiqaruvchi omillar, klassifikatsiyasi, klinik belgilari, laborator tekshiruv natijalarini tahlil qilish. Terining yiringli kasalliklari asosiy morfologik elementlarini ajratish va davolash usullari. Streptodermiya va stafilodermiya toshmalarini ajratishni Terining yiringli kasalliklarida qiyosiy tashhis o'tkazish. Kasallikni asoratlari va ularni oldini olish chora-tadbirlari. Terining yiringli kasalliklarini umumiy, mahalliy va spetsifik davolash usullari. Vaksinalarni yuborish.	14	10	4
6	Terining zamburug'li kasalliklari.	Zamburug'li kasalliklarni keltirib chiqaruvchi omillar va ularni qo'zg'atuvchi zamburug' turlari. Kasalliklarni yuqish yo'llari va tarqalishi. Kasalliklarni qiyosiy tashxisi. Zamburug'li kasalliklar diagnostikasida zamonaviy laboratoriya usullari, Balsirsinamasini o'tkazishni, zararlangan teri va tirnoq, sochdan tekshirish uchun material olish kasalliklarni davolash usullari. Zamburug'li kasalliklar profilaktikasi. Keratomikozvadermatomikoz turlari klinik belgilari, kechishi, asoratlari va ularni oldini olish. Zamburug'li kasalliklar diagnostikasida zamonaviy laboratoriya usullarini qo'llash. Umumiy davo usullari. Zamburug'li kasalliklarni davolashda fungitsid va mikoseptik vositalaridan foydalanish. Kasallik aniqlangandan so'ng tibbiy xabarnoma to'ldirish.	14	10	4
7	Terining virusli kasalliklari.	Terini virusli kasalliklarini keltirib chiqaruvchi sabablar, ularni qo'zg'atuvchisi va turlari. So'gal turlarini ajratish. Bog'cha va maktab yoshidagi bolalarda mollyusklarni tarqalishni oldini olish. Malyusktanachalarinijratibolishni	14	10	4
8	Tanosil kasalliklari.	Zaxmning kelib chiqish sabablari va uning qo'zg'atuvchisi haqida ma'lumot. Zaxmning davrlari va undagi klinik belgilari, toshma turlari. Kasallikni qiyosiy tashxisi. Homila zaxmi va uning asoratlari. Laborator tekshiruv usullari. Kasallikka moyil	30	20	10

		guruhlarni aniqlash. Zaxm kasalligida davrlariga ko'ra toshmalar xarakterini aniqlash. Tug'ma zaxmda bolalar organizmidagi o'zgarishlar va klinik belgilar. So'zak kasalligini kelib chiqish sabablari, qo'zg'atuvchisi, yuqish yo'llari, turlari, klinik belgilari, tashhisotida ikki stakanli sinama o'tkazish va asoratlari. Kasallikning umumiy, mahalliy va spetsifik davosi. Tanosil kasalliklarining xususiyatlari. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2003 yil 25 avgustdagi "Nikohlanuvchi shaxslarni tibbiy ko'rikdan o'tkazish to'g'risida" 365 – sonli Qarori mazmuni bilan tanishtirish. OIV va OITS haqida tushuncha. OIV infeksiyasini yuqish yo'llari va klinik belgilari. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligining 2015 yil 25 martdagi "O'zbekiston Respublikasida OITS kasalligi bilan kurashish va uning oldini olish choralari to'g'risida" 123 – sonli buyrug'i mazmuni bilan tanishtirish. OITS markazlari, laboratoriyalari va ularning ish faoliyati haqida ma'lumot. Serologik tekshiruvga qon olish. YUNISEF "Oila va mahallada salomatlik amaliyotini takomillashtirish bo'yicha qo'llanma" 29-maslahat bilan tanishish. Tanosil kasalliklari bilan og'rigan bemorni ijtimoiy qo'llab quvvatlash va sanitar-targ'ibot ishlarini olib borish.			
	Jami		120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o‘quvchi olgan bilimni amalda qo‘llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o‘quvchi fan dasturini o‘zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo‘yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko‘rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Teri va tanosil kasalliklari fanidan nazariy va amaliy bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish	Teri va tanosil kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o‘rgandi
Aholi o‘rtasida teri va tanosil kasalliklarning patronaji va profilaktikasini o‘rganadi.	Aholi o‘rtasida teri va tanosil kasalliklarning patronaji va profilaktikasini o‘rgandi.
Teri va tanosil kasalliklari fanidan nazariy va amaliy bilim va ko‘nikmalarni shakllantirish	Teri va tanosil kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o‘rgandi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqniSaqlashvaijtimoiyhimoya		
Ta’lim sohasi	Sog`liqniSaqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	PEDIATRIYA		
Modul kodi	P 134508		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 240-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 168-soat	Mustaqil ta’lim: 72-soat
ECTS-kreditlar miqdori	8		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Pediatrica
Modulning maqsadi	Sog'lom bola organizmi xususiyatlarini tushuntirish; Turli yoshdagi bolalarda uchraydigan yuqumli va yuqumsiz kasalliklar bo'yicha ma'lumotlar berish; Bemor bolalarni bevosita va asbob-uskunalar yordamida tekshirish va nazorat yuritish usullarini o'rgatish; Uy sharoitida bemor bolalarni parvarishini amalga oshirish, kasalliklarni oldini olish chora-tadbirlarini o'rgatish;
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	1. Pediatrica fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish 2. Pediatricada bolalar kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rganadi. 3. Bolalar kasalliklarning patronaji va profilaktikasini o'rganadi.
Modul mazmuni	Sog'lom va bemor bolalar xususiyatlari, nazorat va maqsadli tekshiruv usullari, bolalarda uchraydigan yuqumli va yuqumsiz kasalliklar haqida ma'lumotga ega bo'lib, bola va uning oilasiga hamshiralik parvarishini amalga oshirish bo'yicha bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlarda vrilarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infektsion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish). Kasbiy faoliyat doirasida profilaktik va davolash-dagnostik muolajalarni o'z vaqtida va sifatli amalga oshirish
Bilimlar	– Pediatricaning rivojlanish tarixi. – Bolalarning jismoniy rivojlanis monitoringi. – Asabsistmasi, sezgia'zolari, ichkisekretsiyabezlari, teri, suyak-muskulsistemasining anatomo-fiziologik xususiyatlari (AFX). – Nafas olisha'zolari, yurak-qon tomir sistemasi, qon va qon ishlab chiqarish a'zolarining anatomo-fiziologik xususiyatlari (AFX.) – Ovqat hazmqilish, buyrak va siydik ishlab chiqarish a'zolarining anatomo-fiziologik xususiyatlari (AFX). – Oy kuni yetib tug'ilgan chaqaloq va uni parvarishlash. – Chala tug'ilgan chaqaloq va uni parvarishlash. – Bir yoshgacha va biryoshdan katta bo'lgan bolalarni ovqatlantirish. – Bolalarni umumiy tekshirish usullari. – Chaqaloqlik davri kasalliklari. – Bolalarda raxit kasalligi, ekssudativkataraldiatez, spazmofiliya. – Nafas olish a'zolari kasalliklari. – Yurak – qon tomir sistemasi kasalliklari. - Ovqat – hazm qilish a'zolari kasalliklari.
Ko'nikmalar	– Bolada antropometrik tekshiruv o'tkazish. – Nafas olish, puls sonini aniqlash, arterial bosimnio'lchash. – Qon tekshiruviga Laboratoriyaga yo'llanma yozish va qon tahlili o'qishni .Periferik limfa tugunlarini paypaslash. – Bolalarni tabiiy ovqatlantirish va qo'shimcha ovqatlarni tayyorlash. – Sog'liqni saqlash vazirligining buyruqlari asosida – Profilaktik emlashlar o'tkazish. Laborator tekshiruvlar uchun boladan

	materiallar yig'ish (najas, siydik, balg'amvaboshqalar). – Asbob-uskunal itekshirishlar o'tkazishga bemor Bolani tayyorlash. – Chaqaloqlarni birlamchi artib-tozalash va kundalik parvarishi. – Quloqqa, burunga dori tomizish. Quloqqa isituvchi compress qo'yish. – Oksigeno terapiya o'tkazish. Asfiksiya, laringospazm, soxtakrup, bronxialastmaxuruji, hushdanketish, kollaps, burundan qonketganda,shoshilinch yordam.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. M.F.Ziyayeva. Z.O.Rizayeva. "Bolalarda xamshiralik parvarishi". Toshkent, "Fan vatexnologiya" 2012 yil. 2. X.H Файзиев. «Сестринский уход за детьми» Тошкент, «Илм зиё» нашриёти, 2008 йил 3. K.S Inomov. «Pediatriyadaxamshiralikishi» Toshkent, 2007 yil
Ta'limjarayonigatavsiyaet iladiganjihozalar	Turli fantom qo'g'irchoqlar,bolalar vannasi, gorizontal tarozi va rostomer, sm.lenta, ketliklar, rezina nokchalar, turli o'lchamli me'da zondlari, gaz chiqaruvchi naycha, qo'lqoplar, turl isig'imli shpristlar, fonendoskop, tonometr, probirkalar,siydik taxlili uchun maxsus idishlar,chambar,kolba,tibbiy termometr, tog'ora, tuvak, klyenka fartuk,dori vositalari, vazelin, sistema, shtativ, leykoplastr, Petri kosasi, stakan, qoshiqcha.
Tuzuvchilar:	Mirzayeva Sh.T. - Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi.
Taqrizchilar:	N.A.Nurmatova-Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori.TFN Z.X.Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Pediatricaning rivojlanish tarixi. Bolalarning jismoniy rivojlanish monitoringi.	Oilaviy poliklinikada va umumiy amaliyot shifokorlariga yordamchi FAPda feldsherning ish prinsipi, burchlari. "Lemon " , "Hamshiralik hujjatlari " atamallari xaqida axborot , "Sog'lom avlod" va "Ona va bola" davlat dasturining asosiy yo'nalish lari xaqida tushuncha.Bolada antropometrik tekshiruv o'tkazish.	4	2	2
2	Asab sistemasi, sezgi a'zolari, ichki sekretiya bezlari, teri, suyak muskul sistemasining anatomo-fiziologik xususiyatlari (AFX).	Bolalar asab sistemasining tuzilishi, funktsiyalari haqida tushuncha. Bolalarni har tomon lama parvarish qilishda feldsherning roli. Bolaning nutq va eshitish qobiliyatini rivojlantirish bosqichlari. Psixomotor rivojlanish bosqichlari. Rivojlantirish maqsadidagi parvarish bo'yicha tavsiyalar. Suyak to'qimasi va mushaklar tonusining holati. Suyak to'qimasi, bosh suyaklar, umurtqa pog'onasi, ko'krak va chanoq tuzilishining xususiyatlari.	8	6	2
3	Nafas olish a'zolari, yurak-qon tomir sistemasi, qon va qon ishlab chiqarish a'zolarining anatomo-fiziologik xususiyatlari.	Bolalarda nafas olish a'zolari anatomik-fiziologik xususiyatlari. Bolalarning nafas a'zolarini holatini baholash, tekshirish usullari. Bolalikning turli davrlarida bolalarning nafas olishini kuzatish, o'pkani perkussiya va auskultatsiya qilish. Nafas olish sonini sanash. Bolalarda yurak-qon tomir tizimining anatomik-fiziologik xususiyatlari. Bolalarning yurak-qon tomir tizimi holatini baholash, tekshirish usullari. Bolalikning turli davrlarida puls soni, yurakni perkussiya va auskultatsiya qilish. Bolalarda arterial bosimni o'lchash. Bolalarda qon va qon yaratish a'zolarining anatomik-fiziologik xususiyatlari. Bolalarning qon va qon yaratish a'zolari holatini baholash, tekshirish usullari Bolalarda ovqat hazm qilish va siydik ayiruv a'zolarining anatomik-fiziologik xususiyatlari	10	6	4
4	Ovqat hazm qilish, buyrak va siydik ishlab chiqarish a'zolarining anatomo-fiziologik xususiyatlari.	Bolalarning ovqat hazm qilish a'zolari holatini baholash, tekshirish usullari. Korinni paypaslash, najas xarakterini kuzatish. Bolalarning siydik ayiruv tizimi holatini baholash, tekshirish usullari. Tekshiruv uchun go'dak bolalardan siydik yig'ish.	10	6	4
5	Oy kuni yetib tug'ilgan chaqaloq va uni parvarishlash.	Oy kuni etib tug'ilgan chaqaloqning ta'rifi va alomatlari. Apgar shkalasi bo'yicha holatini baholash. CHaqaloqlarning fiziologik holatlari, chaqaloqlarni ovqatlantirish qoidalari. O'zR.	10	6	4

		SSVning 2003 yil 13.11.dagi 500-sonli “Perinatal yordam samaradorligini oshirish yuzasidan tug`ruq komplekslari (bo`limlari) ishlarini qayta tashkil qilish va shifoxona ichi infeksiyalarini oldini olish to`g`risida” buyrug`i bilan tanishtirish. chala tug`ilgan chaqaloqning belgilari. chala tug`ilish sabablari, darajalari. chala tug`ilgan bolalarning markaziy nerv sistemasi, issiqlik almashinuvi va nafas olishining xususiyatlari. chala tug`ilgan bolalarni isitish usullari. Ovqat ehtiyojini hisoblash.			
6	Chala tug`ilgan chaqaloq va uni parvarishlash	Muddatiga yetmay tug`ilgan chaqaloqni ko`zdan kechirish, muddatiga etmaslik darajalarini aniqlash va holatini baholash.Kuvezni tozalash va texnika xavfsizligini o`rganish. Isitish uchun grelkalarni to`ldirish va qo`llash.Muddatiga etmay tug`ilgan chaqaloqlarniparvarishlash bo`yicha onalarga tavsiyalar berish.Oilaga keyingi parvarish bo`yich ko`nikmalarni roli o`yinlar, video-audio materiallar yordamida o`rgatish. “Kenguru” metodi bo`yicha parvarishlash (mehr-muhabbatni shakllantirish).Samarali perinatal parvarishni tashkil etish(UNISEF).	10	8	2
7	Bir yoshgacha va bir yoshdan katta bo`lgan bolalarni ovqatlantirish	Ko`krak bilan emizishga antenatal tayyorgarlik. Emadigan yoshdagi bolalarni ovqatlantirish turlari. Tabiiy ovqatlantirish, uning afzalligi. Ko`krak bilan boqishga ko`rsatma va qarshilik lar. 6 oygacha bo`lgan bolalarni to`g`ri ovqatlantirish bo`yicha tavsiyalar. Aralash va sun`iy usulda ovqatlantirish, unga o`tkazishga ko`rsatmalar. Qo`shimcha ovqat (dokorm, prikorm) turlari, uni berish qoidalari. Ona suti ning o`rinbosari – oddiy, nordon, fiziologik, quruq aralashmalar. YAsli yoshidagi bolalarni ovqatlan tirish. Taomnoma tuzish qoida lari. Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarni ovqatlan tirish. Oilada bolalarning ovqatlanishini tashkil qilish. Erta yoshdagi bolalar va chaqaloq larni ko`krak suti bilan ovqatlan tirish. Bolalarni to`g`ri ovqatlantirishda feldsherning vazifalari, hamshiraning roli.	8	6	2

8	Bolalarning umumiy tekshirish usullari.	Bemordan anamnez yig'ish va muammosini aniqlash xususiyatlari. Kasallik tarixi, hayot tarzi bilan tanishish. Bolani ob'ektiv tekshirish usullari: ko'zdan kechirish, palpatsiya perkussiya va auskultatsiya o'tkazishning ahamiyati. Laborator tekshirish usullarining tashhis qo'yishdagi ahamiyati. Laborator tekshiruvlar uchun material yig'ish va laborato riyaga etkazish, laboratoriyaga yo'llanma to'ldirish va tekshiruv natijalarini tahlil qilish. Bemor bolalarni turli laborator tekshiruviga tayyorlash ,hamshira va feldsherlarning ushbu ishlarni amalga oshirishdagi vazifalari. Tibbiy xujjatlar bilan tanishish va ularni to'ldirish	8	6	2
9	Chaqaloqlik davri kasalliklari	Chaqaloqlar asfiksiyasi, tug'ruq jarohatlari, chaqaloqlarning gemolitik kasalligi, teri, kindikkasalliklari, chaqaloqlarsepsisi: ta'rifi, sababi, belgilari, davosi, hamshiralikparvarishi. Chaqaloqlik davrida uchraydigan kasalliklarning asosiy sabablari, ularning turlari. Gemolitik kasallik, asfiksiya, teri va kindik kasalliklari. Chaqaloqlik davrida uchraydigan kasalliklardan pilorospazm va pilorostenoz haqida tushuncha. Chaqaloqlik davri kasalliklarining oldini olish, tez tibbiy yordam ko'rsatish va sog'lom turmush tarzini belgilashda feldsher, hamshira ning roli va asosiy vqzifalari.	10	6	4
10	Bolalarda raxit kasalligi, ekssudativ kataral diatez, spazmofiliya.	Raxit, spazmofiliya va ekssudativ – kataral diatezning sabablari, klinik belgilari, davo, profilaktikasi.Raxitning kelib chiqish sabablari.Klassifikatsiyasi va klinik belgilari.Diagnostika (laboratoriya va rentgenologiya).Davolash(kun tartibi, ovqatlanish, vitamin D, kaltsiy va fosfor preparatlarini qo'llash).Raxit oqibatlarini va uni oldini olish. Gipokaltsemiya haqida tushuncha.Kasalliklar profilakti kasida yosh bolalarni to'g'ri tuzilgan kun tartibida tarbiyalash va ovqatlantirish koidalariga amal qilishda oilaviy hamshira va feldsherning vazifalari.	10	8	2
11	Nafas olish a'zolari kasalliklari	Bolalarda nafas olish a'zolari anatomik-fiziologik xususiyatlari.Nafas olish a'zolari kasalliklarining bolalar kasalliklari orasida ko'p uchrashi va keng tarqalganligi. Rinit, angina, otit,faringit, laringit, soxta krup, bronxit, zotiljam va bronxial astmaning sabablari, ularni rivojlanishiga olib keluvchi omillar, belgilari, davosi, asoratlari va oldini olish. Bronxial astma: ta'rifi, sabablari, belgilari, tashhis qo'yish usullari, davolash tamoyillari. Bolalar nafas olish a'zolari kasalliklarining profilaktikasida feldsher hamda hamshiraning	6	4	2

		roli.			
12	Yurak– qon tomir sistemasi kasalliklari.	Revmatizm – bolalik davrida kechish xususiyatlari. Revmatizm formalari. Kardit, poliartrit, kichik xoreya. Tug`ma va orttirilgan yurak nuqsonlariga haqida tushuncha. Kun tartibi va parvarishning asosiy xususiyatlari. O`tkir qon tomir va yurak etishmovchiligida bemorni parvarish qilish va davolash xususiyatlari. Tug`ma yurak nuqsonlarining turlari, sabablari, belgilari, tashxis qo`yish usullari, davolash tamoyillari, hamshiralik parvarishi. Kechiktirib bo`lmaydigan holatlarda yordam ko`rsatishda feldsher taktikasi.	8	4	4
13	Ovqat–hazm qilish a`zolari kasalliklari.	Bemor bolalarni namoyish qilish. Anamnez yig`ish, kuzatish, kasallik belgilarini aniqlash, bemor holatiga baho berish. Postlarda va muolajalar xonasida ishlash. ORT burchagi bilan tanishish va ishlash. Og`iz orqali regidratatsiya o`tkazish, suyuqlikni tomchilab tomirdan yuborish. Bemor ichgan va ajratgan suyuqlikni hisobga olish va qayd etish. Najasni koprogramma va bakteriologik tekshirishga yig`ish. Me`dani yuvishga jihozlarni tayyorlash va texnikasini o`zlashtirish. Qusganda va qorinda og`rik bo`lganda yordam ko`rsatish. Bolalar kasalliklarini integrirlashgan usulda olib borish usullari.	8	6	2
14	Stomatit va gelmintoz kasalligida bola holatini baholash.	Stomatitda kasalligida bola holatini baholash, shikoyatlari, anamnez, umumiy ko`zdan kechirish, og`iz shilliq qavatini parvarish lash. Gelmintoz kasalligida bola holatini baholash, shikoyatlari, anamnez, umumiy ko`zdan kechirish, tashxis usullari bolalarda hamshiralik parvarishini o`tkazish. Bolalarda gelmintoz–enterobioz, askaridoz, lyamblioz kasalliklarning ko`p uchrashi yuqish yo`llari klinik belgilari asoratlari..	6	4	2
15	Buyrak va siydik chiqarish a`zolari kasalliklari. Buyrak va siydik chiqarish a`zolari kasalliklarida bola va uning oilasiga hamshiralik parvarishi	Siydik chiqaruv yo`llarining kasalliklari bolalar orasida juda keng tarqalganligi. Pielonefrit va glomerulonefrit ning klinik formalari, belgilari, laboratoriya diagnostikasi, asoratlari. Profilaktika va davo choralarini o`tkazish. Buyrak va siydik chiqarish a`zolari kasalliklari - tsistit, pielonefrit, glomerulonefrit: ta`rifi, sababi, belgilari, tashhis qo`yish usullari, asorati, davolash tamoyillari, hamshiralik parvarishi. Profilaktika va davo choralarini o`tkazishda feldsher va hamshiraning roli va vazifalari.	8	6	2
16	Qon va qon yaratish a`zolari kasalliklari. Qon	Qon va qon yaratish a`zolarining anatomik-fiziologik xususiyatlari. Temir tanqisli anemiyasi: kelib chiqish sabablari, klinik	10	6	4

	kasalliklari profilaktikasi bo'yicha bola va uning oilasi bilan suhbat rejasini tuzish.	belgilari, tashhis qo'yish usullari, asorati, davolash tamoyillari anemiyada bola va uning oilasiga hamshiralik parvarishi. Gemorragikdiatezhaqidatushuncha, uning turlari, klinik belgilari. Bola lar kasalliklarini integrirlash gan usulda olib borish usullari. Bolalarda anemiya va gemorragik diatez kasalliklarining profilaktikasida feldsher va hamshiraning vazifalari.			
17	Ichki sekretsiyabezlarikasal liklari.	Bolalarda endokrin tizimning anatomik-fiziologik xususiyat lari. Ichki sekretsiya bezlarining tuzilishi va organizmdagi vazifa lari haqida qisqacha ma'lumot. Qalqonsimon bez kasalliklari haqida tushuncha.Zamonaviy diagnostika uslublari. Dispanser kuzatuvi. Bolalarda qandli diabet kasalligining profilaktikasida feldsher va boshqa tibbiy xodimlarning roli, vazifalari. Bolalarda qandli diabetning kechish xususiyatlari. Qandli diabetning I tipi (insulinga bog'liq qandli diabet),qandli diabetning II tipi (insulinga bog'liq bo'lmagan qandli diabet) haqida tushuncha. Bolalarda qandli diabet kasalliginining profilak tikasida hamshira, feldsher va boshqa tibbiy xodimlarning roli, vazifalari.	8	6	2
18	Endokrin tizim kasalliklarida bola holatiga baho berish	Endokrin tizim kasalliklarida bola holatiga baho berish: shiko yatlari, anamnez, umumiy ko'zdan kechirish, laboratoriya tekshiruvi natijalari bilan tanishish. Qand li diabet bilan kasallangan bola va uning oilasiga parhez va kun tartibini tashkil qilish haqida suhbat rejasini tuzish. Insuli no terapiya o'tkazish qoidalarini o'rganish.Bola va oila a'zolariga endemik bo'qoq hamda qandli diabetni oldini olish bo'yicha tavsiyalar berish. Bemorbolalarni namoyish qilish. Anam nez yig'ish, kasallik simptom larini aniqlash. Laboratoriya tekshiruvi natijalari bilan tanishish. Insulinning dozasini hisoblash va yuborish qoidasini o'rganish.	6	4	2
19	Bolalarda o'tkir nafas va o'tkir yurak-qon tomir etishmovchiligi sabablari, belgilari	Nafas yetishmovchilik sabablarini aniqlash va uning darajalarini baho lash. O'tkir stenozlovchi laringotra xeit, bronxospazm, bronxial astma xurujida bola va uning oilasiga kechiktirib bo'lmaydigan yordam ko'rsatish qoidalarini o'rganish. Bir yoshgacha va bir yoshdan oshgan bolalar ning nafas yo'llariga yot jismlar tushganda shoshilinch yordam ko'rsatish. Hiqildoq stenozi (chin krup)da kechik tirib bo'lmaydigan yordam ko'rsatish. Talvasa sindromida shoshilinch yordam ko'rsatish. Bolaning oila a'zolariga shoshilnich yordam ko'rsatishni o'rgatish.	8	6	2

		O'zbekistonda «Tez tibbiy» pediatriya yordamining rivoji bilan tanishish. «Tez tibbiy yordam» stantsiyasi, uning tarmoqlari, ish printsiplari, tuzilishi, jihozlari va shu erda ishlovchi feldsherning vazifalari bilan tanishish.			
20	Silga qarshi qo'llaniladigan asosiy preparatlar.	Bolalarda sil kasalligi sabablari, bolalarda kechishi, tashhis qo'yish usullari, asorati, davolash tamoyil lari, bemor bolani parvarishlash, kasallik profilaktikasida hamshiraning vazifalari. Sil etiologiyasi, bolalarga yuqish yo'llari. Bolalarda uchraydigan sil formalari. Diagnostika uslublari, tuberkulin – diagnostika. Sanatoriyada davolanish. Dispanser kuzatuv. Sil profilaktikasi. Spetsifik va nospetsifik profilaktika. O'zbekistonda va boshqa davlatlarda sil bilan kasallanish va sildan o'lim holatlarini kamaytirish borasida tibbiy xizmatning vazifalari.	8	6	2
21	Yuqumli kasalliklarga qarshi kurash choralari va bolalarda immunitetni kuchaytirish yo'llari. Profilaktik emlashlar	Yuqumli kasalliklar haqida tushuncha. Yuqumli kasallik o'chog'ida olib boriladigan epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar. Yuqumli kasalliklarga qarshi xavfsiz immunizatsiya tamoyil lari, “sovuqlik zanjiri” haqida tushuncha. Profilaktik emlashlar taqviimi. Immunoprofilaktika maqsadi, qo'llash tartibi. Immunoprofilaktika turlari tarkibini o'rganish. Xavfsiz immunizatsiya uchun tavsiyalar. Vaktsina turlari, ularning tarkibi bilan tanishish. Emlash jadvali tarkibi va muddatlari bilan tanishish. Vaktsinatsiya zardoblarini yuborgandan keyin bo'ladigan asoratlari va bunda kechiktirib bo'lmaydigan yordam ko'rsatish. Vaktsinalarni teri ostiga, teri orasiga, mushak orasiga va og'iz orqali yuborishni o'zlashtirish. Onaga (oilasiga) emlashdan so'ng e'tiborni qaratishi lozim bo'lgan holatlar haqida tavsiyalar berish.	10	6	4
22	O'tkir respirator kasalliklar (O'RK). Poliomieli va meningokokk infeksiyasi. Meningokokk, difteriya infeksiyasi va poliomieli bemorlarni kasallik bayoni bilan tanishish	O'tkir respirator virusli infeksiyali bemorlarni kasallik bayoni bilan tanishish, bemorlar shikoyatlarini klinik taxlil qilish. Epidemiyaga qarshi tadbirlarni o'rganish. Bolalarga infeksiyalarning tez yuqishi, keng tarqalishi. Meningokokk infeksiyasi. O'choqda epidemiyaga qarshi tadbirlar. Poliomieli ta'rif, etiologiyasi, belgilari, tashhisoti, davosi, hamshiralik parvarishi, profilaktikasi. “Xavfsiz immunizatsiya” dasturi. O'zRSSHning 2010 yil 20.09dagi 271-sonli “Respublikada sholga qarshi to'rtinchi raund Milliy emlashni tashkil etish va o'tkazish haqida”gi buyrug'i bilan tanishish.	12	10	2

23	Difteriya , skarlatina, qizamiq, qizamiq qizilchasi, suvchechak. Toshmalarni yiringlashini oldini olish chora-tadbirlari	Ilgari va hozirgi vaqtda difteriya bilan kasallanish. Bolalar jamoasida va oilada epidemiyaga qarshi tadbirlar ni o'tkazish. "Xavfsiz immunizatsiya" dasturi. Bolalar kasalliklarini integratsiyalashgan usulda olib borish usullari. Difteriyaning tarqalish yo'llari va manbalari, asosiy klinik belgilari, formalari va davrlari, kasallikning asoratlari, diagnostikasi. Qizamiq, qizamiq qizilchasi, skarlatina, suvchechak infeksiyalari bilan og'rishni yoshga bog'liqligi. Toshmalar xarakteri. Bolalar jamoasida va oilada epidemiyaga qarshi tadbirlar. O'zRSSVning 2007 yil 13.03dagi 114-sonli "Respublika aholisi o'rtasida qizamiq va qizilchaga qarshi ommaviy emlashni o'tkazish haqida"gi buyrug'i bilan tanishish. "Xavfsiz immunizatsiya" dasturi. Bolalar jamoasida va oilada epidemiya ga qarshi tadbirlarni o'tkazishda feldsher va xamshiraning vazifalari. Bolalarda yuqumli kasalligining profilaktikasida feldsher va boshqa tibbiy xodimlarning roli, vazifalari.	8	6	2
24	Ko'k yo'tal, epidemik parotitga qarshi ommaviy emlashni o'tkazish. Bemor bolani ko'zdan kechirish va holatini baholash. Biokimyoviy tahlil uchun qon olish.	Epidemik parotit va ko'kyo'tal kasalligining bolalarda kechish xususiyatlari. Diagnostikada bakteriologik tekshirishning roli. Spetsifik profilaktika. "Xavfsiz immunizatsiya" dasturi. bakteriologik tekshirishning roli. Spetsifik profilaktika. "Xavfsiz immunizatsiya" dasturi. Epidemiyaga qarshi tadbirlar. Bolalar kasalliklarini integratsiyalashgan usulda olib borish usullari. Bolalar jamoasida va oilada epidemiyaga qarshi tadbirlarni o'tkazishda feldsher va xamshiraning vazifalari. Bolalarda yuqumli kasalligining profilaktikasida feldsher va boshqa tibbiy xodimlarning roli, vazifalari.	8	6	2
25	Virusli hepatit. Biokimyoviy tahlil uchun qon olish.	Virusli hepatit: ta'rifi, sababi, turlari, belgilari, tashhis qo'yish usullari, asorati, davolash tamoyil lari, hamshiralik parvarishi, dispan ser nazorati, profilaktikasi. Tashxis qo'yish uchun laborator tekshiruv usul lari. Davolash tamoyillari. Bemor parvarishida tibbiyot xodimining etika va deontologiyasi. Bolalar jamoasida va oilada epidemiyaga qarshi tadbirlarni o'tkazishda feldsher va xamshiraning vazifalari. Bolalarda yuqumli kasalligining profilaktikasida feldsher va boshqa tibbiy xodimlarning roli, vazifalari.	8	6	2
26	Qorin og'rig'ida va qayt qilgandabirinchi yordam ko'rsatish.	Dizenteriya: ta'rifi, sababi, belgilari, tashhis qo'yish usullari, asorati, davolash tamoyillari, hamshiralik parvarishi, profilaktikasi. Salmo nellez: ta'rifi, sababi, belgilari, tashhis qo'yish usullari, asorati, davolash tamoyillari, hamshiralik parvarishi, profilaktikasi YOsh	8	6	2

		bolalarda ichak infeksiyalari bilan kasallanish va shu kasalliklardan o'lim holatlarida ichak infeksiyalarining tutgan o'lni. Bolalar jamoasida va oilada epidemiyaga qarshi tadbirlarni o'tkazishda feldsher va xamshiraning vazifalari. Bolalarda yuqumli kasalligining profilaktikasida feldsher va boshqa tibbiy xodimlarning roli, vazifalari.			
27	Kasallik o'chog'ida o'tkaziladigan epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar. Bolalarda OITS kasalligining kechish xususiyatlari.	O'quvchilarni O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligining 25 mart 2015 yildagi "O'zbekiston Respublikasida OIV infeksiyasini olidini olish chora-tadbirlari va tibbiy yordamni yanada takomillash tirish to'g'risida"gi 123-sonli buyrug'i bilan tanishtirish.OIV-infeksiyasi kasalligi xaqida tushuncha, kelib chiqish sababi, qo'zg'atuvchisi, yuqish yo'llari, statistika ma'lumotlari. Klinik belgilari va turlari. Kasallikka moyillik guruhiga kiruvchi shaxslarni aniqlash. Tashxis qo'yish uchun laborator tekshiruv usullari. Davolash tamoyillari. Bemor parvari shida tibbiyot xodimining etika va deontologiyasi.OIV-infeksiyasi bilan kasallangan shaxslarni aniqlashda epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar. Kasallik bilan zararlanishning oldini olish. OIV-infeksiyasining bolalarda kechish xususiyatlari, zamonaviy diagnostika usullari, bunda hamshiraning roli va taktikasi. OIV-infeksiyasi profilaktikasida hamshiraning, feldsherning Axoli orasida sanitariya va oqartuv ishlarini olib borish. vazifalari.	8	6	2
28	Tashqi muhit ta'sirotlari natijasida kelib chiqqan shoshilinch holatlarda bolaga birinchi yordam ko'rsatish. Oftob urganda, elektr jarohatida shoshilinch yordam ko'rsatish.	Baxtsiz hodisalar haqida umumiy tushuncha. Bolalarga shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish maqsadida tez va favqulodda yordamni tashkil etishda feldsherning funktsional vazifalari. Baxtsiz hodisalarda bolaga kechiktirib bo'lmaydigan yordam ko'rsatish. Bolalar kasalliklarini integratsiyalashgan usulda olib borish usullari.	8	6	2
29	Eshakemi toshganda, anafilaktik shok va Kvinki shishida shoshilinch yordam ko'rsatish.	Ilon chaqqanda zaharni organizmdan chiqarish usullarini o'rganish. Infuzion terapiya o'tkazishda qatnashish. Allergik reaksiya turlari haqida ma'lumot berish.Bemorlarda gemodinamik kuzatuv o'tkazish va qayd etish. Jadal davolash tadbirlari o'tkazishda ishtirok etish. Infuzion terapiya o'tkazishda qatnashish. Eshakemi toshganda, anafilaktik shok va Kvinki shishida shoshilinch yordam ko'rsatish.	6	4	2
	JAMI:		240	168	72

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
1.Pediatrica fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish 2. Pediatrica bolalar kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rganadi. 3.Bolalar kasalliklarning patronaj va profilaktikasini o'rganadi.	1.Pediatrica fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarni bilib oldilar; 2. Pediatrica bolalar kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini haqida tushunchaga ega bo'ldilar; 3.Bolalar kasalliklarning patronaj va profilaktikasini o'rganib oldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	SOG’LIQNI SAQLASH VA IJTIMOIIY TA’MINOT		
Ta’lim sohasi	Sog’liqnisaqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kod	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Xavfsiz immunizatsiya		
Modul kod	XI 1602		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 60-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 42-soat	Mustaqil ta’lim: 18-soat
ECTS-kreditlar miqdori	2		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

1. MODUL O'QUV DASTURI UMUMIY TALABLARI

O'quvdasturiningnomi	Xavfsiz immunizasiya
Ajratilgansoat	60
Mavzularsoni	8
Dasturningmaqsadi	Havfsiz immunizasiya modulini nazariy va amaliy mavzularga oid kasalliklarni har tomonlama o'rganish, taxlil qilish bilim va ko'nikmalarini egallash .Havfsiz immunizasiyani bir-biridan farqlash,hamshiralik tashhisini qo'yish, davolash, oldini olish va hamshiralik parvarishi bo'yicha bilimlarni shakllantirishdir.
O'zlashtirish(o'qitish)natijalari	Havfsiz immunizasiya modulidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish; Yuqumli kasalliklarni kelib chiqish sabablari va aholi o'rtasida tarqalishini oldini olish; Yuqumli kasalliklarini etiologiyasi va epidemiologiyasi, asosiy klinik belgilari, davolash usullari va asoratlari, laborator tekshirish usullari, kasallikni oldini olish ,o'choqlarda o'tkaziladigan chora-tadbirlarni o'rganadi. Kasalliklarni boshqa davlatlardan kelishini oldini olish va infeksiya o'chog'ida epidemiyaga qarshi o'tkaziladigan chora-tadbirlarni o'rganadi.
Bilim	- Immunizasiya targ'ibotida shaxslararo muloqatdan foydalanish hususiyatlari - Profilaktik emlash haqida ma'lumot va emlash jarayonida duch kelishi mumkin bo'lgan muammolar - Profilaktik emlash haqidagi ma'lumot berishda aholi bilan faolishlash
	-Profilaktik emlash rejasi, har bir go'dakkaindi vidual yondashuv - Profillaktik emlshdan keyin yuzaga kelish imumkin bo'lgan nojo'ya holatlar va emlashga monelik qiladigan muddatlar
Ko'nikma	- Go'dakni obyektiv va subyektiv tekshirish; - Go'daklarga laborator tekshiruv uchun yo'llanma yozish(anemiya,eks.diatez); - Tibbiy hujjatlar(shakl 112vashakl063)bilan ishlash; - Gipertermiyada shoshilinch yordam ko'rsatish; - Talvasada shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish; - Anaflaktik shokda shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish; - Emlangan joyda ro'y bergan "Sovuq absess"da tez tibbiyyordam ko'rsatish; - Hayvon tishlagan xolatlarda antirabik immunoglobulin va vaksina yuborish; - Teri va shilliq qoplamlari shikastlanganda qoqsholga qarshi zardob yuborish, qoidalari - Muzlatkich haroratini nazorat qilishni o'rganish va tibbiy hujjat bilan ishlash - Immunoprofilaktikada qo'llaniladigan vaksinalarhususiyatlarini o'rganish - Immunoprofilaktikada qo'llaniladigan vaksinalarni organizmga kiritish yo'llari - Immunoprofilaktikada qo'llaniladigan vaksinalarni muzlatkichda saqlash qoidalari Emlangan go'dakni hamshira tomonidan aktiv patranajni amalga oshirilishi va shakl 112ga qayd etilishi

O'quv rejaga Muvofiqlashtirilgan bo'lgan modul nomi	- Anatomiya, fiziologiya va patologiya - Farmakologiya va retseptura - Umumiy gigiyena va ekologiya - Mikrobiologiya va epidemiologiya asoslari - Dietologiya Hamshiralikishi Jamoada hamshiralikishi - Terapiya da hamshiralikishi Pediatriya da hamshiralikishi Terivata nosil kasalliklarida hamshiralikishi - Tibbiyot psixologiyasi - Lotin tilidagi tibbiy terminologiya - Valeologiya - Yuqumli kasalliklarda hamshiralikishi - Xirurgiya va reanimatsiya da hamshiralikishi
O'qitishning tashkiliy shakli	- N–nazariy - A–amaliy
Dasturga qo'yilgan talab	- Majburiy
O'qitish tili	- Guruhga tayinlangan darslik asosida
Baholashtartibi	- Joriy baholashtartibiga asoslanib
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalari baholash	- Yozma, og'zaki, savol–javob, munozara, test, vaziyatli masalalar yechish, amaliy topshiriqni bajarish, ko'nikma va muolajalar bajarilish algoritminin amoyish etish
Tuzuvchilar:	Z.X. Zakirova -Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi.
Taqrizchilar:	Sh.T.Mirzayeva Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liq nisaqlash yo'nalishlari O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

O'quv dasturining mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqachamazmuni	Jami	tashkiliy shakli	Mustaqil ta'lim
1	Yuqumli kasalliklar va xavfsiz immunizasiya haqida tushuncha. Xavfsiz immunizasiyaning tibbiyotdagi ahamiyati.	Yuqumli kasalliklarni kelib chiqish sabablari. Xavfsiz immunizasiya fanining maqsad va vazifalari. Aholi o'rtasida yuqumli kasalliklarni oldini olish chora tadbirlari. Infekcion jarayonning rivojlanishi. Yuqumli kasalliklarning o'ziga xos xususiyatlari, bosqichlari. Yuqumli kasalliklarning tasnifi. "Aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining qonuni. Yuqumli kasalliklar shifoxonasi bilan tanishish. Yuqumli bo'limlarda epidemiyaga qarshi sanitariya tartibi. Infeksiya o'chog'ida epidemiyaga qarshi kurashish tadbirlari. Observasiya va karantin haqida tushuncha. Tibbiy hujjatlarni rasmiylashtirish va to'ldirish (63-va 112-shakllar). Bakteriologik, virusologik va immunologik laboratoriyalar haqida tushuncha.	4	2	2
2	Boshqarib bo'ladigan va boshqarib bo'lmaydigan yuqumli kasalliklar haqida tushuncha. Profilaktik emlash taqvimi va emlash ahamiyati.	Boshqarib bo'ladigan va boshqarib bo'lmaydigan yuqumli kasalliklar haqida tushuncha. Vaksina, vaktsinasiya va immunitet to'g'risida ma'lumot. Vaksinaning samaradorligi. Jamoaviy immunitet. Emlashning afzalliklari. Boshqarib bo'ladigan infeksiyalar – sil kasalligi, qizamiq, qizilcha, tepki, ko'k yotqoqshol, Virusli gepatit, bo'g'ma kasalliklari kelib chiqishi, klavikulasi, kechishiva o'choqda o'tkaziladigan tadbirlar, profilaktik emlash bilan kasallikning oldini olish. Boshqariladigan yuqumli kasalliklarni epidemiologik nazorati profilaktik emlashni rejalashtirish. Profilaktik emlash taqvimi va profilaktik emlash ahamiyati. Vaksinalarni qabul qilish tartibi. Vaksinalarni saqlash va tashishda uzluksiz sovuqlik zanjiriga amal qilish. Vaksinani chegarani kesib o'tish joyidan tashib kelish, qabul qilishda avto-refrejeratorlardan yoki termokontenerlarda foydalanish.	8	6	2

3	Poliomiyelit (Shol),XIB, pnevmokokk chaqiruvchisi va BPCh(Inson virusi papillomasiga qarshi) infeksiyalari haqida tushuncha.	Poliomiyelit(Shol),XIB va Pnevmonokokk chaqiruvchisi infeksiyasining kelib chiqishi,klinikasi,kechishi,oldini olish va o'choqda o'tkaziladigan tadbirlar. Inson virusi papillomasi(BPCh)kelib chiqishi,klinikasi,kechishi,oldini olish. Poliomiyelit(Shol),XIBvaPnevmonokokk hamda Inson virusi papillomasi(BPCh)ga qarshi emlashishlarini o'tkazish.	8	6	2
4	Immunizasiyada gimuammolar, shaxslararo muloqot.	Immunizasiyada sog'liqni saqlash masalalarida ishonchli axborot manbai.Tibbiyot xodimining oilalar bilan hamkorligi. Shaxslararo muloqot ko'nikmalari. Tibbiyot xodimlarining aholi bilan muloqoti.Tibbiyot xodimining shaxslararo munosabatdagi ko'nikmalari .Emlashdan bosh tortish yoki emlashga nisbatan ikkilanishlar sabablari. Vaksinalar saqlanadigan joylarda haroratni monitoring qilish. Vaksinalar doimiy saqlanadigan joylarda favqulotda vaziyat yuzberganda qilinadigan harakatlar.Sovuqlik zanjiri asbob uskunolari. Vaksinalar va eritgichlarni saqlash harorati. Shikastlangan vaksina va eritgichlarni boshqarish. Immunolog shifokori va hamshirasining vazifalari.	8	6	2
5	Aholini emlash bilan qamrab olish tendensiyasi va milliy emlash taqvimi	O'zbekistonda milliy emlash jadvaliga kiritilgan vaksinalar. Profilaktik emlashqa muroviva kasallik tarqalishi.Vaksinalar xavsizligini ta'minlash jarayonlari.Immunoprofilaktika tadbirlari uchun me'yoriy hujjatlarva SSVbuyruqlari. Emlashga nisbatan ikkilanish va ishonchsizlik .Emlashdag immunammonitushunishuchun modeli. Vaksinalarni saqlash uchun sovutkich(xolodilnik)va muzlatkich (morozilnik)larni o'rnatish hamda ularga xizmat ko'rsatish tartibi.Zahiradagi vaksinalarni boshqarishda avtomatlashgan tizimdan foydalanish.Yaroqlilik muddati tugagan yoki shikastlangan vaksina va eritkichlarnibartarafqilish tartibi. Emlash xonasi hamshirasining vazifalari.Vaksina va eritgichlarnisovutgich–sumkalarigajoylashtirish.”Silkitishtesti”o'tkazishtartibi.Flakontermoindikator(FTI)danfoydalanishtartibi. Profilaktik emlash hisobotlarini tuzish.	8	6	2

6	Profilaktik emlashda ijtimoiy me'or va emlash qamrovini yuqori darajada saqlash. Aholi bilan muloqatning ahamiyati	Emlashdagi muammoni tushunish uchun muloqotning ahamiyati. Noverbal muloqot. Hamdardlik ko'rsatish (Empatiya). Ochiq, yopiq va aniqlastiruvchi savollardan foydalanish. Refleksiv tinglash. Emlash uchun qo'llaniladigan materiallarni quruq omborxonalarda saqlash tartibi. Vaksina va eritkichlarni tashish uchun kontenerlarga va sovutkich-sumkalarga joylashtirish tartibi. Emlashdan keying yuz berishi mumkin bo'lgan xolatlar (reaksiyalar va asoratlar), ushbu holatlarni oldini olish va bu holatlar uzoq berganda o'tkaziladigan chora-tadbirlar.	10	6	4
7	Profilaktik emlash vaqtidagi muloqot. Patronaj vaqtidagi emlash xonasidagi muloqot.	Muloqotda rad qilmaslik strategiyasidan foydalanish. Emlash uchun muloqot algoritmi. Kuchli gumon qiladiganlar bilan muloqot. Patronaj vaqtida va emlash xonasidagi muloqot. Emlash bo'limidanojoyata'simuhokamasi. Emlashdan bosh tortayotgan shaxslar bilan suhbat. Immunizatsiya tarafdorlari va ikkilanuvchilar bilan muloqot. TO'IT (Tasdiqlash, O'ZI haqida, Ilm, Tushuntirish) yondoshuvi. Davolash profilaktika muassasalarida emlashishlarini tashkillashtirish va emlashlarni o'tkazishda xar bir shifokor qo'yidagilarni bilishi shart. Oilaviy poliklinika va tibbiy birlashmalarning bosh hamshirasini immunoprofilaktikamasalari bo'yicha vazifalari, Emlashlarga bo'ladigan qarshi ko'rsatmalar. Emlash uchun zarur bo'ladigan materiallarni va asbob-uskunalarni qabul qilish.	8	6	2
8	Profilaktik emlashlariga qarshi ko'rsatma va emlanmaslik nitalash. Emlangandan so'ng beradigan asoratlari.	Emlashlarga bo'ladigan qarshi ko'rsatmalar (moneliklar). 2021 yil 17 iyulda tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasida yuqumli kasalliklar immunoprofilaktikasi" (SanQvaM № 0239-07/4). Vaksinaning turlari bo'yicha qarshi ko'rsatmalar. Emlashdan so'nggi reaksiyalar va asoratlar, boshqariladigan yuqumli kasalliklar va ularning epidemiologik nazorati. Emlashdan keyin yuz berishi mumkin bo'lgan holatlar (reaksiya va asoratlar). Tibbiy patronaj hamshirasi tomonidan emlash o'tkazilgandan so'ng amalga oshiriladigan ishlar tartibi. Emlashdan keying asoratlarni aniqlagan tibbiy xodim amalga oshiradigan vazifalari. Xizmati amalga oshiradi. Epidemiologik ko'rsatma bo'yich profilaktik emlash kalendari. Xavfsizlik eksiya amaliyotining asosiy bosqichlari.	6	6	2
		Jami:	60	42	18

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harftizimidabaholas h	Ballarningraqamliiekviva lenti	Foizko'rsatkichi	An'anaviybaholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
1.Pediatriya fanidan nazariy va amaliy bilim va ko`nikmalarni shakllantirish 2. Pediatriyada bolalar kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o`rganadi. 3.Bolalarkasalliklarningpatronajivaprofilaktikasi nio`rganadi.	1.Pediatriya fanidan nazariy va amaliy bilim va ko`nikmalarni biliboldilar; 2. Pediatriyada bolalar kasalliklarning xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarinihaqidatushunchagaegabo`ldilar; 3.Bolalarkasalliklarningpatronajivaprofilaktikasini o`rganiboldilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Xirurgiya		
Modul kodi	X 14509		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 240-soat	Auditoriya mashg`uloti: 168-soat	Mustaqil ta`lim: 72-soat
ECTS-kreditlar miqdori	8		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

1.Modul dasturiga qo'yiladigan talablar

Moduldasturining nomi	Xirurgiya
Moduning maqsadi	Jarrohlik fanini nazariy va amaliy mavzularga oid kasalliklarni xar tomonlama o'rganish va taxlil qilish bilim va ko'nikmalarini egallash.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	1.Xirurgiya haqida tushuncha, jarrohlik fanining rivojlanish tarixi 2.Jarrohlik asboblari guruhlarini, jarrohlik infeksiyasini organizmga tushish va tarqalish yo'llari, aseptika va antiseptika asoslarini, turli bog'lamlar qo'yish, infuziya va transfuziya tushunchasini, qon ketish va qon yo'qotish og'riqsizlantirish, umumiy narkoz, bemorni operatsiyaga tayyorlash,operatsiyadan oldingi va keyingi davr, operatsiyadan keyingi asoratlari, shikastlanish turlari va ularni davolash usullari, jarrohlik infeksiyasi va uning tasnifi, onkologik kasalliklarda jarrohlik amaliyoti, reanimatsiya asoslari. Terminal holatlar tibbiy hujjatlarning yuritilishi haqida yangi bilimlar shakllantirish.
Bilim	Xirurgiya asoslari. Xirurgik ishni tashkil qilish - Xirurgiyada infeksiya tushishining oldini olish - Og'riqsizlantirish.- Qon ketish sindromi - Infuziya va transfuziya.- Desmurgiya - Operatsiyadan oldingi davr.- Operatsiyadan keying davr - SHikastlanish sindromi.- YAllig'lanish sindromi - "O'tkir qorin" sindromi.- Oyoq-o'llarda qon aylanishi faoliyatining buzilish sindromi.- Siydik ajratish faoliyatining buzilish sindromi - O'smalar sindromi.- Reanimatsiya asoslari. Terminal holatlar - Elementar o'pka-yurak reanimatsiyasi - O'tkir nafas yetishmovchiligi.- O'tkir yurak-tomir yetishmovchiligi - SHok holatlarida reanimatsiya va intensiv terapiya - Koma holatlarida reanimatsiya va intensiv terapiya - O'tkirzaxarlanish, cho'kish, bo'g'ilish va boshqa shoshilinch holatlar
Ko'nikma	Xirurgik asboblarni ishlatish, zararsizlantirish, ularni sterilizatsiyaga tayyorlash. - Operatsiyadan oldin qo'lni yuqumsizlantirish. - Operatsiya maydonini yuqumsizlantirish. - Qon ketishni vaqtinchalik to'xtatish usullarini qo'llash. - Qon yo'qotgan bemorlarning ahvolini baholash. - Qon guruhlarini aniqlash, Rh-faktorni aniqlash. - Toza va yiringli jarohatlarga xirurgik ishlov berish. - Qoqsholga qarshi emlash. Tananing turli sohalariga bintli, durrachali bog'lamlar qo'yish. - Leykoplastirli bog'lam qo'yish. - Bog'lamlarni almashtirish. - Drenaj orqali bo'shliqlarni yuvish va dorilarni yuborish. - Shinali va gipsli bog'lamlar qo'yish, olish. Qovuqni kateterlash. - Shikastlanish shokida birinchi yordam ko'rsatish. - Qon ketishni batamom tuxtatish usullari - Gospitalizatsiya Uchun ko'rsatmalarni aniqlash va uni bemor ahvoliga binoan tashkil etish. Elementar o'pka-yurak reanimasiyasi - O'tkir nafas yetishmovchiligiO'tkir yurak-tomir yetishmovchiligi - Shok holatlarida reanimasiya va intensive terapiyaKoma holatlarida

	reanimasiya va intensive terapiya O'tkir zaharlanish, cho'kish, bo'g'ilish va boshqa shoshilinch holatlar
O'quv rejaga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan fan nomi	Hamshiralik ishi, anatomiya, farmakologiya, lotin tili va tibbiy terminologiya
O'qitishning tashkiliy shakli	N- nazariy ta'lim A- amaliy ta'lim NA - birgalikda tashkil etilgan nazariy va amaliy mashg'ulotlar. MX - maxsus xonalarda mashg'ulot
Moduqo'yilgan talab	Majburiy, ixtiyoriy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baxolash	Yozma, og'zaki, savol javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar:	Sh.T Mirzayeva. Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi.
Taqrizchilar:	N.A.Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori. N.B.Razzoqov - KMN ToshDU
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

1. O'quv dasturi mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Xirurgiya fani haqida tushuncha. Xirurgiya asoslari. Xirurgiya ishini tashkil qilish.	Xirurgiya haqida tushuncha. Xirurgiya fanining rivojlanish tarixi. Xirurgiya asoslari. Xirurgik davolash xususiyatlari. Xirurgik muassasalarining tuzilishi. Jarroxlik ishini tashkil qilish. Xirurgik stasionar, xirurgik bo'lim, operasion blok tuzilishi bilan tanishish. Xirurgiya ishini tashkil qilish. Xirurgiya bo'limidagi tibbiy hujjatlarni Operatsiyasi tushunchasi va turlari. Jarroxlik asboblari bilan tanishish.	10	4	2
2	Xirurgiyada infeksiya tushishining oldini olish	Xirurgik infeksiyasi tushunchasi. Kasalxona ichidagi infeksiya tushunchasi. Aseptika va aseptika tushunchasi. Xirurgik asboblarni ishlatish, zararsizlantirish, ularni sterilizasiyaga tayyorlash. Qo'lni yuqumsizlantirish usullari. Bog'lov ashyolarini tayyorlash. Bikslarga joylash usullari.. Bog'lov va operatsiya xonalarini tozalash usullari. Tibbiyotda ishlatiladigan asosiy antiseptik dori-darmonlar. Operatsiyadan oldin qo'lni tozalash usullari. Steril xalat va steril rezina qo'lqoplarni kiyish steril stol tayyorlash,dez.eritmalarni	22	6	2

		qo'llash va tayyorlashni. .Ishlatilgan jihozlarni SSVni buyrug'I asosida zararsizlantirish: Tibbiyotga oid buyruqlar O'zb Res SSV 18.03.2017 № 112 sonli buyrug'i , SamPin 10.01.2017 yildagi № 344217 sonli buyrug'i va PQ 28.01.2022 eil 60 sonli farmonlari bilan tanishtirib borish			
3	Og'riqsizlantirish	Og'riq va og'riqsizlantirish haqida tushuncha. Umumiy narkoz tushunchasi, bosqichlari. Umumiy narkozning ingalyasion, noingalyasion va kombinatsiyalash usullari. Narkoz apparatlari, turlari va tuzilishi. Umumiy narkozga ko'rsatma va moneliklar. Bemorlarni narkozga va operatsiyaga tayyorlash. Premedikatsiya. Narkoz davomida anesteziyning bemor holatiga to'g'ri baxo bera olishi. Narkoz vaqtida va undan keyin kuzatiladigan asoratlarning oldini olish, davolash. Mahalliy anesteziya tushunchasi, usullari, mahalliy anestetik dori-darmonlar. Mahalliy anestetiklar bilan zaharlanish klinikasi, I-yordam ko'rsatish, davolash, parvarishlash va oldini olish.	2	2	2
4	Qon ketish sindromi.	Qon ketish tushunchasi, tasnifi. O'tkir qon yo'qotishning belgilari. Qon yo'qotish darajalari. Qon ketishni vaqtincha va batamom to'xtatish usullari. Turli etiologiyadagi qon ketishlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Qon ketishida uchraydigan asoratlari va birinchi tibbiy yordam ko'rsatish . Gemostatik dori-darmonlar. Qon yo'qotgan bemorlarning ahvolini baholash.	17	12	2
5	Infuziya va transfuziya	Qon quyish tarixi. Donorlik infuzion va transfuzion terapiya. Agglyutinatsiya, qon guruhi va Rh faktor haqida tushuncha. Ularni aniqlash usullari. Qon quyishga ko'rsatma va qarshi ko'rsatmalar. Qon quyishning bevosita va bilvosita usullari. Qonni quyishga yaroqliligini aniqlash. Qon quyish texnikasi, uchraydigan xatoliklar va asoratlari. Infuzion terapiyada qo'llaniladigan suyuqliklar tasnifi. Qon guruhini standart zardoblar yordamida aniqlash. Rezus faktorni ekspress usul bilan aniqlash. Donor qoni bilan retseptient qonining mos kelish sinamalarini aniqlash, Qon quyish. Qon quyish vaqtida va undan so'ng bemorlarni kuzatish: bemor ahvolini klinik baholash. Qon, uning preparatlarini va qon o'rmini bosuvchi suyuqliklarni vena ichiga yuborish. Qon quyishda kuzatiladigan asoratlari:	17	12	4
6	Desmurgiya	Desmurgiya tushunchasi. Bog'lam turlari. Bog'lamlar qo'yishning umumiy qoidalari. Tananing turli sohalariga bintli, durrachali bog'lamlar qo'yish. Leykoplastirli va gipsli bog'lam qo'yish.	10	8	2
7	Operatsiyadan oldingi davr sindromi	Operatsiyadan oldingi davr. Rejali va shoshilinch operatsiyalarga ko'rsatmalar. Bemorlarni rejali operatsiyaga tayyorlash. Operatsiyadan oldin qo'lni yuqumsizlantirish. Operatsiya maydonini yuqumsizlantirish. Premedikatsiya o'tkazish. Bemorlarni turli instrumental tekshiruvlarga tayyorlash.	15	10	6

8	Operatsiyadan keyingi davr sindromi.	Operatsiyadan keyingi davr tushunchasi. Operatsiyadan keyingi davrdagi asoratlari.Bemorlarni operatsiya xonasidan palataga tashish. Operatsiyadan keyingi davrda uchraydigan asoratlar. Operatsiyadan keyingi davrda bemor holatiga baho berish va parvarishlash.. Operatsiya jarohatini mahalliy davolash, bog‘lamlarni yangilash, drenajlarni tozalash.	15	10	6
9	SHikastlanish sindromi	SHikastlanish tushunchasi.SHikastlar tasnifi. SHikastlar: simptomatikasi, tekshirish va davolash usullari, oldini olish. Yumshoq, to‘qimalarning yopiq, shikastlari.Kalla-miya shikastlari.Suyaklar chiqishi. Suyaklar sinishi.Ko‘krak qafasi shikastlari.SHikastlangan bemorga birinchi yordam ko‘rsatish. Transport shinalarini qo‘llash. Bemorni transportirovka qilish xususiyatlari.Sovuq olish va kuyish tushunchasi. Qoqsholga qarshi emlash.	20	14	6
10	YAllig‘lanish sindromi	Jarrohlik infeksiyasi tushunchasi, tasnifi. YAllig‘lanish belgilari bilan kuzatiladigan xirurgik kasalliklar.Umumiy jarrohlik infeksiya — sepsis. O‘tkir anaerob infeksiyasilar.Yiringli bo‘shliqlarni drenajlash. Anaerob infeksiyali bemorlarni bog‘lamlarini yangilash. Drenaj orqali bo‘shliqlarni yuvish va dorilarni yuborish. Toza va yiringli jarohatlarga xirurgik ishlov berish. Qoqsholga qarshi emlash.	17	14	6
11	“O‘tkir qorin og‘rig‘i” sindromi	«O‘tkir qorin og‘rig‘i» sindromi tushunchasi, uni keltirib chiqaruvchi sabablari.Qorin shikastlari.Qorin bo‘shlig‘i a‘zolari va to‘g‘ri ichakning o‘tkir jarrohlik kasalliklari. Bemorlarni instrumental tekshirish usullari.Qorin bo‘shlig‘i a‘zolari patalogiyasida bemorlarga 1-tibbiy yordam ko‘rsatish Peritonit,to‘g‘ri ichak kasalliklari sabablari, klinik alomatlar, tashhisoti, davo usullari. Bemorlarni shoshilinch operatsiyaga tayyorlash. Bog‘lamlarni yangilash, drenaj, mikroirrigator. Toza va yiringli jarohatlarga xirurgik ishlov berish. Operatsiyadan keyingi davrda bemor holatiga baxo berish va parvarishlash. Bemorlarni nazogastral zond orqali va parentral ovqatlantirish. Laparotomiya uchun asboblarni yigindisini yig‘ish. Laparoskop, endoskop, rektoskop, rektomanoskoplarni ishga tayyorlash.	16	16	
12	Oyoq-qo‘llarda qon aylanishi Faoliyatining buzilish sindromi	Oyoqda qon aylanishining buzilishi kasalliklari. Arteriya tomirlari kasalliklari: obliteratsiyalovchi endoarterit va ateroskleroz etiologiyasi, klinik belgilari, diagnostikasi, davolash usullari, parvarish qilish, asoratlari, oldini olish. Vena tomirlari kasalliklari: venalarining varikoz kengayishi, etiologiyasi, mahalliy simptomlari, diagnostikasi, davo usullari, « parvarish qilish, asoratlari, oldini olish.Venalarning varikoz kengayishida Troyanov-Trendelenburg, Delba-Pertes sinamalarini o‘tkazishni.Elastik bint va elastik paypok, qo‘llash. Trofik yarali bemorlarni parvarishlash	8	6	6
13	Siydik ajratib chiqarish faoliyatining buzilishi sindromi	Siydik ajratib chiqarish azolari kasalliklarning asosiy simptomlari, tekshirish usullari: laborator, instrumental Gemodializ.Prostata bezi kasalliklari sabablari, klinik belgilari, diagnostika usullari va davolash. O‘tkir siydik tutilishi — sabablari, klinik belgilari, tashhisoti, 1-	6	6	4

		yordam davolash usullari, parvarishlash, oldini olish. Jinsiy olat kasalliklari: fimoz va parafimoz — sabablari, klinik belgilari, diagnostika usullari, 1- yordam, davolash usullari, parvarishlash, oldini olish. Qovuqni yuvish va kateterizatsiyasini o'tkazishni.			
14	O'smalar sindromi.	O'sma: tushunchasi, etiologiyasi, havfli va havfsiz turlari, klinikasi, laborator va funksional tekshirish usullari va davolash. Rak oldi kasalliklari. Ko'krak bezi, qorin bo'shlig'i a'zolarining o'smalari. Limfagranulomatoz belgilari, tashhisoti, davolash. Onkologiyada tibbiy deontologiya. Bemorlarni instrumental tekshiruvlarga tayyorlash. Bemorlarni parvarishlash. Qo'yilgan bog'lamlarni yangilash Tyg'ma nuqson haqida tushuncha, sabablari. Tug'ma nuqsonlardan: maymoqlik, qiyshiq, bo'yinlik, son suyagining tug'ma chiqishi, to'g'ri ichak atreziyasi, gidrotsefaliya va boshqalarning sabablari, klinik alomatlari, diagnostikasi, operativ davosi. Bemorlarni operatsiyadan so'ng parvarishlash. Tug'ma bo'yin qiyshikligida gipsli bog'lam qo'yishda ishtirok etish	2	6	4
15	Reanimasiya asoslari. Terminal holatlar	Reanimasiya asoslari. Terminal holat sabablari, bosqichlari. Klinik va biologik o'lim belgilari. Bemorlarni qon bosimi, pulsi, nafas olish soni, tana haroratini o'lchash va ko'z qorachig'ining yorug'likga reaksiyasini aniqlash. Havo o'tkazgichlardan foydalanish. Ishlatilgan jixozlarni zararsizlantirishni SSV. buyrug'i asosida.	9	6	2
16	Elementar o'pka-yurak reanimasiyasi	Bemorni elementar o'pka –yurak reanimatsiyasiga tayyorlash. Yurakni massaji turlari va ko'rsatmalari. Elementar o'pka –yurak reanimatsiyasi o'tkazishni yangi prinsiplari. Yuqori nafas yo'llari o'tkazuvchanligini ta'minlash turlarini. O'pkaga sun'iy nafas berish usullari. Elementar o'pka –yurak reanimatsiyasi samoradorligini aniqlash. Ishlatilgan jixozlarni dezinfektsiya va sterilizatsiya qilish hamda utilizatsiya qilish SSVni buyruqlari asosida.	10	6	4
17	O'tkir nafas yetishmovchiligi	O'tkir nafas yetishmovchiligi haqida tushuncha. O'tkir nafas yetishmovchiligi sabablari klinikasi. Patologik nafas turlari. Traxeostomiya, konikotomiya. Oksigenoterapiya. O'pkaga sun'iy nafas berish apparatlari. Nafas olish soni sanash. Kekirdak intubatsiyasiga ko'rsatma va intubatsiya uchun asboblarni to'plamini tayyorlash. Nafas yo'llarini yot jismlardan tozalash usullari. Elektroso'rg'ichni ishlash prinsipi. Sun'iy nafas berish apparatlarini ishchi holatiga keltirish, germetikligini tekshirish. Ishlatilgan jixozlarni dezinfektsiya va sterilizatsiya qilish hamda utilizatsiya qilish SSVni buyruqlari asosida.	8	6	2
18	O'tkir yurak-tomir yetishmovchiligi	O'tkir va surunkali yurak yetishmovchiligi sabablari, klinik formalari va belgilari. Miokard infarkti, stenokardiya belgilari, klinikasi va birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni. O'tkir yurak yetishmovchiligi qo'llaniladigan reanimatsiya va intensiv terapiya. Defibrillyatsiya haqida tushuncha. Pulsni aniqlash va arterial bosimni o'lchash. EKG o'tkazishda ishtirok etish. Bemorlar holatini	10	6	4

		kardiomonitorida kuzatish. O'pka shishida birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni. Ishlatilgan jixozlarni zararsizlantirishni SSV. buyrug'i asosida.			
19	Shok holatlarida reanimasiya va intensive terapiya	SHok haqida tushuncha. SHok turlari. SHok sabablariga ko'ra klinik manzarasi. SHok holatidagi bemorlarni parvarish qilish xususiyatlari: qon bosimi, puls, nafas olish tezligini o'lchashni; SHokda kechiktirib bo'lmaydigan yordam tadbirlarini o'tkazishni;	8	6	2
20	Koma holatlarida reanimasiya va intensive terapiya	Koma haqida tushuncha. Turlari koma holatlari, sabablariga ko'ra klinik manzarasi. Turli komalarni laborator diagnostikasi. Komada birinchi yordam ko'rsatish. Gemodinamik kuzatuv o'tkazish va qayd etish. Koma holatlarida intensiv terapiya o'tkazishda qatnashish. Bemorlarni parvarishlash. Ishlatilgan jixozlarni zararsizlantirishni SSV. buyrug'i asosida.	10	6	4
21	O'tkir zaharlanish, cho'kish, bo'g'ilish va boshqa shoshilinch holatlar	Zaharlanish haqida tushuncha. O'tkir zaharlanish sabablari va turlari. Intensiv davolash xususiyatlari, infuzion terapiya, detoksikatsiya. Cho'kish, bo'g'ilish va boshqa shoshilinch holatlarida birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni. Me'dani yuvish: Me'daga og'iz va burun orqali zond kiritishni; Yuqori nafas yo'llarini tozalashni; Tozalovchi va sifonli huqnalarni o'tkazishni. Antidotlarni yuborish. Gemodinamik varaqani to'ldirish. Bemorni parvarishlash. Gospitalizasiya uchun ko'rsatmalarni aniqlash va uni bemor ahvoliga binoan tashkil etishni. Ishlatilgan jixozlarni zararsizlantirishni SSV. buyrug'i asosida.	8	6	2
Jami			240	168	72

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Akusherlik va ginekologiya		
Modul kodi	AG 14506		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 180-soat	Auditoriya mashg`uloti: 126-soat	Mustaqil ta`lim: 54-soat
ECTS-kreditlar miqdori	6		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Akusherlik va ginekologiya
Modulning maqsadi	-Qishloq vrachlik punktlari, oilaviy poliklinikalar, xotin -qizlar maslahatxonalarida va tug'ruq majmualarida ishlay oladigan yuqori malakali fel'dsher-akusherlarni tayyorlash; - homilador, tug'uvchi va tukkan ayollarning fiziologik xususiyatlari, ularni parvarishi borasidagi bilimlarni shakllantirish; - homilador, tug'uvchi va tugqan ayollar kasalliklarida hamda patologik holatlarida yordam ko'rsatish; - hamshiralik parvarishi haqida tushuntirish; - aholi o'rtasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish haqidagi bilimlarini shakllantirish.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	-Akusherlik moduli to'g'risida tushunchaga ega bo'ladilar; -onalik va bolalikni muhofaza qilishga oid davlat qonunlari va qarorlarini bilib oladilar; -akusherlik yordam ko'rsatish muassasalarida fel'dsher-akusherning tutgan o'rni, vazifalari, ma'naviy qiyofasini o'rganadilar; -epidemiya qarshi sanitar-gigienik tartiblarni bilib oladilar; -ayolning tashqi va ichki jinsiy a'zolari tuzilishi va vazifalarini bilib oladilar; -ayol hayoti davrlari va ayol gigienasining xususiyatlarini bilib oladilar; -xomiladorlik fiziologiyasi va diagnostikasini bilib oladilar; -xomiladorlik davrida hamshiralik parvarishini bilib oladilar; -patologik homiladorlikda hamshiralik parvarishini bilib oladilar bilib oladilar; -ekstragenital kasalliklarida hamshiralik parvarishini bilib oladilar; -tug'ruqda fel'dsher-akusherning vazifalari va parvarishini bilib oladilar; -chilla davri fiziologiyasi va patologiyasida hamshiralik parvarishini bilib oladilar.
Modul mazmuni	Akusherlik moduli bo'lajak mutaxassisni tayyorlashning ilk bosqichi xisoblanadi va talabalar tomonidan fanining turli aspektlari rivojlanish bosqichlarini, amaliy ko'nikmalar va nazariy bilimlarni qamrab olgan holda bo'lg'usi fel'dsher-akusherlarda so'zlashuv madaniyatini to'liq egallash, klinik fikrlash va uni bayon eta olish, kasallik hamda uning belgilarini so'z orqali va yozma tarzda asoslab berish moduli bo'lib hisoblanadi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiya qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	O'zbekiston Respublikasida akusherlik va ginekologik - yordam ko'rsatish muassasalari ishining tashkil qilinishi. - Tug'ruq majmualarida septik kasalliklarning oldini olish - Ayollar jinsiy a'zolarining anatomiyasi va fiziologiyasi. - Xayz sikli - Homiladorlik fiziologiyasi va diagnostikasi. - Homiladorlarni parvarish qilish. - Homiladorlik bilan bog'liq kasalliklarda shoshilinch

	- yordam ko'rsatish. - Ekstragenital kasalliklar va homiladorlik. Homiladorlarni - parvarish qilishda feldsherning vazifalari. - Bola tashlash, chala tug'ish, muddatidan o'tgan - homiladorlik. - Homiladorlikning ikkinchi yarmida qon ketishida - feldsherning vazifalari va shoshilinch yordami. - Tug'ruq. Tug'ruqning kechishi, klinikasi va uni - boshqarishda feldsherning vazifalari - Homilaning noto'g'ri vaziyatlari. Tor chanoqlar. - Akusherlik shikastlari. - Yo'ldosh tug'ilishi va kichik chilla davri patologiyasi. - Terminal holatlarda shoshilinch yordam ko'rsatish. - Chilla davri fiziologiyasi va patologiyasi. - Yangi tug'ilgan chaqaloq fiziologiyasi va patologiyasi. - Ginekologik bemorlarni tekshirish usullari. - Hayz ko'rish faoliyatining buzilishi - Ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari. - Ayol jinsiy a'zolarining o'sma kasalliklari - Ginekologiyada o'tkir qorin sindromi. - Tug'ish yoshidagi ayollarni sog'lig'ini muhofaza qilish. - Kontrasepsiyaning zamonaviy usullari. - Reproktiv yoshdagi ayollarda qo'llaniladigan - zamonaviy kontraseptiv vositalar
Ko'nikmalar	-Ishlatiladigan asbob anjomlarni zararsizlantirishni -dezinfeksiyalovchi eritmalarni tayyorlash va qo'llashni -biksga asbob anjomlarni joylash va sterillashni -tashqi jinsiy a'zolari ko'zdan kechirishni -qn ko'zgulari yordamida va bimanual tekshirishga bemorni tayyorlashni. - Katta chanoqning tashqi o'lchamlarini o'lchash(diagonal konyugata, chin konyugata). - Solov'yev indeksini o'lchash. - Homilador ayolni antropometrik va instrumental tekshirish. - Homiladorlik muddatlarini aniqlash. - Homilaning bachadondagi holati va homila - yurak urishini eshitish va baholash - Normal tug'ruqni qabul qilish. Yo'ldoshni ko'zdan kechirish. - Yo'qotilgan qon miqdorini hisoblash. - Hamkorlik tug'riqlari. - Yangi tug'ilgan chaqaloqni parvarish qilish. -Yangi tug'ilgan chaqaloq antropometriyasi. - Yangi tug'ilgan chaqaloqni ko'krak suti bilan ovqatlantirish. - Apgar shkalasi bo'yicha yangi tug'ilgan chaqaloqning holatini baholash. Tuqqan ayolni parvarish qilish. - Quyidagi holatlarda shoshilinch yordam ko'rsatish homiladorlik va tug'ruq vaqtida qon ketishida. - Preeklampsiyada. - Eklampsiya xurujida.

	- O'smir yoshdagi qizlarda jinsiy yetilish belgilarini aniqlash va ularni sog'lomlashtirish maqsadida dispanser ko'rigidan o'tkazish. - Ginekologiyada o'tkir qorin sindromida. - Zamonaviy kontrasepsiya usullari, ulardan foydalanish bo'yicha ayollarga maslahatberish. - Tug'ish yoshidagi ayollarni sog'lomlashtirishda faol qatnashish. - Gospitalizasiya uchun ko'rsatmalarni aniqlash va uni bemor ahvoriga binoan tashkil etishni
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1.YA.N. Allayorov "Akusherlik" Toshkent, 2008. 2.Ya.N. Allayorov."Akusherlik va ginekologiyada hamshiralik parvarishi" Toshkent 2016. 3."Ko'krak suti bilan boqish" (o'quv qo'llanma) Toshkent-2007 yil.(YUNISEF) 4."Xavfsiz immunizatsiya" dasturi bo'yicha pedagoglar va tibbiyot xodimlari uchun qo'llanma. 2014 (YUNISEF).
Ta'limjarayonigatavsiyaet iladiganjihozalar	Elektron doska, mulyajlar, ko'zgular, slyadlar, eketron robot fantomlar.
Tuzuvchilar:	X.B.Toshtemirova- Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi o'qituvchisi G.U.Bekjonova -Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi
Taqrizchilar:	N.A.Nurmatova Yunusobod - Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi direktori. Sh.R.Mehmonqulova - Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi DKTIBO'.
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqni saqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	O'zbekiston Respublikasida akusherlik va ginekologik yordam ko'rsatish muassasalari ishining tashkil qilinishi. Tug'ruq majmualarida septik kasalliklarning oldini olish.	Akusherlik va ginekologiya fani haqida tushuncha. Tez yordamni ishini tashkil qilish boy'icha qaror va buyruqlari. Akusherlik va ginekologik yordam ko'rsatish muassasalari ishining tashkil qilinishi tarkibi, xususiyatlari. Aseptika va antiseptika haqida tushuncha. Epidemiyaga qarshi sanitar-gigienik tartiblar haqida ma'lumot oladilar. Tibbiyotga oid buyruqlar; O'zb Res SSV 18.03.2017 № 112 sonli buyrug'i, SanPin 10.01.2017 yildagi № 344217 sonli buyrug'i va PQ 28.01.2022 yil 60 sonli farmonlari bilan tanishtirib borish Qo'lni yuvish (zararsizlantirish). Ishlatiladigan asbob-anjomlarni zararsizlantirishni amalga oshiradilar. Bog'lov materiallarini tayyorlashni o'rganadilar. Dezinfeksiyalovchi eritmalarni tayyorlash va qo'llash. Biksga asbob-anjomlarni joylash va sterillashni amalga oshiradilar.	6	4	2
2	Ayollar jinsiy a'zolarining anatomiya va fiziologiyasi. Hayz sikli	Ayolning tashqi va ichki jinsiy a'zolari tuzilishi va vazifalari haqida ma'lumot oladilar. Qinning tozalik darajalari. Hayz sikli. Ayol hayoti davrlari va ayol gigienasining xususiyatlari haqida malumot oladilar. O'quvchilar bemorlardan anamnez yig'adilar, o'qituvchi nazoratida bemorlarni umumiy tekshirishda ishtirok etadilar, ko'rikka kelgan ayollarni tekshirish jarayoni o'tkazilayotgan vaqtda kuzatib turadilar. Ishlatilgan asbob anjomlarni zararsizlantirishda yordam beradilar. Chanoqning tashqi o'lchamlarini o'lchaydilar. Tashqi jinsiy a'zolari ko'zdan kechirishni o'rganadilar. Qin ko'zgulari yordamida va bimanual tekshiruvga bemorni tayyorlashni o'rganadilar.	8	6	2
3	Homiladorlik fiziologiya va diagnostikasi.	Urug'lanish va payvandlanish. Ayol organizmida homiladorlik tufayli ro'y beradigan fiziologik o'zgarishlar. Tashqi muhit zararli omillarining	10	8	2

	Homiladorlarni parvarish qilish.	embrion va homilaga ta'siri, homila rivojlanishidagi kritik davrlari haqida malumot oladilar. Homilador va tuqqan ayol shaxsiy varaqasining pasport qismini to'ldirish. Almashuv varaqasining pasport qismini to'ldirish. Patronaj varaqasini to'ldirish. Homiladorlarni erta dispanser kuzatuviga olishni (homiladorlikning 12chi haftasigacha) va uyda patronaj nazoratini muntazamligini ta'minlash. Homilador ayollarni tana vaznini va bo'yini o'lchashni o'rganadilar. Tashqi akusherlik amallarini o'tkazish.			
4	Tug'ruq. Tug'ruqning kechishi, klinikasi va uni boshqarishda feldsherning vazifalari	Tug'ruq, tug'ruq xabarchilari, tug'ruq davrlari va tug'ruqning haydovchi kuchlari haqida tushunchaga ega bo'ladilar. Tug'ruqning I davrini klinik kechishi va uni boshqarish, tug'ruqni og'riqsizlantirish, SSVning amaldagi buyruqlarning qo'llanilishi, hamkorlikdagi tug'ruqning afzalligini o'rganadilar. Tug'ruqning II davri kechishini va III davrini faol olib borishni ahamiyatini o'rganadilar. Tug'ruq biomexanizmi haqida tushunchaga ega bo'ladilar. Tug'ruqning kechishida feldsherning vazifalari, chaqaloqni birlamchi artib-	6	4	2
5	Chilla davri fiziologiyasi va patologiyasi.	Chilla davri haqida tushunchaga ega bo'ladilar. Chilla davrida jinsiy a'zolaridagi o'zgarishlar, bachadon involyusiyasi, loxiya va uning turlarini, tuqqan ayolni kuzatish va parvarishlashni o'rganadilar. Kasalxona ichidagi septik kasalliklarning tarqalishi va ularning oldini olish, mastit bilan kasallangan ayollarni parvarishlash, xonalarni joriy tozalash va uning ahamiyati. Kasallangan ayollarni davolash va parvarishlashni o'rganadilar. Mashg'ulot tug'ruqdan keyingi bo'limda o'tkaziladi: O'quvchilar chilla davri bo'limi, palatalarning tartib-qoidalar bilan tanishadilar. Tuqqan ayollarni parvarishlashda qatnashadilar. Ko'krakni ketma ket tutishni ahamiyati to'g'risida suhbatlar o'tkazishadi. Shifokor tomonidan o'tkaziladigan tekshiruvda ishtirok etishadi, ko'rsatmalarni yozib borishadi, tuqqan ayollarni ko'rikdan o'tkazishadi, shifokor ko'rsatmasini bo'lim akusheri bilan birgalikda bajarishadi. Sut bezlarini parvarish qilish, sutni sog'ib olishni o'rganishadi. Ko'krak uchi yoriqlarini va mastitni davolashda hamda chilla	8	6	2

		davri gimnastikasini o'tkazishda ishtirok etishadi.			
6	Yangi tug'ilgan chaqaloq fiziologiyasi va patologiyasi.	Chaqaloqlik davri to'g'risidagi tushuncha, tug'ruqdan so'ng dastlabki ikki soat ichida ko'krak bilan boqish va uning ahamiyati, YUNISEF tomonidan berilgan tavsiyalarni o'rganadilar. Chaqaloqlarni emlash va uning ahamiyati, "Xavfsiz immunizatsiya" (YUNISEF). Faqat ona suti bilan boqish, chaqaloqning rivojlanishi va o'sishidagi o'rmini o'rganadilar. Chaqaloqlik davri kasalliklari to'g'risidagi tushuncha, turlari, klinik kechishi, davolash va profilaktikasi haqidagi tushunchaga ega bo'ladilar. Amaliy mashg'ulot ona va bola birga yotadigan palatalarda, ularni parvarishlash, oziqlantirish, emlash jarayonlarida qatnashish, hamshiraga yordamlashish, tug'ruq blokida esa chaqaloqlarni birlamchi artib tozalash, onadan ajratish, kindikni ikkilamchi kesib bog'lash, ko'zga, qiz bolalarda jinsiy a'zolarga gonoblenoriyaning oldini olish maqsadida 1% li tetratsiklin (eritromitsin) mazini surtish jarayonlarida hamda ularning vazni, tana o'lchamlarini o'lchash, hujjatlashtirishda qatnashadilar. Turli xil shikastlar bilan tug'ilgan chaqaloqlarni parvarish qilishda qatnashadilar.	8	6	2
7	Homiladorlik bilan bog'liq kasalliklarda shoshilinch yordam ko'rsatish.	Homiladorlik patologiyasining asosiy turlari. Homiladorlarni qusishini darajalari haqida ma'lumot oladilar. Homiladorlarni qusishi kelib chiqish sabablari, klinikasi va darajalari. Gipertenziv sindromining tasnifi, klinik belgilari, davolash xususiyatlari va profilaktik chora-tadbirlari, gipertenziv sindrom rivojlanishiga xavfi yuqori bo'lgan guruhlarini aniqlash, yengil eklampsiya va og'ir eklampsiya belgilari, ularni aniqlash tushunchasiga ega bo'ladilar. Homiladorligi patologik kechishi bo'yicha xavfi yuqori guruhlarini aniqlashni o'rganadilar. Homiladorlik bilan bog'liq kasalliklar rivojlanishi havfi bo'lgan homiladorlarni aniqlashni o'rganadilar. Dispanser nazoratida bo'lgan homiladorlar hujjatlarini olib borish. Xomilador ayolga xavfli belgilar paydo bo'lganda shifokorga murojlat etishni o'rgatishni o'rgatadilar. Homiladorlar qusishining og'ir turida yordam berish. Gemodinamik varaqani to'lg'azish. Yashirin shish belgilarini aniqlashni o'rganadilar. Xomilador ayollarni tana vaznini, arterial bosimini o'lchashni o'rganadilar. O'quvchilar bo'limlarda mustaqil ishlayotganlarida	8	6	2

		xamshiralar nazorati ostida siydikdagi oqsilni aniqlaydilar, homila yuragini eshitishadi. Eklampsiya hurujida shifokorgacha 1 yordam berish. Preeklampsiya va eklampsiyada shoshilinch yordam ko'rsatishni o'zlashtiradilar. Sutkalik diurezni aniqlashni; homiladorlik gipertenziyasi aniqlangan ayollarni saralashda ishtirok etadilar. Siydik qopini kateterizatsiya qilishni o'rganadilar. Teri orasiga, mushak orasiga va vena ichiga dori moddalarini yuborishni o'rganadilar.			
8	Ekstragenital kasalliklar va homiladorlik. Homiladorlarni parvarish qilishda feldsherning vazifalari.	Turli xil ekstragenital kasalliklari bor ayollarda homiladorlik va tug'ruqning o'tishi xususiyatlari haqida malumot oladilar. Yurak-qon tomir va buyrak kasalliklarida homiladorlik va tug'ruqning kechishi. Endokrin kasalliklarda homiladorlik va tug'ruqning kechishi. Anemiya kasalligida homiladorlik va tug'ruqning kechishi. Havotomchi yo'li orqali yuqadigan kasalliklarda homiladorlikning va tug'ruqning kechishi. Rezuskelishmovchilik va gemolitik kasallik tushuncha xosil qiladilar. Ekstragenital kasalliklari bor homiladorlarni patronaj qilish. BTSYO muassasalarida homiladorlar antenatal parvarishi va tibbiy yordam ko'rsatish((YUNISEF). O'qituvchi o'quvchilarga bemorlarni parvarish qilish xususiyatlarini va ahamiyatini uqtiradi. SSVning amaldagi buyruqlarning qo'llanilishi bilan tanishtiradi. Ekstragenital kasalliklarda oqilona ovqatlanish bo'yicha tavsiyanomalar berishni o'rganadilar. Infeksion va havotomchi yo'li orqali yuqadigan kasalliklarni oldini olish. Siydikni turli xil sinamalarga yig'ishni o'rganadilar. Ekstragenital kasalliklari bor homiladorlarni patronaj qilishni; tomchilab dori yuborish uchun sistemani tayyorlashni; qondagi qand miqdorini aniqlash uchun qon olishni o'rganadilar; Dori vositalarini parenteral yo'l bilan yuborish. Homila gipoksiyasi profilaktikasini o'tkazishni o'rganadilar. Homilador ayollarga namlangan kislorod berish. Ekstragenital kasalliklari bor homiladorlar ayollarni kuzatish, davolash va rehabilitatsiya davrida parvarish yo'l-yo'rig'i bilan tanishadilar va bu ishlarda faol qatnashadilar, vaziyatli-jumboqli masalalar yechadilar.	10	6	4

9	Bola tashlash, chala tug'ish va muddatidan o'tgan homiladorlik.	Bola tashlash (abort), bosqichlari, shoshilinch yordam ko'rsatish haqida tushuncha. Chala tug'ish. Perinatal o'limning oldini olish. Muddatidan o'tgan homiladorlik va kechikkan tug'ruq haqidagi tushunchaga ega bo'ladilar. Bola tashlashda shoshilinch yordam ko'rsatishni, bola tashlashda yordam ko'rsatish uchun asbob-anjomlarni tayyorlashni, chala va kechikib tug'ilgan bolalarni parvarishlashni, muddatidan o'tgan homiladorlikni olib borish taktikasini o'zlashtiradilar. Kyuvezni ishlatish qoidalarini o'rganadilar	10	6	4
10	Homiladorlikning ikkinchi yarmida qon ketishida feldsherning vazifalari va shoshilinch yordami ko'rsatish.	Normal joylashgan platsentaning barvaqt ko'chishi, yo'ldoshning oldinda joylashuvi haqida tushunchaga ega bo'ladilar. Tug'ruqni boshqarish, kuzatiladigan asoratlarda olib boriladigan taktikasi, homiladorlik va tug'ruqni boshqarishda shoshilinch yordam ko'rsatishda feldsherning vazifalarini o'zlashtiradilar. O'quvchilar homilador va tug'uvchi ayollarni tekshirishda qatnashadilar. Normal joylashgan platsentaning barvaqt ko'chishida qo'llaniladigan taktikasi va feldsherning vazifalari. Yo'ldoshning oldinda joylashganligini va barvaqt ko'chishi asorati bilan kechgan tug'ruq tarixlarini klinik taxlil qiladilar. Homilador ayollardan qon ketganda shoshilinch yordam berishda vaularni parvarishlashda ishtirok etadilar. Pulsni sanaydilar va baholaydilar. Arterial bosimni o'lchashni, yo'qotilgan qon miqdorini aniqlashni, qon to'xtatuvchi va qon o'rnini bosuvchi dori moddalarini yuborishni o'zlashtiradilar.	10	6	4
11	Akusherlik shikastlari	Akusherlik shikastlari (oraliq, qin, bachadon bo'yni jarohatlari) haqida tushunchasiga ega bo'ladilar. Bachadon yorilishi, tasnifini, klinikasini, oldini olishni, akusherlik operatsiyalari haqida tushunchani. Chot va qinning yirtilishi. Chotdagi choklarni parvarishlash. Bachadon bo'ynining tug'ruq paytida jarohatlanishi. Bachadon yorilishi. Tez tibbiy yordam ko'rsatish, tug'ruq paytidagi profilaktik chora-tadbirlar. O'quvchilar tug'ruq yo'llarining turli xil shikastlanishlariga sabab bo'lgan tug'ruqtarixi bilan tanishadilar va muammoli vaziyatdan masalalarni yechadilar. O'quvchilar tug'ruq bo'limida tuqqan ayollarning bachadon bo'ynini va qin devorlarini asbob-anjomlar yordamida ko'zdan kechirishda, chot	8	6	2

		sohasiga chok qo'yishda katnashadilar. Shoshilinch operatsiyalarga bemorlarni tayyorlashni va operatsiyadan keyin bemorlarni parvarishlashni. o'zlashtiradilar.			
12	Yo'ldosh tug'ilishi va kichik chilla davri patalogiyasi.	Tug'ruqning III davri va chilla davri patologiyasi, ilk chilla davri patologiyasi va Qon ketishiga qarshi kurash, qon ketishini to'htagandan so'ng o'tkir qonsizlikka qarshi kurashish choralari haqida tushunchasiga ega bo'ladilar. Bachadonni ichki-tashqi uqalash, qorin aortasini bosish, yo'qotilgan qon miqdorini aniqlash, qovuqni kateterizatsiya qilish kabi muolaja texnikasini o'zlashtiradilar. O'quvchilar mavzu bo'yicha tug'ruq tarixini tahlil qiladilar. Xotin-qizlar maslahatxonalarida qon ketishga xavfi yuqori bo'lgan guruhlar bilan ishlab, profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish va patronaj ishlari bilan shug'ullanishadi.	8	6	2
13	Homilaning noto'g'ri vaziyatlari.	Homilaning noto'g'ri holatida joylashuvi. Homiladorlik va tug'ruqni boshqarish. O'tib ketgan ko'ndalang holati. Homiladorlikning o'tish xususiyatlari. Tug'ruqni boshqarish rejasini tuzish. Homila chanog'ining oldinda yotishi tushunchasiga ega bo'ladilar. Homila chanog'ining oldinda yotishida kelib chiqadigan asoratlar va ularni oldini olishni o'zlashtiradilar. Dastlab o'quvchilar homila holatini to'g'rilash uchun maxsus jismoniy mashqlar qoidalarini o'rganadilar. Keyinchalik tug'ruq majmuaida homilasi ko'ndalang yoki qiyshiq joylashgan ayollarni ko'zdan kechirishadi. O'quvchilar tashqi akusherlik tekshiruvlarini o'tkazib, homilani noto'g'ri vaziyatini aniqlaydilar.	6	4	2
14	Tor chanoqlar	Chanoq nuqsonlari tushunchasi. Tor chanoqning kelib chiqish sabablari. Tor chanoqlarning tasnifi tushunchasiga ega bo'ladilar. Tor chanoqli homiladorlarda homiladorlik va tug'ruqni o'tishini o'zlashtiradilar. Akusherlik majmuasida tug'uvchi ayollarning va homiladorlarning chanoqlarini o'lchab, ularni baholaydilar. Vasten va Sangemeyster belgilarini aniqlashni o'rganadilar.	6	4	2
15	Terminal xolatlarda shoshilinch yordam ko'rsatish.	Qon ketishiga qarshi tadbirlarni qo'llashning ketma ketligi, gemorragik shok holati sabablari, unda yordam berish yo'l – yo'rig'i, gipo- va atonik qon ketishiga qarshi chora tadbirlar, gemorragik shok (terminal) holati	8	6	2

		tushunchasiga ega bo'ladilar. Qon ketishiga qarshi kurash, qon ketishini to'htagandan so'ng o'tkir qonsizlikka qarshi kurashish choralari o'zlashtiradilar. O'quvchilar bachadonni ichki-tashqi uqalash, qorin aortasini bosish bachadonni qisqartiruvchi dori vositalarni yuborish kabi muolaja texnikasini o'zlashtiradilar. Xotin-qizlar maslahatxonalarida qon ketishga xavfi yuqori bo'lgan guruhlar bilan ishlab, profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish va patronaj ishlari bilan shug'ullanishadi.			
16	Ginekologik bemorlarni tekshirish usullari.	“Ginekologiya” fani haqida tushuncha. Ginekologiya bo'limining tarkibi, hujjatlari, ishining tashkil qilinishi xaqida malumot oladilar. Ginekologik bemorlarni asosiy va qo'shimcha tekshirish usullarini xaqida malumot oladilar. Ginekologiya bo'limiga kelganlarning kasallik tarixi varaqasining pasport qismini to'ldirishni, qabul qilingan bemorni sanitariya tozalovidan o'tkazishni o'rganadilar. Bemorlarga yo'llanmalar yozib berishni, ginekologik bemorlarni qo'shimcha tekshirish usullariga tayyorlashni o'rganadilar. Asboblarni sterillashga tayyorlashni amalga oshiradilar. Ikki qo'llab tekshirish, qin ko'zgulari orqali qin va bachadon bo'ynini tekshirishni o'rganadilar. O'quvchilar ginekologik bemorlarni parvarishlashda ishtirok etadilar.	8	6	2
17	Hayz faoliyatining buzilishi.	Hayz faoliyati buzilishining tasnifi. Funktsional-diagnostika testlari haqida tushuncha oladilar. Hayz faoliyati buzilishida shoshilinch yordam ko'rsatish xaqida malumot oladilar. Hayzning og'riqli bo'lishi, sabablari, klinikasi, profilaktikasi. Shaxsiy gigienaga rioya qilish va sog'lom turmush tarzining ahamiyatini o'rgatishda hamshiraning vazifalari xaqida malumot oladilar. Bazal haroratni o'lchashni o'rganadilar. Ko'z qorachig'i simptomini aniqlashni o'rganadilar. «Qirq bo'g'in» simptomini aniqlashni o'rganadilar.	8	6	2
18	Ayol jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari.	Jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklarining tasnifi. Kasallik qo'zg'atuvchilari va ularning tarqalish yo'llari. Jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklari klinik kechishi, davosi va oldini olish xaqida malumot oladilar. Jinsiy yo'l bilan yuquvchi kasalliklarning qo'zg'atuvchilari va ularning tarqalish yo'llari, klinikasi va diagnostikasi xaqida malumot oladilar. Infeksiyalanish havfi yuqori bo'lgan guruhlarini	8	6	2

		aniqlash, kasalliklar profilaktikasi xaqida malumot oladilar. OITS–orttirilgan immun tanqisligi sindromini yuqish yo‘llari, kasallikning asosiy klinik belgilarini, oldini olish chora-tadbirlari xaqida malumot oladilar. Homilador ayollarda oivni erta aniqlashni,oiv infeksiyali onalar va ularning bolalariga tibbiy yordam ko‘rsatish tadbirlari xaqida malumot oladilar.Qinning tozalik darajasini aniqlash uchun surtma olishni o‘rganadilar. Qin vannachalarini o‘tkazishni o‘rganadilar. Qinni chayishni o‘rganadilar. Qinga malhamli tamponlarni qo‘yishni o‘rganadilar. Aholi orasida JAYuK oldini olish bo‘yicha sanitartarg‘ibot ishlarini o‘tkazishni o‘rganadilar. Zaxm va so‘zak kasalligi aniqlangan bemorlar haqida teri-tanosil dispanseriga xabarnoma yuborishni o‘rganadilar. Qindan bakteriologik va bakterioskopik tekshirish uchun material olishni o‘rganadidar. Ishlatilgan asboblarni sterillashga tayyorlashni o‘rganadilar. Dezinfeksion eritmalar tayyorlashni, parenteral muolaja o‘tkazishda shaxsiy himoya choralari qo‘llashni o‘rganadilar			
19	Ayol jinsiy a‘zolarining oldi va o‘sama kasalliklari.	Xavfli va xavfsiz o‘smalar haqida tushuncha oladilar. O‘sma oldi kasalliklari haqida tushuncha oladilar. Bachadon bo‘yni saratoni haqida tushuncha va uni oldini olishni, PAP-test xaqida malumot oladilar. Ko‘krak bezi saratoni haqida tushuncha va uni oldini olishni to‘g‘risida malumot oladilar. Ko‘krak bezini mustaqil tekshirishni o‘rganadalar. Bachadon bo‘shlig‘idan diagnostika maqsadida qirma olish uchun asbob-anjomlarni tayyorlashni o‘rganadilar. Bemorlarni turli tekshirish usullariga tayyorlashni o‘rganadilar. Qin orqali qilinadigan operatsiyalarga bemorlarni tayyorlash. Qorin bo‘shlig‘i orqali qilinadigan operatsiyaga bemorlarni tayyorlashda qatnashadalar.Bemorlarni operatsiyadan so‘ng parvarish qilishni o‘rganadalar.	8	6	2
20	Ginekologiyada o‘tkir qorin sindromi.	Ginekologiyada o‘tkir qorin sindromi sabablari, aniqlash va shifokorgacha tibbiy yordam ko‘rsatish. Tuxumdon apopleksiyasida shifokorgacha tez tibbiy yordam ko‘rsatish. O‘tkir qorin sindromida ginekologik bemorni transportda jo‘natishga doir ko‘rsatmalar va moneliklar haqida tushuncha berish. Amaliy mashg‘ulot QVP, QOP, OPlarning mahalla	8	6	2

		akusher-ginekologi xonasida, ginekologik klinikalarda, klinika oldi amaliyot xonasida o'tkazilishi mumkin. Bo'limlarda o'quvchilar bemor ko'rigida, bemorlarni parvarish qilishda ishtirok etishadi.			
21	Reproduktiv yoshdagi ayollar salomatligini muhofaza qilish. Kontrasepiv vositalarning zamonaviy usullarini qo'llash.	O'zbekistonda reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish bo'yicha olib borilayotgan tadbirlar. Tug'ish yoshidagi ayollarni salomatligi, O'smir yoshdagi qizlarda jinsiy yetilish belgilarini aniqlash va ularni sog'lomlashtirish maqsadida dispanser ko'rigidan o'tkazish. Balog'atga yetmasdan turmushga hiqish va homilador bo'lishning zararli oqibatlari. Reprodukativ, fertil davri parvarishi. Kontrasepiv vositalar tasnifini va ulardan foydalanish qoidalarini xaqida malumot oladilar. Gormonal, tabiiy, bachadon ichi vositalari(BIV), to'siq usullarini, spermitsidlarva jarrohlik usullari haqida tushuncha, ularni ta'sir mexanizmi, afzalliklari va kamchiliklarini o'rganadalar. Vaziyatli masala yordamida hamshiralik jarayonini amalga oshiradilar.	20	12	8
Jami			180	126	54

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
O'zbekistonda reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish bo'yicha olib borilayotgan tadbirlar.	O'zbekistonda reproduktiv salomatlikni muhofaza qilish bo'yicha olib borilayotgan tadbirlar.
Tug'ish yoshidagi ayollarni salomatligi, O'smir yoshdagi qizlarda jinsiy yetilish belgilarini aniqlash va ularni sog'lomlashtirish maqsadida dispanser ko'rigidan o'tkazish. Balog'atga yetmasdan turmushga chiqish va homilador bo'lishning zararli oqibatlarini.	Tug'ish yoshidagi ayollarni salomatligi, O'smir yoshdagi qizlarda jinsiy yetilish belgilarini aniqlash va ularni sog'lomlashtirish maqsadida dispanser ko'rigidan o'tkazish. Balog'atga yetmasdan turmushga chiqish va homilador bo'lishning zararli oqibatlarini bilib oldilar.
Reproduktiv, fertil davri parvarishi. Kontrasepiv vositalar tasnifini va ulardan foydalanish qoidalari xakida malumot oladilar. Gormonal, tabiiy, bachadon ichi vositalari(BIV), to'siq usullarini, spermitsidlarva jarrohlik usullari haqida tushuncha, ularni ta'sir mexanizmi, afzalliklari va kamchiliklarini o'rganadalar. Vaziyatli masala yordamida hamshiralik jarayonini amalga oshiradilar.	Reproduktiv, fertil davri parvarishi. Kontrasepiv vositalar tasnifini va ulardan foydalanish qoidalari xakida malumot oladilar. Gormonal, tabiiy, bachadon ichi vositalari(BIV), to'siq usullarini, spermitsidlarva jarrohlik usullari haqida tushuncha, ularni ta'sir mexanizmi, afzalliklari va kamchiliklarini o'rganadalar. Vaziyatli masala yordamida hamshiralik jarayonini amalga oshirdilar.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta’lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta’lim yo‘nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Otorinolariningologiya		
Modul kodi	ORL 1603		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90-soat	Auditoriya mashg‘uloti: 64-soat	Mustaqil ta’lim: 26-soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta’lim tili	Guruhga belgilangan o’qitish tili asosida		

Modul o‘quv dasturi umumiy talablari

Modulto‘liq nomi	Otorinolariningologiya
Modulning maqsadi	O‘quvchilarning fanga oid bilimlarini tizimli umumlashtirish orqali O‘quvchilarga otorinolariningologik kasalliklarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam va statsionarda yordam ko‘rsatish xususiyatlari haqida to‘liq tushuncha berish, otorinolariningologik kasalliklarning sabablari, klinik belgilari, bemorlarni tekshirish va davolashda hamshiralik parvarishini O‘rgatish, otorinolariningologik kasalliklar bo‘yicha bilimlarni shakllantirish
O‘zlashtirish (o‘qitish) natijalari	✓“Otorinolariningologiya” modulidan nazariy va amaliy bilim vako‘nikmalarnishakllantirish ✓otorinolariningologiya fanining tibbiyotda tutgan o‘rni, rivojlanish tarixi, vazifalarini o‘rganadi ✓aholiga otorinolariningologik xizmat ko‘rsatishni o‘rganadi ✓otorinolariningologik a‘zolari anatomiyasi, fiziologiyasi va tekshirish usullarinibajara oladilar ✓otorinolariningologik kasalliklari va ularning asoratlarini oldini olishni o‘rganadi.
Modul mazmuni	Modul dasturi ta’lim jarayonining muhim me’yoriy –uslubiy hujjati bo‘lib, unda O‘quv materiallar ma’ruza, amaliy mashg‘ulotlari, O‘quv modulni O‘qitishda zarur hollarda vaziyatli masalalar, mustaqil ish, amaliy ko‘nikmalar bajarish, loyiha yaratish va boshqa ishlar ularga ajratilgan vaqt me’yorlariga mosligini ta’minlangan holda qo‘llanilishi ko‘zda tutiladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta’sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta’minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	✓otorinolariningologiya fani va uning rivojlanish tarixi. ✓quloq kasalliklari. burun va uning yondosh bo‘shliqlari kasalliklari. ✓xalqum kasalliklarixiqildoq kasalliklari. ✓otorinolariningologik kasalliklarining sabablari, klinikasi, davolash usullari, oldini olishni bilish.
Ko‘nikmalar	✓otorinolariningologik bemorlardan anamnez yig‘ish, ko‘zdan kechirish; ✓rinoskopiya, faringoskopiya, otoskopiya va laringoskopiya tekshiruvlariga bemorlarni tayyorlash; ✓halqum, burun va tashqi eshituv yo‘lidan surtma olish; ✓halqum, hiqildoq, burun va tashqi eshituv yo‘llaridan yot jismlarni olish; ✓traxeostomiya uchun asbob-anjomlarni yig‘ish va bemorni traxeostomiyaga tayyorlash;

	✓bemorlarni dispanser nazoratiga olib, kuzatib borish; ✓bemorlarni transportirovka qilish; ✓bemorni operatsiyaga tayyorlash, operatsiyadan oldingi va keyingi parvarishni amalga oshirish; ✓otorinolarologik kasalliklarni davolash bilan bog'liq amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish; ✓otorinolarologik kasalliklari bilan bog'liq shoshilinch holatlarda tibbiy yordam ko'rsatish.
O'qitishni tashkiliy shakli	N- nazariy ta'lim A- amaliy ta'lim NA - birgalikda tashkil etilgan nazariy va amaliy mashg'ulotlar. MX - maxsus xonalarda mashg'ulot
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. Yusupova M.S. Nazarova G.Yu. Shaimova S.S. "Quloq, tomoq va burun kasalliklari". «O'zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti, Toshkent 2017 yil 2. Hasanov S.A., Vohidov N.X. "Quloq, tomoq va burun kasalliklari" Toshkent-2011 yil. 3. O'zbekiston Respublikasi sog'liqni saqlash vazirligi COVID-19 bilan kasallangan bemorlarni davolash bo'yicha vaqtinchalik ko'rsatmalar (oltinchi versiya) Toshkent - 2020
Ta'lim jarayoni tavsiya etiladigan jihozlar	Shaxsiy ingaliyatorlar, burun asperatorlari, quloq va burunni yuvish va namlash uchun mo'ljalangan vositalar, bir marotabalik shpatellar, burun ko'zgulari va quloq varonkalari, rinaskop, otaskop.
Tuzuvchilar:	Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi N.Muxtorova D.M. Muminova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi yetakchi o'qituvchisi
Taqrizchilar:	Z.X. Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o'qituvchisi
O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Tez tibbiy yordam va favqulotda holatlar fani tushunchasi va rivojlanish tarixi	Otorinolarologiya fanining tibbiyotda tutgan o'rnini. otorinolarologiyaning rivojlanish tarixi. Suqrot, Abu Ali ibn Sino, Abu Ali ibn Xusayn, Abul Kozim kabi Sharq olimlarining qo'shgan hissalarini. Fallopiy, Evstaxiy, Vezaliy, Dyū Varnelarning kashfiyotlari. Otorinolarologiya fanining hozirgi vaqtdagi erishgan yutuqlari. O'zbekiston Respublikasida aholiga otorinolarologik xizmat ko'rsatish va uning rivojlanish istiqbollari. Mamlakatimizda "Ta'lim to'g'risida" va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"ning qonunlarini yangi avlodni shakllantirishdagi ahamiyati. Otorinolarologik kasalliklarining sabablari, klinikasi, davolash usullari, oldini olish. Otorinolarologik kasalliklari bilan og'riq bemorlarni ob'ektiv va sub'ektiv tekshirish. Bemorlarni dispenser nazoratiga olib, kuzatib borish.	6	4	2
2	Quloq kasalliklari	Quloqning anatomiyasi va fiziologiyasi: tashqi, o'rta va ichki quloq tizimi. Eshituv va vestibulyar analizatorlarining fiziologiyasi. Tekshirish usullarida ishlatiladigan zamonaviy asbob-uskunalar bilan tanishtirish. Tashqi quloqning yallig'lanish kasalliklari klinikasi va davosi, zamonaviy dori vositalarini qo'llash usullari va fizioterapevtik muolajalar bilan davolash. O'rta quloq kasalliklari klinikasi va davolash usullari. Ichki quloq kasalliklari klinikasi va davolash usullari. Surdologiya va eshitishni protezlash tushunchalari. Quloq kasalliklari bilan kasallangan bemordan anamnez yeg'ish. Bemorni operatsiyaga tayyorlashda va asoratlarini oldini olishda feldsher-akusherning o'rnini. Otokopiyaga bemorlarni tayyorlash. tashqi eshituv yo'lidan surtma olish. tashqi eshituv yo'llaridan yot jismlarni olish	22	16	6
3	O'tkir nafas yetishmovchiligida birinchi tibbiy	Burun va uning yondosh bo'shliqlarining anatomiyasi va fiziologiyasi. Tekshirish usullari: rinoskopiya turlari, nafas olish, hid bilish faoliyatini aniqlash, diafanoskopiyaning	22	14	8

	yordam	o'tkazish. Tashqi burun va burun bo'shlig'ining o'tkir va surunkali kasalliklari klinikasi va davosi. Ko'z sohasi va kalla suyagi ichida yuz beradigan asoratlarni oldini olish va parvarishlashda feldsherning o'rni. Burun va uning yondosh bo'shliqlari kasalliklari bilan og'rigan bemorlardan anamnez yig'ish, ko'zdan kechirish. Rinoskopiya o'tkazish. Yot jismlar, burun jarohatlari, burundan qon ketishida yordam ko'rsatish.			
4	Halqum kasalliklari	Halqum anatomiyasi va fiziologiyasi. Tekshirish usullari, zamonaviy asbob uskunalar bilan tanishtirish. Halqum jarohatlari, yot jismlar tushganda feldsherning vazifalari. Halqumning O'tkir va surunkali kasalliklari kelib chiqish sabablari, klinikasi davosi. Burun-halqum o'smalari klinikasi va davosi. Zamonaviy dori vositalarini qo'llash usullari, fizioterapevtik muolajalarni qo'llash Halqum kasalliklari bilan kasallangan bemorlardan anamnez yig'ish, faringoskopiya o'tkazish. Operatsiyaga tayyorlashda va asoratlarni oldini olishda feldsherning vazifalari.	26	20	6
5	Hiqildoq kasalliklari	Hiqildoqning anatomiyasi va fiziologiyasi. Hiqildoqni tekshirish usullari. Hiqildoq shikastlari va unga yot jismlar tushganda feldsher tomonidan ko'rsatiladigan shoshilinch tibbiy yordam. Hiqildoqning o'tkir va surunkali kasalliklarining kelib chiqish sabablari, klinikasi davosi. Zamonaviy dori vositalarini qo'llash usullari va fizioterapevtik muolajalar bilan davolash. Hiqildoq kasalliklari bilan kasallangan bemorlardan anamnez yig'ish, laringoskopiya o'tkazish	14	10	4
Jami			90	64	26

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
✓“Otorinolariningologiya” modulidan nazariy va amaliy bilim vako‘nikmalarnishakllantirish ✓otorinolariningologiya fanining tibbiyotda tutgan o‘rni, rivojlanish tarixi, vazifalarini o‘rganadi ✓aholiga otorinolariningologik xizmat ko‘rsatishni o‘rganadi ✓otorinolariningologik a‘zolari anatomiyasi, fiziologiyasi va tekshirish usullarinibajara oladilar ✓otorinolariningologik kasalliklari va ularning asoratlarini oldini olishni o‘rganadi	✓“Otorinolariningologiya” modulidan nazariy va amaliy bilim vako‘nikmalarnishakllantirish otorinolariningologiya fanining tibbiyotda tutgan o‘rni, rivojlanish tarixi, vazifalarini o‘rgandi ✓aholiga otorinolariningologik xizmat ko‘rsatishni o‘rgandi ✓otorinolariningologik a‘zolari anatomiyasi, fiziologiyasi va tekshirish usullarinibajara oldilar ✓otorinolariningologik kasalliklari va ularning asoratlarini oldini olishni o‘rgandi

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Oftalmologiya		
Modul kodi	OFL 1403		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90-soat	Auditoriya mashg`uloti: 64 -soat	Mustaqil ta`lim: 26-soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Oftalmologiya
Modulning maqsadi	Oftalmologiya fanini nazariy va amaliy mavzularga oid kasalliklarni xartomonlama o'rganish va taxlil qilish bilim va ko'nikmalarini egallash.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	1. Oftalmologiya fanidan nazariy va amaliy bilim va kunikmalarni shakllantiriladi; 2. Oftalmologik kasalliklarni xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rganadi; 3. Oftalmologik kasalliklarga oid amaliy ko'nikmalarni o'zlashtiriladi.
Modul mazmuni	Oftalmologiya moduli bo'lajak mutaxassisni tayyorlashning ilkbosqichi xisoblanadi va talabalar tomonidan fanining turli aspektlari rivojlanish bosqichlarini, amaliy ko'nikmalar va nazariy bilimlarni qamrab olgan holda bo'lg'usi hamshiralarda so'zlashuv madaniyatini to'liq egallash, klinik fikrlash va uni bayon eta olish, kasallik hamda uning belgilarini so'z orqali va yozma tarzda asoslab berish moduli bo'lib hisoblanadi
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	- Oftalmologiya fani tarixi va uning maqsadi. - Ko'ruv organi anatomiyasi. - Ko'zning ko'rish faoliyati. - Refraktsiya va akkomadatsiya - SHifoxona va ko'z kabineti tuzilishi. Bemorlarni tekshirish usullari. - Kon'yunktivitlar. Qovoqning va ko'z yoshi yo'llarining yallig'lanish kasalliklari. - SHox pardaning yallig'lanish kasalliklari. Sklera kasalliklari. - Tomirli parda kasalliklari. To'r parda va ko'ruv nervining yallig'lanish kasalliklari. - Ko'z gavhari va shishasimon tana kasalliklari. - Glaukoma. G'ilaylik. Ko'ruv a'zosining o'smalari. - Ko'ruv a'zosining shikastlari va unda tez tibbiy yordam ko'rsatish. - Oftalmologik ekspertiza.
Ko'nikmalar	- E.B.Rabkin polixromatik jadvali yordamida rang sezishni aniqlashni; - ko'zning markaziy ko'ruvi, ko'ruv o'tkirligini aniqlashni; - ko'ruv maydonini perimetr, sferoperimetr yordamida aniqlashni; - presbiopiyada ko'zoynak tanlashni; - qorachiqalar orasidagi masofani o'lchashni; - ko'zoynakka retsept yozishni; - ko'z kon'yunktivasini ag'darib ko'rishni; - kon'yunktivadan surtma olishni;

	- kon'yunktiva bo'shlig'ini yuvish va undan yot jismlarni olishni; - ko'z soqqasi bosimini barmoq bilan tekshirishni; - qorachiqni yorug'likka reaksiyasini tekshirishni; - ko'z kon'yunktivasini ag'darib ko'rishni; - kon'yunktivadan surtma olishni; - kon'yunktiva bo'shlig'ini yuvish va undan yot jismlarni olishni; - ko'z soqqasi bosimini barmoq bilan tekshirishni; - qorachiqni yorug'likka reaksiyasini tekshirishni; - kon'yunktivaga dori tomizishni; - qovoq orqasiga malham qo'yishni; - pastki ko'z yoshi yo'llarini zondlash uchun kerakli ashyolarni tayyorlashni; - ko'z yoshi yo'llarini yuvishni; - qovoq qirralarini uqalashni; - ko'zga monokulyar bog'lam qo'yishni; - ko'zga issiq muolaja o'tkazishni; - keratitda mahalliy davolash usullarini; - shox pardani mahalliy og'riqsizlantirishni va undan yot jismni olishni; - shox parda kuyganda birinchi yordam ko'rsatishni; - shox parda sezgirligini aniqlashni; - iridotsiklit o'tkir xurujida birinchi yordam ko'rsatishni; - kon'yuktiva ostiga in'ektsiya qilish uchun bemorlarni tayyorlashni; - ko'z qorachig'ini kengaytiruvchi dorilarni tomizishni; - tashxis qo'yishni va parvarish rejasini tuzishni. - to'r pardaga qon quyilganda yordam ko'rsatishni; - to'r parda jarohatlanganda og'riqsizlantirishni; - ko'z tubini tekshirishni; - ko'zga binokulyar bog'lam qo'yishni; - glaukoma qattiq xurujida birinchi yordam ko'rsatishni; - glaukoma qattiq xurujida zuluk qo'yishni; - glaukomada ko'z sinamalarini o'tkazishni; - ko'zning yordamchi qismlari shikastlanganda birinchi yordam ko'rsatishni; - ko'z soqqasi shikastlanganda birinchi yordam ko'rsatishni; - ko'zning mayda yot jismlardan shikastlanganda yordam ko'rsatishni; - kontuzion shikastlanishda birinchi yordam ko'rsatishni; - termik moddalar ta'sirida shikastlanganda birinchi yordam ko'rsatishni bajara oladi.
O'qitishni tashkiliy shakli	NA - birgalikda tashkil etilgan nazariy va amaliy mashg'ulotlar. MX - maxsus xonalarda mashg'ulot
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. Yuldasheva F.S. Ko'z kasalliklari, Toshkent, CHo'lpon, 2008 y

Ta'lim jarayonida tavsiya etiladigan jihozlar	Tashxis uchun oftolmalogik ko'zaynok to'plamlari, kontakt, intraokulyar linzalatar (qattiq va yumshoq), ko'rish o'tkirligini aniqlaydigan jadvallar, ko'z jarroxligida qo'llaniladigan tibbiy buyumlar, ko'z mulyaji
Tuzuvchilar:	D.Z.Abdusamatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi katta o'qituvchisi
Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi direktori, t.f.n. A.K.Jamolov Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi DO`TIBO` (PhD)

O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Ko'z kasalliklari fani tarixi va uning maqsadi. Ko'ruv organi anatomiyasi. Ko'zning ko'rish faoliyati	Oftalmologiya fanining qisqacha tarixi. Uning maqsadi va vazifasi haqida tushuncha. Ko'rish a'zosining anatomiyasi. Ko'z soqqasi va uning qismlari. Ko'ruv analizatori. Ko'zning yordamchi qismlari. Ko'rish a'zosining umumiy qon aylanish sistemasi va qon bilan ta'minlanishi. Ko'z kasalliklari fanining anatomiya fani bilan bog'liqligi. Ko'zning yorug'lik va ranglarni sezish faoliyati. Markaziy va periferik ko'rish. Binokulyar ko'rish.	4	2	2
2	Refraksiya va akkomadatsiya	Refraksiya, klinik refraksiyaning turlari: emmetropiya, miopiya, gipermetropiyalar xaqida tushuncha. Akkomadatsiya va uning buzilishi: spazmi, falaji, presbiopiya. Astigmatizm. Refraktsiyani tekshirish usullari: sub'ektiv, ob'ektiv. Ko'zning ko'rish o'tkirligini aniqlashda qo'llaniladigan jadvaldan foydalanish qoidalari va uni aniqlash usullari. Ko'ruv maydonini (periferik ko'rish) perimetr, sferoperimetrdan tekshirish usullari. Uzoqdan va yaqindan ko'ruvchilarga ko'zoynak tanlash va retsept yozish.	6	4	2
3	Shifoxona va ko'z kabineti tuzilishi. Bemorlarni tekshirish usullari	Oilaviy poliklinikalarda ko'z kabinetining tuzilishi. Ko'z shifoxonasining boshqa shifoxonalardan farqi va unda qo'llaniladigan apparat turlari. Oftalmoskopiya xaqida tushuncha. Ko'z kabinetida ko'rish o'tkirligini tekshirish xususiyatlari. YUqori qovoqni ag'darib ko'rishni o'rganish. Qovoq ko'targichlardan foydalanishni o'rganish. Kon'yunktivadan surtma olish. Oftalmoskopdan foydalanish usuli bilan tanishtirish	8	6	2
4	Kon'yunktivitlar. Qovoqning va ko'z yoshi yo'llarining	Ko'z shilliq pardasining yallig'lanish patologiyasi. Bakterial, o'tkir virusli, surunkali, allergik kon'yunktivitlar.	12	6	4

	yallig'lanish kasalliklari	Traxoma.Kon'yunktivitlarni davolash va oldini olishda o'rta tibbiy xodimining tutgan o'rni. Qovoqlarning yallig'lanish patologiyasi. Qovoq abstsessi, flegmona. Tashqi va ichki govmicha. Blefarit (oddiy, po'stloqli, yarali), xalyazion. Qovoqlarning distrofik o'zgarish: blefaroxalyazis, blefarofimoz. Ko'z yoshi kasalliklari: ko'z yoshi yo'llarining yallig'lanishi, ko'z yoshi bezini yallig'lanishi, ko'z yoshi nuqtasining torayishi, ko'z yoshi kanalining torayishi, ko'z yoshi xaltasining yallig'lanishi, ko'z yoshi xaltasining flegmonasi. Bemorlarni ko'rikdan o'tkazish.Davolash muolajalarini o'tkazish. Qovoq orqasiga malham qo'yish. Ko'zga bog'lam qo'yish. Issiqlik muolajalarni o'tkazish. Ko'z yoshi yo'llarini yuvish.			
5	SHox pardaning yallig'lanish kasalliklari.Sklera kasalliklari	SHox pardaning yallig'lanish kasalliklari. Keratit turlari, klinikasi va davosi. Episkleritlar, skleritlar, skleraning distrofik patologiyasi va stafiloma haqida tushuncha berish. SHox parda kasalliklari bilan og'rigan bemorlarni ko'rsatish. Keratitlarni tekshirish va davolash usullari. SHox pardani mahalliy og'riqsizlantirish, unga yot jism tushganda, kuyganda, jarohatlanganda birinchi yordam ko'rsatish	16	10	6
6	Tomirli parda kasalliklari. To'r parda va ko'ruv nervining yallig'lanish kasalliklari.	Irit va iridotsiklitning endogen va ekzogen sabablari, klinikasi, davosi. Tomirli parda kasalliklarining sil, toksoplazmoz, revmatizm, brutsellyoz va zahm bilan bog'liqligi. O'tkir xoroiditlar haqida tushuncha berish. To'r parda kasalliklari, jarohatlari klinikasi, davosi va tekshirish usullari. Retinopatiya turlari. Gipertoniya, qandli diabet, buyrak kasalliklarida to'r pardadagi o'zgarishlar. To'r parda ko'chish sababi, klinik belgilari. Tomirli parda kasalligi bilan og'rigan bemorlarni ko'rsatish. Iridotsiklit o'tkir xurujida yordam ko'rsatish. Kon'yuktiva ostiga parabolbar, limfatrop in'ektsiya qilish usullari bilan tanishtirish. To'r parda kasalligi bilan og'rigan bemorlarni ko'rsatish. To'r pardaga qon quyilganda birinchi yordam choralari. To'r parda jarohatlanganda yordam ko'rsatish. Bemorlarda ko'z tubini	14	10	4

		qorong'i xonada tekshirish. Binokulyar bog'lam qo'yish texnikasi			
7	Koz gavhari va shishasimon tana kasaliklari. Glaukoma	Kataraktalar: tug'ma kataraktalarning klinik ko'rinishi, hayotda orttirilgan kataraktalar, etiologiyasi, klinikasi va tekshirish usullari. Kataraktaning konservativ va jarrohlik davosi. Afakiya haqida tushuncha. SHishasimon tananing xiralanishi, distrofiyasi. Katarakta bilan kasallangan bemorlarni namoyish qilish. Kataraktaning turli davrlarida bemorlarni konservativ va jarrohlik usulida davolash va operatsiyaga tayyorlash. Tomchi dorilarga retsept yozish. Operatsiyadan keyingi davrda bemorlarga bog'lam qo'yish, dori tomizish, ovqatlantirish va parvarish qilish	12	10	2
8	Koz gavhari va shishasimon tana kasaliklari. Glaukoma	Ko'z ichki suyuqligi almashinuvi va uning bosimi haqida qisqacha tushuncha. Glaukomaning kelib chiqish sabablari, belgilari. Glaukoma tasnifi: tug'ma glaukoma, birlamchi glaukoma, ikkilamchi glaukoma. Glaukomaning tekshirish usullari. Glaukoma qattiq xurujining klinik belgilari. Glaukoma xurujining irit va iridotsiklit bilan solishtirma tashxisi. Glaukomaning davolash va oldini olish. Bemorlarni dispanser nazoratiga olish	12	10	2
9	Ko'ruv a'zosining shikastlari va unda tez tibbiy yordam ko'rsatish. Oftalmologik ekspertiza. G'ilyalik ko'ruv azosining o'sma kasaliklari.	Ko'z yordamchi qismlari shikastlanishi, ko'z soqqasini shikastlanishi. Ko'zning mayda, o'tkir va o'tmas jismlardan shikastlanishi. Ko'z soqqasi yordamchi qismlarining turli darajada, kislota, ishqor va nurlardan kuyishi, klinikasi, davosi va yordam ko'rsatish. Oftalmologik ekspertiza. Ko'zi shikastlangan bemorlarni ko'rsatish. Ko'ruv organi shikastlarida birinchi yordam ko'rsatish. Ko'zning kislota, ishqor va issiqlik natijasida kuyishida tez yordam ko'rsatish. Ko'zni teshib kirgan jarohatlarda birinchi yordam. Ko'z shikastlarini oldini olishda o'rta tibbiy xodimning roli. Oftalmologik ekspertiza va nogironlikka o'tkazish sabablari. Nogironlik toifalari. Xujjatlarni to'ldirish. Kriminal xolatlarda xujjatlarni tuzatish tartibini, kimga murojat etishni va unda qo'llaniladigan hujjatlar. G'ilyalik turlari: yig'iluvchi hamkor, yashirin	6	4	2

		g'ilyalik, tarqaluvchi hamkor g'ilyalik sababi, tekshirish usullari, klinikasi va davosi. Ambliopiya va falaj g'ilyalik haqida tushuncha. Nistagm etiologiyasi va klinikasi. Xavfli va xavfsiz o'smalar sababi, klinikasi. Bemorlarni davolash usullari. Bemorlarni davolashda o'rta tibbiy xodimning roli.			
	Jami		90	64	26

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho;**

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
Oftalmologiya fanidan nazariy va amaliy bilim va kunikmalarni shakllantiriladi; 2.Oftalmologik kasalliklarni xususiyatlarini, etiologiyasi,patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rganadi; 3. Oftalmologik kasalliklarga oid amaliy ko'nikmalarni o'zlashtiriladi.	Oftalmologiya fanidan nazariy va amaliy bilim va kunikmalarni shakllantirildi; 2.Oftalmologik kasalliklarni xususiyatlarini, etiologiyasi,patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rgandi; 3. Oftalmologik kasalliklarga oid amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirildi.

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kod	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Reanimatsiya va anesteziologiya asoslari		
Modul kod	RAA 1604		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120-soat	Auditoriya mashg`uloti: 84-soat	Mustaqil ta`lim: 36-soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Modul dasturi umumiy talablari

Modul nomi	Reanimatsiya va anesteziologiya asoslari
Modul maqsadi	Reanimatsiya asoslari fanini nazariy va amaliy mavzularga oid kasalliklarni xar tomonlama o'rganish va taxlil qilish bilim va ko'nikmalarini egallash.
O'zlashtirish(o'qitish) natijalari	1.Reanimatsiya asoslari fanidan nazariy va amaliy bilim va ko'nikmalarni shakllantirish; 2.Reanimatsion kasalliklarni xususiyatlarini, etiologiyasi, patogenezi, klinik belgilari va davolash xususiyatlarini o'rganadi. 3.Reanimatsiya va intensiv terapiyani o'tkazish chora tadbirlarini amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish
Bilimlar-	Reanimatsiya va anesteziologiya asoslari bo'limida sanitar- gigiyenik tartib, aseptika va antiseptika – Ingalatsion narkoz apparatlarini, respiratorlarni, jihozlar va moslamalarni zararsizlantirish – Narkoz va nafas apparatlarini ishlatish qoidalari – Apparatlar bilan ishlaganda texnika xafsizligi qoidalari – Narkoz nazariyasi– Bemorlarni anesteziya va operatsiyaga tayyorlash– Bemorni anesteziyaga bevosita tayyorlash – Operatsiya va anesteziya vaqtida monitoring o'tkazish – O'tkir nafas yetishmovchiligida reanimatsiya-Terminal holatlar. O'tkir yurak-qon tomir yetishmovchiligida reanimatsiya – SHok holatlarida reanimatsiya– Koma holatlarida reanimatsiya - Eklampsiyada reanimatsiya va intensiv terapiya- O'tkir zaharlanish, suvda cho'kish, bo'g'ilish va boshqa shoshilinch holatlarda reanimatsiya- O'ta xavfli yuqumli kasalliklarda reanimatsiya va intensiv terapiya
Ko'nikmalar	-Traxeostomiya.– Konikotomiya– Traxeya intubatsiyasi.– Laringial niqobni qo'llash– Giperbarik oksigenoterapiya.-Elementar o'pka –yurak reanimatsiyasi .- Defibrillyatorni ishga tayyorlash– Qo'ziqorindan zaharlanish.– Psixotrop dorilardan zaharlanish – Ishqorlar bilan zaharlanish.– Elektrdan jarohatlanish– CHO'kishda shoshilinch yordam.– Endotraxeal va endobronxial umumiy anesteziya.Laparoskopik operatsiyalarda og'riqsizlantirish
O'quv rejasiga muvofiq o'zaro bog'liq bo'lgan fanning nomi	“Hamshiralik ishi”, «Farmakologiya va retseptura» “Yuqumli kasalliklar”
O'qitishning tashkiliy shakli	NA-birgalikda tashkil etilgan nazariy va amaliy mashg'ulotlar; MX-maxsus xonalarda mashg'ulot.
Dasturga qo'yilgan talab	Majburiy
O'qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
O'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini baholash	Yozma, og'zaki, savol-javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Tuzuvchilar:	SH.T.MirzayevaYunusobod Abu Ali ibn Sinonomidagi Jamoatsalomatligiteknikumibosh o'qituvchisi

Taqrizchilar:	N. A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori T.F.N.
O‘quv dasturi Professional ta’limni rivojlantirish instituti instituti Sog’liqnisaqlash yo‘nalishlari O‘quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma’qullangan. O‘zbekiston Respublikasi Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim yo‘nalishlari bo‘yicha o‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig‘ilishida ma’qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. O‘quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta’lim
1	Anesteziologiya va reanimatsiya haqida tushuncha.	Anesteziologiya va reanimatsiya haqida tushuncha. Anesteziologiya - reanimatologiya bo‘limida sanitar- gigiyenik tartib, aseptika va antiseptika. Reanimatsiya va intensiv terapiya haqida tushuncha. Reanimatsiya va intensiv terapiya bo‘limlarini tarkibi va vazifalari bilan tanishish. Intensiv terapiyani o‘tayotgan bemorlarni jismoniy va ruxiy holati. Intensiv kuzatuv apparatlaridan foydalanish holda bemorlarni nazorat qilish. Reanimatsiya va intensiv terapiya bo‘limlarini tarkibi. Xujjatlarni yuritish. Reanimatsiya va intensiv terapiya bo‘limlarni palata va koridor ,tualet va muolaja xonalarini kundalik tozalash va yakuniy tozalashni o‘tkazishni. Ishlatilgan jixozlarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish hamda utilizatsiya qilish SSVni buyruqlari asosida.	6	4	2
2	Narkoz nazariyasi.	Narkoz nazariyasi. Ingalyatsion narkoz apparatlarini, respiratorlarni, jihozlar va moslamalarni zararsizlantirish Narkoz va nafas apparatlarini ishlatish qoidalariApparatlar bilan ishlaganda texnika xafsizligi qoidalari. Bemorlarni anesteziya va operasiyaga tayyorlash. Bemorni anesteziyaga bevosita tayyorlash. Operasiya va anesteziya vaqtida monitoring o‘tkazish. Ingalyatsion narkoz apparatlarini, respiratorlarni, jihozlar va moslamalarni zararsizlantirish –Narkoz va nafas apparatlarini ishlatish qoidalariApparatlar bilan ishlaganda texnika xafsizligi qoidalari	10	8	2

		– Endotraxeal va endobronxial umumiy anesteziyaLaparoskopik operatsiyalarda og‘riqsizlantirish Xujjatlarni yuritish. Ishlatilgan jixozlarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish hamda utilizatsiya qilish SSVni buyruqlari asosida.			
3	Terminal holatlar.	Terminal holat sabablari, bosqichlari(aganalold,terminal pauza,aganal ,klinik va biologik o‘lim) klinik belgilari.Klinik va biologik o‘lim belgilari farqlash.Beloglazov belgisi. Bemorlarni qon bosimi, pulsi, nafas olish soni, tana haroratini o‘lchash va ko‘z qorachig‘ining yorug‘likga reaksiyasini aniqlash Havo o‘tkazgichlardan foydalanish.	12	8	4
4	Elementar o‘pka – yurak reanimatsiyasini o‘tkazish	Bemorni elementar o‘pka –yurak reanimatsiyasiga tayyorlash. Yurakni massaji turlari va ko‘rsatmalari:To‘g‘ri va bilvosita. Elementar o‘pka –yurak reanimatsiyasi o‘tkazishni yangi prinsiplari. Elementar o‘pka –yurak reanimatsiyasi o‘tkazishni metodologiyasi va ketma-ketligini o‘zlashtirish. Yuqori nafas yo‘llari o‘tkazuvchanligini ta‘minlash turlarini. O‘pkaga sun‘iy nafas berish usullari. Yurakni massaj qilishdagi xatoliklar va ularni oldini olish.Elementar o‘pka –yurak reanimatsiyasi samoradorligini aniqlash. Ishlatilgan jixozlarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish hamda utilizatsiya qilish SSVni buyruqlari asosida.	12	8	4
5	O‘tkir nafas yetishmovchiligida reanimatsiya va intensiv terapiya	Nafas azolari tizimi anotomiyasi va fiziologiyasi. O‘tkir nafas yetishmovchligi haqida tushuncha. O‘tkir nafas yetishmovchligi sabablari klinikasi .Patologik nafas turlari.Gipoksiya giperkapniya bradipnoe taxipnoe holatlarida intensiv terapiya. Traxeostomiya, konikotomiya. Oksigenoterapiya. O‘pkaga sun‘iy nafas berish apparatlari. Nafas olish soni sanash.Mazkur mashg‘ulot klinika oldi amaliyot xonasida o‘tkazilishi maqsadga muvofiq. Sun‘iy nafas oldiruvchi meditsina ashyolari va ularni tayyorlab, mulyajda qo‘llash. Kekirdak intubatsiyasiga ko‘rsatma va intubatsiya uchun asboblarni to‘plamini tayyorlash. Sun‘iy nafas berish apparatlarini ishchi holatiga keltirish, germetikligini tekshirish. Ishlatilgan asboblarni yuvish va sterillashga tayyorlash. Ishlatilgan jixozlarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish hamda utilizatsiya qilish SSV buyrug‘i asosida.	12	8	4

6	O'tkir yurak-tomir yetishmovchiligi.	Yurak qon -tomir tizimi anotomiyasi va fiziologiyasi .O'tkir va surunkali yurak yetishmovchiligi sabablar, klinik formalari va belgilari. O'tkir o'ng qorincha yetishmovchiligi. Arterial gipertoniya, gipertonik krizlar, miokard infarkti, stenokardiya, o'tkir miokardit, og'ir aritmiyalar (qorincha fibrillyatsiyasi, paroksizmal taxikardiya, Aritmiyalar. O'tkir yurak yetishmovchiligida kompensatsiya va dekompensatsiya bosqichlari. O'pka shishi Defibrillyatsiya haqida tushuncha. Defibrlyatorni qo'llash prinsipi va ko'rsatmalari. Defibrillyatorni ishga tayyorlash. Mavzu bo'yicha bemorlarni namoyish qilish va tahlil etish. Pulsni aniqlash va arterial bosimni o'lchash. EKG o'tkazishda ishtirok etish. Yurakni eshitish nuqtalari.Bemorlar holatini kardiomonitorida kuzatish. O'tkir yurak-tomir yetishmovchiligida reanimatsiya va intensiv terapiya choralari. Yurak to'xtaganda reanimatsiya. Ishlatilgan jixozlarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish hamda utilizatsiya qilish SSVni. buyrug'i asosida.	12	8	4
7	SHok holatlarida reanimatsiya va intensiv terapiya	SHok haqida tushuncha. SHok turlari. SHok sabablariga ko'ra klinik manzarasi. Turli etiologiyali shoklarda (anafilaktik shok, kardiogen shok ,travmatik shok,gipovolemik,septik va infeksiyon –toksik shoklar,kuyish shoki,gemoragik , Gemotransfuzion shok,sitratli shok ,pirogen shok, kechiktirib bo'lmaydigan yordam, reanimatsiya va intensiv terapiya xususiyatlari. SHok holatidagi bemorlarni parvarish qilish xususiyatlari. qon bosimi, puls, nafas olish tezligini o'lchashni; SHokda kechiktirib bo'lmaydigan yordam tadbirlarini o'tkazishni; Gemodinamik varaqani to'ldirishni.	12	8	4
8	Koma holatlarida reanimatsiya va intensiv terapiya	Koma haqida tushuncha. Turlari koma holatlarida (giperglikemik koma ,gipoglikemik koma, jigar komasi va uremik komalar,meningeal koma,toksik koma,epileptik koma,alkogol komasi,). sabablariga ko'ra klinik manzarasi. Birlamchi va ikkilamchi komalar. Koma bosqichlari. Turli komalarni laborator diagnostikasi. Ularda kechiktirib bo'lmaydigan yordam, reanimatsiya va intensiv terapiya xususiyatlari. Koma holatiga tushgan bemorlarni parvarish qilish xususiyatlariKomada kechiktirib	12	8	4

		bo'lmaydigan yordam tadbirlarini o'tkazishni; Koma holatidagi bemorlarni namoyish etish. Gemodinamik kuzatuv o'tkazish va qayd etish. Koma holatlarida intensiv terapiya o'tkazishda qatnashish. Bemorlarni parvarishlash. Glazgo shkalasi bilan komatoz holatni aniqlash.			
9	O'tkir zaharlanish, cho'kish, bo'g'ilish va boshqa shoshilinch holatlar.	Zaharlanish haqida tushuncha. O'tkir ekzogen zaharlanish sabablari va turlari. Zaharlanishning o'tkir va surunkali turlari. O'tkir zaharlanish tasodifiy va qasddan bo'lishi. Kasbkorga aloqador zaharlanishlar .Kislota va ishqorladan, ovqatdan zaharlanishlar . Dorilardan,alkogoldan va is gazidan zaharlanishlar ; Zaharlanish natijasida organizmda kelib chiqadigan patologik holatlar. Cho'kish, bo'g'ilish va zaharlanishlarda kechiktirib bo'lmaydigan yordam va reanimatsiya tadbirlari. Intensiv davolash xususiyatlari, infuzion terapiya, detoksikatsiya. Zaharni organizmdan zudlik bilan chiqarish usullarini o'rganish va mashq qilish. Me'dani yuvish. Me'daga og'iz va burun orqali zond kiritishni; Yuqori nafas yo'llarini tozalashni; Tozalovchi va sifonli huqnalarni o'tkazishni. Antidotlarni yuborish. Gemodinamik varaqani to'ldirish. Bemorni parvarishlash. Ishlatilgan jixozlarni zararsizlantirishni SSV. buyrug'i asosida.	12	8	4
10	Eklampsiyada reanimatsiya va intensiv terapiya	Eklampsiya oldi holati va eklampsiya haqida tushuncha.Eklampsiya sabablari , belgilari va diagnostikasi Eklampsiya asoratlari ; O'pka shishi va miyaga qon quyilishida reanimatsiya va intensiv terapiya o'tkazish. . Gemodinamik varaqasini to'ldirish. Bemorni parvarishlash.	10	8	2
11	O'ta xavfli yuqumli kasalliklarda reanimatsiya va intensiv terapiya	O'ta xavfli yuqumlikasalliklarni turlari : vabo, o'lat, Korona virus (COVID-19) ,Sariq isitma, gemorragik isitmalar — Lass, Marburg, Ebola, G'arbiy Nil isitmasi, Kuydirgi. O'XI'ning xarakterli jihatlari: 1.To'satdan paydo bo'lishi, tezda va keng miqyosda tarqalib ketishi; 2.Og'ir kechishi va o'lim bilan yakunlanish ehtimoli yuqoriligi. O'ta xavfli yuqumli kasalliklarni turlari,yuqish yo'llari, belgilari, diagnostika va davolash.Epidemiya va pandemiya tushunchalari. Vaksinatseyalar. O'ta xavfli yuqumli kasalliklarni laborator va funksional tekshirish turlari.O'ta xavfli yuqumli kasalliklarni profilaktikasi. Bakterialogik tekshiruvlarga material yig'ish. Regidratatsiya o'tkazish.Burundan surtma	10	8	2

		olish algoritmi. Pulsoksimetr ishlash prinsipi. Saturatsiyani aniqlash. O'lat, vabo va koronavirus (COVID-19) kasalliklarida reanimatsiya va intensiv terapiya o'tkazish. 058 formani to'ldirish. Ishlatilgan jixozlarni zararsizlantirish SSVni. buyrug'i asosida. Gemodinamik varaqani to'ldirish. Bemorni parvarishlash.			
Jami:			120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kod	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Favqulotda holatlar tibbiyoti		
Modul kod	<i>FHT 1403</i>		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 90-soat	Auditoriya mashg`uloti: 64 -soat	Mustaqil ta`lim: 26-soat
ECTS-kreditlar miqdori	3		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

1.O`quv dasturiga qo`yiladigan talablar

O`quv dasturining nomi	Favqulotda holatlar tibbiyoti
Dasturning maqsadi	– Favqulotda holatlar tibbiyoti fanini nazariy va amaliy mavzularga oid kasalliklarni har tomonlama o`rganish va tahlil qilish bilim va ko`nikmalarini egallash.
O`zlashtirish (o`qitish) natijalari	– Favqulotda holatlar tibbiyoti fanidan nazariy va amaliy bilim va kunikmalarni shakllantirish; – 2. Tez tibbiy yordam va favqulotda holatlar tibbiyoti fanidan tez tibbiy yordam faoliyatini moxiyatini o`rganadi. – 3. Aholiga xizmat ko`rsatishda ogir holatlarda reanimatsiya o`tkazish chora tadbirlarini amaliy ko`nikmalarni o`zlashtirish
Bilim	Shoshilinch yordam ko`rsatish rejasini ishlab chiqish. - O`tkir nafas yetishmovchiligida birinchi tibbiy yordam. – Gipertermiyada shoshilinch yordam – Gipertonik krizda birinchi tibbiy yordam. – Bronxial astma xurujida birinchi tibbiy yordam. – Stenokardiya xurujida birinchi yordam. – Miokard infarktida birinchi tibbiy yordam. – O`tkir qon-tomir yetishmovchiligida (hushdan ketish, kollaps, shok) birinchi tibbiy yordam. – O`tkir yurak yetishmovchiligi (o`pka shishi, yurak astmasi) da birinchi yordam. – O`t sanchig`i, buyrak sanchig`ida birinchi yordam. O`pka va me`dan qon ketganda birinchi tibbiy yordam. – Giperglikemik, gipoglikemik, uremik koma, jigar komalarida birinchi yordam. – Anafilaktik shokda birinchi yordam.
Ko`nikma	– Terminal holatlarda tez tibbiy yordam. – O`tkir nafas yetishmovchiligida tez tibbiy yordam. – O`tkir yurak va qon-tomir yetishmovchiligida tez tibbiy yordam. – O`tkir qon ketishida tez tibbiy yordam. – Shok holatlarida tez tibbiy yordam. – Komatoz holatlarida tez tibbiy yordam. – O`tkir zaharlanishlarda tez tibbiy yordam. – Oftob urganda, sovuq urganda, kuyishda, cho`kishda birinchi yordam. – Ilon, chayon va zaharli hasharotlar chaqqanda birinchi yordam – Hayvon tishlaganda birinchi yordam. – O`tkir zaharlanishlarda birinchi yordam
O`quv rejaga muvofiq o`zaro bog`liq bo`lgan fan nomi	Hamshiralik ishi, Farmakologiya va retseptura, Xirurgiya, YUqumli kasalliklar. Profilaktik emlash.
O`qitishning tashkiliy shakli	N – nazariy ta`lim; A – amaliy ta`lim; NA – birgalikda tashkil etilgan nazariy va amaliy mashg`ulotlar; MX – maxsus xonalarda mashg`ulot.
Dasturga qo`yilgan talab	Majburiy
O`qitish tili	Guruhga tayinlangan dars tili asosida
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib

O`quvchilarning bilim va ko`nikmalarini baholash	Yozma, og`zaki, savol javob, munozara, test, amaliy topshiriq
Axborot manbalari	1.Ya.Allayorov,L.Tojiboev“Favkulotdaholatlarmeditsinasi”T oshkent,Ilm Ziyonashriyoti,2012yil. 2.E.D.Ikramov“O`zbekistonRespublikasifuqaromuhofazasi.”Toshkent,2011yil.
Ta`limjarayonigatavsiyaetiladiganji hozalar	Elektron doska, slaydlar, bog`lov ashyolari, antiseptik vositalar, shinalar, birinchi yordam uchun dori vositalar.
Tuzuvchilar:	SH.T.Mirzayeva Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o`qituvchisi
Taqrizchilar:	N.A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori TFN
O`quv dasturi Professional ta`limni rivojlantirish instituti instituti Sog`liqni saqlash yo`nalishlari i O`quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma`qullangan. O`zbekiston Respublikasi Oliy, o`rta maxsus va professional ta`lim yo`nalishlari bo`yicha o`quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig`ilishida ma`qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug`i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI	

2. O`quv dasturi mazmuni

	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta`lim
	Favqulotda holatlar fani tushunchasi va rivojlanish tarixi.	Favqulotda holatlar tushunchasi, fan sifatida rivojlanish tarixi. O`zbekistonda tez tibbiy yordam xizmatini tashkil etilishi. Tez tibbiy yordam ko`rsatish protokollari va standartlari xaqidagi bilimlar. Favqulodda vaziyatlar haqida tushuncha va favqulodda vaziyatlar turlarini.Sanaviatsiya xizmati.			
1	.	Respublika shoshilinch tibbiy yordam Ilmiy Markazi (RSHTYOIM) vazifalarini, shikastlanganlarni tibbiy saralashni va evakuatsiya qilishni. Sanaviatsiya xizmati. Shoshilinch yordam ko`rsatish rejasini ishlab chiqish. Qishloq joylarda, chekka hududlarda tez tibbiy yordam xizmatini tashkil qilishni; DPMLarda tibbiy xujjatlarni yuritish. Er qimirlashida birinchi tibbiy yordam:Krash sindromi Bemorlarni transportirovka qilish .	6	4	2

2	Terminal holatlarda tez tibbiy yordam.	Terminal holatlarda tez tibbiy yordam. Nafas olish sonini sanash ,pulsni aniqlash.. ABni o'ldash. Bemorni elementar o'pka – yurak reanimatsiyasiga tayyorlash. va o'tkazishni. Suni'y nafas berish usullari.	8	6	2
3	O'tkir nafas yetishmovchligida birinchi tibbiy yordam.	O'tkir nafas yetishmovchligida tez tibbiy yordam. Kattalar va bolalarda nafas siqishi yuz berganda shoshilinch yordam ko'rsatishni O'pkaga suni'y nafas berish usullari. O'tkir nafas yetishmovchligi alomatlarini aniqlashni, o'tkir nafas yetishmovchligini klinik kechishi, qiyosiy tashxisi. O'tkir nafas yetishmovchligini baholashni, nafas yetishmovchligini turlarini, sun'iy nafas o'tkazish. Kattalar va bolalarda mexanik asfiksiya holatlarda shoshilinch yordam berish; Yuqori nafas yo'llarini tozalash; Kislorod berish usullari.	8	6	2
4	Bronxial astma xurujida birinchi tibbiy yordam.	O'tkir nafas yetishmovchligida tez tibbiy yordam. Bronxial astma xurujida birinchi tibbiy yordam. Yuqori nafas yo'llarini tozalash; O'tkir nafas yetishmovchligini baholashni, nafas yetishmovchligini turlarini, sun'iy nafas o'tkazish. Kislorod berish usullari.	8	6	2
	O'tkir yurak yetishmovchligida birinchi yordam Stenokardiya va miokard infarktida birinchi tibbiy yordam.	O'tkir yurak yetishmovchligi sabablar, klinik formalari va belgilari. O'tkir yurak yetishmovchligida birinchi yordam. O'tkir yurak yetishmovchligida qo'llaniladigan reanimatsiya va intensiv terapiya. Defibrillyatsiya haqida tushuncha Shoshilinch tibbiy yordam (SHTYO) ko'rsatish Pulsni sanash. ABni o'ldash.			
5		.Stenokardiya,miokard infarkti o'pka shishi va yurak astmasida birinchi yordam. O'pka shishi klinik belgilari. O'pka shishida tez tibbiy yordam choralari. Yurak astmasi sabablari, klinik belgilari va tez tibbiy yordam choralari.Yurakni va o'pkani reanimatsiya qilishni; Bemorni elementar o'pka – yurak reanimatsiyasiga tayyorlash. Yuqori nafas yo'llari o'tkazuvchanligini taminlash. O'pkaga suni'y nafas berish usullari. Yurakni massaji. Defibrillyatsiya haqida tushuncha. EKG o'tkazishda ishtirok etish. Elementar o'pka –yurak reanimatsiyasi samoradorligini aniqlash. Terminal holatlarda yordam Neonatal reanimatsiyani o'tkazish	8	6	2

6	O'tkir qon-tomir yetishmovchligida (hushdan ketish, kollaps) birinchi tibbiy yordam.	O'tkir qon tomir va yurak faoliyati buzilishlarida intensiv terapiya algoritmlari asosda shoshilinch yordam berish. O'tkir qon-tomir yetishmovchligida (hushdan ketish, kollaps) birinchi tibbiy yordam. Bemorlar holatini kardiomonitorida kuzatish. Yurakni bilvosita (yopiq) massaj qilish. Defibrillyatorni ishga tayyorlash..	8	6	2
7	O't sanchig'i, buyrak sanchig'ida birinchi yordam.	O'tkir qorin sindromlarini aniqlash. O't va buyrak sanchig'i klinik belgilari. O't va buyrak sanchig'ida birinchi tibbiy yordam. Diagnostika o'tkazish.	8	6	2
8	O'pka va me'dadan qon ketganda birinchi tibbiy yordam.	Qon ketishi tushunchasini, turlarini, sabablarni, belgilarni. Qon oqishini to'xtatish usullarini. O'pka va me'dadan qon ketishni aniqlash. Qon ketish asoratlari. O'pka va me'dadan qon ketganda birinchi tibbiy yordam.	8	6	2
9	Komatoz holatlarida tez tibbiy yordam.	Koma va komatoz holatlar. Komalar turlari, sabablari. Giperglikemik va gipoglikemik koma sabablari, klinikasi. Giperglikemik va gipoglikemik komada tez tibbiy yordam ko'rsatish. Qonda qand miqdorini aniqlash. Uremik va jigar komalar belgilari, rivojlanishi. Koma holatlarida tez tibbiy yordam berish.	8	6	2
10	Shok holatlarida tez tibbiy yordam.	Shok holatlari sabablari, turlari va tez tibbiy yordam. Shok sabablari, turlari, klinik belgilari va tez tibbiy yordam choralari. Anafilaktik shok va boshqa shok turlarida birinchi tibbiy yordam. Jarohatlarda klinikagacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish;.	6	4	2
11	Xalqaro terrorizm tushunchasi. Yer qimirlashida birinchi tibbiy yordam: Krash sindromi	Xalqaro terrorizm, terrorchi, garovga ushlab turilgan shaxs tushunchalarini; Er qimirlashida birinchi tibbiy yordam: Krash sindromida birinchi tibbiy yordam korsatishni	4	2	2
12	O'tkir zaharlanishlarda tez tibbiy yordam.	Kuchli ta'sirli zaxarli moddalardan (KTZMI) va ovqatdan zaharlanganda birinchi yordam ko'rsatishni; Elektr tokidan va is gazidan zaharlanganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni; O'tkir zaharlanishlarda birinchi yordam.	4	2	2
13	Ilon, chayon va zaharli hasharotlar chaqqanda birinchi yordam Hayvon tishlaganda birinchi yordam	Ilon, chayon va zaharli hasharotlar chaqqanda klinik belgilari, laborator ttkshirishlardan o'tkaishni va birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni. Hayvon tishlaganda tibbiy yordam ko'rsatishni. Qutirishga qarshi emlash o'tkazishi.	4	2	2

14	Oftob urganda, sovuq urganda, kuyishda, bo'g'ilishda cho'kishda birinchi yordam.	Oftob urganda, sovuq urganda, kuyishda, cho'kishda, bo'g'ilishda klinik belgilari, laborator tekshirishlardan o'tkazishni va birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni.	2	2	
Jami:			90	64	26

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta`lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta`lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislik kodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Tez tibbiy yordam		
Modul kodi	<i>TTYo 15604</i>		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 120-soat	Auditoriya mashg`uloti: 84-soat	Mustaqil ta`lim: 36-soat
ECTS-kreditlar miqdori	4		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta`lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Toshkent – 2024

Modul o'quv dasturi umumiy talablari

Modul to'liq nomi	Tez tibbiy yordam
Modulning maqsadi	Tez tibbiy yordam r moduli fanini nazariy va amaliy mavzularga oid kasalliklarni xar tomonlama o'rganish va taxlil qilish bilim va ko'nikmalarini egallash.
O'zlashtirish (o'qitish) natijalari	Talaba bajara oladi: – O'pka-yurak reanimatsiyasini; – Kattalar va bolalarda mexanik asfiksiya holatlardashoshilinch yordam berishni; – Kattalar va bolalarda o'tkir qon tomir va yurakfaoliyati buzilishlarida intensiv terapiyaalgoritmilari asosda shoshilinch yordam berishni; – Jarohatlarda klinikagacha birinchi tibbiy yordamko'rsatishni; – Neonatal reanimatsiyani o'tkazishni – Amaliy muolaja va ko'nikmalarni mustaqil bajarishni – Amaliy muolaja va ko'nikmalar trenajer zalda fantomlar yordamida olib borishni – Ishlatilgan jixozlarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish (SSV buyruqlari asosida). – ovqat mahsulotlari sifatini aniqlashni; ovqatlanish shaxobchalari sanitariya holatini nazorat qilish va xavf tug'diruvchi holatlarni bartaraf etishni;-er qimirlashida kuzatiladigan shikast turlarini (Krash sindromida).
Modul mazmuni	– Tez tibbiy yordam moduli tibbiy ta'lim tizimida tibbiyot moduli va amaliyotini mustasnosiz barcha jabxalarni bevosita asosi sifatida fundamental – zaminiy modullar qatoriga kiradi. Tez tibbiy yordam modulining asosiy vazifasi inson organizmi a'zolari shikastlanishida birinchi tibbiy yordam ko'rsatishga qaratilgan vazifalarni anglash, masalalarini xal etish va savollariga davrning o'ziga xos modul – texnika yutuqlari asosida zamonaviy nuqtai nazardan javob berish kabi vazifalarini o'z ichiga oladi.
Egallanadigan kompetensiyalar	Inson xayoti faoliyatining turli yoshlar davrlarida asosiy qonuniyatlari, odam organizmidagi fiziologik va patologik jarayonlar va ularni hayot tarziga ta'sirini bilish. Infeksion havfsizlikni ta'minlash (sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tartib, aseptika va antiseptika qoidalariga rioya qilish).
Bilimlar	– O'zbekistondatez tibbiy yordam va favqulotda holatlarxizmatini tashkil etish; -Respublika shoshilinch tibbiy yordam Ilmiy Markazi (RSHTYOIM) vazifalarini, shikastlanganlarni tibbiy saralashni va evakuatsiya qilishni. – Tez tibbiy yordam ko'rsatish protokollari va standartlari xaqidagi bilimlar; – Tez tibbiy yordam xizmati faoliyatini baholash indikatorlari xaqida tushuncha; -Favqulodda vaziyatlar haqida tushuncha va favqulodda vaziyatlar turlarini; – Tez tibbiy yordam mashinalarining jixozlanishi; – Qishloq joylarda, chekka hududlarda tez tibbiy yordam xizmatini tashkil qilish; – Sanaviatsiya xizmati. – O'pka-yurak reanimatsiyasi;

	– Kattalar va bolalarda mexanik asfiksiya holatlardashoshilinch yordam berish; – Kattalar va bolalarda o'tkir qon tomir va yurakfaoliyati buzilishlarida intensiv terapiyaalgoritmllari asosda shoshilinch yordam berish; – Jarohatlarda klinikagacha birinchi tibbiy yordamko'rsatish; – Neonatal reanimatsiyani o'tkazish – Apparatlar bilan ishlaganda texnika xafsizligi qoidalari – Bemorlarni tekshirish usullari xaqida ma'lumotlarni. – Shaxsiy muhofaza vositalarini qo'llashni-nafas a'zolari va teri qoplamlari uchun shaxsiy muxofaza vositalari. IP-4, IP-5, respiratorlar, ximoyalovchi kiyimlarini qo'llashni; – -AI-2 (shaxsiy aptechka), ximiyaga qarshi paket, individual bog'lov paketi, suvdondagi suvni zararsizlantirish uchun vosita (pantotsid, akvasept)ni qo'llashni; – -og'iz bo'shlig'i va yuqori nafas yo'llari holatini tekshirishni, yot jismlardan tozalashni; -xalqaro terrorizm, terrorchi, garovga ushlab turilgan shaxs tushunchalarini; Er qimirlashida
Ko'nikmalar	Talaba bajara oladi: – O'pka-yurak reanimatsiyasini; – Kattalar va bolalarda mexanik asfiksiya holatlardashoshilinch yordam berishni; – Kattalar va bolalarda o'tkir qon tomir va yurakfaoliyati buzilishlarida intensiv terapiyaalgoritmllari asosda shoshilinch yordam berishni; – Jarohatlarda klinikagacha birinchi tibbiy yordamko'rsatishni; – Neonatal reanimatsiyani o'tkazishni – Amaliy muolaja va ko'nikmalarni mustaqil bajarishni – Amaliy muolaja va ko'nikmalar trenajer zalda fantomlar yordamida olib borishni – Ishlatilgan jixozlarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish (SSV buyruqlari asosida). – ovqat mahsulotlari sifatini aniqlashni; - ovqatlanish shaxobchalari sanitariya holatini nazorat qilish va xavf tug'diruvchi holatlarni bartaraf etishni;-er qimirlashida kuzatiladigan shikast turlarini (Krash sindromida).tibbiy xujjatlarni yuritishga tayyorgalik; - kasbiy muammolarni hal qilishda dori vositalarini va ularning kombinatsiyalarini tibbiy maqsadlarda ishlatishga tayyorlik; - bemorlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish va dastlabki tibbiy sanitar yordam ko'rsatishni ta'minlashga tayyorlik; tibbiy yordam ko'rsatishda ko'zda tutilgan tibbiy asboblardan foydalanishga tayyorlik.
O'qitishni tashkiliy shakli	Kunduzgi
Baholash tartibi	Joriy baholash tartibiga asoslanib
Axborot manbalari	1. Hamrayev A.J., Alimov A.V., A'zamxo'jaev T.S. "Xirurgiya va reanimatsiya asoslari". Toshkent, "Zar qalam" nashriyoti, 2005 yil. 2. Ziyayeva M.F.,Hamedova M.A., Mirrahimova G., Murodova R.T. "Jarrohlikda hamshiralik ishi» O'zbekiston Milliy entsiklopediyasi nashriyoti, Toshkent, 2005 yil. Muxtorov M.X., Qaxxorov I.K. "Reanimatsiya asoslari" Toshkent, "Ilm-ziyo" nashriyoti, 2005 yil.

Ta'limjarayonigatavsiyaet iladiganjihozalar	Elektron doska, slaydlar, bog'lov ashyolari, antiseptik vositalar, shinalar, birinchi yordam uchun dori vositalar.
Tuzuvchilar:	SH.T.Mirzayeva Yunusobod Abu Ali ibn SinonomidagiJamoatsalomatligi texnikumibosh o`qituvchisi
Taqrizchilar:	N.A. Nurmatova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi direktori TFN

O'quv dasturi Professional ta'limni rivojlantirish instituti instituti Sog'liqnisaqlash yo'nalishlari i O'quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma'qullangan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy, o'rta maxsus va professional ta'lim yo'nalishlari bo'yicha o'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi kengashining 2024-yil 20-maydagi 4-son yig'ilishida ma'qullangan va Vazirlikning 2024-yil 29- maydagi 194-son buyrug'i bilan TASDIQLANDI VA JORIY ETILDI

2. Modul o'quv dasturi mazmuni

№	Mavzuning nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami yuklama	Auditoriya soat	Mustaqil ta'lim
1	Tez tibbiy yordam va favqulotda holatlar fani tushunchasi va rivojlanish tarixi.	Tez tibbiy yordam va favqulotda holatlartushunchasi, fan sifatida rivojlanish tarixi. O'zbekistonda tez tibbiy yordam xizmatini tashkil etilishi. Tez tibbiy yordam ko'rsatish protokollari va standartlari xaqidagi bilimlar.Favqulodda vaziyatlar haqida tushuncha va favqulodda vaziyatlar turlarini.Sanaviatsiya xizmati. Respublika shoshilinch tibbiy yordam Ilmiy Markazi (RSHTYOIM) vazifalarini, shikastlanganlarni tibbiy saralashni va evakuatsiya qilishni. Sanaviatsiya xizmati. Shoshilinch yordam ko'rsatish rejasini ishlab chiqish. Qishloq joylarda, chekka hududlarda tez tibbiy yordam xizmatini tashkil qilishni; DPMlarda tibbiy xujjatlarni yuritish. Er qimirlashida birinchi tibbiy yordam:Krash sindromiBemorlarni transportirovka qilish .	4	2	2
2	Terminal holatlarda tez tibbiy yordam.	Terminal holatlarda tez tibbiy yordam. Nafas olish sonini sanash ,pulsni aniqlash.. ABni o'lchash. Bemorni elementar o'pka – yurak reanimatsiyasiga tayyorlash. va o'tkazishni.Suni'y nafas berish usullari.	6	4	2
3	O'tkir nafas yetishmovchligida birinchi tibbiy yordam.	O'tkir nafas yetishmovchligida tez tibbiy yordam. Kattalar va bolalarda nafas siqishi yuz berganda shoshilinch yordam ko'rsatishni O'pkaga suni'y nafas berish usullari. O'tkir nafas yyetishmovchligi alomatlarini aniqlashni, o'tkir nafas yetishmovchligini klinik kechishi, qiyosiy tashxisi. O'tkir nafas yetishmovchligini baholashni, nafas yetishmovchligini turlarini, sun'iy nafas o'tkazish.Kattalar va bolalarda mexanik asfiksiya holatlardashoshilinch yordam berish; Yuqori nafas yo'llarini tozalash; Kislorod berish usullari.	6	4	2
4	Gipertermiyada shoshilinch yordam	Gipertermiya turlarini aniqlash. Kattalar va bolalarda gipertermiyada tana haroratini tushirishda fizik usullarni qo'llash. Gipertermiyaga qarshi moddalarni organizmga kiritish.	6	4	2

5	Gipertonik krizda birinchi tibbiy yordam.	Gipertonik kriz sabablari, klinikasi va davolash. Pulsni sanash. ABni o'lchash. Gipertonik krizda tez tibbiy yordam ko'rsatish.	6	4	2
6	Bronxial astma xurujida birinchi tibbiy yordam.	O'tkir nafas yyetishmovchligida tez tibbiy yordam. Bronxial astma xurujida birinchi tibbiy yordam. Yuqori nafas yo'llarini tozalash; O'tkir nafas yetishmovchligini baholashni, nafas yetishmovchligini turlarini, sun'iy nafas o'tkazish. Kislorod berish usullari.	8	6	2
7	O'tkir yurak yetishmovchligida birinchi yordam Stenokardiya va miokard infarktida birinchi tibbiy yordam.	O'tkir yurak yetishmovchligi sabablar, klinik formalari va belgilari. O'tkir yurak yetishmovchligida birinchi yordam. O'tkir yurak yetishmovchligida qo'llaniladigan reanimatsiya va intensiv terapiya. Defibrillyatsiya haqida tushuncha SHoshilinch tibbiy yordam (SHTYO) ko'rsatish. Pulsni sanash. ABni o'lchash. Stenokardiya, miokard infarkti o'pka shishi va yurak astmasida birinchi yordam. O'pka shishi klinik belgilari. O'pka shishida tez tibbiy yordam choralari. Yurak astmasi sabablari, klinik belgilari va tez tibbiy yordam choralari. Yurakni va o'pkani reanimatsiya qilishni; Bemorni elementar o'pka –yurak reanimatsiyasiga tayyorlash. Yuqori nafas yo'llari o'tkazuvchanligini taminlash. O'pkaga suni'y nafas berish usullari. Yurakni massaji. Defibrillyatsiya haqida tushuncha. EKG o'tkazishda ishtirok etish. Elementar o'pka –yurak reanimatsiyasi samoradorligini aniqlash. Terminal holatlarda tez tibbiy yordam Neonatal reanimatsiyani o'tkazish	8	6	2
8	O'tkir qon-tomir yetishmovchligida (hushdan ketish, kollaps) birinchi tibbiy yordam.	O'tkir qon tomir va yurak faoliyati buzilishlarida intensiv terapiya algoritmlari asosda shoshilinch yordam berish. O'tkir qon-tomir yetishmovchligida (hushdan ketish, kollaps) birinchi tibbiy yordam. Bemorlar holatini kardiomonitorida kuzatish. Yurakni bilvosita (yopiq) massaj qilish. Defibrillyatorni ishga tayyorlash..	8	6	2
9	O't sanchig'i, buyrak sanchig'ida birinchi yordam.	O'tkir qorin simdromlarini aniqlash. O't va buyrak sanchig'i klinik belgilari. O't va buyrak sanchig'ida birinchi tibbiy yordam.	8	6	2

		Diagnostika o'tkazish.			
10	O'pka va me'dadan qon ketganda birinchi tibbiy yordam.	Qon ketishi tushunchasini, turlarini , sabablarni , belgilarni. Qon oqishini to'xtatish usullarini. O'pka va me'dadan qon ketishni aniqlash.Qon ketish asoratlari. O'pka va me'dadan qon ketganda birinchi tibbiy yordam.	8	6	2
11	Komatoz holatlarida tez tibbiy yordam.	Koma va komatoz holatlar. Komalar turlari, sabablari. Giperglikemik va gipoglikemik koma sabablari, klinikasi. Giperglikemik va gipoglikemik komada tez tibbiy yordam ko'rsatish. Qonda qand miqdorini aniqlash. Uremik va jigar komalar belgilari, rivojlanishi. Koma holatlarida tez tibbiy yordam berish.	8	6	2
12	Shok holatlarida tez tibbiy yordam.	Shok holatlari sabablari, turlari va tez tibbiy yordam. Shok sabablari, turlari, klinik belgilari va tez tibbiy yordam choralari. Anafilaktik shok va boshqa shok turlarida birinchi tibbiy yordam. Jarohatlarda klinikagacha birinchi tibbiy yordamko'rsatish;	8	6	2
13	Xalqaro terrorizm tushunchasi.Er qimirlashida birinchi tibbiy yordam:Krash sindrom	Xalqaro terrorizm, terrorchi, garovga ushlab turilgan shaxs tushunchalarini; Er qimirlashida birinchi tibbiy yordam:Krash sindromida birinchi tibbiy yordam korsatishni	10	6	4
14	O 'tkir zaharlanishlarda tez tibbiy yordam.	Kuchli ta'sirli zaxarli moddalardan (KTZMI)vaovqatdanzaharlanganda birinchi yordam ko'rsatishni; Elektr tokidan va is gazidan zaharlanganda birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni; O'tkir zaharlanishlarda birinchi yordam.	8	6	2
15	Ilon, chayon va zaharli hasharotlar chaqqanda birinchi yordam Hayvon tishlaganda birinchi yordam	Ilon, chayon va zaharli hasharotlar chaqqanda klinik belgilari ,laborator ttkshirishlardan o'tkaishni va birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni. Hayvon tishlaganda tibbiy yordam ko'rsatishni.Qutirishga qarshi emlash o'tkazishi.	10	6	4
16	Oftob urganda, sovuq urganda, kuyishda, bo'g'ilishda cho'kishda birinchi yordam.	Oftob urganda, sovuq urganda,kuyishda, cho'kishda, bo'g'ilishda klinik belgilari ,laborator ttkshirishlardan o'tkaishni va birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni.	8	2	2
		Jami:	120	84	36

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho**;

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho**;

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho**;

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'qitish natijalari	Baholash indikatorlari
– O'pka-yurak reanimatsiyasini; – Kattalar va bolalarda mexanik asfiksiya holatlardashoshilinch yordam berishni; – Kattalar va bolalarda o'tkir qon tomir va yurakfaoliyati buzilishlarida intensiv terapiyaalgoritmmlari asosda shoshilinch yordam berishni; – Jarohatlarda klinikagacha birinchi tibbiy yordamko'rsatishni; – Neonatal reanimatsiyani o'tkazishni – Amaliy muolaja va ko'nikmalarni mustaqil bajarishni – Amaliy muolaja va ko'nikmalar trenajer zalda fantomlar yordamida olib borishni – Ishlatilgan jixozlarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilish (SSV buyruqlari asosida). – ovqat mahsulotlari sifatini aniqlashni; ovqatlanish shaxobchalari sanitariya holatini nazorat qilish va xavf tug'diruvchi holatlarni bartaraf etishni;-er qimirlashida kuzatiladigan shikast turlarini (Krash sindromida).	– O'pka-yurak reanimatsiyasini bilib oldilar; – Kattalar va bolalarda mexanik asfiksiya holatlardashoshilinch yordam berishni bilib oldilar; – Kattalar va bolalarda o'tkir qon tomir va yurakfaoliyati buzilishlarida intensiv terapiyaalgoritmmlari asosda shoshilinch yordam berish haqida tushunchaga ega bo'ldilar; – Jarohatlarda klinikagacha birinchi tibbiy yordamko'rsatishni bilib oldilar; – Neonatal reanimatsiyani o'tkazishni – Amaliy muolaja va ko'nikmalarni mustaqil bajarishni – Amaliy muolaja va ko'nikmalar trenajer zalda fantomlar yordamida olib borishni – Ishlatilgan jixozlarni dezinfeksiya va sterilizatsiya qilishni bilib oldilar; (SSV buyruqlari asosida). – ovqat mahsulotlari sifatini aniqlashni; ovqatlanish shaxobchalari sanitariya holatini nazorat qilish va xavf tug'diruvchi holatlarni bartaraf etishni;-er qimirlashida kuzatiladigan shikast turlarini bilib oldilar (Krash sindromida).

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
PROFESSIONAL TA’LIMNI RIVOJLANTIRISH INSTITUTI

O‘RTA MAXSUS PROFFESONAL TA’LIMNING
NAMUNAVIY O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi	Sog`liqni saqlash va ijtimoiy ta`minot		
Ta'lim sohasi	Sog`liqni saqlash		
Ta'lim yo`nalishi	Davolash ishi		
Mutaxassislik nomi	Davolash ishi		
Mutaxassislikkodi	50910204		
Kvalifikatsiya(lar) nomi:	Feldsher		
Modul nomi	Feldsherlik amaliyoti" moduli		
Modul kodi	FA		
Modulga ajratilgan soat	Jami yuklama: 1170-soat	Auditoriya mashg`uloti: 816 -soat	Mustaqil ta'lim: 354-soat
ECTS-kreditlar miqdori	39		
Modul turi (<i>majburiy/tanlov</i>)	Majburiy		
Ta'lim tili	Guruhga belgilangan o`qitish tili asosida		

Feldsherlik amaliyoti" moduli

Modulning mazmuni	Feldsherlik ishi klinik fanlardan kasbiy faoliyatning mazmuniy ko'rsatkichlari asosida ta'lim mazmunining zarur va etarli hajmini egallashlari uchun fiziologik va patologik akusherlikdan nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi lozim, aholiga yordam xizmati ko'rsatiladigan davolash – profilaktika muassasalarida (oilaviy poliklinikalardan tortib to tuqruq majmualarigacha) ishlash jarayonida xomilador ayollarni tekshirish, xomiladorlarni parvarish qilish, xomiladorlik muddatini aniqlash, ulardan turli taqallillar uchun qonolish, turli xil patologiyalarida birlamchi shoshilinch tibbiy yordam ko'rsata olishi zarur.
Prerekvizitlar	Ishlab chiqarish amaliyoti klinik Dasturi hisoblanib, klinik modullar amaliy qismi hisoblanadi.
Postrekvizitlar	Umumiy amaliyot feldsher mutahassisligini egallash uchun kasbiy ko'nikmalar zamini bo'lib xizmat qiladi
Modulning maqsadi	Amaliyot davrida reproduktiv salomatlik va kasbiy fanlar bo'yicha amaliy muolajalarni o'rganish, shoshilinch holatlarda tez yordam ko'rsatish, kasalliklarni oldini olish. Bunga sog'lom turmush tarzini yaratish, aholi ongida tibbiy faollikni oshirish, feldsherlarga fanning asosiy tushunchalari va kategoriyalarini o'rgatish, hamda nazariy, amaliy, uslubiy va tashkiliy bilimlarni xosil qilishdan iborat.
Modulning vazifalari	talabalarga amaliy ko'nikmalarni, klinik fanlarini mushohada qilish usullari bilan qurollantirish, reproduktiv yoidagi ayollarni sog'lomlashtirish, aholi orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirishga qaratilgan targ'ibot ishlarini amalga oshirish, shu bilan birga, aholi o'rtasida patronaj ishlarini to'g'ri tashkil etishni o'rgatish.
Modul bo'yicha o'quvchilar bilimi, ko'nikma va malakalariga qo'yiladigan talablar	Semestr yakunida O'quvchilar tasavvurga zga bo'lishi kerak: - Professional ta'lim o'qitish bosqichlarida o'zlashtirgan amaliy ko'nikmalarini: bemor parvarishi, tashhisoti, davolash va yordam ko'rsatishni takomillashtiradi va viloyat, shahar, tuman miqyosidagi shifohona, ambulatoriya – poliklinika, tug'ruq kompleksi shifokorlari xizmatining tashkiliy ishlari va sharoitlari bilan tanishadi - Amaliyot natijasida o'quvchilar mutaxassis sifatida ishlash ko'nikmasiga ega bo'lishadi. O'quvchilar bilishi shart: Sog'liqni saqlash tizimini xususiyati va vazifalarini poliklinikada, mahallada (qishloq shifokorlik punkti, shahar shifokorlik punkti), Oilaviy shifohonada, mahallada (qishloq vrachlik punkti)da faoliyat - mazmunini va feldsherning o'rnini o'rganish. Akusher-ginekolog qabulida ishtirok etish. Ayollarda tekshiruv usullarini bilish. Xomiladorlikning dastlabki muddatlarini anqlash. Patronajishlarini o'tkazish. Shifokor ko'rsatmalarini bajarish. Qin vannasini o'tkazish, tampon qo'yish. Tug'uvchi ayolni parvarish qilish. Shifokor buyurgan muolajalarini o'z vaqtida bajarish. Infuzion sistemani tayyorlash. Mushak orasi va vena ichigain'ektsiya qilish. Tug'uvchi ayolni tug'ruq honasiga o'tkazish. Me'yoriy ovqatlanish miqdorini tuzish. Tug'ruqdan keyingi gimnastika mashqlarini o'tkazish. Chaqaloqlarni parvarish qilish va ovqatlantirish. Chaqaloqni emizishga tayyorlash. Chaqaloqlarni cho'miltirish. Chaqaloqlarga birlamchi va ikkilamchi ishlovlarini berish. Kasal chaqaloqni sog'lom chaqaloqlardan izolyatsiyalash. Ayollarni ginekologik tekshiruvlarga tayyorlash. Tekshiruvlar uchun asbob-uskunalarni tayyorlash. Ginekologik kasalliklarda shoshilinch yordam ko'rsatish. Gistologik tekshirishlarga olingan materiallarni saqlash va laboratoriyaga jo'natish. O'quvchilar bajara olishi lozim: - tug'uvchi ayolni umumiy tekshirishni; - tug'uvchi ayolni tug'ruqqa tayyorlashni; - doyaga tug'ruqni qabul qilishda yordamlashishni; - chaqaloqning dastlabki tualetini o'tkazishni; - ko'krak uchi yorilganda va mastitda sut bezlarini parvarish qilishni; - ginekologik bemorlarda qin muolajalarini o'tkazishni;

	- preeklampsiya va eklampsiya xolatlarida shoshilinch yordam; - qon ketganda shoshilinch yordam; - tug`ruqqa zarur asbob-anjomlar to`plamini xozirlash va sterillashda ishtirok etishni; - mastit xolatiga hamshiralik jarayonini tuzish va hamshira yozuvini to`ldirish.</li> <li>- o`tkir qorin sindromida ginekologik bemorni joydan joyga ko`chirishni;</li> <li>- ichki qonketish belgilarini aniqlashni;</li> <li>- qonto`htatuvchi va qono`mini bosuvchi dori vositalarini qo`llashni; - muzli haltachani qo`llashni;</li> <li>- qon bosimini o`lchashni; - pulsni aniqlashni. - bemorlarni operatsiyaga tayyorlash va operatsiyadan so`ng parvarish qilishni.</li> <li>- shifokor bemorni ko`zdan kechirishda qatnashishni; - shifokor tomonidan parvarish va muolajalar bo`yicha ko`rsatmalarni olishni; - kasallik tarihiga tekshirish natijalarini o`z vaqtida kiritishni;</li> <li>- me'dani zondlash va yuvishni va meda zondini zararsizlantirishni;</li> <li>- hamma ho`qna turlarini o`tkazishni va ho`qna uchun jihozlarni zararsizlantirishni; - siydik qopiga yumshoq katetr qo`yishni va kateterni zararsizlantirishni;</li> <li>- xantal va kompress qo`yishni; - shifokor ko`rsatmalari bo`yicha dori yuborishni; - allergik xolatlar, gipertermiya , gipertonik kriz, astma hurujida, stenokardiya huruji, miokard infaktida, kardiogen shokda , yurak astmasida, o`pka shishida, xushdan ketishda, kollapsda, buyrak va o`t pufagi sanchi?larida, me`da va ichak yarasidan qon ketish xolatlarida shoshilinch yordam ko`rsatishni; - funktsional sinamalarni o`tkazishni;</li> <li>- laborator tahlil uchun og`iz va burun bo`shliqidan surtma olishni;</li> <li>- puls, nafas olish sonini va qonbosimini o`lchashni hamda kasallik tarihiga qayd qilishni; - EKG tekshiruvini o`tkazishni;</li> <li>- entsefalogramma, ultratovush tashhis o`tkazishda qatnashish; - qonni biokimyoviy va bakteriologik tekshiruvga olishni; - bemorlarni kiyimi va o`rin –oqliklarining tozaligini kuzatishni;</li> <li>- bemor terisini xar kuni parvarish qilish va yotoq yaralarni oldini olishni;</li> <li>- og`ir yotgan bemorlarning og`iz bo`shliqini parvarish qilishni; - bemorlarni ovqatlantirishni; - kislorod yostiqlini to`ldirish va ishlatishni;</li> <li>- bo`limdagi palatalar, kabinetlar, yuvinish va hojathonalar ozodaligini nazorat qilishni; - bo`limda san-epid tartibini kuzatishni;
Talim berish usullari	Nazariy mashg`ulotlar Amaliy mashg`ulotlar
Ta`minot	Darsliklar,visual didaktik tarqatma materiallar, testlar,vaziyatli masalalar.O`qitish materiallar to`plami
Talim berishusullari	Nazariy mashg`ulotlar Amaliymashg`ulotlar
Ta`minot	Darsliklar,visual didaktik tarqatma materiallar, testlar,vaziyatli masalalar.O`qitishmateriallarto`plami
Tuzuvchi lar	Z.X.Zakirova Yunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi bosh o`qituvchisi
Taqrizchi lar	N/A/NurmatovaYunusobod Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi dorektori TFN
O`quv dasturi Professional ta`limni rivojlantirish instituti instituti Sog`liqnisaqlash yo`nalishlari i O`quv metodik birlashmasining 2024-yil 15- maydagi 3-sonli majlis bayoni bilan ma`qullangan. O`zbekiston Respublikasi Oliy, o`rta maxsus va professional ta`lim yo`nalishlari bo`yicha o`quv-	

2. Dasturi mazmuni

№	Mavzular nomi	Mavzuning qisqacha mazmuni	Jami	Amaliy	Mustaqil ta'lim
II semestr. Mutaxassislikka kirish amaliyoti					
1.	Davolash profilaktika muassasalarining tuzilishi va faoliyati bilan tanishish.	Hamshiralik faoliyati olib boriladigan joylar va hamshiraning rolini tushunish. O'zb Res SSV 24.03,2022 yil № 88-sonli buyrug'i Tibbiyot hodimlarining odob axloq normalari Bo'limdagi palata turlari. Davolanish muxiti. Qabulxonada hamshiraning roli. Amaliyot bilan tanishuv: tibbiy hujjatlar, asbob-anjomlar, hamshiraning individual himoya kiyimi, tez yordam ko'rsatishda ishlatiladigan dori-darmonlar, bemorlarni kasalxonaga yotqizish va laborator analizlarni qayd qilish jurnallari, transportirovka qilish qoidalari bilan tanishish. -kasallik tarixini pasport qismini to'ldirishni; -tashxislash varaqasi bilan tanishuv; -ko'rsatmalar varaqasi bilan tanishuv; -arxiv daftarini yuritishni; -dori darmonlar hisoboti daftari bilan tanishuv; -hamshiralik yozuvlarini yuritishni; -shifokor-konsultant chaqiruvi varaqasini yuritishni; -yo'llanma varaqasini to'ldirishni (qon, siydik, axlat, balg'am); -statistik taloni bilan tanishuv; -bemorlar dispanserizatsiya varaqasi bilan tanishuv; -shoshilinch xabarnoma varaqasini to'ldirishni; -dorixonaga talabnoma to'ldirishni. Amaliy mashg'ulot oilaviy poliklinikalarda, ayollar maslahatxonalarida va klinika oldi amaliyot xonalarida o'tkaziladi. O'quvchilar bemorlarni va homiladorlarni qabul qilish hamda hisobga olish va kuzatishda ishtirok etadilar. Patronaj qilish va dispanser nazoratga olishni o'rganadilar. O'zb Res SSV 31.12. 2020 yil № 363 sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan tibbiy hujjatlarni yuritishni o'rganadilar O'zb Res SSV 15.07.2022 yil №198 sonli buyrug'i Axoliha tez tibbiy yordamni to'rsatish tizimini takomillashtirishPF -	16	10	6

		6110-son 12.11.2020 yildagi birlamchi tibbiy sanitariya yordamini yanada oshirish			
2.	Davolash profilaktika muassasalarida epidemiyaga qarshi olib boriladigan chora-tadbirlar bilan tanishish	Davolash muassasalarida zarur bo'lgan tayanch ko'nikmalarni amaliyotda qo'llash. Amaldagi epidemiyaga qarshi sanitarich-oqartuv ishlarini amaliyotda qo'llash. Epidemiyaga qarshi qo'llaniladigan buyruqlar bilan tanishish. SanPin 03.42.17. buyrugi bilan tanishish. Qo'lni zararsizlantirishni; Terini, burun va ko'z shilliq pardalarini tozalashni; Zararsizlantiruvchi eritmalarni tayyorlashni; Bemorlarni parvarish qilish jihozlarini zararsizlantirishni; Xalat qiyish, himoyalovchi kiyimni zararsizlantirishni; Steril zonalarida hamshiraning ishlash qoidalarini; Steril qo'lqopni kiyish usullarini; Tibbiy qoldiqlarni zararsizlantirish turlari va yo'q qilishni. Qabulxonada laborator tekshirishlarga qon, siydik, axlat, qusuq massa, yuvindi suvlarni olishni va laboratoriyaga yuborish uchun hujjatlarni to'ldirishni o'rganadilar. Qabulxonaga kriminal bemorlar kelganda to'ldiriladigan hujjatlar bilan tanashadilar va ularning kiyim-boshlariga "AKT" tuzishni o'rganadilar. Qabulxonaning sanitariya-epidemik tartiblarni o'rganadilar. Bemolarda antropometrik ko'rsatkichlarni aniqlashda ishtirok etadilar. Bemorlarga kasallik tarixining pasport qismini to'ldirishni va qayd qilish daftariga belgilashni o'rganadilar, bemolarni vannada yoki dushda yuvintirishda ishtirok etadilar. Bitlagan bemorlarni sanitariya tozalovidan o'tkazishni o'rganadilar.	12	12	
3	Kasalxonaning qabulxona bo'limida hamshiraning vazifalari va roli	Bemorda sanitar gigienik ko'rik va antropometrik o'lchovlarni o'tkazish. Bemorlarni bo'limga tashish. Bemor bilan muloqot qilish va salomatligini baholash. Kasallik tarixini pasport qismini to'ldirishni. Tana haroratini o'lchash. Puls va nafas olishni sanash. Arterial bosimni o'lchash. Bemorni kuzatish va baholash natijalarini ro'yxatga olishni	12	12	
4	Terapiya bo'limida tibbiy xodim yordamchisi	Qabul bo'limi tuzilishi va hamshira vazifalari to'g'risida tushunchaga ega bo'lish. Qabul bo'limida yuritiladigan hujjat va oxirgi buyruqlar bilan tanishish. Qabulxonaga kelgan bemorlardan anamnez yig'ish. Bemor va kuzatuvchilar bilan muloqotda bo'lish. Bemorga ko'rsatiladigan shoshilinch yordam usullari bilan tanishish. Hamshira tashxisini qo'yish va parvarishlash. Bemorni sanitariya tozalovidan o'tkazish va pedikulyozga tekshirishni; Bemorlarga shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatishni; Bemorlarni transportirovka qilishni. O'quvchilarga shifokor ko'rsatmalarini o'z vaqtida to'g'ri bajarishni, O'quvchilar bo'limlarda mustaqil ishlayotganlarida xamshiralar nazorati ostida bemorlarni qon bosimini o'lchashda va pulсни	38	24	14

		aniqlashadi. Dori moddalarni yuborishdan oldin bemorlarni tayyorlash va ularga tushuntirish. Muolaja xonaga ta'luqli buyruq va ko'rsatmalar bilan tanishish, o'rganish. Ishlatilgan asbob-anjomlarni sterillash uchun biksga joylash. Ishlatilgan bog'lov materiallarini, bir marta ishlatiladigan shprints va sistemalarni utilizatsiya qilish mustaqil bajarish. Muolaja xonani joriy va yakuniy tozalashda ishtirok etish. Dori moddalarni hisoblash va saqlashni; Antibiotiklarni eritishni; Dori moddalarni shprintsga tortib olishni; Bemorlarni muolajaga psixologik tayyorlashni; Ishlatilgan asbob va jihozlarni zararsizlantirishni; Venadan qon olish va qon guruhini aniqlashni; Dorini tomchi usulda yuborish uchun sistema tayyorlashni; Bemorga tomchilab dori yuborish va kuzatishni; In'ektsiyalardan keyingi asoratlarda va anafilaktik shokda shoshilinch yordam ko'rsatishni.			
5	Xirurgiya bo'limida tibbiyot xodimi yordamchisi.	Xirurgiya qabul bo'limi tuzilishi va hamshira vazifalari to'g'risida tushunchaga ega bo'lish. Qabul bo'limida yuritiladigan hujjat va oxirgi buyruqlar bilan tanishish. Qabulxonaga kelgan bemorlardan anamnez yig'ish. Bemor va kuzatuvchilar bilan muloqotda bo'lish. Bemorga ko'rsatiladigan shoshilinch yordam usullari bilan tanishish. Hamshira tashxisini qo'yish va parvarishlash. Steril stol tayyorlash. Bog'lov ashyolarini steril biksdan steril stolga joylashtirishni; Jarohatlarga ishlov berishni; Bintli va gipsli bog'lam qo'yishni. o'lni zararsizlantirishni; Bajarilgan muolajalarni muolaja varag'iga qayd qilishni; Steril biksdan foydalanish va sterilligini tekshirishni; Steril stolni tayyorlashni; Operatsiya zali tuzilishi va vazifalari bilan tanishish, ko'rsatmalar olish. Oddiy xirurgik operatsiyalarni kuzatish va operatsion hamshira vazifalarini va ish jarayonini o'rganish. Operatsiyaga tayyorgarlik tartibini o'rganish. Operatsiyadan so'ng bemorlarni bo'limga ko'chirish va parvarish qilish	38	24	14
6	Pediatrica bo'limida tibbiyot xodimi yordamchisi.	Qabul bo'limiga tushgan bola sog'lig'i, extiyoj muammolari va uning oilasi bilan tanishish. Bemorning onasi va oilasi a'zolari bilan muloqotda bo'lish, anamnez yig'ish, bemorlarni sanitariya tozaligidan o'tkazish. Qabul bo'limida hamshiralik parvarishining axamiyatini tushunish, amaliy ko'nikmalarni bajarish va tanishish. Qabul bo'limidagi tibbiy hujjatlar bilan tanishish. Kasallik tarixi varaqasini to'ldirish. Bemorni arterial bosimini, pulsini, nafas harakatlarini, tana haroratini o'lchash va qayd etish. Bolani bo'limga olib borish. Bola va uning oilasi bilan muloqot qilishni. Tibbiy hujjatlarni yuritishni. Bemorlarni bo'limga joylashtirish. Bolalarda antropometriya o'lchovlarini o'tkazishni; Bemorlarni o'rindan-o'ringa ko'chirish. YOtoq yaralarni oldini olish.	36	24	12

		Isituvchi kompress, isitgich, muzli xalta, xantallar qo'yish. Tuvak va siydikdon tutish. Xonani joriy va yakuniy yuvib tozalashni nazorat qilish. Bemorlarni klinik tekshiruvlar uchun tayyorlash, analiz yig'ish va laboratoriyaga jo'natish. Hamshira tashxisini qo'yish va hamshira jarayoni rejasini tuzish, natijalarini taxlil qilish. Muolaja daftarini yuritish.. Antibiotiklarni eritish. Venadan qon olish, dori yuborish. Tomoq, burun va halqumdan surtma olish. Vena ichiga dori moddasini tomchilab yuborish va bemor ahvolini kuzatish. Ishlatilgan shprits, igna va sistemalarni utelizatsiya qilish Anafilaktik shok va allergik holatlarda shoshilinch yordam ko'rsatish.			
7	Tez tibbiy yordam dispecheri yordamchisi	Tez tibbiy yordam bo'limlarida dispecheri yordamchisi bo'lib ishlashadi. Tez tibbiy yordam bo'limlarida yurgiziladigan hujjatlari bilan tanishtiriladi berkitilgan bosh hamshira tomonidan, punktdagi feldsher va shifokorlar bilan chakiriklarga borishadi va bemorlarga tez tibbiy yordam ko'rsatishda ishtirok etishadi.. Dorini mushak orasi va vena ichiga oqim ostida yuborishda ishtirok etish. Tez yordam bo'limida chaqiriqlarni qabul qilishda ishtirok etishadi. Bemorlarni transportirovka qilishda ishtirok etishadi.	28	20	8
	Jami		180	126	54

III semestr. Birlamchi ambulator poliklinika davolash muassasalari feldsher yordamchisi

1.	Oilaviy poliklinika, qishloq vrachlik punktida yoki ishlab chiqarish korxonalarining salomatlik bo'limi (Здрав пункт)da ishlash, shaxar vrachlik punktida ishlash.	O'quvchilar oilaviy poliklinika, OSHP va korxonalarning salomatlik punkti tuzilishi, vazifalari, ishni tashkil qilishni, yurgiziladigan hujjatlari bilan tanishtiriladi, punktdagi feldsher va doya bilan birgalikda bemorlarni, homilador ayollarni, sog'lom va bemor bolalarni qabul qiladilar, profilaktik ishlarni o'tkazadilar, yuqumli kasalliklar bilan og'rigan bemorlarni aniqlaydilar, infeksiya o'chog'ida zarur chora –tadbirlarni o'tkazadilar. Sanitariya maorif ishlarini olib boradilar. SHu profilaktik davolash muassasasida feldsherning tutgan o'rni va vazifalariga katta e'tibor beriladi. O'quvchilar oilaviy poliklinikaning tuzilishi, ishlash tartibi, vazifalari bilan tanishadilar. Uchastka shifokori va hamshirasi bilan birgalikda bemorlarni qabul qiladilar. Patronaj, dispanser nazorati, statistika hisoboti bilan shug'ullanadilar; Kunduzgi shifoxona bo'limida ishlaydilar. Sanitariya maorif ishlarida faol qatnashadilar. Zarur bo'lganda laboratoriyaga siydik va qonni tekshirish uchun yo'llanmalar va boshqa tibbiy hujjatlar yozib berishadi, tug'ruqqa tayyorlashning psixoprofilaktik usullari bilan tanishadi, oilaviy poliklinikaning uchastkasidagi homilador ayollarni patronaj qilishadi va patronaj varaqalarini to'ldirishadi.	34	20	14
----	---	--	----	----	----

		Homilador ayollarni, laktatsiya davriga tayyorlashga ko'maklashadilar. "Onalar maktabi" ishi bilan tanishadilar. Amaliy mashg'ulot tug'ruq majmuaining tug'ruq blokida o'tkaziladi. Tug'ruq majmuaida o'quvchilar homilador va tug'uvchi ayolni qabul qilishni, tug'ruq tarixining pasport qismini to'ldirish va qabul qilinganligi haqida daftarga qayd etishni o'rganadilar. Tug'ruqning ikkinchi davrida tug'ruqni boshqarish va qabul qilishda akusherkalarga yordam berishadi. Issiqlik zanjirini saqlashda va bolani birlamchi artib-tozalashda ishtirok etishadi. Yangi tug'ilgan chaqaloqning umumiy holati Apgar shkalasi bo'yicha baholashni o'rganadilar. O'quvchilar tug'ruqning uchinchi davrida AQB o'lchash, pulsni sanash, platsenta ajralganligi belgilarini aniqlashda, tug'ilgan plantsentaning butunligini tekshirishda, tug'ruqda yo'qotilgan qon miqdorini aniqlashda qatnashadilar. O'quvchilar chilla davri bo'limidagi tuqkan ayollar bilan «tug'ruqdan so'nggi davr gigienasi», «sut bezlarini parvarish qilish» mavzularida suhbatlar o'tkazishadi. Bunda asosiy e'tiborni tug'ruq majmuai sharoitida chilla davri kasalliklari, profilaktikasi, tug'ruq majmuai sanitariya tartibini bajarishga qaratish lozimligini uqtiradi. O'quvchilar chilla davri yuqumli kasalliklariga chalingan ayollar va ularning tug'ruq tarixini taxlil qilishda, ularni parvarish qilish va davolashni tashkil etishda qatnashadilar.			
2	Xotin-qizlar maslaxatxonasida feldsherning ish faoliyati	Akusher-ginekolog qabulida ishtirok etish. Ko'zgular yordamida qinni tekshirish va surtma olish. Chanoq o'lchamlarini o'lchash. Homiladorlikning dastlabki muddatlarini aniqlash. Patronaj ishlarini o'tkazish. Venadan qon olish. SHifokor ko'rsatmalarini bajarish. Qin vannasini o'tkazish, tapmon qo'yish. Homiladorlik varaqasini to'ldirishni qin va bachadon bo'ynini qin ko'zgulari yordamida ko'rish uchun jihozlar tayyorlashni; qinning tozalik darajasini aniqlash uchun surtma olishni;patronaj ishlarini o'tkazishni;Ayollarni tibbiy ko'rikdan o'tkazishda qatnashish;Tug'uvchi ayolni qabul qilish va qabul daftarga qayd qilishni, tug'uvchi ayoldan anamnez yig'ishni.Tug'ruq varaqasining pasport qismini to'ldirishni, chanoqni tashqi o'lchamlarini o'lchashni, bachadon tubi balandligini o'lchashni homilaning tahminiy vazini aniqlashni;	72	52	20
3.	Ginekologik bemorlarni tekshirish usullarida feldsherning ish faoliyati	O'quvchilar homilador ayollarni tekshirish jarayonida ishtirok etish yoki etakchi akusher raxbarligida tekshiruvni mustaqil bajarish Akusher-ginekolog qabulida ishtirok etish. Ko'zgular yordamida qinni tekshirish va surtma olish. Chanoq o'lchamlarini o'lchash. Homiladorlikning dastlabki muddatlarini aniqlash. Patronaj ishlarini o'tkazish. Venadan qon olish.	74	54	20

		Shifokor ko'rsatmalarini bajarish. Qin vannasini o'tkazish, tapmon qo'yish. Homiladorlik varaqasini to'ldirishni; qin va bachadon bo'ynini qin ko'zgulari yordamida ko'rish uchun jihozlar tayyorlashni; Qinning tozalik darajasini aniqlash uchun surtma olishni; Almashinuv kartasini to'ldirishni; Patronaj ishlarini o'tkazishni; Ayollarni tibbiy ko'rikdan o'tkazishda qatnashish; Tug'uvchi ayolni qabul qilish va qabul daftoriga qayd qilishni; Tug'uvchi ayoldan anamnez yig'ishni; Tug'ruq varaqasining pasport qismini to'ldirishni; Bachadon tubi balandligini o'lchashni; Tug'uvchi ayolni parvarish qilish. Dard kuchini, ular orasidagi pauzani, maromini aniqlash. Homilaning yurak urishini sanash. SHifokor buyurgan muolajalarini o'z vaqtida bajarish. Infuzion sistemani tayyorlash. Mushak orasi va vena ichiga in'ektsiya qilish. Tug'uvchi ayolni tug'ruq xonasiga o'tkazish. Chaqaloqni emizishga tayyorlash. Chaqaloqlarni cho'miltirish. Chaqaloqlarga birlamchi va ikkilamchi ishlovlarini berish. Kasal chaqaloqni sog'lom chaqaloqlardan izolyatsiyalash. Ayollarni ginekologik tekshiruvlarga tayyorlash. Tekshiruvlar uchun asbob-uskunalarini tayyorlash. Ginekologik kasalliklarda shoshilinch yordam ko'rsatish. Gistologik tekshirishlarga olingan materiallarni saqlash va laboratoriyaga jo'natish.			
	Jami		180	126	54
IV-semestr Shoshilinch tibbiy yordam bo'limlarining feldsher yordamchil					
1.	Ayollar jinsiy a'zolarining yallig'lanish kasalliklarida feldsherning vazifalari	Amaliy mashg'ulot OSHda va ginekologiya bo'limida o'tkaziladi. O'qituvchi o'quvchilarga septik yallig'lanish kasalliklariga chalingan bemorlarni parvarishlash qilishda feldsherning vazifalari bilan tanishtiradi. O'quvchilar ginekologiya bo'limida navbatchi hamshiralarga bemorlarni parvarish qilishda, surtma olish, qin muolajalarini o'tkazishda ko'maklashadilar.	48	36	12
2.	Ayollar jinsiy a'zolari kasalliklarida feldsherning vazifalari, onkologiya bo'limidagi ish	Amaliy mashg'ulot OPning mahalla akusher-ginekolog xonasida va akusherlik majmualarining ginekologiya bo'limida o'tkaziladi. O'quvchilar xavfsiz va xavfli o'smalarga chalingan ayollarning kasallik tarixini klinik tahlil qilishadi. Bemorlarni parvarishlashda navbatchi hamshiralarga ko'maklashadilar. PQ 27.05.2021 yil №5130 son li qarori bilan tanishish	50	36	14
3	Kontratsepsiya ning zamonaviy usullarini qo'llash	O'qituvchi o'quvchilarga kontratseptiv usullarni turlarini va ularni to'g'ri tanlashda ayollarga maslahatlar berishni o'rgatadi. O'qituvchi nazorati ostida o'quvchilar bemorlardan surtma oladilar, laboratoriyaga tekshirish uchun yo'llanma to'ldiradilar. Bo'yida bo'lishdan saqlovchi vositalarni ayolga qo'llanilganda vrachga	52	36	16

		assistentlik qiladilar, zarur asbob-anjomlarni tayyorlaydilar, kerakli tibbiy hujjatlarning tegishli qismini to'ldiradilar. Tug'ish yoshidagi ayollarni sog'lomlashtirish tadbirlarida faol katnashadilar: abortning zararli oqibatlari va bo'yida bo'lishning zamonaviy usullari haqida suhbatlar uyushtiradilar.			
4	Tez tibbiy yordam dispecheri yordamchisi	Tez tibbiy yordam bo'limlarida dispecheri yordamchisi bo'lib ishlashadi. Tez tibbiy yordam bo'limlarida yurgiziladigan hujjatlari bilan tanishtiriladi berkitilgan bosh hamshira tomonidan, punktdagi feldsher va shifokorlar bilan chakiriklarga borishadi va bemorlarga tez tibbiy yordam ko'rsatishda ishtirok etishadi.. Dorini mushak orasi va vena ichiga oqim ostida yuborishda ishtirok etish.Tez yordam bo'limida chaqiriqlarni qabul qilishda ishtirok etishadi. Bemorlarni transportirovka qilishda ishtirok etishadi.. O'zb Res SSV 15.07.2022 yil № 198 sonli buyrug'i Axoliha tez tibbiy yordamni to'rsatish tizimini takomillashtirish	56	42	14
5	Tez tibbiy yordam feldsheri yordamchisi	Tez tibbiy yordam bo'limlarida feldsher yordamchisi bo'lib ishlashadi. Tez tibbiy yordam bo'limlarida yurgiziladigan hujjatlari bilan tanishtiriladi berkitilgan bosh hamshira tomonidan, punktdagi feldsher va shifokorlar bilan chakiriklarga borishadi va bemorlarga tez tibbiy yordam ko'rsatishda ishtirok etishadi.. Dorini mushak orasi va vena ichiga oqim ostida yuborishda ishtirok etish.Tez yordam bo'limida chaqiriqlarni qabul qilishda ishtirok etishadi. Bemorlarni transportirovka qilishda ishtirok etishadi. Hayotiy zarur ko'rsatkichlarni o'lchashni (puls, arterial bosim, tana xarorati, nafas harakatlari). Terminal xolatlarda o'pka –yurak reanimatsiyasi va suniy nafas o'tkazish.Oksiginoterapiyani o'tkazish. Nafas yo'llariga yot jism tushganda nafas yo'llarini tozalash va nafas o'tkazuvchanligini kaytarishda bevosita ishtirok etish. Asfiksiya, aspiratsiya va obstruktsiyada tez yordam ko'rsatish.	34	18	16
	Jami		240	168	72
V semestr. Tez yordam feldsheri yordamchisi					
1	Hayz faoliyatining buzilishida feldsherning vazifalari	Amaliy mashg'ulot oilaviy poliklinikaning mahalla akusher-ginekologik xonasida va akusherlik majmualarining ginekologiya bo'limida o'tkaziladi. O'quvchilar vrach qabuliga kelgan ayollarni va ginekologiya bo'limida hayz ko'rish faoliyatining buzilishi tufayli davolanayotgan ayollarning kasallik tarixini klinik tahlil qiladilar, jumboqli masalalar echadilar. O'qituvchi o'quvchilarga hayz ko'rish faoliyatining buzilishi, ularning ko'rinishlari, aniqlash va diagnostikasi uchun ko'llaniladigan usullar bilan tanishtiradi. Bo'limlarda hamshiralarga bemorlarda funktsional-	36	30	6

		diagnostik testlarni o'tkazishga va davolashga yordam beradilar. Xotin-qizlar maslahatxonalar va tug'ruq majmuasi ginekologiya bo'limlarda shoshilinch xolatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatishni o'rganadi. O'zb Res SSV 17.01.2022 yild № 16 sonli buyrug'i tibbiy hujjatlar shakllarining nomi, raqami va saqlash			
2	Homiladorlik davrlarida parvarish qilish, qon ketishida feldsherning vazifalari shoshilinch yordami.	Amaliy mashg'ulot akusherlik majmualarining tug'ruq bo'limlarida, ginekologiya bo'limlarida o'tkaziladi O'quvchilar homiladorlik patologiyasi bo'limida homila tushish xavfi bo'lgan ayollarni kuzatishadi va uni saqlash rejasi bilan tanishadilar. CHala tug'ilgan bolalarni kyuvezda parvarish qilish qoidalari bilan tanishadilar va parvarish qilishda hamshiralarga yordam beradilar. Akusherlik postida ishlaydi, «Abortning zarari», «Alkogol, tamaki va dori-darmonlarning homiladorlikka ta'siri» mavzularida suhbatlar o'tkazadi. Homilador ayolni ko'rikdan o'tkazadi, homiladorlik muddatini aniqlaydi, muddatidan o'tgan homiladorlik belgilarini aniqlaydi O'qituvchi bola tashlashda ayolga shoshilinch yordam berishda, abortga qarshi chora-tadbirlar o'tkazish ishlarida feldsherning vazifalari bilan o'quvchilarni tanishtiradi. Xotin-qizlar maslahatxonalar, tug'ruq majmualarining homiladorlik patologiyasi bo'limlarida mustaqil ishlash, muolajalarni mustaqil bajarish, bo'lim hujjatlarini rasmiylashtirishni o'rganish, shoshilinch xolatlarda tez tibbiy yordam ko'rsatishni o'rganadi Amaliy mashg'ulot tug'ruq bo'limlarida o'tkaziladi. O'quvchilar tug'ruq yo'llarining turli xil shikastlanishlariga sabab bo'lgan tug'ruq tarixi bilan tanishadilar va muammoli vaziyatdan masalalarni echadilar. Yo'ldoshning oldinda joylashganligini va barvaqt ko'chishi asorati bilan kechgan tug'ruq tarixlarini klinik taxlil qiladilar. Homilador ayollardan qon ketganda shoshilinch yordam berishda va ularni parvarishlashda ishtirok etadilar. Oilaviy poliklinikalarida qon ketishga xavfi yuqori bo'lgan guruhlar bilan ishlab, profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish va patronaj ishlari bilan shug'ullanishadi.	36	30	6
3.	Neonatal intensiv terapiya bo'limida chaqaloqlarning parvarishi	Neonatal intensiv terapiya bo'limiga hospitalizatsiya qilingan bolalar xususiyatlarini tushunish. Bola va uning oilasiga ko'rsatiladigan hamshiralik parvarishini tushunish. Betob chaqaloqni qabul qilish. CHaqaloq onasidan anamnez yig'ish. Hamshira tashxisini qo'yish. Betob chaqaloqqa tibbiy yordam ko'rsatish va parvarish qilish. Oksigenoterapiya (tanishish); Elektroootsotni ishga tayyorlashni; Endotraxeal intubatsiya uchun jihoz yig'ishni;	46	30	16

		Muzli xaltani qo'llashini; Kon quyishni o'tkazishda qatnashish; Kindik yarasi va terini parvarishi qilishni; Chaqaloqlarni tana haroratini o'lchash va qayd qilishni; Chaqaloq va chala tug'ilgan chaqaloqlarda antropometriya o'lchovlarini o'tkazishni; Chaqaloq va chala tug'ilgan bolalarda nazoratli emizishni nazorat qilishni; Klinik tekshiruvlarga analiz yig'ishni; Chaqaloq va chala tug'ilgan bola terisiga va kindik qoldig'iga ishlov berishni.			
4	Tug'ruq kompleksidagi ishlar	O'quvchilar bo'limning katta hamshirasi rahbarligida ishlaydilar. Bo'limning tartibi, ishlash va san-epid tartibi bilan tanishadilar. SHu bo'limga taaluqli bo'lgan ko'rsatmalar va buyruqlarga amal qiladilar. "Tez yordam" markazining akusherlik-ginekologiya bo'limida, muolaja xonasida, hamshira postida mustaqil ishlash, muolajalarni mustaqil bajarish, bo'lim hujjatlarini rasmiylashtirishni o'rganish	46	30	16
5	Ginekologiyada, o'tkir qorin sindromida, shifokorgacha bo'lgan tez tibbiy yordam ko'rsatish	Amaliy mashg'ulot ginekologiya bo'limi va klinika oldi amaliyot xonasida o'tiladi. O'qituvchi orqa gumbaz punktsiyasiga ko'rsatmalar va bajarish texnikasini o'quvchilarga o'rgatadi. Bo'limlarda o'quvchilar bemor ko'rigida, orqa gumbaz punktsiya qilish uchun ishlatiladigan asboblarni tayyorlashda ishtirok etishadi. Bo'limlarda o'quvchilar vrach ko'rsatmalarini bajarishda hamshiraga ko'maklashadilar, bemorlarni davolashda va operatsiyaga tayyorlashda ishtirok etadilar. Operatsiyadan keyin bemorlarni parvarish qilishda qatnashadilar. "Tez yordam" markazining ginekologiya bo'limida, muolaja xonasida, hamshira postida mustaqil ishlash, muolajalarni mustaqil bajarish, bo'lim hujjatlarini rasmiylashtirishni o'rganish.	46	30	16
6	Tez yordam feldsheri yordamchisi	Tez tibbiy yordam bo'limlarida feldsher yordamchisi bo'lib ishlashadi. Tez tibbiy yordam bo'limlarida yurgiziladigan hujjatlari bilan tanishtiriladi berkitilgan bosh hamshira tomonidan, punktdagi feldsher va shifokorlar bilan chakiriklarga borishadi va bemorlarga tez tibbiy yordam ko'rsatishda ishtirok etishadi.. Dorini mushak orasi va vena ichiga oqim ostida yuborishda ishtirok etish. Tez yordam bulimida chaqiriqlarni qabul qilishda ishtirok etishadi. Bemorlarni transportirovka qilishda ishtirok etishadi. Hayotiy zarur ko'rsatkichlarni o'lchashni (puls, arterial bosim, tana xarorati, nafas harakatlari). "Tez yordam" markazining akusherlik-ginekologiya bo'limida, muolaja xonasida, hamshira postida mustaqil ishlash, muolajalarni mustaqil bajarish, bo'lim hujjatlarini rasmiylashtirishni o'rganish Terminal xolatlarda o'pka –yurak reanimatsiyasi va suniy nafas o'tkazish. Oksiginoterapiyani o'tkazish. Nafas yo'llariga yot jism tushganda nafas yo'llarini	30	18	12

		tozalash va nafas o'tkazuvchanligini kaytarishda bevosita ishtirok etish. Asfiksiya, aspiratsiya va obstruktsiyada tez yordam ko'rsatish.			
	Jami		240	168	72

		Bitiruv oldi amaliyoti			
1	Davolash profilaktika muassasi feldsher yordamchisi	Davolash profilaktika muassasalarida amaliyot olib boriladi. Amaliyot bilan tanishuv: tibbiy hujjatlar, asbob-anjomlar, hamshiraning individual himoya kiyimi, tez yordam ko'rsatishda ishlatiladigan dori-darmonlar, bemorlarni kasalxonaga yotqizish va laborator analizlarni qayd qilish jurnallari, transportirovka qilish qoidalari bilan tanishish. Kasallik tarixini pasport qismini to'ldirish. Ko'rsatmalar varaqasi bilan tanishuv; Hamshiralik yozuvlarini yuritishni; Yo'llanma varaqasini to'ldirishni (qon, siydik, axlat, balg'am). Bemorlar dispanserizatsiya varaqasi bilan tanishuv; Shoshilinch xabarnoma varaqasini to'ldirishni; Amaliy mashg'ulot oilaviy poliklinikalarda, ayollar maslahatxonalarida va klinika oldi amaliyot xonalarida o'tkaziladi. O'quvchilar bemorlarni va homiladorlarni qabul qilish hamda hisobga olish va kuzatishda ishtirok etadilar. Patronaj qilish va dispanser nazoratga olishni o'rganadilar. SamPin 10.01.2017 yildagi № 344217 sonli buyrug'ini amalda qo'llash O'zb Res SSV 31.12.2020 yil № 363 sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan tibbiy hujjatlarni yuritishni o'rganadilar. Murojatni qayd etish jurnali :061 Chaqiruv karta:062Kuzatuv varaqasi : 065	60	50	10
2	Poliklinika, QVPlarda feldsher yordamchisi	O'quvchilar oilaviy poliklinika, yurgiziladigan hujjatlari bilan tanishtiriladi, punktdagi feldsher va doya bilan birgalikda bemorlarni, homilador ayollarni, sog'lom va bemor bolalarni qabul qiladilar, profilaktik ishlarni o'tkazadilar, yuqumli kasalliklar bilan og'riq bemorlarni aniqlaydilar, infeksiya o'chog'ida zarur chora –tadbirlarni o'tkazadilar. Sanitariya maorif ishlarini olib boradilar. SHu profilaktik davolash muassasasida SSVning Bemolarda antropometrik ko'rsatkichlarni aniqlashda ishtirok etadilar. Bemorlarga kasallik tarixining pasport qismini to'ldirishni va qayd qilish daftoriga belgilashni o'rganadilar, bemorlarni vannada yoki dushda yuvintirishda ishtirok etadilar. Bitlagan bemorlarni sanitariya tozalovidan o'tkazishni o'rganadilar. O'zb Res SSV 15.07 № 198 sonli buyrug'i Axoliha tez tibbiy yordamni to'rsatish tizimini takomillashtirish O'zbekiston Respublikasi sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va Jamoat salomatligi xizmatining. 19.08.2021 №20 sonli buyrug'i bilan tanishish O'zbekiston Respublikasi Prezidentining	80	50	30

		2020 yil 25 iyuldagi “Koronavirus pandemiyasini yumshatish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi va salomatligini saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari tugrisida” PF- 6035-son Farmoni hamda 2020 yil 27 iyuldagi “O‘zbekiston Respublikasi Sanitariya- epidemiologikosoyishtalik va Jamoat salomatligi xizmati faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari tugrisida”			
3	Tug‘ruqning kechishi, klinikasi va uni boshqarishda feldsher yordamchisi	Amaliy mashg‘ulot tug‘ruq majmuaining tug‘ruq blokida o‘tkaziladi. Tug‘ruq majmuaida o‘quvchilar homilador va tug‘uvchi ayolni qabul qilishni, tug‘ruq tarixining pasport qismini to‘ldirish va qabul qilinganligi haqida daftarga qayd etishni o‘rganadilar. O‘quvchilar tug‘ruqning birinchi davrida arterial qon bosimini o‘lchashadi, pulsni sanashadi, homilaning yurak urishi eshitib ko‘rishadi va tug‘ruq faoliyatiga baho beradilar. Tug‘ruqning ikkinchi davrida tug‘ruqni boshqarish va qabul qilishda akusherkalarga yordam berishadi. Issiqlik zanjirini saqlashda va bolani birlamchi artib-tozalashda ishtirok etishadi. YAngi tug‘ilgan chaqaloqning umumiy holati Apgar shkalasi bo‘yicha baholashni o‘rganadilar. O‘quvchilar tug‘ruqning uchinchi davrida AQB o‘lchash, pulsni sanash, platsenta ajralganligi belgilarini aniqlashda, tug‘ilgan plantsentaning butunligini tekshirishda, tug‘ruqda yo‘qotilgan qon miqdorini aniqlashda qatnashadilar. Mashg‘ulot tug‘ruq majmuada chilla davri bo‘limida o‘tkaziladi: o‘quvchilar chilla davri bo‘limi, palatalarning tartib-qoidolari bilan tanishadilar. Tuqqan ayolarni parvarishlashda qatnashadilar. Ko‘krakni ketma ket tutishni ahamiyati to‘g‘risida suhbatlar o‘tkazishadi. SHifokor tomonidan o‘tkaziladigan tekshiruvda ishtirok etishadi, ko‘rsatmalarni yozib borishadi, tuqqan ayollarni ko‘rikdan o‘tkazishadi, shifokor ko‘rsatmasini bo‘lim akusheri bilan birgalikda bajarishadi. Sut bezlarini parvarish qilish, sutni sog‘ib olishni o‘rganishadi. Ko‘krak uchi yoriqlarini va mastitni davolashda hamda chilla davri gimnastikasini o‘tkazishda ishtirok etishadi. O‘quvchilar chilla davri bo‘limidagi tuqqan ayollar bilan «tug‘ruqdan so‘nggi davr gigienasi», «sut bezlarini parvarish qilish» mavzularida suhbatlar o‘tkazishadi. Mashg‘ulot septik kasalliklarini davolashga ixtisoslashtirilgan alohida maxsus palatalarida o‘tkaziladi. O‘qituvchi o‘quvchilarga umumiy parvarish va maxsus bokslarning ish qoidolari bilan tanishtiradi. Bunda asosiy e‘tiborni tug‘ruq majmuai sharoitida chilla davri kasalliklari, profilaktikasi, tug‘ruq majmuai sanitariya tartibini bajarishga qaratish lozimigini uqtiradi.	60	30	30
4	Tibbiy tez yordam muassasida feldsher yordamchisi.	Tez tibbiy yordam bo‘limlarida feldsher –akusher yordamchisi bo‘lib ishlashadi. Tez tibbiy yordam bo‘limlarida yurgiziladigan hujjatlari bilan tanishtiriladi berkitilgan bosh hamshira tomonidan, punktdagi feldsher va shifokorlar bilan chakiriklarga borishadi va bemorlarga tez tibbiy yordam ko‘rsatishda ishtirok etishadi...Tez yordam bo‘limida chaqiriqlarni	130	98	32

	qabul qilishda ishtirok etishadi. Bemorlarni transportirovka qilishni bajarishadi. Hayotiy zarur ko'rsatkichlarni o'lchashni (puls, arterial bosim, tana xarorati, nafas harakatlari). Terminal xolatlarda o'pka –yurak reanimatsiyasi va suniy nafas o'tkazish. Oksiginoterapiyani o'tkazish. Nafas yo'llariga yot jism tushganda nafas yo'llarini tozalash va nafas o'tkazuvchanligini kaytarishda bevosita ishtirok etish. Asfiksiya, aspiratsiya va obstruksiyada tez yordam ko'rsatish. Bemorlarni uydan stasionorgacha olib borishda ishtirok etish. O'zb Res SSV 12.09. 2022 yil № 248 sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan Aholiga tez tibbiy yordam xizmatini ko'rsatish tizimini takomillashtirish bo'yicha ishlashni o'rganadilar.			
	Jami	1170	816	354

O'quvchilar bilimini baholash mezonlari

O'quvchilarning bilimi quyidagi mezonlar asosida:

o'quvchi mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **5 (a'lo) baho;**

o'quvchi mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **4 (yaxshi) baho;**

o'quvchi olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning (mavzuning) mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda — **3 (qoniqarli) baho;**

o'quvchi fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning (mavzuning) mohiyatini tushunmaydi hamda fan (mavzu) bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda — **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

Harf tizimida baholash	Ballarning raqamli ekvivalenti	Foiz ko'rsatkichi	An'anaviy baholash
A	4,0	95-100	5 (A'lo)
A–	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	4 (Yaxshi)
B	3,0	80-84	
B–	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	3 (Qoniqarli)
C–	1,67	60-64	
D+	1.33	55-59	2 (Qoniqarsiz)
D	1,0	50-54	

O'RTA MAXSUS PROFESSIONAL TA'LIM DARAJA

TA'LIM DASTURI

PROFESSIONAL TA'LIMNI
RIVOJLANTIRISH
INSTITUTI

100095, Toshkent sh, Olmazor tumani,
2-Chimboy ko'chasi, 96-uy
Tel: +99871-246-90-37 / Veb-sayt: www.ipitvet.uz /
E-mail: pedagoginnovatsiyalar@edu.uz